
4659

HUNDREÅRSUTGAVE

BJØRNSTJERNE BJØRNSON

SAMLEDE VÆRKER

XII BIND

DAGLANNET
MARY
NÅR DEN NY VIN BLOMSTRER

GYLDENDAL NORSK FORLAG

OSLO MCMXXXII

PRINTED IN NORWAY
CENTRALTRYKKERIET
OSLO

DAGLANNET

(1904)

DET SVENSKE AKADEMIE
I TAKNEMLIGHED

FØRSTE HANDLING

En stor gammeldags stue med højryggete lærstoler og svære utskårne skap. Familieportrætter på væggene. En svær ovn i venstre hjørne. Et bord på tungt, utskåret understell og korte ben med korslagt forbinding imellem, og under denne runde, massive kuler. Bordet står til venstre (f. t.), dog ikke til væggen; der kan gåes rundt det. Bordet er belagt med plancheværker og bøker. En porcelænsvase smykker det. Den er fyllt av ungt løv. Et mindre bord til højre. Hovedingangen er midt på væggen til venstre, ovenfor det store bord. Men der fører også en dør in til et rum i bakgrunnen, døren står åpen. Derfra sees gjænnem åpen dør in til nok et rum. For fonden av dette hænger tunge forhæng. Alle vinduer er til højre. Herinne to fag. Huset er et gammelt murhus; vinduerne ligger derfor dypt.

FØRSTE MØTE

Stener Dag, en mann på over tredive, let, men bestemt i alle sine rørelser, engelsk klædd, kommer in. Litt efter hans unge søster, Berthe.[1] *Hun har skidragt på. Men bart, litt pjusket hår, som hadde hun nætop revet rejsehuen av sig. I hånden bærer hun et brev.*

Stener *(ordner det så at søsteren skal sætte sig på en stol som står fremst for ænden av bordet, med ansigtet mot ham. Han sætter sig nemlig selv på højre langside, like ved bordænden)*.

Berthe. Unskyll, jeg måtte først hænte brevet fra rejseposen min.

Stener. Og jeg som ikke visste du var kommet.

Berthe. Du så da dampskibet innenfra Botnen?

Stener. Men jeg ante ikke at du var med! — Det var vel bart hele vejen op fra Botnen?

Berthe. Ja. Der kjørte jeg. Men inover fjællene. Det var værre.

Stener. Var sneen dyp på højfjællet iår?

Berthe. Ja, dyp! Du har nok været for længe i

[1] Navnet uttales på Fransk.

Australien. Du har glæmt at sneen deroppe ofte ligger favnedyp forbi Sankt Hans. Jeg brukte ski på to steder. Og hvær gang gik jeg én time.

Stener. Det bor far midt opi!

Berthe. På selve fjællgården var der bart. Sneen lå på begge sider.

Stener. Huff!

Berthe. Et stykke nedenfor gården er et fjællvand. Isen holder nu på at bråne. Så længe ligner det et sykt øje. Et øje med materie i. Det er hvad far ser på hele dagen.

Stener. Han klaget ikke?

Berthe. Han er ikke av dem som klager.

Stener. Men oppe på fjællvidden her? Over gården? På sæteren vor? Kunde han ikke bo der?

Berthe. For nær ved havet.

Stener. Han har da været hernede? Det har I fortalt.

Berthe. Ikke nu på tre år. Han tåler det ikke.

Stener. Han var frisk nu?

Berthe. Han siger han kan få anfall av astma deroppe også. Især om våren. Men det er sjælden. Nu var han så frisk som du og jeg... For en kraft!

Stener. Du har fortalt mor altsammen?

Berthe. Ja! —

Stener. Skal vi gå til forretningerne? *(Peker på hennes stol.)*

Berthe *(idet hun sætter sig)*. Du holder ikke meget av far, Stener?

Stener *(efter litt)*. Det har jeg ingen grunn til. *(Sætter sig.)*

Berthe *(sitter med ansigtet mot bakgrunnen)*. Jeg har utført min kommissjon, så godt jeg kunde. Bare én ting fortalte jeg ikke, nemlig at du alt hadde begynt at arbejde borti fossen.

Stener. Bare med at samle vandet. Det er da ikke noget.

Berthe. Hm. — Det var visst best jeg tidde med det.

Stener. Nå? Hvad var så resultatet?

Berthe. Resultatet ligger her i brevet.

Stener. Kom med det!

Berthe. Han sa det var best jeg læste det for dig.

Stener *(ser længe på henne)*. Læse det for mig?

Berthe. Han dikterte mig det, forat jeg kunde læse det.

Stener *(efter litt)*. Der ser du som han er.

Berthe. Ja, han er ikke som vi andre.

Stener *(efter at ha kjæmpet med sig selv)*. Da kan jeg tænke mig til resten. —

Berthe *(læser)*. Efter revolutionsåret i 1848 begynte her i Norge de første arbejderuroligheder. Min bestefars anlæg i fossen (husene står der ænnu, rigtignok forfallne) blev stanset, fordi hans arbejdere tok del i bevægelsen, hvad han ikke fant sig i. Til hævn blev adskillige ødelagt; men gjærningsmænnene opdagedes aldrig. Efter dette avla min bestefar det løfte, at sålænge ikke opfinnelserne var skredet længer frem, så længe maskinerne ikke kunde gjøre alt med ubetydeligt tilsyn av nogen få arbejdere, så længe skulde intet nyt foretag startes på Daglannets grunn. Freden fra gammelt skulde holdes, likeså ordenen og disciplinen. Min far og hans brødre var, som du vet, i stærk opposition mot deres far, men i dette var de dog alle enige med ham. Det samme er jeg, som du vet. Så meget jeg ellers som ung — til min store beklagelse — skilte mig fra min far, i dette samstemte vi altid. Det er først du, min søn — innen den hele familie først du —, som vil gjøre brudd på familiens tradition, jeg tør sige på gårdens arvede fred. Du vil innføre fabrikherligheden her med al dens uhygge og oprør. — Men hvad der ikke lyktes dig for ti år siden, da du i vrede over mit avslag forlot lannet, skal heller ikke lykkes dig idag. *(Læser understreket:)* Det skal ikke engang lykkes dig efter min død. Derfor skal jeg i tilfælde sørge. For det er min hellige pligt.

Stener *(springer op)*. Hvad mener han med det?

Berthe. Det spurte jeg også om.

Stener. Nå —?

Berthe. Han svarte ikke. Han bare gjorde sådan med hånden — du vet!

Stener *(efter litt)*. Han kan forsøke! *(Går.)*

Berthe *(sætter sin stol på skrå, så hun bedre kan se sin bror, der går frem og tilbake til højre)*. Hvad mener nu du med det, Stener?

Stener *(ser på henne)*. Jeg tier — jeg også!

Berthe. Du vil ikke sige mig det?

Stener. Ikke nu.

Berthe. Og du vil ikke gi op?

Stener. Ikke på nogen måte.

Berthe. Du arbejder i fossen?

Stener. Som om intet var hændt.

Berthe *(springer op)*. Men Gud hjælpe os da, Stener?

Stener. Skal værden regjeres av den argeste gammelmannstross? — Eller av folk som ligger halvhundre år i graven?

Berthe. Visst er det galt.

Stener *(sætter sig)*. Vet du hvad dette er?

Berthe *(sætter sig også)*. Konservatisme?

Stener. Ja, hvad for slags? Du kan tro jeg nu har studeret far.

Berthe. Du, som ikke har set ham i ti år.

Stener. Jeg har studeret ham i hundre andre. Nu kjænner jeg ham.

Berthe. Jeg liker ikke rigtig at høre dig tale om far. Far er ikke længer som du husker ham. Siden det hændte med Fredrik, er far blet en annen. — Skal jeg læse videre?

Stener. Ja.

Berthe *(læser)*. Jeg har nøje gjænnemtænkt din vens plan eller opfinnelse. At du vurderer den højt, kan jeg forstå. Han var din kompagnon, og han testamenterte dig sin del. Uten at inlate mig på selve planen vil jeg bare sige at dette foretagende forutsætter en stedse voksende arbejdsstyrke. Allerede av den grunn er jeg mot den. Var denne plan eller opfinnelse ænda din egen, så kunde jeg forstå at du trodde jeg i min faderglæde bøjde mig. Men en mig fremmed manns plan, en arvet opfinnelse, den ingyder mig ingen synderlig

respekt. Ingen annen følelse æn om den præsentertes mig av en hvemsomhelst.

Stener. Du skal se han ikke tror på den!

Berthe. Det mener jeg er grunnen. Han studerte den i to dager og blev likesom mørkere og tausere.

Stener *(rejser sig)*. Nej, hvad tror slike gamle egentlig på?

Berthe. På Gud, Stener. Fars tro er meget, meget stærk.

Stener *(ser på henne og siger så):* Ja, på den gud som har været. På Moses' gud! — Er der mere ænda?

Berthe *(rejser sig)*. Nej.

Stener. Hvad hindrer dem i at tro? Deres forfængelighed. Der er det jeg vilde ha sagt før. Ingen må tillate sig at forme fremtiden annerledes æn de selv har bestemt. Deres forfængelighed forbyr dem det. Deres konservatisme er især forfængelighed.

Berthe *(som har lagt brevet sammen, og lar det dreje under fingrene)*. Kan jeg gå nu, da!

Stener *(varm)*. Takk, min søte Berthe, for hele din besværlige rejse.

Berthe. Nå — det var ænda bra at du takket mig.

Stener. Tusen ganger! Jeg blev bare så ærgerlig.

Berthe. Men det kan da ikke jeg for?

Stener. Nej, nej, kjære Berthe! Ja, du mener da heller ikke —?

Berthe. Kan du tro —? *(Ser på vasen.)* Å, som her er blet vår, mens jeg var opi sneen! Moreltrærne står i blomster. Nu begynner også kirsebærtrærne. — Nej, for dejligt løv! Har du båret det in? *(Hen til vasen.)*

Stener. Ja, det er nyt for mig. — Du Berthe?

Berthe *(ser på ham)*.

Stener. Spurte han ikke efter Ragna?

Berthe *(tilbake til løvet)*. Ikke én eneste gang.

Stener. Finner du ikke at det —? *(Stanser.)* Ja, hvad siger du?

Berthe *(unvigende)*. Det er nu bra uskikkeligt av Ragna også at hun ikke skriver på tre-fire måneder.

Stener. Hun er der hun er, Ragna. Du nævnte henne ikke, du?

Berthe. Nej, så hadde han spurt om vi nylig hadde hat brev. Og det vilde jeg ikke utsætte Ragna for.

Stener. Du Berthe, jeg må sige dig det: jeg har en tegning til et minnesmærke her på gården.

Berthe. Et minnesmærke?

Stener *(tar et stykke tegnepapir ut av en mappe).*

Berthe *(da hun ser det).* Over Fredrik? — For Guds skyll, Stener, gjør ikke det! De gamle vilde ikke tåle at se det.

Stener. Jeg synes I tar denne saken urigtig. Den ulykkelige gutten! Hans vakkre hode blir nu modellert. Kan jeg ikke sætte bysten ovenpå minnesmærket, så skal den i alle fall stå i min stue.

Berthe. Det går ikke an! Vi kan ikke engang nævne hans navn. Da blir mor så ulykkelig. Hos far er det ænnu umuligere.

Stener. Så længe I tar det så, er det som her hænger et sort flag over huset. Det vil jeg ha væk.

Berthe. Har du hørt om gamle Victor, Fredriks hund? At han sat utenfor her og ulte den natten? Og blev ved med det nat efter nat, så vi måtte skyte ham. Og vet du at siden, bare jeg tænker på Fredrik, så hører jeg Victor ule. *(Lægger hænderne for ørene.)*

Stener. Da skal Victor lægges ved foten av minnesmærket! Av ham har vi et ypperligt billede: *(Slår op i et stort album.)* Se der! Så repræsenterer han vor troskap.

Berthe. Som du er blet anderledes æn vi er, Stener!

Stener. Finner ikke du også at alt dette forpinte og unaturlige må ha slut?

Berthe. Jo — men .....

Stener. Men —?

Berthe. Jeg tror bare ikke, at den vejen du slår in på, er den rette.

Stener. Den har lagt sig tilrette for mig, fra jeg var gut. — Vi skal engang tale om det, Berthe.

Berthe. Tal med far om det, du!

Stener. Han er en født despot. Slike respekterer aldrig ord. — Nej, en fullført kjænsgjærning.

Berthe. Du tror far bøjer sig for den?

Stener. Den fører i alle fall til løsning. *(Med vægt:)* På den ene eller på den andre måten.

Berthe. Noget så dristigt har jeg aldrig hørt.

Stener. Jeg skal nævne dig noget dristigere. Det er at forby at her arbejdes! .At sige til mig som skal ha det hele: Du får ikke lov!

Berthe. Det ene er som det andre, synes jeg.

Stener *(ler kort)*.

Berthe. Kan jeg gå nu, Stener?

Stener. Ja, kjære! — Ænnu engang: hjærtelig takk, Berthe!

Berthe *(går. Hun lukker ikke døren efter sig, men høres sige)*: Er det Dem, Ramset?

Ramset *(høres utenfor)*. Velkommen igjæn, frøken!

Berthe *(høres længer borte)*. Har De fåt brevet?

Ramset *(utenfor)*. Ja. — Og De har hat det godt på rejsen?

Berthe *(høres længer oppe fra, som står hun i en trap)*. Udmærket! *(Ænnu længer oppe.)* Jeg skal hilse fra far!

Ramset *(utenfor)*. Takk! *(Han banker på den åpne dør.)*

Stener. Kom in!

Ramset *(en mann på mellem tredive og fyrti, omhyggelig klædd. Vakker. Hans væsen er likefremt og muntert. Selv om ordene er stærke, dæmpes de av hans optræden forøvrigt, som er en beleven manns, der ændog kan være insmigrende. Idet han nu kommer in, hilser han ærbødig)*.

ANNET MØTE

Stener. De kommer for at mælde at handelen er sluttet?

Ramset *(ikke uten højtidelighed med skalk i)*. Jeg kan fortælle ingeniøren at nu har skoghandelen gåt i lås.

Stener. To hundre tusen?

Ramset. To hundre tusen kroner.

Stener. Kontant.

Ramset. Her har kontanterne spillet! Og spillet godt. Jeg tør sige det er en god handel.

Stener. Jeg visste bare ikke at far hadde så mange penger.

Ramset. Deres far? Han har mange, mange flere! Skogen kan nemlig ikke hugges før om 8—10 år.

Stener. Så må han ha mange penger. — *(Ramset står som han vænter.)* — Er det noget?

Ramset. Jeg har idag fåt brev fra godsejeren. Med frøkenen. Han skriver *(tar et brev frem og læser:)* «Jeg forvænter at hr. fullmægtigen ikke foretar eller lar foreta noget ekstraordinært arbejde på Daglannets ejendom uten min ordre.» Ordet «ekstraordinært» er understrøket. *(Ser på Stener og vænter. Da denne intet siger, lægger han til, ikke uten skalk:)* Hvad skal jeg gjøre med det?

Stener *(efter at ha set på Ramset)*. Hvorfor spør De mig om det?

Ramset *(med lune, men respektfullt)*. Jeg kjænner ikke til noget annet ekstraordinært arbejde her på Daglannets ejendom, jeg, æn de store mineringerne borti fossen.

Stener. Jeg samler vannet i ett løp. Det skulde være gjort for flere hundre år siden. Er det så ekstraordinært?

Ramset *(som før)*. Ja, ordinært er det vel ikke. Når det ikke er gjort på flere hundre år?

Stener. Den naturligste ting av værden, altså — når den engang gjøres. —

Ramset *(diskret)*. Ved ejeren.

Stener. Om jeg gjør det for ham — så meget bedre! Jeg finner ikke det er noget at tale om. Heller ikke at skrive om.

Ramset. For Dem nej. Men De hørte brevet? Jeg risikerer min post på det, jeg.

Stener *(drar på skuldrene)*. J—a! *(Tørt.)* De får gjøre som De synes.

Ramset. Jeg gjætter på, at der er noget som den store fossen skal samles for?

S t e n e r *(ser på ham)*.

R a m s e t. En minerer ikke så mange penger bort for moro skyll?

S t e n e r *(slår in i tonen)*. Det kan hænde.

R a m s e t *(ivrigere)*. Noget nyt? Derute fra?

S t e n e r *(efter litt)*. Om så var?

R a m s e t *(ænda ivrigere)*. Noget stort?

S t e n e r. Hvorfor noget stort?

R a m s e t. Fordi det som ingeniøren holdt på med derute, var stort. Det vet jeg. Og en forlater ikke noget stort for noget mindre.

S t e n e r *(ser på ham)*. Det kan være rigtigt. — Skjønt for at komme hjæm —

R a m s e t. — Åh — ho, ho!

S t e n e r. Ler De av det?

R a m s e t. Nej da! Nej, kors da! Jeg bare sa til mig selv, da ingeniøren begynte at lede vannet av: Her begynner noget stort. Dette er der millioner i.

S t e n e r. Ja, millioner, ja!

R a m s e t. Nu rænner der jo millioner unyttendes ut i havet. — Når en skal være ærlig, må en tilstå at dette er et svineland. Tænke sig til det lå slik før Amerika blev opdaget.

S t e n e r. Kort og godt: hvad vil De med min opfinnelse?

R a m s e t. Altså: det er en opfinnelse. En millionopfinnelse?! Jeg tænkte det.

S t e n e r. Hvad vil D e med den?

R a m s e t *(munter og glad)*. Være med! Tjene penger! Det er derfor en lever.

S t e n e r. De kjænner jo ikke opfinnelsen?

R a m s e t. Jeg kjænner Dem.

S t e n e r. Mig? De!

R a m s e t *(ler)*. De ligner en jeg kjænte i Amerika.

S t e n e r *(ler også)*. I Amerika!

R a m s e t. Jeg skal ta så mange aktier i Dem som jeg kan få tak i.

S t e n e r *(forundret)*. Har D e penger?

R a m s e t. N—e—j. I alle fall ikke at snakke om. —

Stener. Ja, hvad så —? — Å!! Så—dan!!

Ramset *(ler)*. Ja! Ja! Sådan ja!

Stener. De står parat til at risikere Deres post? *(Ramset nikker.)* — Men De vil ha aktier for det?

Ramset *(leende)*. Akkurat, ja! Sådan ja! Mellem gentlemen.

Stener. De har været nokså længe i Amerika, De?

Ramset. Og De i Australien?

Stener. Ha, ha!

Ramset. Ha, ha, ha!

Stener. Ha, ha, ha, ha!

Ramset. Ha, ha, ha, ha, ha!

Stener *(pludselig alvorlig)*. Den handel vil jeg ikke gjøre.

Ramset *(slår straks om)*. Nej, nej.

Stener. Jeg lar stå til.

Ramset. Ja, ja. *(En grov dampskibspipe høres.)*

Stener. Der har vi dampskibet utenfra. Jeg skal ned og ta mot nogen maskiner.

Ramset. Til arbejdet i fossen?

Stener. Til arbejdet i fossen.

Ramset. Så fortæller jeg det, da?

Stener *(stanser)*. Ja, gjør De virkelig det?

Ramset. Naturligvis.

Stener *(knipser med fingrene)*. Nu skjønner jeg hvorfor De var så ivrig på den skoghandelen? De har tat Dem en ordentlig provisjon!

Ramset. He, he!

Stener. Ja, dog vel ikke av far?

Ramset. Be Gud bevare os! Jeg har da æresfølelse. *(De ler begge.)*

Stener. Hør, De er *a smart man*. Jeg gjør Dem til min agent!

Ramset *(efter kort betænkning)*. Det tar jeg mot.

Stener. Så er De interesseret i at det går sin gang.

Ramset *(ler)*. De er *a smart man*, De også!

Stener *(går)*. Unskyll!

Ramset. Bare ett spørsmål! —

Stener *(stanser)*.

Ramset. Kan det vare længe til at det blir ordnet?
Stener. Hvad ordnet?
Ramset. Dette med Deres far? Det synes jo som —
Stener. Det beror på.
Ramset. På Deres far?
Stener. Nærmest på ham. — Unskyll! *(Går til venstre.)*
Ramset. Det måtte jeg vel kunne skynde på? — Ikke herfra; det er farligt. — Jeg tar in til Botnen med det samme! Bare hænter litt tøj. *(Ut. Et øjeblik tom scene.)*

TREDJE MØTE

Utenfor høres to frydefulle røster. Den ene er Steners, den andre Ragnas.

Stener. Jeg hadde gåt forbi!
Ragna. Jeg så du ikke kjænte mig — og vilde la dig gå forbi. Men jeg var ikke god for.
Stener *(ænnu utenfor)*. Hvor vakker du er blet, Ragna.
Ragna *(idet hun kommer in)*. Ja, noget skal man jo bli. *(Hun kommer in. Et fermt, stærkt, sympatisk menneske i en smagfull, men tarvelig rejsedragt.)* Herregud, her er stuen til far!
Stener. Så det er derfor du ikke har skrevet; du vilde komme selv.
Ragna. Jeg vilde overraske! Jeg har tænkt mig det ut til det minste. — Og ænda er det som nyt, alt jeg har set idag.
Stener. Du traf da til at få en fin dag.
Ragna. Ja. Storfjorden i slikt vejr! Storfjorden i solskin! Jeg husket ikke så bred den var.
Stener. Men Storfjorden var ingenting, likevel da, hvis ikke fjællene var.
Ragna. Nej, den har fåt sig et staut rejsefølge. Det er sikkert.
Stener. Og snekransen bak dem igjæn! Hvad?
Ragna. Du kan sige! Det bærer tilvejrs herhjæmme.

Men jeg blev tilsist træt. Det var en lise at komme in i vor egen smale fjord. Med alt det grønne. — Og se Daglannet igjæn! Og springe opover bakken!

Stener. Ja, velkommen hjæm igjæn da, Ragna! *(De omfavner hværandre hjærtelig.)*

Ragna. Da du skrev at du vilde hjæm, da kunde jeg ikke længer. — Nej, la mig nu se på dig, Stener! Jeg kjænte dig jo straks. Det var vel fordi jeg møtte dig her. Skjønt dragene dine er så stærke; en kan ikke ta fejl. Men der er noget ved uttrykket —?

Stener *(ler)*. Du kan da skjønne det må være forandret.

Ragna. Men det er blet så hårdt?

Stener. Ti års kamp — først i Sydafrika, så i Australien ....., den gjør ikke bløt nætop.

Ragna. Du er jo blet rik?

Stener. Ellers var det vel ikke værdt. — Skal vi så op til mor!

Ragna. Nej, nej, nu må det gå som jeg har tænkt mig! Jeg sitter her og er dame. En fremmed dame på visit.

Stener. Men de plejer alle at gå ovenpå til mor.

Ragna. Nej, jeg må se mor komme in! Være nyssgjærrig og fornem. På én gang! Sådan som de franske er. Herregud, ring på piken, Stener, og si at nedenunder vænter en fremmed dame. *(Sætter sig til rette mot højre.)*

Stener *(ringer, siger i det samme)*: Berthe er nætop kommet hjæm.

Ragna. Har Berthe været borte?

Stener. Bare inover fjællene hos far.

Ragna. Alene? Berthe?

Stener. Hun er ikke noget barn længer, Berthe.

Anne *(ældre, klok, i vestlandsk dragt, kommer in)*.

Stener. Vær så snill at gå op til fruen, Anne. Si at her nede vænter en fremmed dame som nu taler med mig.

Anne *(går)*.

Ragna. Gamle, prægtige Anne! Hun kjænte mig ikke.

Stener. Vær ikke trygg på det! Men hun siger intet. Anne er Berthes specielle veninne.

Ragna. Jeg kan tænke det. — Nej, et barn kan Berthe ikke være længer. Men hun skriver slike barnslige brev.

Stener. Du kan tro hun er ferm. Nu kavet hun sig frem gjænnem sneen deroppe ganske alene.

Ragna. Hvordan hadde så far det?

Stener. J—o . . . . . Ja, det er en lang historie; den skal du få siden. — Men din mann, Ragna?

Ragna *(ler)*. Jeg har ingen mann.

Stener. Du er skilt?

Ragna. Jeg har aldrig været gift.

Stener. Mrs. Andersson —? Er det ikke så?

Ragna. Jo, da! For at dække mig. Det går lettere så. Og for at slippe at fortælle dere noget.

Stener. Hvad siger du? Har du ernæret dig selv.

Ragna. Hele tiden. *(De avbrytes ved at fru Dag, en smuk, ædel skikkelse, sirlig klædd, på over femti år, kommer in, fulgt av Berthe, som nu er i damedragt.)*

FJÆRDE MØTE

Ragna *(rejser sig)*.

Stener *(forestiller)*. Min mor. Min søster.

Fru Dag *(hilser ceremonielt, men intagende)*.

Fru Dag. Og dette er — jeg opfattet ikke rigtig Deres navn —?

Ragna *(idet hun river hatten av sig)*. Nej, jeg står ikke i det — mor! *(Frem og kaster sig om halsen på fru Dag.)*

Berthe. Ragna! — Men, Gud, mor får ondt!

Ragna *(slipper forskrækket)*. Hvad er det?

Fru Dag. *Comme tu m'as fait peur, ma fille!*

Stener. La mor få sætte sig!

Berthe *(vænder stolen foran bordet helt frem)*.

Fru Dag *(føres til sæte)*.

Ragna. Men mor —?

Fru Dag *(med stærk fransk uttale av de norske ord)*. Pardon! — Give mig litt tid!

Ragna *(ydmygt)*. Ja, ja, da! *(Kaster sig ned hos henne.)*

Stener *(kommer med et glas vand fra næste rum. Siger allerede, før han når frem)*: Vil du ha litt koldt vand, mor?

Fru Dag. Nej dakk!

Berthe. Jo, mor!

Stener *(kommer med det)*.

Fru Dag *(drikker)*. *Merci! — Ah, c'est bien toi,* Ragna!

Ragna. Nu har jeg glædet mig i år og dag til at komme så'n. Og så er det galt. *(Gjæmmer hodet hos moren.)*

Fru Dag. *Impétueuse —!*

Ragna. Jeg husker ikke —!

Fru Dag *(klapper hennes hår og siger smilende)*: Nej, du husker aldrig.

Ragna. Dig ælsker jeg højest av alle på jorden. Og hværgang jeg kommer dig nær, gjør jeg dig ondt! *(Gjæmmer atter hodet.)*

Fru Dag *(smilende og god)*. *C'est un peu comme ça.*

Berthe *(sagte til Stener)*: Som hun er stærk!

Stener *(nikker glad til Berthe)*.

Fru Dag *(løfter Ragnas hode)*. *Comme tu es jolie, ma fille!*

Ragna. Hvad nytter det altsammen, når det jeg inderlig vil, ikke passer dig! — Jeg hadde glæmt det. Rent glæmt det. Hvordan kan så'nt gå til? Men nu, — ja, nu husker jeg det igjæn, og det gjør så ondt. *(Atter in til henne.)*

Fru Dag *(til de andre)*. *Elle déborde; déborde toujours.*

Ragna. Jeg skulde ikke ha overrasket dig.

Fru Dag *(godmodig)*. Du skulde ha skrevet. Du skulde ha været skikkelig.

Ragna *(kysser moren)*. Tilgi mig! Gud, hvad du har altsammen at tilgi mig. — Og så forstår du mig visst ikke alle tider.

Fru Dag. *Tu n'es pas de ma race.*

S t e n e r *(sagte til Berthe. De står sammen til højre).* Nej, fransk er Ragna ikke.

R a g n a *(muntert igjæn).* Om forladelse, da, mor! Bedre lykke en annen gang! — *(Rejser sig.)* Skjønt når det straks begynner med om forladelse, så er det vel ikke stort at håbe på! — *(Alle ler.)* Er d e t Berthe? *(Berthe kommer.)* Berthe i voksen kjole! Og med hår *à la* —? Ja, hvad er det for *à la?* Jeg har glæmt mine franske kunster. Og med mors store gullspænne! Og med mors kam! Ja, du er kjæledæggen! — Er du rædd mig?

B e r t h e *(som uvilkårlig er veget bakover).* Nej da! *(Kommer. De omfavner hværandre og kysses.)*

R a g n a. Gud, at ha en søster igjæn! En voksen søster! Å, som vi nu skal bli gode venner! *(I pludselig utbrudd.)* Men Berthe?

B e r t h e *(sky).* Hvad er det?

R a g n a. Du gjæmmer over noget! — Jo! Jeg ser det i øjnene dine!

B e r t h e. Nej, men Ragna!

F r u D a g *(bebrejdende).* Men, Ragna!

R a g n a. Nå — var det også galt? Ja, ja. Så sætter jeg mig ned, jeg, og tier stille. *(Sætter sig i den stol Stener før sat i; men drejer den først helt frem.)*

A l l e. Nej, nu skal du fortælle!

R a g n a *(ler).* Ja, det er det jeg vil! Sæt dere, allesammen! *(Fru Dag sætter sig til venstre f. t., Berthe til højre, Stener sætter sig halvt på bordet til højre.)* — Og så begynner jeg med det som jeg vet vil gjøre størst lykke. Jeg kommer igjæn like så ugift som jeg for fire år siden — nej, det er snarere fem år, for det var jo om vinteren? — Jeg kommer igjæn like så ugift som da jeg for næsten fem år siden rejste til pensjonen i Paris.

F r u D a g. Du er ikke gift?

B e r t h e. Du er ikke Mrs. Andersson?

R a g n a. Jeg tok navnet på overrejsen til Amerika; det var jo til den fyren jeg rejste; det kan ikke nægtes. Det var for hans skyll jeg rømte fra pensjonen. Og længtet til ham. Han er jo både morsom og vakker.

Jeg syntes far hadde været uretfærdig, og det drev mig. Men far hadde ret. Andersson er en simpel fyr.

Fru Dag. Kan du se?

Ragna. Det fik jeg vite i samme hotel jeg tok in i. Han levde med en annen.

Fru Dag. *Quel homme!*

Stener. Hvad gjorde du så?

Ragna. Flyttet mine to kufferter op på et pikeværelse.

Berthe. Og tok tjeneste?

Ragna. Og tok tjeneste.

Stener. På samme hotel?

Ragna. På samme hotel. Kjøpte mig forklær og begynte samme dag.

Stener. Det var godt gjort, Ragna. Men jeg skjønner ikke at du beholdt navnet?

Ragna. Jeg skammet mig for dere. Jeg vilde ikke tilstå som det var. Desuten på et hotel, så'n —. Det er bedre at være gift.

Berthe. Derfor var det du aldrig skrev om dig selv?

Ragna. Derfor var det! *(Med skalk.)* Du skriver visst ikke om dig selv, du heller? For når jeg ser in i øjnene dine, så tænker jeg på en fugl som har rede ensteds, ingen vet.

Berthe. Men Ragna dog!

Stener. Blev du så i det hotel?

Ragna. Ikke svært længe. I en av kjælderne stod en gammel Kineser og vasket og strøk. Ingen gjør det som Kineserne. Han hadde en hund som næsten var blind. Og den reddet jeg to ganger fra at bli kjørt over.

Stener. Så blev han dit forsyn!

Ragna. Så omtrent. Jeg bad om at få lære kunsten av ham. Og det gjorde jeg grundig. Så fik jeg ansættelse i et hus, så fint at ingen bærer linnet, lommetørklæ, underklær, strømper mer æn én dag, og intet duktøj kommer på bordet mer æn én gang. Så i stampen med det! Der var altså nok at gjøre. Og stor betaling.

Fru Dag. *Mais — ma fille!*

R a g n a. Ja, det kan ikke hjælpe, mor, det trivdes jeg godt ved. Mrs. Andersson, vaske- og strykekone hos Mr. Murray, *Fifth Avenue 36, the corner house to the left.*

F r u D a g. *Mais — ma fille!*

R a g n a. Sang og gnidde halve dagen, og siden strøk jeg og sang. Det var da finere, det, æn mangt jeg gjorde i hotellet — især den første tiden jeg rejet sengene, vasket og bar ut det som ikke kan nævnes! Ha, ha, ha!

F r u D a g. *Mais — ma f i l l e!*

R a g n a. Vaske- og strykekone hos Mr. Murray, *Fifth Avenue 36, the corner house to the left.* Om dagen. Om kvællerne ikke spor av det! Kvællen var min egen. Da læste jeg, eller jeg var ute med mine venner i teatrene eller på forelæsninger, eller i foreninger. Hvær lørdagskvæll hadde vi en diskusjonsforening.

S t e n e r. Der du talte?

R a g n a *(ler)*. Nej, bare gav bemerkninger.

F r u D a g. Vi kjænne dine bemærkning'! *(Alle ler.)*

R a g n a. De vilde gjærne ha mig med. Jeg hadde det bare godt i alle måter. Jeg har ikke hat én syk dag. Ikke engang en syk tann! Noget som alle Amerikanere dras med. Men jeg laget for det meste min mat selv, det er saken.

B e r t h e. Du var kok også?

R a g n a. Ja, da, der hvor jeg vasket. Akkurat som Kineseren. Og således i tre samfulle år.

S t e n e r. Der hændte dig vel et og annet?

R a g n a. Forskjelligt. Jo, du kan tro!

F r u D a g. Fortæl!

B e r t h e. Ja, fortæl!

R a g n a. Nej, det må komme så'n efterhvært. *(Pludselig ivrig.)* Men én ting må jeg fortælle straks. Jeg stod en dag i solsteken og strøk. Halvnaken naturligvis. For at more mig sang jeg franske viser. De var ikke alle så anstændige. Jeg hadde hørt dem i pensjonen, der de var forbudt; men intet lærte vi så godt som dem. — Best som jeg sang, fik jeg besøk. Av

ingen ringere æn husets herre, millionæren Mr. Murray. Han vilde se til mig.

S t e n e r. Ej, ej!

R a g n a. «Jeg forstår hvad De synger,» sa han og var svært insmigrende. «Gjør De?» sa jeg. «Ja, værsgo!» — Det misforstod han nok, for han kom nærmere. Han var så hjærtelig, så! Så intim! Nu hadde jeg en slange fra vandkranen liggende ved tøjet. På den slangen hadde jeg et fint dusch-apparat. Jeg brukte det, når jeg strøk. I det samme han blev for hjærtelig, for intim, rent ut nærgående, tok jeg dusch-apparatet av og åpnet kranen. «De har det visst for hett, De,» sa jeg. «De trænger til en svaling,» og satte sprøjten like i fjæset på ham. *(De ler.)* Sprøjtet ham over fra øverst til nederst, så han kom ut som en våt hane. Til al ulykke møtte han både frue og datter på trappen. «Som d u ser ut!» skrek de. «Ja,» sa han, «jeg fallt i sjøen,» og sprang forbi. Men hvor den sjøen ligger, studerer de nok på den dag idag.

B e r t h e. Og du fik ikke din avsked?

R a g n a. Nej, jeg fik pålægg!! *(Stormende latter.)*

S t e n e r. Du la dig vel penger op?

R a g n a. Mange. Og dem spekulerte en forretningsmann med for mig. Han var Nordmann, en flink fyr. Jeg tjente svært på det. Og nu har jeg rejst dem bort.

F r u D a g. Du have rejst dem bort?

R a g n a. Allesammen. Da jeg hørte Stener skulde hjæm igjæn, da drømte jeg dere hvær nat — og så kunde jeg ikke længer. Jeg drømte jeg lå i mors fang og gråt. Og det har jeg gjort idag. Jeg drømte far skulde gi mig ris, og at mor frælste mig. Jeg drømte jeg kløv i Svart-uren og fallt ned. Begge ganger vågnet jeg i sved. Jeg drømte stranden på begge sider, hvit av kirsebærblomster. Jeg drømte jeg var med at føre buskapen til sæters. Kjør og småfæ danste, da de kom op i fjæll-luften, hæsterne galoperte avsted, hundene gjødde. Jeg holdt det ikke ut længer foran strykebordet og stampen.

B e r t h e. Bølingen skal snart til sæters! Du vil vel med.

Ragna. Jeg vil se det syn igjæn! — Ja, sådan kom jeg løs. Men først måtte jeg rundt i Amerika. Jeg hadde jo ikke set det! Dermed holdt jeg på i næsten to måneder. Det ændte i Kalifornien.

Stener. I San Francisco?

Ragna. Ja. Derfra med en bergensk *steamer* for London. Over Japan, Kina, Ceylon, Suez, Gibraltar.

Berthe. For en rejse!

Fru Dag. Ja, for en rejse!

Ragna. Kaptejnen hadde sin hustru med. Dem skyller jeg at jeg nu sitter her og taler godt Norsk. For det jeg kom ombord med, var skrækkeligt.

Stener *(ned av bordet)*. Ja, Ragna, jeg beundrer dig. Jeg ælsker dig. Jeg må omfavne dig én gang til.

Ragna *(op imot ham)*.

Berthe *(går til Ragna. Sagte)*. Jeg tror nok vi to skal bli gode venner.

Ragna *(sagte)*. Men det der med øjnene —, det er sant?

Berthe *(kysser henne fort og vænder sig)*.

Fru Dag. Som du er munter! Her har ikke været ledd i disse kammer på mange år som idag.

Ragna *(omslutter sin mor)*. Gud, som I alle er søte! Men du og Berthe, ja, også far — dere har hat det svært. Dette med Fredrik! Jeg må høre om det!

Fru Dag *(har drat sig ut av hennes armer og vændt sig bort)*.

Ragna *(ser fra moren på Berthe, som går til sin mor. Ragna ser til Stener, som går opover)*. Har jeg nu gjort noget galt igjæn?

Stener *(står og ser ut av vinduet. Da ingen svarer siger han)*: Fredriks navn må ikke nævnes her.

Ragna. Ikke nævnes? Fredriks navn? Den kjække guttens?

Stener. Jeg er uenig i det. Men det er så.

Berthe *(står hos moren, som gråter)*.

Ragna *(går hen til dem)*. Mor, søte mor, om forladelse igjæn, da! Jeg visste jo ikke...

Fru Dag. Nej, nej. — Jeg kan ikke. Det er for meget — men det blive vel bedre.

R a g n a. Når du engang rigtig har snakket ut med mig om det, mor, så blir det bedre. Jeg har likesom så godt for at sætte alle ting på sin plass.

F r u D a g. Det har du også! — Jo, det skal jeg prøve.

S t e n e r *(kommer)*. Det skal du, mor. På denne visen går det ikke. Og slet ikke siden Ragna er kommet til. Nu må vi ha frisprog.

F r u D a g. Ja, vær nu snill — og give litt tid.

R a g n a. Det skal vi! — Men vet dere hvad jeg nu må? Jeg må op og hilse på min mor! Det som jeg skulde ha begynt med!

F r u D a g *(glad)*. Det må du! Det må I allesammen! Jeg har fåt så dejlig vin. Fra min bror.

R a g n a *(ser sig om)*. Gud, når mor i gamle dager sloss for os hernede med far! Han blev rasende, og mor, uten at svare, gjorde en sving — den der! Og gik fornem op til sig selv. Og kom ikke ned igjæn før han hadde været oppe og bedt. Ikke om det varte fem dager.

F r u D a g. *Il faut garder sa dignité.*

R a g n a. Hvor er gamle Brita?

B e r t h e. Oppe hos mor som bestandig.

R a g n a. Dere har alle de gamle tjenere?

Fr u D a g og B e r t h e. Allesammen.

R a g n a. Som det skal bli dejligt at hilse på dem. — Men så må jeg i stallen. Ja, det må jeg! Og i fjøset og til griserne og til hønerne. — Gud at være kommet hjæm igjæn! *(Dækker sit åsyn.)*

(Tæppet.)

ANNEN HANDLING

Oppe hos fru Dag to dager efter. — Rummene svarer til dem nedenunder; men her er alt utstyrt Louis seize med sirlig smag. Foran ingangen står et skjærmbræt i samme stil. Ved siden av ovnen, som av den grunn har fåt plass dypere i hjørnet, en fransk kamin med sit store spejl. Her er ikke tæpper for vinduet i fonden av innerste rum. Her er vinduet synligt. Bak det et kystlandskap. Det beskrives nærmere under tredje handling.

FØRSTE MØTE

Berthe *(kommer in fra innerste værelse i bakgrunnen. Hun holder for begge sine øren).* Nej, mor, jeg vil ikke!

Fru Dag *(efter). Mais mademoiselle! Comme vous êtes méchante!*

Berthe *(har gjæmt sig i det nærmeste rum, derfra hører vi henne).* Det nytter ikke! Jeg siger ingenting!

Fru Dag *(høres). Vous vous faites intéressante?*

Berthe *(kommer frem).* Ja, for idag er det noget!

Fru Dag. Ah —! *Je l'ai vu tout de suite!*

Berthe. Men nætop derfor kan jeg ikke! Nej, jeg vil heller ikke!

Fru Dag. *Enfin! Je m'en vais. Pour vous laisser seule. Avec votre doux secret. (Forsvinder bak skjærmbrættet. Om litt stikker hun hodet frem. Berthe væntet på det. Begge ler. Fru Dag siger i denne stilling:) Comment est-il venu? Qu'a-t-il dit?*

Berthe. Nej, mor, jeg kan ikke tale om ham på Fransk!

Fru Dag *(kommer).* Vi tale norsk! Å, du! — Du vil så gjærne!

Berthe. Siden kanske.

Fru Dag. Hvordan 'an vite du er tilbake?

Berthe *(ser på henne, fru Dag nikker opmuntrende)*. Badehusdøren.

Fru Dag. Det badehus står på land. På bryggen. Det er ikke sat ut.

Berthe. Nætop. Jeg går in i badehuset og åpner døren, som vænder ut. Så ser han det på andre siden fjorden. Når han så åpner døren på deres badehus derborte, så vet jeg han kommer. Så passer jeg på.

Fru Dag. Han kom over i sin båt?

Berthe. Ja. Men ikke hit, nej, nej! Længer nord. Han kommer gående hit. Ja, ikke til husene.

Fru Dag. Men hvor?

Berthe. Ved kirsebærtrærne dine. De aller borteste.

Fru Dag. Der sat du?

Berthe. Men dette vet ingen, mor! —

Fru Dag. Jeg tie! Han kysse dig!

Berthe *(ivrig)*. Det skulde han bare våge!

Fru Dag. Men hvad da? — I sat på bænk?

Berthe. Den tredje. Der kan ingen se.

Fru Dag. Hvad moret dig mest? Av alt han sa?

Berthe *(ler)*. Han sa jeg var —

Fru Dag. Hvad? Hvad, Berthe?

Berthe. Du kan ikke forstå det, hvis du ikke husker på at nu står kirsebærtrærne i blomst rundt hele fjorden.

Fru Dag. Alle steder.

Berthe. I denne tiden synes han han ser mig alle steder. *(Ler.)*

Fru Dag. Han finner du ligner —?

Berthe. Du skal ikke så'n ta meningen frem av det.

Fru Dag. *Pardon!*

Berthe. Da blir det ikke noget. — Men han sa annet også.

Fru Dag. Nå —?

Berthe *(til fru Dag)*. Ikke hodet så langt frem!

Fru Dag. Nå —?

Berthe. Han sa: du var borte, da sneen lå, og du kom igjæn med kirsebærblomsterne. Ha!

Fru Dag. Han er *poète*.

Berthe. Ja, tænk, mor, det tror jeg han er.

Fru Dag. Alle som er forælsket, er *poète*.

Berthe. Så? — Men da måtte jo også jeg —? — *(Ler.)*

Fru Dag. Kanske —? — Så længe det varer.

Berthe. Det varer ikke længe? — Ånej, det gjør vel ikke det. — Der kommer nogen! *(Fra hværandre.)* Ragna. Jeg hører det på gangen. Mor, nu tier du!

Ragna *(kommer gjænnem rummet fra venstre med bart hår)*. Å, for et vejr, og for en tur!

Berthe. Du har været længe ute.

Ragna. Tre timer. Jeg er dyvåt på benene. *(Iler in i innerste rum.)*

Berthe *(til moren)*. Men der er noget, mor —!

Fru Dag. Hvad?

Berthe. Det er tredje eller fjærde gang han taler om at gå op Svart-uren.

Fru Dag *(forskrækket)*. Han også?

Berthe. Det er noget — ja, han siger det ikke, men jeg tror det er noget som tvinger ham til det.

Fru Dag. Han må?

Berthe. Jeg tror han må.

Fru Dag. For snak han må ikke utsætte sit liv?

Berthe. Det er så mange av familien Dag som har gåt op der.

Fru Dag. — Hvad komme ham ved —?

Berthe *(ser på henne og tier)*.

Fru Dag. Å — fordi du er . . . . . ?

Berthe. Jeg bare tror det.

Fru Dag. Men det har du da forbudt?

Berthe. J—a. Men jeg mente ikke noget med det.

ANNET MØTE

Ragna *(kommer igjæn i lette sko)*. Sov jeg næsten i hele går, så har jeg tat det igjæn idag. I tre timer har jeg faret om.

Fru Dag. Hvor har du været?

Ragna. Op i skogen, mor! Som dufter! Ja, dersom I kunde forstå hvad det er for mig! Jeg tar bargrenen og lar den gli gjænnem hænderne — å! Så tar jeg bjørkeløvet, så tar jeg hæggen, så tar jeg — ja, jeg

lægger mig i lyngen og ruller mig. Ænda synes jeg at jeg aldrig kommer nær nok. Nær nok intil. Jeg hadde lyst til — jeg hadde lyst til ..... ja, i sjøen kan jeg ænnu ikke styrte mig.

Begge. Nej, nej!

Ragna. Badehusene står på land, ser jeg. Og det betyr vel at det er for koldt?

Begge. Ja.

Ragna. Men jeg kunde ha lyst til at gå Svart-uren op til vor sæter!

Begge. Du også!

Ragna. Her fødes vel ikke det barn som ikke har lyst til det.

Berthe. Men de gjør det ikke. Ingen uten lang øvelse. Aldrig har nogen kvinne gjort det.

Ragna. Jeg kjænner mig så stærk! — Når vi ælsker, mor, har vi lyst til at fortjene at bli ælsket igjæn. Ved noget farligt.

Fru Dag *(forbauset)*. *Que dites-vous là?*

Ragna *(munter)*. Jeg har ikke været tro mot denne naturen. Jeg har rænt fra den. Jeg har trang til at kjøpe mig min ret igjæn!

Berthe *(med spot)*. Ved at gå Svart-uren?

Ragna. Ikke nætop det; men noget sådant. Jeg vet ikke selv. Jeg er bare så grænseløs lykkelig ved at være her igjæn, så det er akkurat som noget kræves av mig.

Fru Dag. Når du føle så, da burde du rejse op til din far.

Ragna *(stivner)*. Til far? Jeg rejse op til far!

Fru Dag. Og be om forladelse. Det har du ikke gjort.

Ragna *(højtidelig)*. Og det gjør jeg aldrig.

Fru Dag. Men da han sendte dig til den pensjon i Paris, da gjorde han godt.

Ragna. Det kan være. Men som han gjorde det! — *(I utbrudd.)* Å, — nu forstår jeg!

Berthe og Fru Dag *(ser på henne)*.

Ragna. Hvorfor jeg var så ustyrlig glad her idag. Fordi jeg var her uten noget tryk over mig! Uten nogen angst for nogen! Gud, mor, du skulde ikke ha sagt det der! *(Sætter sig.)*

Berthe. Nej, det skulde du ikke.

Fru Dag. Holde du da slet ikke av din far?

Ragna. Jo! På avstand.

Fru Dag. Han er dog god.

Berthe. Mot mig har han aldrig været annet.

Ragna. Du — du er en forkjælet unge. Skjønt det er sant: han er god — også. Men den frygten for ham —? Jeg kommer visst aldrig over den. Den kan jage mig på sjøen. Husk Fredrik!

Fru Dag *(forfærdet)*. Ikke sige så'nt!

Berthe. Ragna!

Ragna. Nej, det var galt. — Men en blir likesom så kjed av livet, når ingen ting er rigtig..... Jeg, som var så glad! Jamæn fallt her skygge.

Berthe *(sagte til Ragna)*: Si nu ikke mere. Det gjør mor så ondt.

Ragna *(uten at høre på det)*. Det er som når fjorden drog forbi med uvejr. Noget ulykkeligere vet jeg ikke om. Da tænkte jeg altid på et eller annet galt, og som ænnu ikke var opdaget.

Fru Dag. Men hvorfor gjorde du så meget galt?

Ragna. Jeg glæmte det, mor! Og så visste jeg, Gud hjælpe mig, tilsist ikke hvad som var galt eller ret. Jeg var så rædd. At du minte mig om alt dette!

Fru Dag. Nu er han jo ikke her.

Berthe. Og kommer her ikke heller.

Ragna. Bare jeg nu kunde glæmme det igjæn! — Da jeg vågnet imorges, gol hanen tappert, og fuglene sang. Uten nogen avkortning. Ikke spor! Jeg åpnet vinduerne og så ut. Den lyse luften rak til himmels, og fjællene stod i let solrøk. De nakkedukket ikke. Men nu —! — Jeg er så rædd de har minket.

Berthe *(muntert)*. A — nej!

Brita *(fra venstre. Hun er en ældre pike i bondedragt. Har det vestlandske tonefallet og taler tildels dialekt)*. Ramset ber om at få tale med frøkenen. *(Vændt til Ragna.)*

Ragna. Med mig? Ramset? Hvem er det?

Berthe. Det er fullmægtigen her.

Ragna. Hvad vil han mig? Kan jeg la ham gå?

Fru Dag. Nej, la ham komme.

Ragna *(til Brita)*. Så si det, kjære Brita. *(Brita går.)* Hvad er det for en fyr?

Berthe. Han er dygtig, siger de. Men Stener kaller ham et rovdyr. —

Ragna. Holder dere rovdyr her på gården? *(Det banker. Ingen siger: «Kom in!» — den ene vænter på den andre. Det banker igjæn.)*

Fru Dag. Kom in! *(De to fniser.)*

Ramset *(kommer)*.

Ragna. Men du storesten min: Ramsey,[1] De her?

Ramset. Jo, frøken, jo!

Ragna. Men i Amerika kallte De Dem Ramsey?

Ramset. Ja, i Amerika. Men jeg heter Ramset, efter min fars gård. Og det kaller jeg mig her.

Ragna. De er fullmægtig på gården.

Ramset. Ja.

Ragna *(til de andre, højt)*. Jo, han er et virkeligt *animal de proie!* Det er rigtigt det.

Ramset *(ler)*. Ja, det er det.

Ragna. Forstår De fransk?

Ramset. Nej. Men hvad frøkenen siger, er altid rigtigt. *(Alle ler, Ramset med.)*

Ragna. Nu må jeg be om at få tale med Ramsey eller Ramset, alene. Jeg har et ærend til ham. *(De andre går in i det næste rum og lukker efter sig. Ænnu mens de er i salonen, siger hun:)*

TREDJE MØTE

Ragna. Det er nemlig tildels for Deres skyll at jeg er her i Norge.

Ramset. Nej, virkelig! Hvordan skal jeg forstå det —?

Ragna. Ja, det tror jeg ikke De finner ut.

Ramset *(skuffet)*. Nej. — Nej, naturligvis. —

Ragna. De var ikke her da jeg kom?

Ramset. Nej, jeg rejste et ærend in til Botnen med samme dampskib som frøkenen kom med. På dampskibet fik jeg høre De hadde været med. Men jeg visste

[1] uttales på Engelsk.

jo ikke det var Dem. Det så jeg først nu De kom gående hjæm over gården. — Her er De også blet frøken igjæn?

Ragna. For jeg har aldrig været annet.

Ramset. — Mrs. Andersson —?

Ragna. Jeg har aldrig været gift. Hverken med Andersson eller med nogen annen. Men det er om Dem vi skal snakke nu.

Ramset. Så —? *(Usikker.)* Er det noget?

Ragna. Noget galt igjæn, mener De?

Ramset. Ja — ha! Ja, nætop! *(Ler.)*

Ragna *(ler)*. De er ikke sikker!

Ramset. Jo, jeg? Men jeg er ikke sikker på Dem.

Ragna. På hvad jeg kan holde for galt!

Ramset *(ivrig)*. Nætop, ja! Akkurat ja! *(Ler.)*

Ragna. Hør, Ramset, tror De ænnu at den måten De kjøpte skjærpet på, var ærlig? Tror De virkelig, at det var bare et påfund av mig at den handelen var uærlig?

Ramset *(forlegen, dæmpet)*. Nej, nej, når De siger det, så —.

Ragna. Tror De noget retskaffent menneske vilde sige annet?

Ramset *(som før)*. Nej, nej! Når De siger det — så er det så, da.

Ragna. Det var da ænda godt. — De må vite at det gjæller det skjærpet nu. Det er meget for skjærpets skyll at jeg rejste hit.

Ramset *(ivrig)*. Er det blet til noget?

Ragna. Ja, blet til noget? Meget mere æn De tænkte. De vilde snyte den andre for sin halvpart. Nu er han budt seksti tusen dollars for den. *(Ramset forbauset.)* Så nu kan De få det samme nårsomhelst.

Ramset. Nej, jøss, jøss! — Det var tre ganger mere æn jeg tænkte! Jøss, jøss! — men «snyte» siger De. Han vilde jo selv sælge.

Ragna. Fordi han ikke visste hvad De visste! Det er at snyte det, far!

Ramset *(stærkt)*. Nej, det er at handle, det!

Ragna. Ja, handel er det. *(Varmt.)* Men uredelig handel.

Ramset. Naturligvis —. Når De siger det.

Ragna *(stærkt)*. Det er ikke bare fordi jeg siger det. Det er så!

Ramset. Ja, ja!

Ragna *(utålmodig)*. De tror det ikke?

Ramset *(tier)*.

Ragna. De tror det ikke?

Ramset. Sant at sige —: jeg gjør ikke det.

Ragna. Men er De aldeles...

Ramset. Jo, jo! Når De ser slik på mig, så tror jeg hvad det skal være!

Ragna. Egentlig synes De nu at De er snytt. At De skulde hat hele fortjenesten? Alle 120,000 dollars.

Ramset. Det er ikke jeg som skal ha dem.

Ragna. Å —!

Ramset. Ejendomsretten er lovlig skjøtet over på Dem.

Ragna. De blev sint på mig, De blev kjed altsammen. Og gav så mig det. De furtet. Nej, Ramsey, ikke tror De det selv, og ikke vil jeg ha det heller. — Vænt, så skal jeg hænte dokumenterne. *(Går in gjænnem det første kammers til det annet. Dørene står åpne efter henne.)*

Ramset *(alene)*. Der fins da vel ikke maken til fruentimmer i fem kongeriker?

Fru Dag *(høres fra det indre rum)*. Hvad søker du, Ragna?

Ragna. Nogen dokumenter, mor. Nu har jeg dem!

Ramset. Der har hun dem! Hun kommer og gir mig en formue. Som om det var et par ark papir.

Ragna *(blir synlig igjæn med en portefølje i hånden. Lukker den siste dør efter sig)*. I denne her er det altsammen. Værs'go!

Ramset. Men det er jo skjøtet på Dem?

Ragna. De kan da vel forstå at det blev straks gjort om igjæn. Værs'go! — Ja, jeg vil ikke beholde Deres papirer. *(Lægger fra sig.)*

Ramset. De tror jeg er så glad i penger, De?

Ragna. Jeg skulde ikke kjænne Dem?

Ramset. Nej, da kjænner De mig ikke.

Ragna. Tøv nu ikke, Ramsey! — Hvad foretar De Dem her?

Ramset. Jeg er fullmægtig hos Deres far.

Ragna *(hæftig)*. Tøv nu ikke, Ramsey! — Hvorfor rejste De tilbake til Norge?

Ramset. Fordi jeg hørte at hjæmme var dårlige tider.

Ragna. Nu er vi i ret spor! Hvorfor slog De Dem så ned her på Vestlandet.

Ramset. Jeg er Vestlænding.

Ragna. Tøv nu ikke, Ramsey! Hvorfor nætop på Vestlandet?

Ramset. Vestlændingen er lettere på det. Og så kjænner jeg ham best.

Ragna. Alle knepene hans?

Ramset *(leende)*. Nætop.

Ragna. Hvorfor er De på Daglannet?

Ramset. På Daglannet? Jo, det gir anseelse. Og er en svært god utkikspost.

Ragna. Efter noget at gjøre?

Ramset. Ja — spekulere.

Ragna. I de dårlige tider?

Ramset. Er det noget galt i det også?

Ragna. Min bror talte om at far hadde kjøpt forfærdelig store skoger til gården. Det var altså Dem det?

Ramset. Det var mig.

Ragna. Naturligvis! Hvordan fallt De på det?

Ramset. Et rent tilfælde. Jeg fik vite kompaniet var i forlegenhed for kontanter. Så rejste jeg ned og foreslog dem handelen. Og overtalte Deres far.

Ragna. De tjente Dem en god skilling der?

Ramset *(litt forarget)*. Hvordan vil De handelen skal være, De da?

Ragna. Jeg vil ikke længer ta mig av Deres opdragelse.

Ramset. De tror jeg holder så av penger. Nej, det er at handle jeg holder av. Det er at spekulere. Det er det som er morosamt!

Ragna. Men pengene —?

Ramset. Jeg har da sandelig gjort mangen god handel for Dem, Mrs. Andersson, uten at ta en cent!

Ragna. Kanske det var spekulation, det med, Ramsey —?

Ramset. Ha, ha!

Ragna. Ha, ha, ha! *(Pludselig alvorlig.)* Ja, ta nu Deres penger!

Ramset. Når De vil det, så —! *(Med beundring.)* Jeg må få lov at sige at dette er...

Ragna *(gjør en bevægelse med hånden)*.

Ramset. Nej, jeg skal ikke sige noget. *(Blir stående.)*

Ragna. Det er da ikke mere? —

Ramset. Jeg synes jeg må gjøre noget, jeg også: Jeg har ikke lov til det, men jeg vil gjøre Dem glad, Dem også...

Ragna. ...Hvad er det?

Ramset *(fornøjd)*. Deres far kommer her — idag!

Ragna *(fatter det næsten ikke)*. Siger De far?

Ramset. Ja, godsejeren. Hr. Dag.

Ragna. Hvad, hvad —? Hvordan vet De det?

Ramset. Deres bror, ingeniøren, bød mig at bli agent.

Ragna. Og så —?

Ramset. Det lot til han vilde hale det ut. Så tænkte jeg at jeg kunde skynde på. Rejste så in til Botnen og telefonerte med godsejeren om fossen. Sa ham at nu blev der arbejdet i fossen. *(Med én gang forskrækket.)* Var det galt? Men Gud bevare os! Jeg tænkte ikke noget vondt med det. Jeg gjorde bare min skyldighed.

Ragna. Hvad svarte han?

Ramset. «Jeg kommer straks. Men fortæl det ikke.» — — Jeg er svært ulykkelig, frøken —!

Ragna *(styrter in til de andre; dørene står åpne efter henne)*.

Ramset *(tar sine papirer og går)*.

FJÆRDE MØTE

Ragna *(høres fra innerste rum)*. Far kommer.

Begge de andre. Far?!

Ragna. Ænnu idag. *(Kommer fremover.)*

Berthe *(efter)*. Hvorledes vet du det?

Fru Dag *(efter)*. Ja, hvorledes?

Ragna. Ramset telefonerte til ham at Stener arbejder i fossen.

Berthe. Der ser I!

Fru Dag. Det var stiggt av Ramset. Meget stiggt.

Ragna. Nu rejser jeg igjæn.

Fru Dag. Du rejse —?

Berthe. Men Ragna —?!

Ragna. Jeg kan ikke møte far! Gud, jeg kan ikke! — Jeg har ingen penger; men Stener låner mig nok.

Fru Dag. Jeg rejste aldrig!

Ragna. Nej, for du hadde os. Du blev for vor skyll.

Fru Dag. Men du skal bli for min skill!

Ragna. Søte mor! Jeg kan ikke. Jeg vil heller ikke.

Berthe *(bønlig)*. Ragna!

Ragna. Far siger ting som — ja, som der blir dype sår efter. Om mig kan siges så meget.

Fru Dag *(efter henne)*. Dine sår, *se cicatrisent* — hvad sige vi? —

Ragna og Berthe. ...gror...

Fru Dag. Dine sår, de gror meget snart. Du er så sund.

Ragna *(ler sagte. Alvorlig)*. Jeg er rædd ham, mor!

Fru Dag. Men det er fejgt at være rædd.

Ragna. Det sitter i blodet. Jeg kommer ikke over det. Nej, jeg vil rejse!

Fru Dag *(efter)*. Du skal bli og slåss!

Ragna. Med far?! Hvad vil følgen bli av det?

Fru Dag. La den følge bli hvad den vil!

Ragna. Han kaster mig ut!

Fru Dag. Ja, ja. Men ikke fligte!

Berthe. Jeg kjænner ingen tapprere æn dig.

Ragna. Mot alle andre. — La os ikke tale mere om det! Jeg gjør i alle fall en rejse. Hvorledes går dampskibene? *(Hun sætter sig til bordet og tar en rutebok, som hun blader ivrig i.)*

Fru Dag *(kommer bak hennes stol)*. Men far er da ikke bare slem? — Kan du huske han bar dig over den bæk, og I fallt i, begge to?

Berthe *(læner sig over mot Ragna på den annen side bordet)*. Kan du huske, Ragna, da han tok farvel med dig på dampskibet — mor skulde følge dig til pensjonen i Paris? Kan du huske som han gråt?

Ragna *(ser op på henne fra boken; men blader videre)*.

Fru Dag. Kan du huske da det nye fjøs, det blev bigget, og du var oppe på den mene?[1] Han hadde lovt dig ris, om du kom på den mene igjæn. Men du gjorde det like godt.

Ragna. Gud, det var den gutten til sorenskriveren! Han narret mig med sig. Jeg var glad i ham. *(Vil til at blade igjæn.)*

Fru Dag *(lægger hånden over)*. Far kom, og da fallt du ned. Kan du huske? Han gav dig ikke ris, han tok dig i sine armer, han kysste dig, han klædde dig av og la dig i sin seng og sat med din hånd, til du gråt ikke mere, men sov? Kan du huske? *(Tar boken fra henne.)*

Berthe. Kan du huske da du drev av i færingen? Det var røket op et uvejr. Far kom ut med storbåten og bærget dig. Du var forbudt at gjøre slikt. Men han bare tok dig in i kappen sin og varmet dig. Du var så våt og rædd.

Ragna. Å, du! Jeg fik ris, da jeg blev tør igjæn! — Men det er det samme: jeg skal bli! *(Rejser sig.)*

Fru Dag. Dakk!

Ragna *(til sin mor)*. For din skyll skal jeg ta stormen!

Berthe. Det var ret!

Fru Dag. Far er ikke længer som du tror. Siden det med —, siden vor store ulikke er far anderledes. Meget anderledes.

Berthe. Det er sant.

Ragna *(stolt)*. Æn jeg! Jeg har da utrettet noget i disse år. Han må da ha respekt for det. Ikke bare tale til mig om ting som hændte før jeg rejste. — Jeg er da blet noget. *(Slår om.)* En nokså respektabel vaske- og strykekone. *(De ler.)* Og så har jeg to ganger før været i livsfare. Jeg kommer vel over denne med. *(Alle muntre igjæn.)*

[1] Møne.

FEMTE MØTE

Stener *(kommer raskt in)*. Nu skal dere høre nyt.
Ragna og Berthe. Å, vi vet det!
Stener. At far kommer her? Om et øjeblik?
Ragna og Berthe *(opskræmt)*. Om et øjeblik? Nej!
Fru Dag. Nej.
Stener. Men I visste han kom?
Ragna, Berthe og Fru Dag. Ja.
Ragna. Det har Ramset fortalt.
Stener. Ramset?
Ragna. Han har telefoneret efter far.
Stener. Har Ramset?!
Ragna. Og varskudd om at du arbejder i fossen.
Stener. Ramset! — Han prøvde først om jeg vilde bestikke ham.
Fru Dag *(slår hænderne sammen)*. Hvad siger du?
Berthe *(forfærdet)*. Det hadde jeg ikke tænkt om Ramset.
Fru Dag. En sådan en pen mann.
Ragna *(siger efter sin mor)*. Det var meget stiggt av Ramset, mor!
Fru Dag *(oprigtig)*. Ja, det var!
Stener. Præsten telefonerte over til mig at far nætop har været hos ham. Nu er han hos sakfører Lie.
Berthe. Hos sakføreren? Hvad vil han hos sakføreren?
Fru Dag. Ja, det spørge jeg også.
Stener. Det får vi kanske vite. For nu kommer præsten over.
Ragna. Dette blir en vigtig dag, skal dere se!
Stener. Det gjæller at holde sammen. Synes jeg da.
Fru Dag. Vi skal holde sammen? Mot far?
Stener. Det må vi nu tale om, kjære mor. Og vi har ikke megen tid.
Berthe. Skal vi sætte os?
Ragna *(højtidelig)*. Vi sætter familieråd!
Fru Dag *(frygtsomt)*. Og tale om far!
Stener. Kom her, mor! *(Sætter henne i midten. Stener til højre. De andre til venstre.)*

Fru Dag *(bedende)*. Men Stener —!

Stener. Hør nu, mor! Du vet hvorfor jeg er kommet hjæm?

Fru Dag. Ja. Men jeg finde det ikke rigtigt av dig at arbejde i den foss.

Stener. Med den foss, mor, rinner hvær dag store værdier bort. Selv kan far ikke ta dem op. Han kan ikke engang leve her. Hvad var da naturligere æn at jeg fik gjøre det? Jeg, som dog skal ha det altsammen. At sige, hvis det går rigtig til.

Fru Dag. Kan du tvile?

Stener. Vi får se! — Jeg har budt ham at kjøpe hele ejendommen. Eller fossen alene. Som han selv vil. Til altsammen siger han nej.

Berthe. Han har ikke sagt nej. Det er ikke så.

Stener. Hvad? Han berører det ikke! Han later som det ikke er budt. Du må da inrømme mig at det er et avslag.

Ragna. Hear!

Berthe. Ja, forsåvidt —.

Fru Dag. Det finde jeg urigtigt av far. Meget.

Berthe. Men såvidt jeg forstod, er det noget far vil spare dig for. Han tror ikke på den opfinnelsen du kommer hjæm med.

Stener. Det har far ikke lov til. Det var det siste vi gjorde sammen, min ven og jeg, før han døde, vi oprettet en forsøksstation. Først da alt var prøvd, og var som det skulde være, spurte vi os for hos de første autoriteter. Og tok ut patenterne.

Ragna. Hvad Stener gjør, det gjør han tilgagns.

Stener. En kommer ikke frem i vore dager uten det. — Det formynderi far her tiltar sig, er utilladeligt.

Fru Dag. Men hvad gan vi gjøre for dig, Stener?

Ragna. Det må jeg også få vite?

Stener. Dere kan, alle som én, holde med mig. Si at Stener har ret. Han må få arbejde.

Fru Dag. Det tror du han høre på?

Berthe. Nej, det gjør han ikke.

Ragna. Far bryr sig visst ikke mere om hvad jeg siger i den sak, æn om jeg vilde vifte med det gamle

rutete skjørtet mit. Jeg har forresten lagt det efter i Amerika.

Stener. Jeg henvændte mig ikke til dere, dersom jeg ikke visste at dere kunde hjælpe mig.

Allesammen. Hvorledes? *(Det banker.)*

Fru Dag. Gom in!

Brita *(kommer)*. Præstebåten lægger til bryggen. Jeg trodde jeg måtte sige det.

Stener. Takk, Brita! Jeg kommer straks.

Brita *(går)*.

Fru Dag. Hvad gan vi gjere?

Stener. Vænt nu, mor, jeg må først forklare dere hvad det er. Så I kan forstå det.

Ragna og Berthe. Kjære, det gjør vi da!

Ragna *(muntert)*. Altfor godt!

Stener. Dette er nemlig ikke noget enestående!

Fru Dag. Hvad gomme det os ved?

Stener. Meget.

Ragna. Herregud, så si det med én gang, da!

Stener. Hvad dere skål gjøre?

Alle. Ja!

Stener. Da svarte dere tvært nej, allesammen.

Ragna. Du vil forlokke os?

Stener. Ikke engang overtale dere. Bare forklare.

Ragna. Nu, ja, ja, da!

Stener. Har dere hørt ordet: «Gammelmanns-forfængelighed»?

Fru Dag. Nej.

Berthe. Jo.

Ragna. «Gammelmanns-tross» har jeg hørt.

Stener. Det er det samme. Trossen kommer av forfængeligheden. Folk lægger ikke videre mærke til den; for den faller ikke i øjnene. Men det er den intenseste forfængelighed på jorden.

Fru Dag. De gamles.

Stener. De gamles.

Ragna. Hvorfor?

Stener. Fordi de gamle er blet ensomme.

Ragna. Ensomme? Én gang til: hvorfor?

Stener. Den fysiske varme har drat sig inover;

på samme måten livet. De som de engang delte alt med, er borte, eller de er selv blet likedan. De er blet ensomme.

Fru Dag. Men de barn? Den ungdom?

Stener. Just et av beviserne, mor. De har glæmt sin egen ungdom. Derfor forstår de ikke ungdommen længer. Så langt er de kommet utenfor. Så ensomme er de.

Berthe. Det siger du til mor?

Ragna. Til mor, men ikke om mor.

Stener. Takk, Ragna! Jeg taler ikke om untagelserne. De er, Gud ske lov, mange nok, især blant mødrene.

Ragna. Nu begynner jeg visst at forstå. *(Muntert.)* Tror jeg da!

Stener. Ensom, det er at være optat av sig selv og sit. Bare av sig og sit. Kom i vejen for dem der, så skal dere få opleve noget.

Fru Dag *(mildt)*. Der er mange slags ensomme, Stener.

Stener. Mange slags. Den slags jeg tænker på, mor, sitter inne med den største del av magten og formuen i værden. Derfor er deres forfængelighed blet så farlig.

Ragna *(muntert)*. Dette skulde vi hat i vor diskussjonsforening.

Stener. Kan du ikke være rolig, Ragna?

Ragna. Jo da!

Stener. Disse gamle er ikke længer med i tankeomsætningen. Så meget dyrebarere blir dem deres egne meninger. De blir tilsist hellige for dem. De blir religion.

Berthe. Sådan med far. Akkurat!

Fru Dag. Far er da ikke forfængelig?

Ragna og Berthe. Far?!

Fru Dag. Ikke mere æn andre.

Berthe. Deroppe på fjællet, mor, kan de få ham til hvad de vil, bare ved at snakke ham efter munnen.

Stener. De gamle jeg tænker på, de har en slik stilling blant os, at det som vil frem, vanskelig kom-

mer forbi dem. Det haker fast i dem. Og det er holdhaker som forslår!

Ragna. Vil du ha de gamle utryddet, Stener? F. e. ved gift?

Stener. Kan du slet ikke være stille, Ragna? — Der er andre og sikkrere midler. Det patriarkalske er vi færdig med. Det formynderi hæfter os ikke længer. I sin tur må så gammelmannsvældet efter. Det er også blet uutholdeligt.

Fru Dag *(fornærmet)*. Hvorfor sige du os dette?

Stener. Forat I skal vite hvordan jeg tænker. Så jeg ikke misforstås, når jeg nu bøjer in til vort.

Fru Dag. Nej, vænt litt! Nu har jeg tænkt det. En mann utav så store anlæg som far, han blive syk. En mann som vil så meget, han intet kan. Må han ikke bestandig tænke i sig selv? Og blive ensom? Det er ikke alder, det er sygdom. Far er ikke gammel.

Berthe. Når en hører på far, så er det som han har ret. Ja, det er! Det er stort! Og så intrængende han gjør det. Deroppe på højfjællet er det så underligt. Han tror han taler med Gud. Han tror han har det fra Gud.

Stener. Jeg gad vite hvad for en gammel mann som står imot det, som vil frem, ikke tror han har det fra Gud?

Ragna. Hvad var det du vilde bøje in til — som du sa?

Stener. Jo! Svar mig på det: Hvem ejer Daglannet? *(En forundringsfull stillhed.)*

Fru Dag *(ændelig)*. Det gjør far. Han 'ar det babir.

Stener. Papiret har han. Men vi har mere. Vi har arbejdsplanen. Den som skal fornye altsammen.

Fru Dag. Far 'ar den ejendom fra sin far, og 'an 'ar den fra sin far, og 'an fra sin.

Stener. Alle er de døde. Men vi er levende. Efter os kommer andre som skal leve og arbejde her. — Hvem ejer Daglannet?

Fru Dag *(bestemt)*. Jeg vil ikke være med at gjøre far mere ulikkelig æn 'an er.

Stener. Snille mor — tænk også litt på mig! Jeg var vel såpass som ti år da jeg stod foran fossen her og spekulerte på hvorledes den skulde kunne samles. Det gjorde mig til ingeniør. Da jeg var blet ingeniør og hadde forsøkt mig, kom jeg til far og bad om at få arbejde i fossen. Han svarte nej. Det drev mig så ut av landet. Men jeg glæmte aldrig fossen. Min ven og jeg, vi sat foran fotografierne av den, og det var således han en dag kom på idéen. Jeg er ikke opfinner; men jeg tror jeg har vist at jeg er administrator. At jeg forstår mine ting. Så, når jeg kommer tilbake for at begynne at arbejde her, skulde far ha tro til mig.

Ragna. Det er sant.

Berthe. Ja! — Jeg har ondt av Stener, mor!

Fru Dag. Også jeg. Stener 'ar ret. Men hvad gan vi?

Stener. Holde sammen, har jeg sagt. Ikke gi ham fred. Han må bøje sig!

Ragna. Dette tror du. Men om han nu ikke gjør det, snille Stener?

Berthe. Far gjør det ikke. *(Stillhed.)*

Fru Dag. Ja, hvad da?

Stener *(vænter litt, før han siger):* Kjænner dere til, at han har skrevet at selv efter sin død skal han hindre det?

Berthe. Ja, hvad kan han mene med det?

Stener. Spør om det!

Ragna. Kan slikt gå an?

Stener. Hvis det ikke hindres? Ja.

Fru Dag. Og hvorledes hindre?

Stener. Hvis han virkelig forsøker slikt, må vi få det erklæret ugyldigt.

Fru Dag. Hvorledes?

Stener. Ved at få ham sat under formynderskap.

Alle tre *(springer op).* Far?! *(Stillhed.)*

Fru Dag *(med knyttet hånd mot ham).* Du er værre æn din far. *(Det banker.)*

Alle *(står stille. Ingen svarer. Det banker én gang til).*

Stener. Kom in!

Brita *(kommer)*.

Kvinnerne *(lettet)*. Brita!

Brita *(forsigtig)*. Præsten er nere. Han har væntet længe.

Stener. Nu kommer jeg. *(Brita går. Stener siger, idet han raskt går efter:)* Tænk nu over det!

SJETTE MØTE

(De nærmest følgende replikker taler de i munnen på hværandre. Ingen hører.)

Berthe. Det tåler ikke far! Det tåler ikke far!

Fru Dag. Den stolte mann! Det vilde dræpe ham.

Ragna. Stener er blet hård. Ja synes dere ikke?

Berthe. For en skam det vilde være! For os allesammen!

Fru Dag. Er ikke far ulikkelig nok? Er 'an ikke?

Ragna. Stener har været så meget sammen med Englænderne. De er hårdere æn vi!

Berthe. Jeg skjønner ikke Stener kan tro at vi vil være med på slikt!

Fru Dag. Her er ingenting at gjøre. Jeg sa det straks.

Ragna. I grunnen har Stener ret. Og det vil jeg sandelig dere skal vite. *(Meget stærkt.)* Nej hør nu! *(De andre holder op at tale.)*
— Vi må ikke være for slemme mot Stener, heller. Stener finner det er ænnu større skam for os at her ikke arbejdes.

Fru Dag. Å, jeg blåse i det arbejd'!

Ragna. Også når det gjæller millioner?

Fru Dag. Å, jeg blåse i de millioner!

Ragna. Ja, da er her bare én ting igjæn. At sætte sig ned og vænte.

Berthe. På hvad?

Ragna. På at far skal dø.

Fru Dag *(forarget)*. At far skal dø —?

Ragna. Om det så kan forandres. — Men det må jeg fortælle dere at det blir I ganske alene om. Du og Berthe.

Berthe *(anelsesfullt)*. Vi —?

Ragna. For Stener rejser sin vei. Det kan dere da ikke tvile om. — Og denne gang skal han ikke rejse alene.

SYVENDE MØTE

Stener *(kommer raskt in uten at lukke døren efter sig. Alle står forventningsfulle)*. Nu har jeg talt med præsten.

Fru Dag *(meget bange)*. Hvad er det, Stener? Jeg ser det er noget?

Stener *(helt for sig selv)*. Å, de hjæm som har en despotisk far! De har alle sine martyrer. Større og mindre. — Fredrik!

Berthe *(sagte, idet hun går forbi ham til sin mor)*. Stener!

Ragna *(kommer)*. Hvad er det?

Stener. Far vil sælge.

Ragna *(sagte)*. Sælge? *(Ænnu sagtere.)* Daglannet?!

Stener. Daglannet.

Berthe *(kommer svulmende)*. Har han ret til det? Daglannet? Vort hjæm?

Stener. Juridisk ret.

Ragna. Så kan jo du kjøpe det, Stener!

Stener. Med det vilkår at jeg ikke må anlægge fabrik. Nej. Det vilkår er sat in for at jeg ikke skal kjøpe.

Fru Dag. Hvad vil han så med de benger?

Stener. Stifte et legat som skal bære navnet. Det var derom han var hos præsten.

Fru Dag. Det tænkte jeg straks. Det var noget han vilde med de benger.

Ragna. Det er nu likesom helt, da.

Stener. Det er muligt at det er ædelt. — Jeg kaller det en despotisk voldshandling. Den krænker, den oprører mig. *(Går litt.)*

De andre *(tier og vænter)*.

Stener. Men nu siger præsten — jeg visste det ikke — at en ejendom som sælges av faren, kan tas igjæn av barnene. På odelstakst.

Berthe. Det er jeg med på!

Stener. Han siger at ejendommen også kan forpaktes bort intil på tyve år. Under samme vilkår, nemlig at der ikke arbejdes i fossen. — Præsten mener at far vælger det siste, hvis han hører om at ejendommen skal tas igjæn ved odel.

Fru Dag. Hvad gjere du så?

Stener. Ja, mor — *(Stanser bevæget, går litt.)* Hvis dere ikke hjælper mig — så *(stanser atter)* så må jeg forlate landet igjæn. *(Alle tier, alle står stille.)*

Ragna *(træer ændelig til og siger sagte)*: Du skal ikke rejse alene.

Stener *(tar hennes hånd, uten at se på henne, trykker den)*.

Brita *(kommer ubemærket in ad den åpne dør)*. Dere får unskylle! *(Alle vænder sig. Brita peker mot vinduerne.)* Det er visst husbond som sitter bak i den grønne båten. Anna tror det også.

Alle *(mot vinduerne)*.

Fru Dag *(tar først sin kikkert med, som står ved hånden)*.

Ragna *(ved øverste vindu)*. Herregud — det er far!

Stener *(stiller sig bak henne)*.

Fru Dag. Ja, der er 'an! Der er 'an! Som 'ans ansigt er tung! Som han ser på den gård! *(Hun tørrer øjnene under kikkerten.)*

Stener *(mildt)*. Han er blet gammel.

Ragna. Det stærke håret, du! Nu er det hvitt ..... Jeg føler anderledes, straks jeg ser ham. *(Bevæges.)*

Berthe. Nu kan dere se ham bedre! Han vænder hodet like hit.

Ragna. De øjnene! —

Fru Dag. Som 'an 'ar hat det vondt! *(Bevæges.)*

Berthe. Nu lægger de til. Det slår om til regn.

Fru Dag *(om litt)*. Nu rejse han sig. *(Frem.)* Nu går jeg ned. *(Hun sætter kikkerten fra sig, går til spejlet og steller sig.)*

Stener *(til Ragna, idet de går frem)*. Visst er der noget stort i det ansigt.

Fru Dag. Ja, hvad gjør I nu?

Ragna. Vi går med, allesammen.

Stener. Tør vi det? *(De ser på hværandre, usikkre.)* Far er så vanskelig. Og nokså sky.

Fru Dag. Du 'ave ret.

Berthe. Mor skal gå alene.

Stener. Det tror jeg også.

Fru Dag. Så går jeg. *(Går.)*

Ragna *(med lune)*. Du får hilse så flittig, da, mor!

Berthe og Stener *(smiler uvilkårlig)*.

Fru Dag *(som alt var på vejen, kommer frem igjæn fra skjærmbrættet)*. Nej, være nu snille! *(Går.)*

(Tæppet.)

TREDJE HANDLING

Rummet fra første handling.

FØRSTE MØTE

Præsten *(en mann med varsomme bevægelser og langsomme ord. Han sitter i første stol til højre for bordet. Stolen er vændt frem. Han sitter og ser tålmodig på to høje, gammeldagse vinglas, fulle av en mattgul vin. Ved siden av vinen står en høj flaske i flettet strå. Ændelig siger han)*: Når glassene er skjænket i, er det dog for at de skal tømmes. Hvad ligner det så at gå bort, nætop som de er skjænket i? Australisk vin har jeg aldrig smakt. *(Strækker hånden ut, drar den langsomt tilbake.)* — Det er i de små ting en skal lære at beherske sig. *(Rejser sig.)* — Her øver alle sig i forsagelse. — I denne vældige natur, i disse rasende uvejrsbyger vokser op et folk som færdes stille. Jeg undres ofte. Skjønt — når de er fulle? Eller blir sinte? Eller optændt av begjær? — Jeg tror virkelig jeg tar mig et glas? Jeg kan jo skjænke i igjæn? — Å nej! . . . Familien Dag er den ældste her; men den er helt anderledes. Ingen av dem vilde ha betænkt sig på at drikke vinen, når den var iskjænket for dem. Ikke et øjeblik! Jeg tror virkelig jeg tar mig et glas? Det er jo dog så uskyldigt. Altså: *(Tar glasset, smaker.)* Den er ikke så god som jeg tænkte. Noget fremmed ved smaken. Skjønt — *(Drikker hele glasset.)* Jo, den er god! — Jeg fyller igjæn! *(Gjør det.)* Skjønt —? Det hadde ingen av familien Dag gjort. Skal jeg —? Nej, å nej. Skjønt —? — Der er han tilbake igjæn. *(Sætter sig, værdig, stille. — In kommer)*

Ragna. Vi går med, allesammen.

Stener. Tør vi det? *(De ser på hværandre, usikkre.)* Far er så vanskelig. Og nokså sky.

Fru Dag. Du 'ave ret.

Berthe. Mor skal gå alene.

Stener. Det tror jeg også.

Fru Dag. Så går jeg. *(Går.)*

Ragna *(med lune)*. Du får hilse så flittig, da, mor!

Berthe og Stener *(smiler uvilkårlig)*.

Fru Dag *(som alt var på vejen, kommer frem igjæn fra skjærmbrættet)*. Nej, være nu snille! *(Går.)*

(Tæppet.)

TREDJE HANDLING

Rummet fra første handling.

FØRSTE MØTE

P r æ s t e n *(en mann med varsomme bevægelser og langsomme ord. Han sitter i første stol til højre for bordet. Stolen er vændt frem. Han sitter og ser tålmodig på to høje, gammeldagse vinglas, fulle av en mattgul vin. Ved siden av vinen står en høj flaske i flettet strå. Ændelig siger han)*: Når glassene er skjænket i, er det dog for at de skal tømmes. Hvad ligner det så at gå bort, nætop som de e r skjænket i? Australisk vin har jeg aldrig smakt. *(Strækker hånden ut, drar den langsomt tilbake.)* — Det er i de små ting en skal lære at beherske sig. *(Rejser sig.)* — Her øver alle sig i forsagelse. — I denne vældige natur, i disse rasende uvejrsbyger vokser op et folk som færdes stille. Jeg undres ofte. Skjønt — når de er fulle? Eller blir sinte? Eller optændt av begjær? — Jeg tror virkelig jeg tar mig et glas? Jeg kan jo skjænke i igjæn? — Å nej! . . . Familien Dag er den ældste her; men den er helt anderledes. Ingen av dem vilde ha betænkt sig på at drikke vinen, når den var iskjænket for dem. Ikke et øjeblik! Jeg tror virkelig jeg tar mig et glas? Det er jo dog så uskyldigt. Altså: *(Tar glasset, smaker.)* Den er ikke så god som jeg tænkte. Noget fremmed ved smaken. Skjønt — *(Drikker hele glasset.)* Jo, den er god! — Jeg fyller igjæn! *(Gjør det.)* Skjønt —? Det hadde ingen av familien Dag gjort. Skal jeg —? Nej, å nej. Skjønt —? — Der er han tilbake igjæn. *(Sætter sig, værdig, stille. — In kommer)*

Søren *(en ældre tjener i livré med gamascher. Bærer en nokså svær håndkuffert, en plædrem, full av tæpper, og en rejsefrak).*

Præsten. Er det dig, Søren?

Søren *(forbi og in i næste rum).* Ja, her er vi.

Præsten *(med én gang forskrækket).* Han er alt kommet efter? Og finner mig her? *(Prøver om han har mot til at gå ut gjænnem de to rum. Men finner ikke dette mot.)* — Han kunde se mig fra vinduerne her, og det var ænda værre.

Fru Dag *(utenfor). Ici vous trouverez tout comme vous l'avez laissé.*

Dag. *Tant mieux.*

Fru Dag *(in).* Hr. bastoor —?

Dag *(in).* Er De her?

Præsten. Ja, jeg skulde — *(Stanser.)*

Dag *(går forbi ham uten at se på ham).* Jeg skjønner hvad De skulde. *(In i næste rum.)*

Fru Dag. Her står to glas, skjænket —?

Præsten. Det var Deres søn, frue, som —

Fru Dag. Ja, jeg ser den flaske fra *Australie.*[1] *(Højere og vændt mot næste rum.)* Skal ikke du ha et glas vin med bastooren?

Dag *(innenfor).* Takk, jeg drikker aldrig vin.

Fru Dag. Det er sant. Æn De og jeg, hr. bastoor?

Præsten. Nej takk, frue!

Fru Dag. Heller ikke De?

Præsten. Nej takk! — Jeg vil få lov at be fruen hilse Deres hr. søn, ingeniøren, og sige ham at jeg får nok tale med ham en annen gang.

Fru Dag *(roper in til Dag).* Hr. bastoor vil gå!

Dag. Unskyll at jeg ikke kan komme.

Præsten. Farvel! *(Højere.)* Farvel!

Dag *(innenfra).* Farvel!

Fru Dag *(følger præsten til dørs).* Ikke et glas vin på rejsen?

Præsten. Nej, tusen takk!

[1] Uttales på Fransk.

ANNET MØTE

Fru Dag. Du vil gjøre toilette?

Dag *(innenfra)*. Jeg er straks færdig. — Du kan skjønne jeg forstår hvad den fyren vilde her.

Fru Dag. Han vilde sladdre.

Dag *(kommer raskt. Han var klædd som jæger. Nu har han annen vest og frak)*. De langkjolerne kunde hjælpe os. Fremfor alle andre. Istedenfor tør de ikke engang bekjænne de kort de har på hånden.

Fru Dag. Du går så raskt.

Dag. Det er vane fra fjællet. Men, *(banker sig på brystet)* men den åndenøden! Begynner straks igjæn hernede.

Fru Dag. Den bastoor har sladdret om den legat. Hvad vil du med den legat?

Dag *(bestemt)*. Sætte dam! —

Fru Dag *(muntert)*. I den foss?

Dag *(slår in i tonen)*. Det kan du gjærne sige! Så blir det symbolsk.

Fru Dag. Det vil glæde dig at se Stener. *(Dag tier.)* For en mann han er blet, Stener. *(Dag tier.)* Han blive meget lik dig.

Dag. Det vilde ikke være hældigt.

Fru Dag *(truer ad ham med fingeren)*. Nu er du stigg! Du får ikke lov at være stigg!

Dag *(har gåt raskt og set sig om, især ut vinduerne)*. Æn Ragna? Jeg hører hun kom iforgårs. Hvordan er det med Ragna?

Fru Dag. Hun er ikke gift!

Dag *(vænder sig raskt mot henne)*. Hun er ikke gift? *(Mørk.)* Altså skilt?

Fru Dag *(munter)*. Ragna har aldrig været gift.

Dag. Hvad? Mrs. Andersson? Var det ikke så!

Fru Dag. Det navn hun tok — men han var en slet mann. Han levde med en annen.

Dag. Ser du? Hvad sa jeg?

Fru Dag. Du sagde rigtig. Det sige også Ragna. Hun vil dakke dig.

Dag *(glad)*. Ja så! Det skal more mig at tale med Ragna.

Fru Dag. Hun er blet en flink pike! Og så vakker. Hun ligne dig.

Dag *(muntert)*. Siger du det?

Fru Dag. Som da du var ung og i Frankrike og forsøkte alle ting.

Dag. Hvad levde hun så av? Hun ernærte sig selv?

Fru Dag. Ved at vaske og strike.

Dag *(halvt forskrækket)*. Hun var vaske —?

Fru Dag. Bå sin ginesisk. Hun tjende mange benge og har nu gjort en verdensrejse. Over *le Japon, la Chine, Ceylon, Suez* . . .[1]

Dag. Det skal more mig at tale med Ragna.

Fru Dag. Dine barn dig lik. Du sige hvad du vil! Ragna er som den fjord og den foss. Hun rulle sig i det lyng og skrike.

Dag *(sætter sig, smiler)*.

Fru Dag. Er du ikke rigtig bra?

Dag. Å jo. Men den åndenøden.

Fru Dag. Da blive du ikke længe her?

Dag. Nej. Én dag.

Fru Dag. Så skulde du dale med Stener straks.

Dag. Å nej. Først med Ragna.

Fru Dag. Hvorfor ikke Stener først? Stener er den første i alle deler. Du gan tro mig!

Dag. Forretninger. Nej, først det som ikke er forretninger. Føj mig i det! Du har det bestandig godt?

Fru Dag. Især nu mine barn er hjæmme. *(Stillhed. Kommer nærmere og siger bekymret, mildt:)* Men er det sant — min ven — *(Stanser.)*

Dag *(også mildt)*. Hvad er sant?

Fru Dag *(som før)*. At du vil sælge her?

Dag *(ser længe på henne, nikker så)*.

Fru Dag. Men det er jo at sælge dine barn?

Dag *(springer op. Sagte)*. Hvad siger du?

Fru Dag. Deres hjærter, de er her!

Dag. Æn mit hjærte? Er det ikke også her? Jo, min ven, det er . . . . . *(Sukker, siger langsomt:)* — Og

[1] Fransk uttale.

min fars var her. Og min bestefars. Visstnok de andres også, som jeg ikke har kjænt.

Fru Dag. Hvorfor da sælge?

Dag. Fordi der er annet til; noget ænnu højere. Som vi må offre vor følelse. *(Sætter sig igjæn.)*

Fru Dag. Når det gjør så ondt? — Bare ondet? — Ondt til alle?

Dag *(efter en stund at ha set på henne)*. For at ungå det som er ænnu ondere.

Fru Dag. Og det er —?

Dag *(pint)*. Du vet det.

Fru Dag. Nej, du skal sige det.

Dag. Hvorfor sige det vi begge vet?

Fru Dag. For du skal høre dig selv sige det.

Dag *(rejser sig, forlater sin plass; men går bøjd og holder sig for brystet)*.

Fru Dag. Ser du? Du får ondt. Du gan ikke!

Dag *(stanser, siger med stor smærte)*: Er det min skyll at tiden er blet så ond? — *(Ser op, sagte.)* Å, du min Gud! *(Går igjæn som før.)*

Fru Dag. Vil du ikke sætte dig igjæn?

Dag. Jo. *(Gjør det.)*

Fru Dag. Hvor har du —?

Dag *(tar i lommen)*. Her! *(Drar op en grøn flakon med kort, bred hals, som han åpner og lugter til.)*

Fru Dag. Nu er det bedre?

Dag *(nikker, sætter den fra sig)*.

Fru Dag. Du skulde ikke have det så ondt.

Dag *(smærtelig)*. Så hjælp mig da! I som kan det!

Fru Dag. Hvorledes, min ven?

Dag. Avstå fra dette! Som er synd! For det er mot min fars, mot min bestefars vilje, mot min. Det burde være dere alle dyrebart at holde gården fornem og renslig. Midt i oprøret og uhumskheden. Bevare Daglannet som det altid har været. Fornemt og rensligt. — Vil Stener ikke respektere denne vilje som jeg er sikker på er Guds egen, nu så kan han kjøpe sig en gård med foss til. Der er visst mange at få. Og han er jo nu rik.

Fru Dag. Når jeg høre dig, synes jeg du har ret.

Dag *(glad og med utstrakt hånd)*. Så støtt mig!

Fru Dag *(som tar hånden)*. Og når jeg —

Dag *(springer op)*. Sæt dig, sæt dig. *(Tar en stol til henne, sætter sig, gir henne atter hånden, når hun har sat sig.)* Du vilde sige?

Fru Dag. Jeg vilde sige, at når jeg høre Stener dale om den foss, og hvad han tænkte, når han stod foran den foss som liten gut, så synes jeg også han har ret. *(Dag drar hånden til sig.)* — Ja, for da er den foss likesom hans.

Dag *(strængt)*. Steners?

Fru Dag. Jeg forsikkre dig, den foss gjorde ham til ingeniør, den gjorde han rejste bort, den gjorde han kom hjæm igjæn. — Og den gan gjøre han rejse bort én gang til.

Dag *(dypt fortvilet. For sig selv)*. Ja, der er ulykken!

Fru Dag. Hvilken ulikke?

Dag. At du altid holder med barnene! — Så de har fåt andre øjne, andre ønsker... bestandig andre.

Fru Dag. *Mais que faire?*

Dag *(stort)*. *Que faire?* Lære barnene gudsfrygt. Lydighed. Disciplin. Opdragelsens guddommelige bud.

Fru Dag *(rejser sig)*. *Contre ma conscience? Jamais!*

Dag. *C'est là votre faute à vous! Et cette faute, avec ses conséquenses, a gâté ma vie!*

Fru Dag. *Voilà encore une fois des accusations, indignes de vous et de moi. Je m'en vais.* *(Går.)*

Dag *(springer op efter henne, men vænder sig og roper ut for sig)*: Å, min Gud, nu høster vi in! Nu kommer følgerne over os av vor evige ægteskabelige strid. Vi må gå fra det altsammen!

Fru Dag *(vænder sig, ser på ham)*.

Dag *(med stor bebrejdelse)*. Når jeg grep dem i en åbenbar stor forseelse og vilde revse dem, tok du dem fra mig.

Fru Dag. *Oui!*

Dag. Du gjæmte barnene hos dig, hvær gang de hadde gjort noget forfærdelig galt.

Fru Dag. *Oui!*

Dag. Sådan som det er her med bryggerne og båterne, fiskerne i fisketiden og ellers — de lærte sig alt slags styggt, de fristedes, ja de lokkedes til at gjøre efter... Jeg tigget dig, å, jeg tigget dig om at holde imot med årvåken stræng vilje. Men du ødela alt for mig! Du forstår ikke selv hvad gudsfrygt, hvad lydighed, hvad disciplin er. Hvad alt dette betyr for vort liv. Du er fra oprørets land.

Fru Dag *(stolt)*. *Oui!*

Dag *(rasende)*. Barn, så viltre barn som vore, i så farlige forhold, må da kjænne frygt.

Fru Dag. *Jamais!*

Dag. Å, min Gud, min Gud, om Fredrik hadde frygtet, så var han idag iblant os!

Fru Dag *(med stor magt)*. Fréderic hadde for megen frigt. Det gjorde hans ulikke.

Dag *(holder for sit åsyn, vakler til stolen)*. Å, Fredrik, Fredrik!

Fru Dag *(medlidende)*. *Toujours lui?*

Dag. *Toujours!*

Fru Dag *(på knæ hos ham)*. *Pauvre ami!* *(Efter litt.)* Om dette vi ikke tale mere.

Dag. Nej.

Fru Dag. Du tåle det ikke.

Dag. Nej, jeg tåler det ikke. *(Smærtelig.)* — Og så er det unyttigt.

Fru Dag. Det skal du ikke sige. Dine barn er meget bedre æn du dror.

Dag. Svar mig: ælsker de hværandre?

Fru Dag. Jeg sige dig det er en glæde at se dem sammen! Du stakkars ven, som ikke gan være med os!

Dag. Ja, det er savn.

Fru Dag. Skal jeg be Ragna gomme? Hun vil muntre op dig.

Dag *(nikker)*.

Fru Dag *(rejser sig)*. Ikke du tale. Hun tale!

Dag *(smiler)*.

Fru Dag. Gan du 'uske den fugl som spiste av din hånd?

Dag *(nikker)*.

Fru Dag. Det blev koldt, og den gik bort; det blev varmt, og den kom igjæn. Og spiste atter av din hånd.

Dag. *Ma chérie! (Hun går.)*

Dag *(drar et langt suk av dyp vånde. Idet han lar hodet synke ned på brystet, opdager han en plet på sin vest, vil fjærne den, kan ikke, skynder sig så in i næste rum)*.

TREDJE MØTE

En stund tom scene.

Ragna *(kommer fra venstre, ser sig om. Aner han er derinne)*. Gud hjælpe mig så visst — jeg kjænner det som i gamle dager, jeg skulde in og få ris. — Jeg har sådan trang at lægge hænderne bak på. *(Gjør det.)*

Dag *(kommer in i en annen vest, går like mot Ragna)*. Velkommen, Ragna, velkommen hjæm igjæn! *(Kysser henne på pannen, tar begge hennes hænder.)* Nej, er du blet en staut jænte!

Ragna. Takk, far!

Dag *(leende)*. Siger du takk?

Ragna. Å, det er —

Dag. Amerikansk! De takker for en kompliment?

Ragna. Altid.

Dag. Fortæl mig nu litt om Amerika!

Ragna. Gjærne.

Dag *(tar den stol moren har sat i, og vil flytte den længere fra — stanser med den)*. Du er jo ikke gift?

Ragna. Nej.

Dag *(gjør et lite ophold, som væntet han et ord fra henne. Men hun tier. Så siger han litt avkjølt)*: Du kan tro det glædet mig. — Du har ernært dig selv?

Ragna. Hele tiden.

Dag. Det er jo bra. — Vi sætter os. *(Han stiller nu stolen tilrette for henne. De sætter sig.)* Så fortæller du mig litt om Amerika. Om livet i de Forenede Stater.

Ragna. Jeg gjorde nu sist en rundrejse der. Hvad vil du høre om?

Dag. Du skal selv vælge. — Hvad som har gjort stærkest intryk på dig.

Ragna *(eftertænksomt)*. J—a.

Dag. Hvad som skiller Amerikanerne mest fra Europæerne. For der er en forskjel.

Ragna. En meget betydelig.

Dag. Hvad kommer den av?

Ragna. Ikke av noget enkelt; men av mange ting.

Dag. Der er dog likesom en hovedgrunn. En, stærkere æn de andre.

Ragna. Det er der. Derover blev jeg straks klar.

Dag. Hvad er det?

Ragna. Det er barneopdragelsen.

Dag. I hjæmmet?

Ragna. Og i skolen. Skolen virker på hjæmmet.

Dag. Hvordan?

Ragna. Barnene har forskjellige religioner. Det pålægger tolerance.

Dag. Ja, religiøst. Men tolerance i barneopdragelsen? Jeg forstår ikke det.

Ragna *(for sig)*. Her er jeg visst kommet galt avsted! — Jeg får bøje av.

Dag. Hvad mener du med tolerance i barneopdragelsen?

Ragna. I Amerika, ser du, er der likesom ingen tradition. Alt er på ny grunn. Eftersom behovet er idag. Ikke efter som det var igår. Eller for hundre år siden.

Dag. Det kan være bra nok. Men hvad har det at gjøre med barneopdragelsen?

Ragna *(for sig)*. Han vil ha barneopdragelsen.

Dag. Har de funnet noget nyt for barneopdragelsen?

Ragna *(raskt)*. Gud, ja da! I Amerika har de respekt for barna.

Dag. Ja så!

Ragna. De skræmmer dem ikke. De bare taler til dem. Til deres forstand.

Dag. Før de har nogen?

Ragna. De vækker forstanden. Det er et helt annet system. Det har gåt dem i blodet.

Dag *(ironisk)*. I blodet?

Ragna. Ja, i karakteren, da! De begynner der med at opdrage æresfølelsen.

Dag *(som før)*. I barna? På to år?

Ragna *(ufortrøden)*. På to år? Nej, det er bare at skifte tørt på dem. — Nej, fra de begynner at forstå. Roser dem, når de gjør rigtig; får dem til at føle sig lykkelig ved det. Vækker deres æresfølelse, altså.

Dag. Jeg finner ikke dette særdeles nyt. Eller særlig amerikansk.

Ragna. Det nye er naturligvis måten. F. e. aldrig i det ene øjeblik at vække æresfølelsen for i det andre at knække den.

Dag. Hvordan knække den?

Ragna. Å Gud, da, ved at pryle dem! Ved at gjøre dem rædd. *(For sig.)* Nu skal jeg visst snart ha ris? *(Lægger hænderne bak.)*

Dag. De behandler barna som voksne i Amerika?

Ragna. Akkurat! Det er ordet. Som små voksne.

Dag *(livlig)*. Nu begynner jeg at forstå.

Ragna *(som mistyder livligheden)*. Ja, ikke sant? Så er det dette med samvittighedsfriheden.

Dag. Og skolebarna? Samvittighedsfrihed for skolebarna?

Ragna. Gud, ja da! Ingen, ikke forældre, ikke lærere, ikke nogen tvinger på dem sin religion. Det faller dem ikke in.

Dag. Det faller dem ikke in?

Ragna. De får vælge selv.

Dag. F. e. at leve uten?

Ragna. Også det — hvis de vil.

Dag. For barn det må bli?

Ragna. Ja, ikke sant? Jeg har aldrig set så velopdragne barn.

Dag. Nej, det kan jeg tænke. Når de får gjøre akkurat hvad de selv vil. — Dette interesserer mig overordentlig.

Ragna. De har lært hvad de skal ville, skjønner

Dag. Naturligvis.

Ragna. Og lært at ville. Deres vilje er aldrig blet knækket.

Dag. Jeg siger igjæn: for barn det må bli!

Ragna. Og for voksne, far! Det glæder mig virkelig at du har forståt mig.

Dag. Ja, forståt dig? — Du er den frækkeste tøs som nogensinne er vændt hjæm.

Ragna *(springer op)*.

Dag *(rejser sig og lægger til)*: Det er du!

Ragna. Men du storeste Gud!

Dag. Ikke denne frivole bruk av Guds navn! Det forarget mig også, da du fortalte.

Ragna. Det kan være. Men hvad galt har jeg ellers sagt? Jeg har jo bare fortalt.

Dag *(rasende)*. Ikke anstil dig som du ikke vet hvad galt du har sagt! — Jeg tænkte at høre noget ganske annet. Taknemlighed for at jeg grep in i din skjæbne og sendte dig til pensjonen i Paris. Unskyllning for at du rømte derifra. Du forstår da vel hvad det var for slag i ansigtet på dine forældre?

Ragna. Det var visst meget ille. Men jeg har selv gjort det godt igjæn.

Dag. Og da er det det samme med os?

Ragna. Jeg skulde begynne med at be om forladelse?

Dag. Du er svært kaut på det, Ragna!

Ragna. Det synes du? — Vet du hvad jeg synes? At vi overhodet ikke skulde ha begynt på det der.

Dag. Nej, der skal begynnes med i hvær sætning, indirekte, frivolt, at føre anklage mot din far? Således skal der begynnes!

Ragna. Hør, far —!

Dag *(avbryter)*. Det er visst bedre du hører litt på mig, min pike!

Ragna. Nej, nu får det være nok!

Dag. S—å! — Du forstår bestemt ikke hvor lite du har hørt mig? Hvor hensynsfull jeg har været mot dig?

Ragna. Du?!

Dag. Den gang du sprang her med denne — jeg kan ikke bekvemme mig til at nævne hans navn; jeg finner det ufint av dig at du har båret det! —, da sa jeg ikke ett ord til dig.

Ragna. Men hvad sa du til ham, og hvad gjorde du?

Dag. Det var en annen sak! Men for dig arrangerte jeg alt i Paris. Og fik din mor til at følge dig. Det var visst like ved — hvad?

Ragna *(likblek)*.

Dag. Da du så hørte lømmelen var strøket over til Amerika, rømte du snart efter. Heller ikke da hørte du et ords bebrejdelse av mig. Hvorvel jeg forstod hvad som drev dig avsted. Hvad som ikke gav dig ro, før du nådde ham.

Ragna *(skriker og gjæmmer sit åsyn. Straks efter)*. Jeg tåler ikke at nogen siger mig sådant.

Dag. S—å?

Ragna *(gjæntar)*. Jeg tåler ikke at nogen siger mig sådant.

Dag. Ikke din far?

Ragna. Her er absolut ingen forskjel. Du har krænket mig, så jeg har ikke ord.

Dag *(nærmere)*. Du hadde for mange. Derfor stanste jeg dig.

Ragna *(brister i hæftig gråt. Går langsomt mot døren. Hun stanser én gang; men går videre. Altid gråtende)*.

FJÆRDE MØTE

Dag *(i stærk bevægelse, som snart går over i lidelse; han går hen til bordet og støtter sig)*.

Berthe *(kommer fra venstre)*. Men far —? Hvad har du sagt Ragna? Hun kommer ut igjæn fra dig storgråtende. Og svarer os ikke.

Dag *(med møje)*. Spør heller hvad hun har sagt mig.

Berthe. Jeg har aldrig set nogen være mere — ja, i sit innerste oprørt.

Dag *(som før, idet han sætter sig og tar sin flakon frem)*. Oprørsånden.

Berthe. Der finnes ikke snillere menneske på jorden æn Ragna. Det er da alle vi andre enige om.

Dag *(svarer ikke)*.

Berthe. Å, far, dette har du synd av.

Dag *(likegyldig)*. Tror du?

Berthe. Ja! Gjør det godt igjæn, far! — Er det ikke noget jeg kan sige til Ragna? For at trøste henne?

Dag. Nej.

Berthe. Husk, så længe Ragna har været borte fra os! Og så glad hun var ved at være kommet hjæm igjæn. *(Stanser spørgende; men han svarer ikke.)* Du må gjøre det godt igjæn, far! *(Han svarer ikke.)*

Berthe *(går bekymret fra ham. Men forlater ikke rummet)*.

Dag. Berthe!

Berthe. Ja, far.

Dag. Du har vel hørt, du også, at jeg kanske må sælge Daglannet.

Berthe. Ja. — Men jeg forstår det ikke.

Dag *(i utbrudd)*. Jeg forstår det ikke selv!

Berthe. Men hvorfor da, far?

Dag *(vænter en stund)*. Jeg har fåt den befaling.

Berthe *(står forundret. De tier begge)*.

Dag. Hør nu! Jeg sat på bestefars fang. Han hadde strid med sine sønner. «Du skal aldrig slippe Daglannet,» sa han til mig. «Du skal ikke leve som de andre. Men leve sparsomt og forstandig. For det er med ære du skal bevare Daglannet. Ellers ikke.»

Berthe *(beskedent)*. Du har fortalt mig det før.

Dag. Det har jeg vel. Du hører vilkåret: «med ære». Du vet hvem bestefar var?

Berthe. Han var jo så stærk?

Dag. I alt han vilde. Og han vilde bare ret. Derav kom striden.

Berthe. Den døde han jo fra?

Dag. Han omkom på fjorden her. Hvis ikke, hadde han levd ænnu. Han var en kjæmpe. — Du vet han

er den eneste som har gåt Svartur-vejen op til sæteren tre ganger?

Berthe. Nej, det er han ikke. Det har nu også Stener gjort.

Dag *(rejser sig i stolen)*. Har Stener? Ja, to ganger?

Berthe. Nej, nu er det tre.

Dag. Han har gåt den siden han kom hjæm?

Berthe. Ja, det har han.

Dag *(for sig selv)*. Hvad mener han med det? *(Sætter sig igjæn.)* Berthe! — Vil du ha Daglannet?

Berthe. Jeg?!

Dag. Det er min inderligste, kjæreste drøm. Bakenom alt det andre har jeg hat dette utsyn. — *(Bønlig.)* Berthe!

Berthe *(forvirret)*. Men far —!

Dag. Jeg kræver ikke at der aldrig skal bygges i fossen. Nej, tværtom! Helst straks. Helst så meget I vil! Bare der byr sig en opfinnelse, en bedrift, som ikke trænger alle disse folk, al den strid og uhygge. Jeg værger min arvede ejendom, Berthe, Dagenes gamle hjæm. Mot oprørsånden, rethaveriet og grådigheden. Sådant skal ikke flytte in her.

Berthe. Jeg vet det. Du dikterte mig det jo.

Dag. Det gjorde jeg. — Men tar du gården, da er det et vilkår til. *(Berthe opmærksom.)* Den som ægter dig, skal ta navnet Dag.

Berthe *(glad, men dæmpet)*. Han skal kalle sig Dag?

Dag. Du synes om det?

Berthe *(likefrem)*. Ja.

Dag. For så får dine barn det navn. *(Ophold.)*

Berthe. En til får det.

Dag. En til også. — Du er glad i det navn?

Berthe. Jeg er mere æn glad i det ..... Det er som med Daglannet, det.

Dag *(rejser sig)*. Så ta gården, du! Og en uændelig byrde er væltet av mit sinn. —

Berthe *(som vågnende)*. Men Stener —?

Dag *(smærtelig)*. Stener kan ikke få den. Han

tar ikke mot vilkåret..... Du vet ikke hvor jeg lider ved det, Berthe.

Berthe *(står en stund, siger så klart og rolig)*. Jeg vil ikke ta gården fra Stener, far.

Dag *(lar sig synke i stolen igjæn)*. Jeg tænkte det....... Mor. — — *(Ophold.)*

Berthe *(forsigtig)*. Vil du nu ikke tale med Stener?

Dag *(stille)*. Jo, jeg må det!

Berthe *(våger ændelig at sige)*: Skal jeg be ham komme?

Dag *(nikker resigneret)*.

Berthe *(kaster sig ned hos ham. Siger stille)*: Vi har så ondt av dig, far. Vi holder så av dig.

Dag. Ja, du.

Berthe. Nej, allesammen.

Dag. Du og mor!

Berthe. Nej, allesammen.

Dag. Nu kan du be Stener komme.

Berthe *(rejser sig og går)*.

FEMTE MØTE

Dag *(kaster sig bakover i stolen, dypt ulykkelig. Han stønner)*. Ånej, ånej, ånej! At det skulde komme så vidt! — At jeg nu må gå ifærd med dette! *(Han rejser sig, han går, han sætter sig igjæn. Ændelig kommer Stener.)*

Dag *(raskt op og frem mot ham)*. God dag, Stener!

Stener. God dag, far! *(De gir hværandre hånden.)*

Dag. Du ser godt ut. Stærk og sund.

Stener. Du også, synes jeg.

Dag. Kunde ha været bedre, hvis ikke dette —. Jeg hadde væntet at se dig oppe hos mig.

Stener *(smilende)*. Det var ikke lyst som manglet.

Dag *(også smilende)*. Men lejlighed?

Stener *(som før)*. Det er jo først nu blet tilgjængeligt deroppe på højfjællet.

Dag. Ja, det er ikke længe siden. Men da væntet jeg dig også.

Stener *(smilende)*. Da sendte jeg straks et forbud. For at høre om jeg var velkommen. *(Under dette har de sat sig. Mens fru Dag og Ragna sat på siden av Dag, sætter Stener sig foran bordet i den store stolen, som han vænder fra bordet mot farens stol.)*

Dag. Velkommen er du bestandig.

Stener *(smilende)*. Men ikke det jeg har fore?

Dag. Mindre det, ja. — Du har jo fåt min skrivelse?

Stener. Ja.

Dag. Jeg håber du respekterer at mit syn på fremtiden er arv. Det har været min fars og min bestefars.

Stener. Jeg visste det.

Dag. Jeg håber også du går ut fra at det jeg ønsker, i alle måter er mig like dyrebart som det er dig, det du ønsker.

Stener. Jeg har så meget lettere for det, far, som jeg just prøver at gjøre det klart for mor og for mine søstre at dette ikke er noget isoleret tilfælde.

Dag *(ivrig)*. Nej visst er det ej!

Stener. Om formen er særegen, så er det likefullt to viljer i samtiden, to strømninger —

Dag *(avbrytende)*. Nå! Det er da hyggeligt ændelig at tale med et mannfolk!

Stener. — To motsætninger som længe har været der, men først nu i bevisst, åpen kamp. Nu da ungdommen er tidlig og almindelig oplyst, og da det begynner at gå fortere . . .

Dag. For fort, for fort — efter min måte at se på. Jeg er ellers enig.

Stener. Det er ikke kampen mellem det gamle og det nye . . .

Dag *(avbrytende)*. Den har altid været der.

Stener. Om ikke altid, så nokså længe. Men det er kampen mellem de gamle og unge, mellem disse selv, som nu begynner. Ændelig engang.

Dag. Det kan ikke bedre siges. Her er noget som må avgjøres. I ærlig, stor kamp.

Stener. Så langt er vi altså enige.

Dag. Så langt. *(Et ophold. De likesom vænter på hværandre.)*

Stener. Fra Australien rejste jeg sammen med en katolsk præst. En ung flink mann. «Er det ikke åbenbart for Dem også,» sa jeg, «at den katolske kirke og den hele katolske menighed vilde vinne på at kirken opgav sine krav på værdslig magt?» — «Det mener de fleste av os yngre,» svarte præsten. «Men de gamle vil ikke.»

Dag. Deri har de gamle uret.

Stener *(forundret)*. Siger du det?

Dag. Naturligvis.

Stener. Så spurte jeg ham en annen dag — rejsen er jo så kjedsommelig lang. En vet tilslut ikke hvad en skal tale om —, jeg spurte ham om han hadde fulgt med i den store bibelkritiske videnskap? «Ja, det er mit fag,» svarte den unge præsten. — «Nå,» sa jeg, «var det ikke likere at kirken bøjde sig for videnskap? Og samlet sig om det som gjæller hengivelsen i Gud? Fik den ikke da en større inflydelse over de moderne sinn?» — «Ubetinget,» svarte præsten; «men de gamle vil ikke.»

Dag. Deri har også de gamle uret.

Stener *(ænnu mer forundret)*. Det siger du?

Dag *(med skalk)*. Du væntet ikke det?

Stener. Nej.

Dag. Du har opkonstrueret et billede av mig som ikke holder stik. *(Ler.)*

Stener. Forsåvidt —! *(Ler også.)*

Dag. Så er der en del unge som er værre æn de gamle. Dem glæmmer du.

Stener. De unge med de gamle sinn. Jeg glæmmer dem ikke. De kan nemlig ingen vegne komme uten de gamle, som sitter med magten og det meste av formuen.

Dag *(muntert)*. Blant dem vilde du ha mig.

Stener. Du er mere frisinnet æn jeg visste.

Dag. Ser du?

Stener. Men nu skal jeg forsøke med et tredje. Kanske det træffer.

Dag. Kom an!

Stener. Jeg vænder hjæm fra helt andre forhold. Det slår mig derfor så meget stærkere at det norske folk er dypt nedsunket i gjæll.

Dag. Privat gjæll, mener du?

Stener. Også privat. Utlandet ejer jo, snart sagt, både jorden og bedriften. Gjænnem bankerne. Men denne gjæll, den private gjæll, behøver ikke næste slægt at overta. Det er en frivillig sak. — Nej, jeg tænker på statsgjællen. Den må de næste slægter trælle med. Hvis de vil bo i landet. — Har de gamle hat ret til at fortrædige de næste slægter på den måten? Med disse sine egne uhyre byrder?

Dag. Det er for de næste slægters skyll de har stiftet gjællen.

Stener. Hm!? — Det er nok først og fremst for at ha fordel av den selv.

Dag. Vi tør slet ikke stifte offentlig gjæll?

Stener. Jo, den vi selv kan betale.

Dag. Men om folket kom i livsfare?

Stener. Der nævner du den eneste tilladelige untagelse. Føltes det ansvar vi unge kræver av magtens mænn, så kom vi heller ikke så let i livsfare.

Dag. Der må slet ikke dras sammen gjæll på efterslægten?

Stener. Nej.

Dag. Så kunde aldrig nogen slægt lægge lange planer.

Stener. Jo, den ene lange plan som den selv kan betale. Nu grunnlægger den og begynner den på tyve. Kanske efterslægten frabad sig de fleste. Kanske gjorde den det selv meget billigere, meget bedre. Nu må de slæpe sig trætte på fædrenes letsindige bestemmelser over deres formue og over deres liv. Jeg spør: Er det tillatt at gjøre slike ingrep i de unges fremtid?

Dag. Å—hå! Det er dit du vil? *(Reiser sig og utvider brystet.)*

Stener *(reiser sig)*. Dit er det. Vi kræver nyt ansvar.

Dag *(støtter sig til bordet)*. Men om vi gamle helt resignerte overfor fremtiden —

S t e n e r. Det ønsker ingen!

D a g. — der kunde komme tilfælde hvor også det blev svært ansvarsløst. — Får jeg syne dig et eksempel?

S t e n e r. Ja, kjære —!

D a g. Det er nokså nærliggende. *(Ser på Stener.)* Jeg tror ikke på din vens opfinnelse.

S t e n e r *(tørt)*. Jeg hører det.

D a g. Utførbar, ja. Men svært risikabel. Den kan let bli din ruin. — Når jeg nu tror det, skal jeg så ikke hindre det? Gjøre det ingrep i fremtiden? I din fremtid? *(Går i åndenød opover mot øverste vindu og åpner det.)*

S t e n e r *(står litt)*. Ja, dette er som med bibelkritikken det.

D a g *(vænder, kommer nærmere nedover igjæn)*. Hvad i al værden har dette at gjøre med bibelkritikken?

S t e n e r. De gamle tror jo ikke på den heller.

D a g. Men det er da virkelig de gamle teologers unskyllning.

S t e n e r. Det er det — forsåvidt nemlig som de har tapt den ævnen. Ævnen til at tro.

D a g. Fordi de er blet gamle?

S t e n e r. Deri består det at bli gammel. Da taper så mange den ævnen.

D a g *(støtter sig til stolen)*. Det er just ævnen til at tro de da vinner! Om de før har tapt den, da får de den igjæn, min søn.

S t e n e r. Du mener troen på det der bakover som menneskeheden længst har passeret. Ja, den besøker nok de gamle. I deres ensomhed.

D a g *(han står nu ved bordet, som han støtter sig til. Like foran stolen. Bekjæmper sig, siger)*: Hvad kaller da du tro?

S t e n e r. Ævnen til at se vejen fremover. Den har aldrig hat sannere navn.

D a g *(vil svare. I stedet sætter han sig)*.

S t e n e r. Du er ikke vel?

D a g. Jeg har litt åndenød.

S t e n e r. Kan jeg hjælpe?

D a g *(ryster på hodet og tar sin flakon)*.

S t e n e r *(efter en stund)*. Skal jeg gå?

D a g *(med besvær, som siden viger)*. Nei. — Jeg har noget at sige dig.

S t e n e r. Men kan du nu?

D a g. I alt det du har sagt mig, min søn, savner jeg ett ord.

S t e n e r. Og det er?

D a g *(grepet)*. Et eneste ord. — Du kan ikke gjætte det?

S t e n e r. Nej.

D a g. Ordet for sammenhængen. De gamles erfaring, de unges ild — eller tro, om du vil. Det som binder dette sammen. Føjer det som var, til det som er, til det som kommer. Sammenhængen.

S t e n e r. Utviklingen?

D a g. Mere! *(Ser på ham, siger højtidelig stille:)* Gud. *(Ophold.)*

S t e n e r *(står urørlig)*.

D a g. Du har intet at svare?

S t e n e r *(rolig)*. Den nye slægt kommer med ny ret, hvad navn du så gir den.

D a g. Den må komme i lydighedens ånd. Det gir sammenhængen. — Du skal hædre din far og din mor, og da skal du leve længe i landet. Vilkåret.

S t e n e r. De døde må ikke kunne fortrædige og fortrænge de levende.

D a g *(farer op fra stolen, men overvinner sig)*. Er jeg da allerede død?

S t e n e r. Nej, kjære far! *(Vægtig.)* Men du støtter de døde mot den levende.

D a g *(sætter sig igjen, bekjæmper sig)*. Nu skal du gå, Stener!

S t e n e r *(forsigtig)*. Jeg trodde der var mere at tale om?

D a g. Nej, jeg behøver ikke at vite mere.

S t e n e r. Du er dårlig, far. — Jeg synes ikke jeg kan gå fra dig.

D a g *(vinker av med hånden)*.

S t e n e r *(går, men stanser bak ham)*.

D a g *(har rejst sig stønnende i stor vånde. Går et

par steg fremover. Fornemmer Stener bak sig. Vinker av med begge hænder).

Stener *(går, seende på ham).*

Dag *(i dæmpet utbrudd).* Det er en farlig mann! — Vantroen, oprøret, spekulations-grådigheden. Og det skal rykke in her . . . skal repræsenteres her . . . av en som bærer navnet Dag?! — Aldrig! *(går mot stolen.)* En mann er han blet! — En sjælden viljekraft. — For et tap! *(Ser op.)* At du tillater det? — Jeg forstår dig ikke. *(Sætter sig. Det banker.)*

SJETTE MØTE

Ramset *(stikker hodet in, da intet svar kommer).*

Dag. Jeg har ikke sagt: «Kom in!»

Ramset *(beskeden).* Jeg vilde se om også her var tomt.

Dag. Tomt?

Ramset. Hele huset er tomt.

Dag. Hvorfor?

Ramset. Jeg vet ikke. Sakfører Lie telefonerte over til mig. Jeg kommer like fra ham og finner hele huset tomt.

Dag. Jeg er da her.

Ramset. Ja—ha! Og nu også jeg — om jeg tør regne mig med?

Dag *(som ikke er vel).* Hvorfor kommer De her?

Ramset. Sakfører Lie er også min sakfører nemlig —

Dag *(utålmodig).* Vil han mig noget?

Ramset. Han telefonerte over til mig at De vil sælge Daglannet. *(Pause.)*

Dag. Hvad kommer det Dem ved? *(Dag læner sig nu til bordet, foran sin stol. Han har det åbenbart ondt.)*

Ramset. Nej, forsåvidt, så —! Men når Daglannet skal sælges — så kan det vel også kjøpes?

Dag *(ser på ham).* Har De en kjøper?

Ramset. Ja.

Dag. Hvor meget vil han gi?

Ramset. Jeg opfattet det som her ikke kan prutes.

Dag. Nej.

Ramset. Ja — hele summen, da!

Dag. Det var mærkeligt. Jeg har aldrig nævnt den for nogen.

Ramset. Nej, men den faller likesom av sig selv.

Dag. Altså?

Ramset. 300,000.

Dag *(ser på ham og siger så)*: Det slår nøjagtig til. Ikke mindre, ikke mere.

Ramset. Må betales kontant, hører jeg.

Dag. Innen to måneder.

Ramset. Summen er svær, terminen også.

Dag. Det er altså en fra byen som byr? Gjænnem sakføreren?

Ramset. Nej, han er nok her.

Dag. Hvem?

Ramset. Ja — hvis De ikke har noget mot det — jeg.

Dag. Har De så mange penger —? Kontant —? Og er i tjeneste hos mig?

Ramset *(tier)*.

Dag. Kontrakten må skrives.

Ramset. Den er skrevet. Jeg har den her. *(Tar den frem.)*

Dag *(lar sig falle i stolen)*.

Ramset *(ser en stund på ham)*. Han har det, nejgu, ikke godt.

Dag. Der er et vilkår.

Ramset. Ja, det står. *(Folder dokumentet ut, lægger det foran Dag.)*

Dag *(har lænet den ene arm på bordet og lagt hodet i hånden. Han ser flygtig i dokumentet og lar det falle på bordet)*.

Ramset. Det skal stå hen?

Dag. Nej. *(Han lar sig stille gli bakover i stolen og dækker sit åsyn med den ene hånd.)*

Ramset *(for sig)*. Han er nok ikke videre glad?

Dag *(tvinger sig, sitter atter opret i stolen)*. Er det mere?

Ramset *(ser forundret på ham. Ændelig)*. Underskriften —?

Dag. Det er sant. *(Ser atter i dokumentet. Ser så*

hen på bordet, foran sig og bak sig.) Her er ikke skrivesaker. De må være derinne. *(Reiser sig, tar dokumentet, ser en stund på Ramset, går langsomt inover, stanser, ser op, siger stille:)* — Du er for hård med mig! *(In i næste rum).*

Ramset *(vændte sig forlegen bort, da Dag stod og så på ham. Hører højst forundret Dags utrop. Da Dag er i næste rum, siger han:)* Hård mot ham? Jeg? Nej, dennegangen er jeg ikke hård. 300,000 og omkostningerne! Ænda ikke kunne hugge i de nye skogerne før om ti år. — Det er ikke engang jeg som har sat prisen. Jeg vil rigtig spørge hvad han mener med det.

Dag *(kommer in som i en drøm).*

Ramset. Ham er det nok ikke værdt at tale til.

Dag *(går hen til øverste vindu, læner sig).* Daglannet er vakkert. *(Kommer frem og langsomt mot Ramset.)* Jeg kan ikke. *(Går igjæn, stanser, kommer. Siger intenst:)* De kan hindre at her forberedes noget i fossen. Det byr imot at ha krangel med sin egen søn. *(Intrængende.)* — Om jeg overdrog Dem at styre ejendommen med en ejers ret i tre år? Vilde De så gjøre det? Hindre at her arbejdedes i fossen?

Ramset. Naturligvis.

Dag. Hvad siger De til følgende påtegning under salgsdokumentet:

Ramset *(river raskt op sin notisbok).*

Dag. «Salget står foreløbig hen. Men jeg overdrager Ole Ramset at styre ejendommen med en ejers ret i tre år under iagttagelse av det vilkår som står i salgsdokumentet.» — Hvad siger De til det?

Ramset. Jeg synes godt om det.

Dag. Vilkårene skal vi senere slå fast.

Ramset. De gir sig selv. Vi halverer.

Dag. Gå så in og føj det til. *(Ramset går.)* — En flink fyr. — Men jeg liker ham ikke. *(Ser op.)* Du liker vel heller ikke mig nu? Men du ser: Jeg kan ikke. Jeg er for skrøpelig til det du kræver av mig. — La mig skynde mig opover igjæn! Her er jeg ikke mig selv.

Ramset *(viser sig i døren. Dag går derin).*

Dag *(da han kommer ut, siger bakover):* Kom ikke her in igjæn. *(Frem.)* — Se så! En utvej så længe.

SYVENDE MØTE

Berthe *(utenfra, fortvilet)*. Far!

Dag *(farer sammen)*.

Berthe *(nærmere)*. Far! *(Styrter in, våt, forfærdet.)* Hvad har du gjort Ragna? Hvad har du sagt til Ragna?

Dag. Jeg!

Berthe. Hun har — tænk, i regnvejret, da det blir så slejpt mangesteds i fjællet — hun har sat avsted opover Svart-uren. Hun er alt højt, højt oppe. — Du har gjort henne kjed av at leve! — Hvad har du sagt?

Dag *(mer og mer forfærdet og angrepet)*. Jeg kan ikke huske, barn!

Berthe. Å, du var så hård da jeg kom in til dig. *(I mere og mere gråt.)* Vi står der borte, mor, Stener og allesammen, og ser på. For ænda kan vi se henne. Hun hører os, det ser vi. Men hun må gå videre. Hun kan ikke vænde. Hun finner ofte ikke fotfæste, hun prøver og prøver. Det er ikke til at holde ut.

Dag *(som sitter i stolen)*. Å, barn, si ikke mere!

Berthe. Du skulde set mor! Det er som hjærtet vil springe itu. Jeg måtte hjæm og sige dig det. For dette er jo næsten som med Fredrik, den uvejrsnatten han satte avsted og blev.

Dag *(værgende for sig med hænderne, da hun begynte med Fredrik)*. Nej —! Ånej —!

Berthe. Du var for stræng imot ham, selv om han fejlte.

Dag. Ja, ja!

Berthe. Alting drives til det ytterste! Å, de fjællene er farlige! De er for store for os.

Dag *(fortvilet.)* Hvor skal jeg da hen?

Berthe. Du? Sammen med folk. Sammen med os.

Dag. Men det kan jeg jo ikke, barn!

Berthe. Ja, da skulde du ikke blande dig i det hernede mellem os.

Dag. Å, si ikke mere, Berthe! Og gå ikke fra mig! Jeg tør ikke være alene.

B e r t h e. Jeg må til mor. Hun bad for dig, mor. Men jeg måtte hjæm og sige dig det. *(Går.)*

D a g. Min Gud, du vet det: Hænder der også henne noget, så er det forbi med mig.

OTTENDE MØTE

S t e n e r *(høres utenfra rope, hårdt, men fjærnt):* Han er inne?

D a g *(farer op, ser sig om, iler in i næste rum, lukker vinduerne, lukker døren, til innerste rum, så det blir helt mørkt. Blir selv derinne).*

S t e n e r *(stormer in, våt, oprevet og uten hat, i stort oprør. Stanser).* Hvor er han? *(Ser inover.)* Det er aldeles mørkt? *(Iler derhen, stanser på terskelen, stirrer in.)* Er du her?

D a g *(innenfra).* Ja.

S t e n e r *(hårdt).* Du har gjæmt dig nu?

D a g *(kommer).* Er det hændt noget? Så skynd dig, si mig det!

S t e n e r *(ved at se sin far veg han ærbødig).*

D a g. Du tier?! Si det heller! Med én gang!

S t e n e r *(mildt).* Jeg har ingenting at sige dig, far.

D a g *(av al inderlighedens magt).* Altså dog ikke d e t! Å, Gud ske lov og takk! — Hjælp mig hen til stolen der! Nej . . . hænt mig heller flakonen! Jeg tror . . . jeg kvæles.

S t e n e r *(hænter den fra bordet).*

D a g *(ånder til den).* Så! — Det går litt over. — Nu videre! *(De kommer til stolen. Undervejs og ved stolen, som han holder i:)* Jeg trodde jeg hadde oplevd det værste. Nej! *(Han sætter sig.)* Gå ikke fra mig, Stener!

S t e n e r. Jeg vil prøve om jeg kan hjælpe henne, far.

D a g. Hvorledes? — Nå op til Killingstolen? Vænte der — om hun skulde —?

S t e n e r *(nikker bifall).*

D a g. Du kan ikke holde mot! Du styrter ned med!

S t e n e r. Det er det eneste som kan forsøkes.

Dag. Så blir I to —!

Stener *(trykker sin fars hånd og går).*

Dag *(roper).* Å, la mig få dø, før dette hænder! Men ta først min skyll fra mig!

NIENDE MØTE

Fru Dag *(kommer medtat og våt).*

Dag *(farer sammen).* Si det! Si det straks!

Fru Dag. Det værste, mener du?

Dag. Ja —?

Fru Dag. Hun er ænnu ikke ved det værste. Men der er to værste, de sige. Nu er hun straks ved det første.

Dag. I ser henne!

Fru Dag. Ja. Men hun er snart i den tåke. — Du har stængt? Så kan vi jo ikke høre.

Dag. Her nede blir jeg bare elendighed og fejghed.

Fru Dag. Vi må åpne og høre. Vi må tage hvad som gomme. *(Går mot det indre rum.)*

Dag *(vænder sig efter henne).* Du blir her?

Fru Dag. Jeg blive hos dig.

Dag *(brister i gråt).*

Fru Dag *(åpner vinduerne i det næste rum og døren til det innerste. Går så dit in og drar portièrerne til side i fonden. Derved ser vi to glasdører som fører ut til en have. Dem åpner hun. Stærk fossedur høres, vårlig luft strømmer in. Mellem havetrær ser vi længer borte et kystlandskap ved foten av høje fjæll. Vi ser også en del av fjorden. Det hele fjærnere; ti like ved gården er en bugt, og der ser vi intet).*

Dag *(stille).* Min Gud, min Gud, hvad vil du med mig?

Fru Dag *(kommer).* Så, min ven, nu gan vi høre fra dem. Og nu er det vi to. *(Brister i gråt.)*

Dag *(rejser sig, går mot henne).* Si mig du, hvis du vet det — hvad har jeg gjort? Jeg vet det ikke.

Fru Dag. Du kjænne ikke den ungdom. Du 'ar den glæmt.

Dag. Hvad mener du? Si mig det!

Fru Dag. De handle ut av *exubérance* — hvad sige vi?

Dag. Overflod.

Fru Dag. De handle ut av overflod. Derfor må vi tage os i agt.

Dag. Kjære, kjære, de handler mot lov, i oprør.

Fru Dag. Ja! — Derfor må vi tage os i agt.

En mannsrøst *(som høres ute fra sjøen til højre)*. Nu er hun der!

De to *(farer sammen, holder i hværandre. Stillhed)*.

Dag *(hvisker)*. Hvad sa han?

Fru Dag. Han sagde —

Dag. Jeg hørte det! Si det ikke igjæn!

Fru Dag. Min ven! *(De faller i hværandres armer.)*

Berthe *(fjærnt utefra ved bugten til venstre, sætter i et skingrende skrik)*.

De to *(synker i knæ, holder hværandres hænder. Stillhed)*.

Stener *(høres rope ænnu fjærnere og længer oppe fra til venstre)*. Hun holder fast.

(Tæppet.)

FJÆRDE HANDLING

Oppe på sæteren samme dag. — En bjælkestue i oljefarve. Uten annen utsmykning æn jagttrofæer. Træstoler om et svært, tungt bord i midten. Når nogen skal sætte sig, tar de en stol frem derfra. Untagelse gjør en enkel, men høj lænestol med fast skammel og makelige lange sidearmer, frem til venstre (f. t.). På begge sider av taket og helt opunder det ligger vinduerne, korte, men meget brede og med små ruter. Næsten alt deroppe er vinduer. Under disse vinduer utvider bjælkestuen sig med en sidebygning til hvær side. I disse sidebygninger er soverummene; tre i hvær. Dørene som fører ut til dem, er nu lukket, så nær som de to øverste til venstre. I fonden en svær pejs; på den brænner en lystig ild.

FØRSTE MØTE

Berthe *(står og lytter ved døren in til inderste soverum til højre. Ændelig våger hun sig til at åpne døren på gløtt. Ser in længe. Da høres utenfra en dump, lang lyd av hjul over fast, våt jord. Hun lukker forsigtig og iler ut til venstre for pejsen. Døren blir stående oppe efter henne. Vi ser in i en forstue med kister, rejseklær. Dør ut derfra igjæn og syn på en naken sætervoll med stabur).*

Berthe *(in med sin mor).*

Fru Dag *(har på en dyvåt regnkappe med hætte over. Under regnkappen har hun en vårkåpe).* Her er koldt på fjællet.

Berthe *(begge taler dæmpet).* Stener har lagt dygtig på pejsen. — Gud som den regnkappen er våt! Jeg bærer den ut i kjøkkenet. *(Ut med den ad døren til højre. Straks in igjæn.)*

Fru Dag *(tar imens av sig vårkåpen, som hun har under, og hætten og hanskerne).* Det hænger vi i forstuen.

Berthe *(går ut med det av døren til venstre for pejsen).*

Fru Dag *(peker på midterste døren til højre).*

Berthe *(peker på nederste dør til højre).* Nej, det er der!

Fru Dag *(langsomt mot døren). Oh, toi coeur riche qui m'as fait infiniment de peine — maintenant ton exubérance a sauvé notre famille et m'a donné la plus belle joie de ma vie. (Gråter.)*

Berthe. Sæt dig, mor!

Fru Dag. Jeg har siddet den lange vej hitop. Hvor blev av Stener?

Berthe. Stener hugger småved. Han vil lage kaffe; han har telefonert ned efter. — Da jeg kom op, hadde han stelt Ragna. Fåt henne i seng. Forbundet henne.

Fru Dag *(forskrækket).* Forbundet?

Berthe. Hennes hænder. Hun ligger nu med et par gamle hansker på.

Fru Dag *(begejstret).* Og din 'arald!

Berthe *(stolt).* Ja, hvad siger du?

Fru Dag *(brer armene ut).* Jeg gratulerer dig med 'am.

Berthe *(omslutter moren).* Det var derfor han kom over idag. Han vilde gå fjællet i regnvejr! Det har ingen gjort før.

Fru Dag. Hvordan fik han øje på Ragna?

Berthe. Han hadde nætop hvilt sig ut, gik frem på fjællet for at gå ned igjæn.

Fru Dag *(forfærdet).* Gå ned igjæn?

Berthe. Gå ned igjæn! Det hadde heller ingen gjort!

Fru Dag. Men det er vanvid!

Berthe. Jeg hader det! Han har lovt mig ikke at gjøre det.

Fru Dag. *Téméraire! Inutile!*

Berthe. Ja, ja! Han har lovt mig at la være. Han kom frem på fjællet igjæn. Han hadde et taug om livet for det første stykkes skyll.

Fru Dag. Og så?

Berthe. Fik han øje på Ragna! Nætop i det siste og værste stykke!

Fru Dag. Hun skulde frælses, Berthe!

Berthe. Så rædd har han ikke været før, sa han. Du kan tro han da ikke var sen!

Fru Dag. Den kjække gut! Hvad sa du til ham, Berthe?

Berthe. Jeg vet ikke. Jeg tror ikke jeg sa noget. Jeg bare kastet mig om halsen på ham. *(Lægger sig in til moren og brister i gråt.)*

Fru Dag. Berthe, Berthe! *Les délices de ma vie!*

Berthe. Det er så dumt at gråte, nu alt er godt igjæn. Men jeg har næsten ikke gjort annet. *(Moren tar henne atter in til sig.)*

Fru Dag *(stille bevæget)*. Jeg har ikke været så glad i min ganske tid.

Berthe. Men det er jo som glæde og sorg er det samme.

ANNET MØTE

Stener *(kommer in med et fange ved, som han lægger varsomt ned foran pejsen. Siger i det samme sagte)*: Nu har jeg gjort op varme. Snart kommer kaffe. Jeg har telefonert efter litt mat også. Vi kan ikke rejse herfra for det første.

Fru Dag. Hvad er det, Stener?

Stener. Hun er svært medtat. Hun hadde slet ingen øvelse for slikt. Så har hun oprevne hænder. Litt plaster hadde jeg hos mig. — Forbant, så godt jeg kunde, med mit våte lommetørklæ. Luften er jo så ren. *(Smiler.)* Hun ligger med hansker på. Det ser så snodigt ut.

Fru Dag. Kan jeg ikke se?

Stener. Jo! *(Går hen på tærne, åpner døren på gløtt.)* Hun sover ænnu. Da kan smærterne i hænderne ikke være så slemme ænda. *(Gir plass for moren.)*

Fru Dag *(ser in)*. *Comme un enfant. Un enfant sauvé! Tu aimes la vie et la vie t'aime.* *(Kommer frem efter at ha lukket.)* Men hun har vondt i de ben.

Stener. Hun har drat dem opunder sig?

Fru Dag *(nikker)*. Ja.

Stener. Ikke annet at vente, mor. Det vil vare en stund. Husk, hun hadde ingen øvelse, da hun tok på dette. Alle vi andre øver os længe.

Fru Dag *(for sig)*. *Comme Ragna est téméraire!*

Berthe *(sitter ved bordet med hodet i sin hånd)*. Fra idag tror jeg at far har hat mere ret æn vi har forståt.

Fru Dag *(i fryd)*. Berthe!

Berthe. Ja, det siger jeg.

Stener *(ser på dem)*. Hvor besynderlige I fruentimmer er! *(Går. Stanser, da den samme dumpe lyd av vognhjul i fast, våt jord høres.)* Der kommer nogen.

Berthe *(springer op)*. Det er far!

Alle *(samler sig og ser ut ad de to øverste dører til venstre)*.

Fru Dag *(iler ut)*. Det er far!

Berthe *(iler ut med)*. Ja!

Stener *(glad)*. Javisst er det far! *(Efter de andre.)*

TREDJE MØTE

(Først tom scene. Utenfra ikke en lyd. Så Berthe in i forstuen og ser sig tilbake. Så Dag efter i sydvest og fotsid regnkappe.)

Berthe *(in i stuen. Da hun ser faren stanse i forstuen, siger hun)*: Vil du ikke komme herin og ta av dig? Her er ild?

Dag *(svarer ikke, begynner at ta av sig i forstuen)*.

Fru Dag *(kommer in i forstuen med noget hun bærer)*. Vil du ikke ta av dig derinne? Foran den ild?

Dag *(vedblir at ta av sig derute)*.

Fru Dag *(bak ham)*. Har du det ikke godt?

Dag *(med kraftig røst)*. Jeg føler mig meget bedre heroppe.

Fru Dag og Berthe *(ser på hværandre og på ham. Stillhed)*.

Dag *(kommer in)*. Var ikke luften så fugtig, følte jeg mig helt vel heroppe.

Stener *(kommer in med en duk som han begynner at bre ut på bordet foran ilden. Men den samtale som nætop begynner, stanser ham)*.

Fru Dag *(forundret)*. Er du ikke glad?

Dag *(som går frem og tilbake)*. Jo!

Berthe. Noget så stort som nu har hændt os.

Dag. Det har du ret i, barn. — Har du husket at takke Gud for det?

Berthe *(bøjer hodet)*.

Dag *(stort, inderlig)*. Jeg har husket det. For mig er dette som kom han selv tilstede. Da vi allesammen hadde tapt hodet.

Stener *(siger dæmpet)*: Jeg ber dig tale sagte.

Dag *(dæmpet)*. Hun sover?

Fru Dag og Berthe. Ja.

Dag. Hvor sover hun?

Berthe *(peker)*. Der!

Dag *(som før, men dæmpet)*. Det kjære barn! En sådan dumdristighed, et sådant oprør — likefullt kom han selv og bar henne op! Da må hun være ham kjær! Inderlig kjær! Da har han bestemt henne for noget.

Fru Dag. Vet du hvad for mig er det store her?

Dag. Nej, min ven?

Fru Dag. At nu 'ar Ragna gjort ænde på vor strid. Ikke sant?

Dag *(livlig)*. Ja, det håber jeg! Det er intet jeg inderligere ønsker!

Fru Dag. Det var derfor hun blev frælst, skal du se!

Dag. Ja, Gud give det! Jeg tror det! For at gi os denne store lære! Jeg har nu fåt den styrket én gang til. Nætop som jeg skulde sætte mig i vognen.

Fru Dag *(glad, dæmpet)*. Gan du 'øre, Stener?

Berthe. Å, Stener?

Stener. Hvad er det for en lære, far?

Dag *(ser på ham)*. Kan du ænda spørge? — Jeg tilstår ellers at også for mig blev det uklart dernede. Men nu? Nu skinner det da med en klarhed ingen har anet, ingen kan stå mot! Det er godt de gamle beholder bestemmelsen. Vi ser hvordan de unge kan bære sig ad.

Stener. Ja, eksemplet er slemt.

Dag. Ikke sant? De unge kan sætte alt overstyr på et infall, en lidenskap!

Stener. Hvem får ungdommen til at bære sig sådan ad?

Fru Dag. Stener!

Berthe *(samtidig)*. Men Stener dog!

Dag. Du kan like godt med én gang sige at de gamle er skyll i alt oprør i værden.

Stener. Det mener jeg også.

Dag *(stærkt)*. Nej, her hører alting op!

Berthe. Hyss, hyss!

Fru Dag. Tale sagte! *(Intrængende til Dag.)* Men også du var mot din far, da du var ung.

Dag *(på samme måte til henne)*. Hvor ofte skal jeg dog sige dig, Félicie, at det er dette som har git mig insigt? Intet har jeg angret så dypt. Og straffen har jeg fåt. Der er en Guds lov i alt dette. Den må respekteres; ellers går det galt.

Fru Dag. *Mais, alors, que voulez-vous?*

Dag. Det motsatte av oprør: Lydighed! Det er dagens lære. — Kunde vi ænnu tvile, så fik vi den da gjæntat og styrket! I det samme jeg satte mig i vognen . . .

Stener *(kommer)*. Hvad da?

Dag. De har ikke telefonert det op?

Alle. Nej.

Dag. Så stor er forstyrrelsen dernede ænnu. Han som kom Ragna til hjælp, sorenskriverens søn, han skulde være ænnu grommere i sit overmod, som hadde han ingen far og ingen mor. Han skulde gjøre det som ænnu ingen annen hadde gjort: at gå fjællet nedover igjæn. Så styrtet han.

Berthe *(gir et skrik)*.

Fru Dag *(iler til)*.

Dag. Hvad er det . . . . . ?

Berthe *(kommer sig)*. Nej, mor, det er ingenting. Jeg vil bare høre — jeg må bare få vite . . .

Ragna *(innenfra)*. Berthe!

Berthe *(svarer)*: Ja! *(Vil ile in, vænder)*. Jeg må først få svar!

Fru Dag. *Il est mort?*

Dag. Nej, han lever. Der lå nætop en båt. Men da han blev tat op i den . . .

Ragna *(innenfra)*. Berthe!

Berthe. Ja!

Ragna *(innenfra)*. Hvad er det?

Berthe. Jeg tør ikke høre det! *(Iler in til henne.)*

Fru Dag *(går efter dit in. Døren lukkes)*.

Dag. Her er nok atter skedd noget som jeg er holdt utenfor. — *(Til Stener.)* Har du visst noget om at Berthe og han — ja, at de —? Hvad?

Stener. Ikke spor!

Dag. Det var da ænda vel.

Stener. Kom han svært til skade?

Dag. Naturligvis. Han ligger nu nede hos os.

Stener. Det er synd. Det er en kjæk gut.

Dag. Hvad synes du om det han har gjort?

Stener. At det er en guttestrek.

Dag. Intet videre? Du ser intet i at det skedde nætop nu?

Stener. Nej. — Men enhvær kan jo lægge sit in i det.

Dag *(om litt)*. Ånej. Jeg tok atter fejl. Dig overbeviser intet. — Men om du ikke kan se en synlig ledelse. du må da ane en usynlig i erfaringen? I de gamles erfaring?

Stener. Naturligvis. — Men for at gå like på saken: Hvordan har du erfaret at det ikke vil gå med et stort fabrikanlæg i Daglans-fossen.

Dag. Av alt som sker omkring os. I hele Europa. Hvordan det så går — jo mere vi får av den sort, jo ulykkeligere og uenigere blir menneskene. De går under i misunnelse, i had, i begjær.

Stener. Her er noget rent nyt. Noget som ænnu ikke har funnet sin form. Det syder og koker . . . . .

Dag *(avbrytende)*. Men menneskenes mål, Stener! Det er da ikke penger. Det er da ikke at gjøre menneskene til maskin-deler for at skaffe mere penger. Gud Fader bevare os!

Stener. Du kan intet så forfærdeligt sige om det som jeg ikke er enig i.

Dag. Virkelig!

Stener. Men så er vel du også enig med mig i at for at bli menneske må en nå et visst velvære.

Dag. Kjære, det har de jo her! Allesammen! Derfor har jeg jo sørget.

Stener. Det ser jeg. Men om tusen til fik det? Om det blev alment?

Dag. Du tror på muligheden av alment velvære?!

Stener. Av hele min sjæl! Her er min tro. Her sætter jeg alt mit in! Så ufullkomment det ænnu ser ut — jeg tror vi er på vejen til almenere velvære.

Dag *(ivrig)*. Hvorav tror du det?

Stener. Av det jeg har set der jeg kommer fra. — Der har også jeg forsøkt mig. Jeg har ledet et stort arbejde. Jeg tør sige jeg har gjort en stor arbejdsstok medinteresseret og tilfreds.

Dag. Det har du?

Stener. Det har jeg. På tale om erfaring, synes jeg nok at det bør tas med.

Dag *(efter litt)*. De blir længe derinne.

Stener. Vil du ikke gå in til Ragna, far?

Dag. Så inderlig gjærne! — Men jeg så de lukket døren efter sig.

Stener. Bry dig ikke om det! *(Døren åpnes.)*

Berthe *(kommer forgrått ut. Hun lukker døren bak sig. Går så frem mot faren)*. Du, far?

Dag. Ja, mit barn!

Berthe *(unselig)*. Kan jeg ikke få låne hæsten og vognen din, far?

Dag. Det skal du, Berthe, mit søte barn!

Berthe *(om halsen på ham. Går så ut i forstuen, der hun tar på sig rejsetøj, hjulpet av Stener)*.

Dag *(som har gåt urolig opover, siger in mot forstuen)*. Det gjæller ikke livet, lille Berthe. Han har bare fåt sig en ordentlig lære.

Berthe. Ja, den trængte han visst til.

Dag *(forundret, længer opover)*. Siger du det?

Berthe *(bestandig optat av at klæ sig, hjulpet av Stener)*. Ja. — Jeg er enig med dig, jeg, far.

Dag. Er du?!

Berthe *(gående)*. Mor også. Farvel! *(Ut. Stener er allerede ute.)*

Dag *(ut)*. Farvel, kjære Berthe! *(Frem.)* Så nogen er enig med mig? — Dog vel ikke i det store? *(Ser op.)* Nu må du være hos mig! Alting står ikke så klart for mig som når jeg er alene med dig.

Fru Dag *(in fra Ragnas rum, lukker døren efter sig)*. Nu komme 'un straks.

Dag *(forbauset)*. Ragna? — Står hun op?

Fru Dag. Hun er klædd på.

Dag. Skal hun ikke heller ligge? Skal jeg ikke heller gå in til henne? Et øjeblik. Så sover hun videre? Hun må være forfærdelig medtat. Det forstår jeg best.

Fru Dag. Nej, hun vil op. Hun vil op til dig. — Hvor er Berthe?

Dag. Hun fik min vogn for at rejse ned med.

Fru Dag *(glad)*. *C'est bien toi! Faites en autant à Ragna!*

Ragna *(innenfra)*. Mor!

Fru Dag *(forskrækkes. Siger på vejen in til henne)*: Hun kan ikke bruke sine hænder! Jeg glæmme det! *(In til Ragna.)*

Stener *(kommer in igjæn, men fra kjøkkenet)*.

Dag. Kan Ragna ikke bruke sine hænder?

Stener. Nej, hun har revet dem op.

Dag. Naturligvis! At jeg ikke tænkte mig det. Stakkars pike. — Har du gjort noget ved det?

Stener. Ja, så godt jeg kunde.

Dag. Ellers bærer jeg som gammel jæger bestandig hos mig . . . *(Tar ilsomt tegneboken op.)*

Stener. Der er hun sandelig! *(Dag gjæmmer boken igjæn.)*

FJÆRDE MØTE

Ragna *(kommer in. Håret er utslåt. Hansker på hænderne)*.

Dag *(kommer mot henne med åpen favn)*. At vi nu har dig! Ragna! *(Han omslutter henne længe og tørrer øjnene, da han slipper.)*

Fru Dag *(bevæges)*.

Stener *(tar og fører Ragna til den store stol).*

Dag *(kommer).* Du skulde ikke ha ståt op. Du har ikke mange kræfter nu.

Ragna *(ryster på hodet).*

Dag. Har du smærter?

Ragna *(lægger sig bakover).* Især i hænderne. Svært.

Dag *(kjærlig).* Ikke noget vi kan hjælpe dig med? Noget du vil ha?

Ragna *(ryster på hodet. Ser på Stener).* Jo, kaffe.

Stener. Det tænkte jeg at gi dig. Far hadde med. Men det har desværre sluknet for mig derute.

Ragna. Over i Amerika tænkte jeg ofte på sæteren — og altid kaffe på sæteren.

Stener. Du skal få! *(Går.)*

Ragna. Sæt dig hos mig, far!

Dag. Ja, ja! *(Tar en stol, sætter sig.)*

Ragna. Du har vel meget at sige mig?

Dag. Nej.

Ragna *(ser taknemlig på ham. Sitter litt, blir meget alvorlig).* Nu skal du høre —

Dag. Å nej, Ragna, vi taler ikke om noget nu!

Ragna *(ser på ham, siger):* Det er ikke det du tænker .... Da jeg stod deroppe midt i fjællet, det begynte at bli vanskeligt for mig, jeg gled ..... jeg skjønte jeg hadde tat for meget på mig ..... jeg trodde det måtte gå galt —

Dag. — Der skal gå så lang øvelse foran, kjære! —

Ragna. — da — da sænket sig noget over mig, noget loddent, grått.

Dag. Du var kommet op i regntåken, barn!

Ragna. Den hang sig på mig. Den var tung. Den vilde nedover med mig.

Dag *(for sig).* Å — hå!

Ragna. Jeg måtte passe mig. Jeg holdt på ikke at sanse.

Dag. Nætop. *(Han tørrer sin panne.)*

Ragna. Akkurat som den begynte en lang, ond kamp med mig. Jeg vilde holde fast, og den vilde ha mig løs. Åh —!

Dag *(bønlig)*. Ikke mere!

Ragna. Jo — for da var det jeg tænkte på dig.

Dag *(frygtsomt)*. På mig, Ragna?

Ragna. Slipper jeg nu, så blir det far som blir mest ulykkelig.

Dag. Å, min Gud!

Ragna. Tydelig, klart tænkte jeg: far blir mest ulykkelig ..... Så hadde jeg kraft igjæn. Og gik på.

Dag. Takk! — Men ikke mere!

Ragna. Jo, det vigtigste. Jeg kom dit det blir så flatt.

Dag. Flatt? Å, glatt mener du. Der det store flaket har gåt av?

Ragna. Ja.

Dag. Der er ikke tak at få for hånden. Du har bare en smal kant at gå efter.

Ragna. Ja. Der er det vanskeligt!

Dag. Du må gå på siden og bare stø med hånden.

Ragna. Ja. — Og derfra var så langt, langt ned! Jeg syntes jeg hørte dem dernede fra. Da var det atter .....

Dag *(rædd)*...... som sansen vilde gå fra dig —?

Ragna. Fjællet gled unda. Jeg hadde ikke længer noget at stø mig til. Jeg gik i luften .....

Dag. Å, du, min Gud!

Ragna. Men jeg gik. For der kom nogen imot som ikke vilde. Og det hjalp. Det stødde. Jeg måtte ikke slippe frem. Men jeg trængte frem. Et steg til. Så måtte jeg ikke videre. Men jeg gik videre. Ænnu ett steg til; den som var imot, måtte gi mig det! Så ett til. Og atter ett. Det nyttet ikke at nægte mig det; jeg vilde op. Sådan hele vejen, far, til jeg var forbi flaket. — Så bar det bent opover igjæn. Men der stod han mot mig, der også! Men nu var jeg blet så stærk, nu. For jeg syntes jeg gik for noget. Jeg gik for sejer. Der var lysning inne i mig. — Så, da jeg kom til det vanskeligste, da var det ikke mere vanskeligt. Da kom der et taug ned til mig. Det tok jeg. Tok det med mine såre hænder og holdt. Jeg blev løftet, mens jeg

gik på, snart med knærne, snart med føtterne. Så var jeg oppe. Men da vet jeg heller ikke mere. — Jeg lå i en seng. Jeg hadde vondt i hænderne og i benene. Men jeg var på vor sæter igjæn! — Far, var det ikke et stort eventyr?

Fru Dag *(har sittet bak dem ved bordet. Hun gråter nu, så de hører det og vænder sig. Da reiser hun sig stille og går).*

Dag *(højtidelig).* Mit barn! Min Ragna! Hvad var det du vilde vinne? Hvad var det du gik for?

Ragna. Nej, far, det vet ikke jeg.

Dag. Men jeg vet det! *(Reiser sig.)* Sejer sa du? *(Roper.)* Stener! — *(Går, ser op.)* Nu forstår jeg! Nu forstår jeg! *(Roper.)* Stener!

Stener *(fra kjøkkenet med kaffekopper, som han sætter fra sig på bordet).*

Fru Dag *(kommer efter).*

Dag *(går hen til Ragna igjæn).* Det var freden du vilde vinne, mit barn. Du gik for den. Freden mellem os. *(Knæler, omfavner hennes liv, brister i gråt.)* Jeg vil ha fred med mine barn.

Ragna *(lægger hodet bakover stolryggen og utstøter et langt)* Å —!

Dag *(reiser sig).* Du Stener, vi skal møtes. Som du vil det. Du kjøper Daglannet for full pris. Og inretter fremtiden der. Som du ser den. Men jeg gjør av pengene et legat. Det skal arbejde for det jeg tror på og ælsker.

Stener *(går mot ham. Tar hans hånd, mens de ser in i hværandres åsyn. Faller så i hværandres armer).*

Ragna. Stener! *(Stener kommer.)* — Jeg skal styre for dig.

Stener. Det har jeg hele tiden tænkt.

Dag og fru Dag *(har samtidig møttes).*

Fru Dag *(frem til Ragna).* Nu skal vi hælde på den café, Ragna!

Ragna. Ja, kaffe! *(I det samme høres atter dump lyd av vognhjul i våt, men fast jord.)*

Stener. Hvem kan det være? *(Går opover og ser ut.)*

Fru Dag *(som nu står ved kjøkkendøren)*. Det er en mann.

Stener *(for sig)*. Er det ikke Ramset? *(Går ut til venstre.)*

Dag *(som intet har ænset)*. Hvorfor går Stener?

Fru Dag. Her gomme nogen?

Dag. Nu? Her?

Fru Dag. Jeg tror virkelig det er hr. Ramset.

Dag. Hvad vil han her? Det fremmede menneske?

Fru Dag. Han tror vel han skal hjælpe os.

Ragna. Med at drikke kaffe?

Dag. Jeg synes ikke om ham. *(Stanser, gir et utbrudd.)*

Fru Dag *(i højeste forbauselse)*. Qu'est-ce que c'est?

Dag. Å, jeg dåre!

Ragna *(vænder hodet, anende)*. Far —?

Dag. At jeg kunde glæmme det!

Ragna *(rejser sig halvt på fotskammelen)*. Du har da vel ikke —?

Dag. Jeg har overdrat ham at styre Daglannet med en ejers ret i tre år.

Fru Dag. For at 'indre —?

Dag *(vinker utålmodig av med hånden)*.

Ragna *(lar sig gli ned i stolen igjæn, overgit)*.

Dag. Det er bare nogen timer siden. Men så meget er hændt at jeg ikke mere husker det. At jeg ikke mere fatter det.

Fru Dag. De unge er nok ikke alene om at handle ut av lidenskap.

Stener *(kommer)*.

Ramset *(ses bak ham i forstuen, der han blir for at hænge regntøjet av. Han er klædd med omhu)*.

FEMTE MØTE

Stener. Det er Ramset, far. Han siger han må tale med dig. *(Man hører han vet hvorom.)*

Dag. Og jeg med ham. *(Stillhed.)*

Ramset *(kommer in, bøjer sig)*. Jeg skal hilse fra alle på gården og sige at de alle er så inderlig glad. Jeg for min del måtte rejse op. *(Ophold.)*

Dag. Ja, Ramset, nu har jeg solgt Daglannet til min søn.

Ramset *(ser på ham og på de andre)*.

Dag. Har De ikke forståt det?

Ramset. J—o, bevars!

Dag. Så vor overenskomst må gå om igjæn. Jeg var ikke helt mig selv, da jeg gjorde den. Jeg må derfor be Dem om unskyllning.

Fru Dag. Vi bede Dem alle om unskyllning, hr. Ramset.

Ramset*(svarer ikke)*.

Stener. Hvad svarer De?

Ramset *(langt om længe)*. Ja—a. Det er en meget delikat sak.

Dag *(utålmodig)*. Hvordan det?

Ramset. Ja—a . . . . . Jeg ser Mrs. Andersson smiler. Frøkenen, vilde jeg sige. *(Smiler selv.)*

Ragna. Jeg? Nej.

Ramset. Så tok jeg fejl.

Dag. Hvad blir det til?

Ramset. Det er ikke godt at sige. Saken er av delikat natur.

Ragna *(smiler nu)*. De vil visst helst avgjøre den med mig?

Ramset *(ivrig)*. Det var just hvad jeg vilde be om!

Dag *(utålmodig og forundret)*. Hvad skal det sige?

Fru Dag. De kjænner hværandre. Fra Amerika.

Dag *(mumler for sig)*. Hun kjænner den fyren?

Ragna. Han vil høre mit råd, far.

Ramset *(glad)*. Sådan er det.

Ragna *(med lune)*. I får gå da!

Dag. Vi skal gå?

Ragna. Til kaffeen. Ute i kjøkkenet.

Fru Dag. Det gjøre vi! Gom! *(Tar Dag under armen.)*

Dag *(til fru Dag)*. Det er dog højst forunderligt.

Fru Dag. I Amerika, vet du, der er meget, så meget anderledes. — Gom! *(De går.)*

Stener *(kommer frem til Ragna, bøjer sig over henne og ser henne in i øjnene)*.

Ragna. Jeg er for svak til det, mener du? *(Stener nikker bifall.)* — Ånej!

Stener. Kunde ikke jeg få gjøre det?

Ragna. Det er visst bare jeg som kan. — Takk, Stener!

Stener *(går efter de andre)*.

SJETTE MØTE

Ramset. De hjalp mig også denne gangen, De. — Ja. jeg må sige, nu vi er alene, at da jeg hørte dette, at De var i livsfare oppe i fjællet . . . Da var det som en hadde stunget mig med en kniv.

Ragna *(som vil ha ham bort fra det sentimentale)*. Hvordan kjænnes det?

Ramset *(svært forundret)*. Å — å bli stunget med en kniv? Nej, det vet jeg ikke. Men det må da være fælt vondt.

Ragna. En skal bare sige hvad en vet, Mr. Ramsey.

Ramset. Ja, ja. — Det kan være noget i det.

Ragna. Det var overdragelsen da, Ramsey. — Stener vil naturligvis ha ejendommen straks.

Ramset. Jeg skjønner det.

Ragna. Hvad kan De ha mot det?

Ramset. Først hadde Deres far solgt ejendommen til mig.

Ragna *(som støtter hodet mot stolryggen, vænder det nu mot Ramset)*. Hadde han solgt den?

Ramset. Ja, det hadde han. For 300,000. Det var jeg villig til at gi, skjønt det er den dårligste handel som er gjort på Vestlandet. Sæt Deres bror vilde ta den igjæn ved odel? På takst? Da var jeg ruineret. Der er én eneste Vestlænding som har været så dum, og det er jeg.

Ragna *(smiler, ser på ham)*. For min skyll?

Ramset *(ildfull, snar)*. Det kom på mig som en

inspiration! Om det hadde gjællt livet, jeg kunde ikke latt være. Deres far sa han var ikke ved sin fulle forstand. Nej, jeg hadde tapt min aldeles, det er saken.

Ragna. Altså begge to! *(Ler stille.)*

Ramset *(ler også)*. Men så kan De forstå hvad jeg tapte, da den handelen gik overstyr.

Ragna. Den var jo så dårlig?

Ramset. For gården gav jeg meget for meget.

Ragna *(stille leende)*. Men ikke for utsigten?

Ramset. Ikke for utsigten! — Å, mrs. Andersson! Pinedød, frøken! *(En duft av kaffe trænger in.)*

Ragna. Å, jeg kjænner kaffe! Nu er jeg hjæmme! På sæteren igjæn — med kaffe!

Ramset. De vilde svare —?

Ragna *(vænter litt)*. Jeg har været langt borte. Oppe i mangt. Har måttet ta fat i meget grovt. — Men skal jeg engang gifte mig, så må det være med en fin mann.

Ramset *(ser flygtig ned over sig)*.

Ragna *(siger mildt)*: Med en fin natur. Ikke en som vilde kjøpe mig.

Ramset *(står målløs og ubevægelig)*.

Ragna. Kom nu med papiret!

Ramset. Med overdragelses-dokumentet?

Ragna. Ja. De er en klok mann. Når De hverken fik gården eller utsigten, hvad vil De så egentlig med overdragelsen på tre år?

Ramset. Den er underskrevet.

Ragna. Ja, hvad gjør det?

Ramset. Hvad det gjør? *(Tar dokumentet op.)* Det står juridisk fast. Og skal både handelen og overdragelsen gå om, så må jeg dog ha vederlag. Det kan ingen forstandig mann fortænke mig i.

Ragna *(uten at se på ham)*. Det byr mig imot at minne Dem om det. De burde ha husket det av Dem selv. — Jeg gav Dem Deres dokument tilbake uten noget vederlag.

Ramset *(ni tiendedeler naivt)*. Gud bevare os, Gud bevare os, der er da forskjel?

Ragna. Hvad?

Ramset *(næsten barnslig)*. Vi handler ut av to aldeles forskjellige principper, De og jeg.

Ragna *(ser på ham, dernæst bort fra ham)*. Nu skal De gå!

Ramset *(gjør i ytterste forbauselse et steg frem for at svare)*.

Ragna *(rejser sig på fotskammelen)*. Ikke ett ord mere!

Ramset *(putter dokumentet i lommen, bøjer sig, går. Vi ser ham i forstuen ta sit tøj ned. Men vi ser også at han er rasende)*.

SYVENDE MØTE

Ragna *(lar sig gli langsomt ned i stolen, lægger hodet bakover og siger ændelig halvt syngende)*: Kom nu!

Alle *(kommer og med dem en stærk duft av kaffe)*.

Ragna *(da de har kommet helt frem til henne, siger hun træt)*: Han vil ikke.

Fru Dag. Dag. Han vil ikke? *(De ser på hværandre.)*

Stener *(til Ragna)*. Så du dokumentet?

Ragna *(efter at ha fæstet øjnene på ham)*. Ja.

Stener *(fort ut til venstre)*.

Ragna *(træt)*. Hvor dejlig her lugter kaffe.

Fru Dag. Nu vænte den på dig.

Dag. Men hvad er her at gjøre?

Ragna *(langsomt, likegyldig)*. Han vil ha vederlag.

Dag. Ja, det er slike som løper av med fordelen, når vi andre —

Fru Dag. Vi betale den vederlag! — Det skal jeg gjøre! *(To vrede mannsrøster høres utenfra tale på én gang. Men utydelig.)*

Dag og fru Dag. Hvad er det?

Ragna *(matt, liggende bakover)*. Å, det er bare vederlaget. *(To vrede røster høres igjæn.)*

Fru Dag. Vederlag?

Ragna. Nu slipper du at betale det, mor. Stener gjør det.

Alle *(i forvæntning)*.

Stener *(kommer raskt in, oprevet, hård, med et krøllet papir i hånden)*. Her er dokumentet, far! Han fik det for det han skulde ha. *(River papiret i stykker og hiver det på ilden, som blaffer op.)*

Dag *(til fru Dag)*. Akkurat som da jeg var ung!

Fru Dag. Og akkurat som du, når han blive gammel.

Dag *(med store øjne)*. Du tror —?!

Fru Dag. Mot de nye grav. — Ja!

Dag *(stråler)*.

Ragna *(slår i en latter. Den blir så underlig at alle iler til)*.

Fru Dag. Ragna!

Ragna. Å, det er bare — ha, ha, ha, jeg ler bare av at her ingen tragedie blev av, ha, ha, ha, ha! *(Latteren varer, gjæntar sig.)*

Dag *(forfærdet)*. Kom til dig selv, barn! *(Alle de følgende replikker i stor hast.)*

Stener. Den ytterste overanstrængelse! *(Stiller sig bak henne.)*

Fru Dag *(på venstre side)*. Ragna! Nu er jo alting godt.

Dag *(på højre side, stærkt)*. Ragna! Hold imot! Du sa selv jeg blir den ulykkeligste. Og det blir jeg.

Ragna *(svakt)*. Far! *(Latteren går over til gråt.)*

Stener. Nu går det over.

Fru Dag *(som holder på hennes puls, efter litt)*. Det går over.

Dag. Stener, ta og bær henne in på sengen!

Stener. Ja.

Fru Dag *(viger plassen for ham)*. Men forsigtig!

Stener *(bøjer sig over henne for at få tak)*.

Ragna *(ligger bakover med lukkede øjne og mumler uten at slå dem op)*.

Dag. Hun siger noget?

Stener *(som har sat sit ene knæ på fotskammelen)*. Hvad er det, Ragna? — Nu bærer jeg dig in på sengen?

Ragna *(uten at slå øjnene op)*. Men så får jeg ikke kaffe.

Alle *(leende)*. Du skal få kaffe. *(Han løfter henne, idet tæppet faller.)*

MARY

(1906)

GÅRDEN OG SLÆGTEN

Kystlinjen i det søndre Norge er idelig brutt. Det volder fjællene og elvene. De første ænder i hejer og næs, ofte med øer foran; de andre har gravet dal, og ænder i vik.

I en sådan vik, «Kroken» kallt, lå gården. Oprindelig het gården Krokskogen, som i danske embedsmænns protokoller blev til «Krogskoven»; nu heter den Krogskogen. Ejerne kallte sig engang Kroken, Anders eller Hans Kroken, det var hovednavnene. Senere kallte de sig Krogh, ingeniørgeneralen ændog v. Krogh. Nu heter de ret og slet Krog.

Alle som drog forbi på de små dampskib til og fra den nære by, og la til ved landgangen der under kapellet, talte om hvor lun og hyggelig avgjæmt Krogskogen lå.

Fjællene i synsranden tok sig ut; men her fremme hadde de minket ned. Mellem to fremskytende hejer, skogbevokste, langstrakte, lå gården. Så tæt inunder hejen til højre stod husene, at for dampskibs-passagererne så det ut som kunde folk hoppe fra hustakene over i hejen. Vestenvejret trængte ikke in her; som i «gjæmmeleken» kunde en sige til det: «Hus forbi!» Det samme kunde næsten siges både til nordenvinden og til «østaværet». Alene stormen søndenfra hilste på, men i al beskedenhed. Holmerne, én stor og to små, stoppet den op og pyntet på den, før den slap videre. De høje trær foran husene bare såvidt bøjde sine øverste kroner i takten; de tapte ikke sin anstand.

I denne stille vik fantes den beste badegrunn på de kanter. Især ungdommen søkte hit fra byen lørdagskvællene eller søndagene sommeren utover for at leke

i vannet over sandgrunnen, eller for at svømme ut til Storøen og tilbake igjæn. At regne fra Krogskogen av foregik dette på venstre siden, der hvor elven kom ut, hvor landgangen lå, og hvor, litt ovenfor den og nærmere til hejen, også kapellet lå med Krog'enes graver omkring. Derfra og til husene oppe til højre var det nokså langt. Ditop hørtes sjælden støjen av de badende og lekende. Men Anders Krog kom gjærne selv ned for at se på dem, når de hadde tændt ild op i fjæren eller i skogen ute på næsset. Han kom antagelig for at ha et øje med ilden. Men det hørte eller mærket ingen. Han var kjænt under betegnelsen: «byens høfligste mann» eller «byens første gentleman». Hans store ejendommelig lysende øjne la et mildt velkommen over alle ansigter; de få ord som fallt, inneholdt bare gode ønsker. Selv gik han videre op i hejen, sin vanlige langsomme spasertur rundt. Hans høje, let foroverbøjde skikkelse såes oppe i skogen, og så længe var der stille. Men for en moro de hadde her! Mest var det arbejdere og håndværkere fra byen, turnlag, sangforeninger, smågutter. De samlet sig om landgangen og kapellet; der klædde de sig av.

Kystvejen skar over og gik like forbi. Men der færdedes sjælden nogen på den om sommeren. Folk rejste da med de små dampere eller i båt. Når de badende satte vakt ut på hejen, var de sikre på at ingen kom uvæntet over dem.

Oppe på selve gården var stille, altid stille. Hovedbygningens fornemste langside vændte ikke engang ut mot viken; men mot marken. Huset bestod av to høje etager med avkuttede takhjørner. Et langt og bredt hus.

Grunnmuren foran var meget høj; en makelig trap førte op. Hele bygningen var hvitmalt; men grunnmuren og vinduerne sorte. Uthusene lå nærmere inunder hejen; fra dampskibene kunde de ikke sees. På begge sider av hovedbygningen to store haver. Den ut mot sjøen hadde frugttrær, den til venstre for bygningen var alene blomster- og kjøkkenhave.

Mellem hejerne lå den flate marken, avlang og smal. Den var ypperlig dyrket. De store hollandske kjør hadde det godt her.

Gårdens og slægtens historie hadde skogen forutbestemt. Skogen var stor og vækstrik, og var heldigvis tidlig kommet in under hollandsk røgt og sparsomhed, dengang da hollandske koffer søkte like in til skogejerne i Norge. Her forsyntes de med trælast, og forsynte Nordmænnene igjæn med sin dannelse og dens produkter. Krogskogen var særlig heldig; ti for tre hundre år tilbake kom ejeren av en av de koffer som lå i viken og ladet, til at forælske sig i bondens lyshårede datter. Det ændte med at han kjøpte hele herligheden. Et ypperlig malt portræt av ham og henne hænger ænnu i gårdens storstue, på hjørnet ut mot viken. Portrættet viser en lang, mager mann med et par usædvanlig lysende øjne. Han var mørkhåret og en smule duknakket. Slægten må ha været stærk, for sådan ser Krog'ene ut den dag idag. Den første hollandske ejer het ikke Krog; ej heller bodde han der; men den søn som overtok gården, var døpt Anders Krog efter sin morfar, og han kaldte sin søn Hans efter sin egen far; siden gik de to navn i bytte fremover. Forsåvidt der var flere sønner, het en av dem Klas og en annen Jürges, som i tidens løp blev til Klaus og Jørgen. Blandingen med de hollandske slægtninger fortsatte sig nemlig, så at ætten var like meget hollandsk som norsk; stellet i huset gik længe helt på Hollandsk.

Men det var som racerne ikke blandedes likevel. Væntelig fordi det hollandske element ikke var helt hollandsk; i så fall hadde det lettere flytt over i det norske; men opblandet med spansk. Det sorte hår, de lysende øjne, den magre krop arvedes fra led til led i mænnene; men det lyse element og det kraftig bygde legeme arvedes av kvinnerne; i dem fløt norsk blod sammen med hollandsk. Sjælden såes nogen annen avståelse av den mandlige del til den kvindelige, eller omvændt, æn at lyst og mørkt hår møttes i rødt; eller at de lysende øjne også stundom flyttedes over i en kvinnes åsyn.

Eget for ætten var at i hvært ægteskap fødtes flere kvinner æn mænn. Krog'ene var vakkre folk og gjænnemgående formuende; slægten var følgelig utbredt og

anset. Den hadde ord for at holde godt sammen om sine og sit.

Deres fælles præg var et klokt måtehold. I Norge er det jo almindeligt at en formue ikke bevares i tre led. Spildes den ikke i annet, så gjør den det sikkert i tredje. Her holdt den sig. For hovedbolet var skogene samme rikdomskilde idag som for tre hundre år siden.

Gjænnem ætten gik en arvet trang til at rejse. Gårdens bibliotek hadde flere rejsebeskrivelser æn bøker om noget annet æmne, og de øktes bestandig. Allerede barnene lå på rejse; det vil sige, de gjorde op planer efter bøker, illustrationer og karter. De lekte rejse på bordene. De drog fra den ene by, bygd op av farvede papirhus, over til de andre av samme slags. De skjøv frem skib, som også var av malt papir, og som førte bønner, kaffe, salt og træpinner. Ute på viken rodde de, sejlte og svømte de over fra landgangen til holmen. Det var fra Europa til Amerika, fra Japan til Ceylon. Eller de gik over hejerne, d. v. s. over Cordillererfjællene frem til de aller mærkeligste indianerbyer.

Ikke før blev de voksne, så måtte de på utfærd; den begynte helst med en rejse til de hollandske frænder. Således kom en mann derhen for omtrent to hundre år siden, som visstnok straks rejste vidre med en hollandsk ostindiefarer, men vændte tilbake til Amsterdam med lyst på at bli bygmester og ingeniør, hvad dengang gik i ett. Han utmærket sig, og blev senere kallt til Kjøbenhavn som lærer i sit fag. Der gik han over i hæren, og blev tilsist ingeniørgeneral. Ved arv og arbejde hadde han samlet sig formue, tok avsked og bosatte sig på Krogskogen, den han kjøpte efter en barnløs bror. Han kallte sig Hans von Krogh. Han bygde den nuværende hovedbygning av sten, et lite almindeligt byggeæmne i en norsk skogbygd. Den gamle ingeniør vilde more sig. Skjønt han ikke var gift, bygde han det rummeligt «for de kommende». Alle hus på gården bygde han om, han diket, og han plantet, han lot en havedyrker komme op fra Holland, gamle Siemens om hvis strænge væsen, hissige krav til

renslighed og orden der ænnu går sagn. For ham bygde generalen både drivhus og gartnerbolig.

Generalen blev en meget gammel mann. Efter ham hændte intet særeget, før den yngste av to brødre drog over til Amerika, og bosatte sig tæt ved Michigansjøen; den gang nylænde. Dette holdtes for en stor begivenhed. Han het Anders Krog, og det gik ham godt derover. Det undret bare folk at han ikke giftet sig. Han vilde ha en av brorsønnerne over til sig, for at gi ham sin ejendom. Sådan kom det at en ældre bror av den nuværende ejer drog avsted. Han het Hans.

Men se, en ung norsk pike, også en slægtning, kom akkurat samtidig, og i henne blev den aldrende onkel forælsket. Han tilbød sin brorsøn, Hans, at koste hans rejse tilbake igjæn. Men den unge mann holdt dette for en skam. Han blev, og grunnet egen forretning. Det var i trælast; ti den forstod han sig på. Forretningen gik udmærket. Da han efter farens død skulde hjæm og ta ved gården, vilde han ikke. Den yngre bror, Anders, var imidlertid blit kjøbmann; han hadde overtat byens største kolonialforretning. Nu måtte han også overta gården.

Egentlig forretningsmann var ikke den unge Anders Krog. Men en samvittighedsfullhed og en hensynsfullhed uten like gjorde at snart handlet alle hos ham. En annen måtte være blet rik på det; men det blev han ikke. Da han overtok Krogskogen, var han i adskillig gjæll både for forretningen i byen, og især for gården. Ingen av dem hadde han fåt billig. Rejse måtte han jo; men det blev bare en tur på en måneds tid hvært år, den ene gang til England, den andre til Frankrike o. s. v. Hans største ønske var jo at få komme så langt som til Amerika; men det turde han ænnu ikke. Han nøjde sig med at læse om det nye underland; at læse var hans største glæde, næst den kom at stelle med haverne. Han forstod det bedre æn gartneren.

Denne stille mann med de lysende øjne var unselig som en pike på fjorten år. Hvær virkedags morgen søkte han sig en plass for sig selv — at sige, hvis der var

nogen sådan — ombord på det lille dampskib som førte ham til byen, så længe bugten ikke var islagt. Han steg av med hensynsfullhed mot alle de andre; han skyndte sig ærbødig hilsende forbi, når han var kommet på land — og fantes så i sit hus på torvet like til om aftenen, da han vændte hjæm igjæn på samme måte. At sige, hvis han ikke cyklet. Om vinteren kjørte han, eller han forblev i byen nætterne over, der han hadde to beskedne kvistrum i sit eget hus.

Han avgav det fineste æmne til en ægtemann som byen visste om. Men hans uovervindelige beskedenhed gjorde alle tilnærmelser umulige —

INTIL

den rigtige kom. Men da var han over fyrti år. Det gik ham som hans navne, onkelen ved Michigansjøen, at en ung pike av hans egen slægt kom og tok ham. Og det var just denne onkels eneste barn.

Han stod i skjorteærmerne en søndagsmorgen og arbejdet i sin kjøkken- og blomsterhave på husets nordre side, da en ung pike under en stor stråhat la begge de ubehanskede hænder på det hvite stakit og så fremover mellem stakittets store boder.

Anders Krog på huk over et blomsterbed hørte et skjælmsk «Goddag!» og fór i vejret. Hans øjne tok henne op i sig som en åbenbaring. Mälløs og urørlig med muldede hænder stod han og stirret.

Hun lo og sa: «Hvem er jeg?» Da fik han sin tænkning tilbake. «De er . . De er visst . .» han kom ikke længer, men smilte velkommen. «Hvem er jeg?» — «Marit Krog fra Michigan.» Han hadde hørt av sin søster, som bodde på andre siden av den venstre hej, at Marit Krog var undervejs. Men han ante ikke at hun alt var der. — «Og De er min fars bror,» svarte hun med engelsk tonefall. «Hvor I to ligner hværandre! Å nej, som I ligner!» — Hun stod og stirret. «Kan jeg så komme in?» — «Ja naturligvis . . men først . . men først må jeg dog . .» han så på sine hænder og skjorteærmer. — «Jeg kan jo gå in i huset?»

sa hun foretagsomt. «Det kan De.. ja naturligvis! Vær så god at gå in hovedvejen. Jeg skal sende piken —» og han skyndte sig mot kjøkkenet.

Hun sprang frem foran bygningen og op trappen. Ved at dreje om en overmåde stor nøkkel, et gammelt kunstværk som det hele jærnbeslag, kom hun in i forstuen som hadde meget lys. Hun var et stykke av en tegner, hun hadde fåt øjne. Hun så straks at alle disse skap, store og små, var udmærket hollandsk arbejde, og at rummet var større æn det syntes, møblerne tok plassen. En smuk gammeldags trap med utskjæringer førte på hennes højre op til annen etage. Bent foran sig hadde hun ingangen til kjøkkenet, det forstod hun, det lugtet hun også. Derpå fik hun stadfæstelse, da piken kom ut. Gjænnem den åpne dør så hun in i et kjøkken med marmorfliser på gulvet, væggene tækt med porcelænsplater i blå tegning, og over hylden som delte væggen i to, blankpussede kobberkjørl i mange størrelser. Et hollandsk kjøkken.

Her i forstuen stod hun på tæpper så tykke som hun aldrig hadde trådt i. Like svære var tæpperne op trappen, holdt in til med messingstænger, tykkere æn hun hadde set dem. Her går folk på puter, tænkte hun, og det billede hun straks fik, var at huset var en uhyre seng. Siden kallte hun det altid «sengen». «Skal vi nu hjæm til sengen?» sa hun og lo. Til begge sider så hun ingangsdører, og tænkte sig rummene. På hennes venstre side, men på husets højre, kom først et mindre rum foran, og bak dette ut mot viken et stort rum over hele husets bredde. Og det slog til. På højre side tænkte hun sig det delt efter langs i to rum. Også det slog til. Det var ikke så urimeligt; ti hennes fars hus ved Michigansjøen var inredet efter dette. Ovenpå tænkte hun sig en bred gang tværs over huset, og mindre rum til begge sider av gangen. Men var hernede så frygtelig tykke tæpper, så var de vel minst like tykke heroppe, rigtig putetæpper. Dette hus gav ingen gjænlyd. Her levde stille mennesker.

Piken hadde åpnet til den side der vændte ut mot sjøen. Marit gik derin, og så på alle rummets malerier

og snurrepiperier; det var aldeles overlæsset, men hvær evige ting var vel valgt, tildels ut av intimt skjøn; det så hun straks. Her var bl. a. malerier som måtte ha pris. Men hvad som især optok henne, var at nu først forstod hun sin egen gamle far, skjønt hun hadde levd sammen med ham, fra hun var bitte liten, med ham alene; sin mor mistet hun tidlig. Av så meget fint og værdifuldt var han sammensat. Litt om hværandre og derfor upåagtet. Var det ikke som kom han nu, og stilte sig ved siden av henne og smilte med sit diskrete, varme smil over at være forståt?

Der kom han jo! Gjænnem den åpne dør så hun ham i trappen. Yngre ja; men det gjorde ingenting, øjnene var bare ænda skjønnere og inderligere — han kom gående med samme gang, med samme armbevægelse, i samme foroverlutende, varsomme tilnærmelser. Og som han nu så på henne og talte til henne og ønsket henne velkommen . . . med samme avdæmpede ord, da ante hun i alt den dype respekt for det individuelle, som i hennes øjne utmærket hennes far fremfor alle hun kjænte. Faren hadde tynnere hår, hans ansigt var furet, munnen hadde ikke alle sine tænner, huden var skrukket . . . Just at minnes om det, fyllte øjnene med tårer. Hun så op i hans yngre øjne, hørte hans friskere røst, følte taket av hans varmere hånd. Hun kunde ikke for det, hun slynget begge armer om Anders Krogs hals, la sig in til hans bryst og gråt.

Ja, dermed var det avgjort. Han stod ikke for det.

En stund efter var de begge sammen i båten hun var kommet i. Der blev rodd om næsset av henne. Både for sin egen skyld og for de badendes, som så på, hadde han gjort nogen beskedne forsøk på at få ro, han. Men like fra hun la begge armene om hans hals, hadde hun tat hans magt. Han visste forut han måtte gjøre det som dette rike røde hår ønsket. Han sat og så på hennes fregnete ansigt og fregnete hænder, på hennes ypperlige figur, hennes friske munn. Han så ved halslinningen den skjæreste hvite hud; der var noget i øinene som akkurat passet til den. Han blev ikke færdig, før de var fremme. Heller ikke på vejen op til

søsterens gård blev han færdig, ikke med hennes bløte røst, ikke med hennes gang, ikke med føtterne, ikke med dragten, ikke med tænnerne og smilet, og aller minst med det hun sa, hulter i bulter, det var like forvillende, altsammen.

Den næste morgen rejste han ikke til byen. Straks dampbåten han skulde ha været med, var om næsset, kom hennes hvite båt. Hun hadde en pike med som skulde sitte vakt; ti nu vilde hun bade, hun også.

Da hun var færdig, kom hun op. Hun vilde bli der til middag. Siden gik de sammen tilbake over hejen, båten var sendt hjæm.

Næste dag tok hun med ham til byen. Dagen efter måtte også tanten med in; men da vilde hun kjøre. Og sådan hvær dag noget nyt. Begge søsken bare levde for henne. Hun tok mot det som det skulde så være.

Da hun hadde levd sammen med dem i tre uker, kom et kabeltelegram fra broren hans, som mældte at deres onkel, Anders, pludselig var død; Marit måtte forberedes.

Dette blev den tungeste gang Anders Krog hadde gåt — den over hejen til søsteren med dette telegram i lommen. Nætop som han så den hyggelige gule bygningen med alle uthusene og trærne omkring dernede på sletten, hørte han matklokken tone fornøjd ut i den muntre soldag. Nu væntet det dækkede bord. Han satte sig ned, han kjænte det som kunde han ikke nå frem. Han skulde jo ned og dræpe den glade dag.

Da han omsider kom til gården, kom han in kjøkkenvejen sammen med nogen arbejdere som kom langvejs fra til middagen.

Der traf han søsteren, som bad ham følge med in i bakværelset. Hun blev forfærdet og bedrøvet som han; men hun var en modigere natur, og overtok at underrette Marit, som ikke var hjæmme nætop nu, men væntedes hvært øjeblik.

Fra bakværelset hørte så Anders Krog siden et rop og et skrik som han aldrig glæmte. Han sprang op ved smærten, men kunde ikke komme sig til at forlate rummet; en sår hulken derinnefra holdt ham fast. Den

vokste og vokste, avbrutt av korte rop. Samme umiddelbare magt i hennes smærte som i hennes glæde. Den jog ham rundt i stuen, til søsteren åpnet døren: «Hun vil se dig.»

Så måtte han in; med opbud av al sin viljekraft tvang han sig til det. Hun lå på sofaen; men han blev ikke før synlig, før hun rejste sig i sætet, strakte armene ut: «Kom, kom! Nu er du min far!» — Han skyndte sig hen, og bøjde sig mot henne, hun la sin arm om hans hals, hun drog ham stærkt til sig, han måtte på knæ.

«Du må aldrig mere gå fra mig! Aldrig, aldrig!» — «Aldrig!» svarte han højtidelig. Hun trykket ham fast op til sig, hennes bryst arbejdet mot hans, hennes hode lå op til hans, vått, brændende. «Du må aldrig forlate mig!» — «Aldrig,» gjentok han av sit hjærte, og slog sine armer om henne.

Hun la sig ned igjæn som trøstet, og holdt hans hånd; hun blev roligere. Hvær gang anfallene kom, og han bøjde sig over henne med kjære ord, dæmpet det.

Han turde ikke gå hjæm, han blev der om natten. Hun kunde ikke sove, og han måtte sitte der.

Først den næste dag hadde hun klart for sig hvad som nu skulde ske. Hun vilde rejse over, og han skulde følge. Dette kom højst uventet på ham. Men hværken han eller hans søster turde motsige henne. Da fant søsteren på at vænde hennes tanker en annen vej. Hun sa: «I burde først gifte dere.» Marit så på henne og sa: «Ja, det er rigtig. Det skal vi sandelig gjøre!» Og nu sysselsatte dette henne så stærkt at det tok av for smærten. Anders var ikke blet spurt; men det behøvdes heller ikke.

Så kom det første brev fra Hans. Han hadde ordnet alt med onkelens begravelse, og fortalte hvordan. Han tilbød sig at overta onkelens forretning med ejendommen.

Anders's tillid til sin bror var ubegrænset; tilbudet blev mottat, og dermed fallt rejsen bort. Så snart Hans hadde gjennemgåt det hele bo, nævnte han kjøpesummen, og spurte broren om han ikke for den vilde gå

med in i Hans's forretning? Beløpene, som stod i banker og i aktier, blev straks sendt. Allerede disse var store nok til ikke alene at gjøre Anders gjællfri, men også til at la Marit rumstere og reformere som hun hadde lyst til. Han vilde hun skulde beholde hele arven; men det lo hun av. Han gik så i kompaniskap med sin bror, og var efter norske forhold fra nu av en meget velhavende mann.

Nogen måneder in i ægteskapet foregik der en forandring med Marit. Hun overgav sig til underlige inskydelser, grænserne mellem drøm og virkelighed var ikke længer sikkre. Dertil vilde hun omdanne alt som var under hennes opsyn. Både i hjæmmet her og i det i byen. Av det siste måtte lejeboerne ut. Hun vilde ha det alene.

Hans tid var optat av hvad hun fant på, men især av henne selv. Hans taknemlighed fant sparsomme ord; men den lå i øjnene, i høfligheden, som var blet ænnu omfangsrikere; men den lå fremfor alt i hans omsorgsfulle påpasselighed. Han var rædd for at miste hvad så uvæntet var kommet; eller for at noget skulde gå i stykker. Hans beskedne natur fant lykken ufortjent.

Hun klynget sig æn tættere til ham. Hun hadde en formel som hun idelig gjæntok: «Du er min far — og mere!» Og en til: «Du har jordens dejligste øjne, og de er mine.» Efterhånden opgav hun noget av det hun syslet med; isteden vilde hun læse høјt for ham. Fra liten av hadde hun læst for sin far, dette måtte gjæntages. Hun læste engelsk-amerikansk litteratur, især poesi. Hun læste med det sangfulle foredrag som engelske vers fremsiges i, gjorde dem sanne ved sin egen troværdige måte. Hennes røst var bløt, den tok varsomt om ordene, stille som ut av erindring.

Da det led længer frem, måtte de to sammen hvær dag i drivhuset. Blomsterne der var forbud på det som vokste i henne; hun vilde hvær dag se til dem. «Mon de taler om det?»

Og så en dag, da vinteren gav det første tegn på at ville flytte fra kysten, og de sammen hadde plukket det første grønt op mot solvæggen, kjænte hun at nu blev

hun syk; nu kom den store stund. Uten synderlig forutgående smærter og med sin hånd i hans, fødte hun en datter. Det var hvad hun hadde ønsket sig. Men det blev ikke hennes lod at opdrage barnet; ti tredje dagen efter var hun død.

DEN NYE MARIT

Lægen frygtet længe for at også Krog skulde dø. Rent ut av overanstrængelse. I sin lange ensomhed hadde han ikke været vant til at gi sig hen eller til at ta mot så uændelig meget som samlivet med henne gav. Først hennes død åbenbarte hvor svak han var blet, hvor lite han hadde at stå imot med. Den svake rest behøvde måneder for at komme sig så vidt at han tålte andre mennesker om sig. Man fortalte ham at barnet var bragt over til søsteren. De spurte om han vilde se det. Næsten med uvilje vændte han sig bort. Det første han alvorlig tænkte på, da han fik mere styrke, var at skille sig av med forretningen. Han rådførte sig derom med «onkel Klaus», som en slægtning, en sær ungkar, alment kalltes. Gjænnem ham blev forretningen avhændet. Dog ikke huset den var i — det skulde stå urørt i alle deler til minde om henne.

Anders Krogs første gang var ned til kapellet og graven, og det tok ham så at han atter blev syk. Så snart han kom sig, mældte han at det var hans agt at rejse bort, og at bli borte. Hans søster kom forskrækket over til ham: det var da vel ikke så? «Du vil da ikke forlate os og barnet?» — «Jo, jeg tåler ikke at være i mine egne stuer,» svarte han og brast i gråt. — Men han måtte dog i alle fall først se barnet? — «Nei, nei! Det aller minst.»

Han rejste uten at ha set det.

Men det var naturligvis barnet som drog ham hjæm igjæn. Henved tre år gammelt blev det fotograferet, og det fotografi.... en sådan likhed med moren, en sådan barneynde kunde han ikke være borte fra. Fra Konstantinopel av, der han nu opholdt sig, skrev han: «Nu har jeg snart brukt tre år til det som jeg oplevde

i ett, til at gjænnemgå det. Jeg tør ikke sige jeg er færdig med at tilegne mig det. Navnlig vil meget nyt komme til, når jeg atter ser de steder hvor vi var sammen. Men så vidt er jeg dog kommet ved disse års dypere gjænnemlevelser, at jeg ikke længer skyr disse steder; tværtom, jeg længes nu meget til dem.»

Møtet med den nye Marit blev en fæst. Ikke straks; ti hun begynte naturligvis med at være rædd den fremmede mann med de store øjne. Men det forhøjet fryden at hun forsigtig, litt efter litt, nærmet sig. Da hun ændelig sat på hans knæ med de to nye dukker, en Tyrk og en Tyrkinne, og stak dem op i næsen på ham, forat han skulde nyse, for det hadde tanten gjort, da sa han med tårer i øjnene: «Jeg har bare hat ett møte som var dejligere.»

Hun flyttet så over til ham med sin barnepike. Deres første gang sammen var til morens grav, som hun skulde lægge blomster på. Det gjorde hun også; men hun vilde ha dem igjæn. Det nyttet ikke hvad de forsøkte. Piken plukket ændelig andre; men dem vilde hun ikke ha; sine egne vilde hun ha. Så måtte de la henne ta dem med og lægge de nye på graven. Han tænkte: Dette er ikke moren.

Forsøket blev gjæntat. Hvær dag skulde morens grav ha blomster, og ved henne. Han delte blomsterne i to; den ene del bar han, den andre hun. Han vilde hun skulde lægge sine og ta hans med hjæm igjæn. Men det gik ikke. Ja, værre æn det; ti da de var ved at forlate kirkegården, vilde hun at også han skulde ha sine blomster med hjæm igjæn. Det måtte han føie henne i. Næste dag forsøkte han noget annet. Han bar blomster til morens grav, men han gav henne sukkertøj, forat hun skulde la blomsterne ligge. Ja, hun utleverte blomsterne mot sukkertøjet, som hun puttet i munnen. Men da de skulde gå, vilde hun også ha blomsterne. Han blev helt forstemt.

Så fant han på at mor frøs; Marit måtte bre på henne. Da foreslog hun at mor skulde komme op i sin egen seng. Han hadde nemlig sagt henne at den tomme seng ved siden av hans var mors, og hun spurte be-

standig om ikke mor snart kom. Hun kunne ikke komme, sa han; hun lå derute og frøs. Det førte så til målet. Hun bredde selv blomsterne utover, og lot dem ligge. På hjæmvejen gjæntok hun flere ganger: «Nu fryser ikke mor.»

Han undret sig på hvad hun forstod ved mor. Han vilde hun skulde kjænne morens portrætter; men øvde forinnen hennes sans med billeder av dyr og ting. Gik så over til portrætter av sin søster og av sig selv og av flere hun kjænte. Da hun var vel hjæmme i dem, kom det første billede av moren frem. Det voldte ingen vanskelighed; hun fik flere at se, og lærte flinkt at kjænne dem fra andres. Efter middagen, da hun skulde sove, vilde hun ha mor i sine armer. Han forstod først ikke, og hun blev utålmodig. Så kom han med morens første portræt, det la hun straks i armen, bredde over og sovnet. Først da hun var fire år, og så en mor i kjøkkenet stelle med sit syke barn, blev han sikker på, at hun forstod hvad en mor var; ti hun sa: «Hvorfor kommer ikke min mor og klær av mig og klær på mig?»

Det ændte med at far og datter blev uændelig gode vænner. Men en ænnu større glæde fik han, da hun blev såvidt stor at han kunde fortælle henne om mor. Om mor, som kom over havet til far, og hadde lille Marit med. Der hvor mor og han hadde gåt sammen, der gik de to. Alle spaserturene. Han rodde henne, som mor hadde rodd ham, de rejste til byen sammen, som de to hadde gjort. Der sat hun i de stoler mor hadde kjøpt og sittet i. Ved bordet hadde hun mors plass, i drivhus og i have, hos blomsterne var hun mor, og hun hjalp til som mor hadde gjort. For et klokt, vakkert barn! Morens røde hår og tindrende hvite hud, hennes store øjne, den samme fine, lange øjenbrynlinje. Måske fik hun også hennes bøjde næse. Hænderne med de lange fingre var ikke morens, ej heller figuren. Foreningen av hode og hals i en sagte lutning var heller farens. Skuldrene var ikke smukt tværskåret som morens, men hældet, og armene fløt ut av dem med et sagtere lag. Han måtte op og se henne hvær kvæll hun klæddes av. Den blanding av Krog'enes mannlige og kvinde-

lige type som til nu hadde været så sjælden, men som alt moren tildels repræsenterte, her var den fullkommen. Hun blev høj, øjnene store, hodeformen fin.

Han fik henne ikke til at omgåes barn; det kjedet henne. De flyttet ikke hurtig nok in i hennes forestillinger, som også var egne. Markerne her var jo en cirkus; faren hadde fortalt om Buffalo Bill's. Indianerne sprængte hen over sletten, hun selv var foran på en hvit hæst. Hejerne var loger, og der sat fullt av folk. Dette kunde de andre barn ikke se. Ej heller forstod de rejseleken på bordet som hennes far hadde lært henne.

Henved syv år gammel tvang hun sin far til at kjøpe henne en cykkel og lære henne at ri på den; selv red han udmærket. Men dette blev det overflytende for meget som bestemte ham til at kalle på hjælp.

Han hadde i Paris lært en fjærn slægtning at kjænne, som het fru Dawes; hun var blet gift i England, men da hennes eneste barn døde, skilte hun sig, og levde av at holde pension i Paris. I denne pension beundret han henne hvær dag. Han hadde næppe truffet et klokere menneske. Henne spurte han om hun vilde komme til ham, styre hans hus og opdrage hans barn. Hun telegraferte uopholdelig sit ja, og på mindre æn én måned hadde hun solgt, flyttet og insat sig selv i alle sine bestillinger. Et hofteonde hun længe led av, var tat til, så hun hadde ondt for at gå. Men fra den flytbare lænestol som hun bragte med, og som hennes fete person fullstændig fyllte, styrte hun det hele hus, ham selv iberegnet. Han blev helt forskrækket over hennes dygtighed. Hun var sjælden oppe av stolen; men likefullt visste hun alt som foregik. Vægger stængte ikke for hennes øjne, avstand fantes ikke. Det meste forklartes av hennes skarpe sansing, hennes ævne til at tyde ord og tegn, til at læse ut av miner og øjne, til at lugte og høre, til at gjætte fra det hun visste — og til syvende og sist av at hun forstod at spørge. Men der var det igjæn som ikke kunde forklares. Truet en fare nogen hun hadde kjær, så kjænte hun det der hun sat. Hun skrek op — og da talte hun altid Engelsk — hun kom på benene, ja skjøt fart. Således den mærkelige dag da

Marit var styrtet i elven med samt sin cykkel, og fiskedes op av et par mænn fra dampskibet; ti det var der nede ved landgangen ulykken hændte, det var dit hun vilde. Da møttes hun og fru Dawes; den ene dryppende våt og hylende, den annen dryppende svedt og hylende.

Fru Dawes gjorde en daglig runde i huset, og hvis det var nødvendigt, omkring det; længer kom hun sjælden. På den runde så hun alt, også hvad som kom til at ske, forsikkret pikerne.

Der var noget flytende ved henne; hun svømte i papir der hun sat. En korrespondance som Anders Krog påstod omfattet alle personer hun engang hadde hat i pension, fortsatte uavbrutt. Den gik på alle sprog og om alle æmner; ti hennes annen hovedsyssel var at flytte det hun læste — og hun læste langt utover natten — op i sin korrespondance. Hun drejde sig mot bordet med en skrivepult foran, hun drejde sig bort fra bordet for at læse. Ved stolarmen var en mekanisk læsepult spænt fast, som hun la boken på; hun holdt den sjælden. Hun foretrak memoire-litteratur for al annen læsning; den sladdret hun så siden utav i sine brev. Efter den kunstblade og rejselitteraturen. Hun ejde litt formue, og kjøpte hvad hun ønsket.

Barnet lærte hun ved siden av. Inne i dagligstuen ved det store bord, der sat de, «tante Eva» i sin tronstol, den lille midt imot. Men Marit måtte, hvær gang det var fornødent, komme over til tante Evas pult. Undervisningen foregik så let, at den lille ofte glæmte det var skole. Ja faren, som hadde sit bibliotek like innenfor, glæmte det også ofte, når han kom in og hørte på samtalerne eller hørte på fortællingerne.

Gik undervisningen let, var der annet som gik vanskelig, og førte til kamp. Det var barnets øvrige forhold hun vilde ha ændret, og der var faren i vejen. Men han tapte naturligvis, og det før han ante hvad fru Dawes hadde fore. Marit måtte lære at lyde, hun måtte få begrep om bestemt tid, om orden, om høflighet, om takt. Hun måtte hvær dag sitte ved pianoet, hun måtte sitte oprejst ved bordet, vaske sine hænder

et ubegrænset antal ganger, hun måtte altid sige hvor hun gik hen. Og intet av dette vilde hun. Egentlig heller ikke faren.

Fru Dawes hadde ett eneste fast punkt at gå ut fra. Det var barnets ubegrænsede tro på sin mors fullkommenhed. Fru Dawes overbeviste henne om at moren aldrig hadde lagt sig senere æn kl. 8. Hun hadde altid forinnen ordnet sine klær på en stol og sat sine sko utenfor.

Fra hvad moren hadde gjort, og gjort til fullkommenhed, gik hun over til hvad moren vilde ha gjort, om hun hadde været i Marits sted; og især til hvad hun ikke vilde ha gjort, hvis hun var Marit. Dette blev sværere. Således da fru Dawes forsikkret, at moren aldrig hadde rejst længer bort på cykkel æn at man kunde se henne. «Hvordan vet du det?» spurte Marit. — «Jeg vet det derav at din mor og far aldrig var fra hværandre.» — «Det er sant, Marit,» fallt faren in, glad ved en gang at kunne sige ja til det fru Dawes fant på; ti det meste var jo slet ikke sant.

Jo længer frem undervisningen kom, jo stærkere moret den fru Dawes selv, og jo fastere tak fik hun i barnet. Marits drømmeliv, en arv fra moren og i yppig vækst, så længe faren hørte på og moret sig, gjorde hun sig til opgave at rydde ut.

Et forår kom Marit fort in og fortalte sin far at i det gamle træ mellem mors grav og hennes bestemors, i hulingen i det gamle træ, var der et lite rede, og i det rede bitte bitte små ægg. «Det er bud fra mor, ikke sant?» Han nikket og fulgte for at se. Men da de kom nær, fløj fuglen ut, og pep ynkelig. «Mor siger vi må ikke gå nærmere?» spurte hun sin far. — Han sa ja til det. «Det var vel som at forstyrre mor?» spurte hun videre. Han nikket. . . . . . De gik sjælefornøjd tilbake, talende om mor hele vejen. Da Marit fortalte dette til fru Dawes, svarte hun: «Slikt siger din far ja til, for ikke at bedrøve dig, barn. Kunde din mor sende dig bud, så kom hun selv.» — Det var ingen ænde på den revolution som disse få grusomme ord voldte. Det ændret ændog forholdet til faren.

Skolen gik sin faste gang, opdragelsen likeså, til Marit var henved tretten år, lang, svært mager, storøjet, med yppigt rødt hår, med hvit, skjær hud uten fregner, hvad som var fru Dawes's stolthed.

Så kom faren en dag in fra biblioteket for at avbryte undervisningen. Det hadde ikke hændt i alle de år den hadde ståt på. Marit fik lov; fru Dawes fulgte faren in i biblioteket. «Vær så god at læse dette brev!» —

Hun læste, og så hvad hun ikke hadde hat nogen forestilling om, at den mann som stod foran henne og så på hennes åsyn, mens hun læste, var millionær, og det ikke i kroner, men i dollars. Han hadde siden onkelens død og den første foreløbige utbetaling av bankbeløp og aktier intet hævet som brorens kompagnon — og her var resultatet.

«Jeg gratulerer Dem,» sa fru Dawes og grep hans højre med begge sine hænder. Tårer fyllte hennes øjne. «Jeg forstår Dem, kjære Krog, De vil at fra nu av skal vi rejse?» — Han så på henne med sine lysende øjne i stort smil. «Har De noget imot det, fru Dawes?» — «Ikke, når vi får tjenerskap med; jeg er jo dårlig til fots.» — «Det skal De få, og overalt holder vi vogn. Skolen kan fortsættes, ikke sant?» — «Om den kan? Bare så meget bedre!» Hun strålte og gråt, det fløt i ett. Hun sa selv hun hadde aldrig følt sig så lykkelig.

Fjorten dager efter hadde de tre, med tjener og pike, forlatt Krogskogen.

TRONSKIFTET

Der gik to og et halvt år hen, deri faren var hjæmme nogen ganger, men ingen av de andre. Så tænkte de for alvor på at være en sommer på Krogskogen. Til det øjemed stod de alle tre i en modeforretning i Wien. Fru Dawes og Marit skulde ha nyt tøj, især da Marit, som vokste fra sit. Det var i de første dager av Maj måned; det gallt dragten for sommeren.

«Vi synes begge, både din far og jeg, at nu må du gå over til lange kjoler. Du er så høj.» Marit så hen

på sin far; men de stoffer som lå utbredd foran dem, holdt hans øjne fast. Fru Dawes talte for ham. «Din far har ofte sagt, at når du spaserer med ham, ser herrerne så på dine ben.» — Faren blev urolig; selv damen bak disken skjønte der var lyn i luften. Hun forstod ikke sproget, men hun så alle tre ansigter. Ændelig hørte faren at Marit svarte med en fremmed, men venlig røst: «Er det fordi mor hadde lang kjole, da hun var på min alder, at også jeg skal ha?» — Fru Dawes så forfærdet på Anders Krog; men han vændte sig helt bort. Så Marit igjæn: «Du tante Eva, du var naturligvis sammen med mor den gangen? Den gangen hun fik lang kjole? Eller kanske far?»

Så taltes der ikke mere om lang kjole. Der taltes ikke mere. De gik.

Annet hændte ikke. Det fulgte av sig selv at næste dag, istedenfor at komme til læsetimen, kjørte hun og faren ut for at ordne det der med dragterne. Ænvidere, at de derfra tok på museerne. De blev ved med at ta ut hvær dag, til de rejste. Læsetimer blev der ikke mere av. Som om intet var forefallt, drog de om kvællene alle tre sammen i koncert eller på opera eller i teater. De vilde nytte den tid de hadde igjæn.

I de første dager av Juni var de i Kjøbenhavn. Der væntet dem et brev fra onkel Klaus. Jørgen Thiis, hans plejesøn, var blet løjtnant; Klaus vilde gi et vårbal ute i sit landhus, men han væntet, til de kom hjæm. Når kom de?

Dette glædet Marit sig meget til. Den vakkre, høje Jørgen kjænte hun. Han var søn av distriktets amtmann, hans mor var Klaus Krogs søster.

Så skulde der komponeres en balldragt; overlægningerne var meget korte, såsom ingen sa et ord på forhånd. Det spænnende ved saken, om ikke denne kjole burde være lang, bar hvær i sin egen barm. Da den store time kom, at her blev tat mål, spurte den dame som gjorde det: «Frøkenen skal vel ha lang kjole?» Marit så hen på fru Dawes, som blev rød. Hvad der var værre: damen selv blev rød. Hun ilte med at ta mål efter den korte kjole Marit hadde på.

Den tyvende Juni gaves altså ballet. En lummer dag uten sol. Gjæsterne stod i haven foran det store landhus, da båten la til som bragte Marit og hennes far; de var de siste. Hun alene steg op. Gamle Klaus, lang, tynn, med umådelig vide benklær, staket nedover mot henne. Uten hat og med glinsende flængskalle og vått ansigt stanste han henne med en håndbevægelse, mens han så ned mot Anders Krog i båten: «Vil du ikke med op?» — «Nej, nej! Tusen takk!» Båten la fra. Nu først så han på Marit, som fru Dawes i sine lange brev hadde skildret som den største skjønhed hun hadde set. Han stirret, han bukket, og kom nærmere, stinkende av tobak, med stor, smilende åpen munn, som var uren. Bød så sin arm. Men hun, som hadde en fotsid kåpe på uten ærmer, lot som hun ikke mærket det. Han stusset, men fulgte opover mot de andre. Og så sa han: «Her kommer jeg med ballets dronning.» Det støtte henne, det støtte alle, så begynnelsen var ikke heldig. Jørgen, som var den nærmeste til det, skynte sig frem for at tilby sig at ta hennes kåpe og hennes hat; men hun hilste let, og gik videre. Det var stil i det. Blant de tilbakestående begynte straks en hvisken. Hennes måte at komme forbi på, hennes åsyn, holdning, gang, den blændende hud, de lysende øjne, hvælvingen over dem, næsens fine form... det var altsammen, ett og altsammen, fullkomment. Jørgen Thiis var væk. Han var selv en høj, slank mann av den Krog'ske type; men øjnene var helt andre. Nu stod de naglet til døren hun forsvant i. Han væntet på trappen.

Og da hun atter kom ut og hen til ham, for ved hans arm at gå ned til de andre — i en kort kjole av lyst, sjøblått krep med gjænnemsigtige silkestrømper av samme farve og i sølvmors sko med antikke spænner, var hun et syn. Beundringen var énstemmig. Der taltes om intet annet, like til de toget in mot bordene. Ej heller hørte det op der; det blev byens samtale-æmne. At et så retlinjet åsyn med så lysende øjne i hvit, hvit hud tillike stod i glorie av rødt hår? Altsammen svarte til den høje figur med de sagte lutende skuldre og en byste,

ikke fullt utsprunget ænnu, men i en sådan frihed og uavhængighed som kunde den knappes av. De armer, de håndled, den hoftedannelse, de ben... det blev komisk; ti en flokk ungherrer påstod med største iver at anklerne var det fornemste. Deres make var ikke til. Så smale, med slik stigende runding opover —? Aldrig!

Jørgen Thiis glæmte at tale, ja ændog længe at spise, som ellers var det artigste han visste. Han fulgte henne som en søvngjænger. Hun var ikke til at se uten med ham bak efter eller ved siden.

På grunn av ballet hadde hennes far og fru Dawes tat in med til hjæmmet i byen. De vækkedes i morgenlysningen av støjende tale og latter utenfor, tilsist mannlige og kvindelige hurraer; ballgjæsterne fulgte Marit hjæm.

Næste dag fik de gamle besøk av slægtninger og venner. De ældre som hadde været på ballet, holdt Marit for den vakkreste de i manns minne hadde set. Gamle Klaus hadde klokken ni om kvællen rodd og trasket in til byen efter et par venner, bare for at de skulde følge med og se.

På eftermiddagen præsenterte Jørgen sig i uniform og nye hansker. Han tillot sig at spørge efter frøkenens befindende. Frøkenen hadde ænnu ikke latt høre fra sig.

Da hun ændelig kom, var hun optat av noget helt annet æn igår. Det følte fru Dawes straks. Ej heller fortalte balldronningen noget fra ballet. Hun inskrænket sig til at spørge om de var blet vækket? Så spiste hun. Da hun var færdig, og kom in igjæn, fortalte hennes far, at Jørgen hadde været der for at spørge hvordan hun hadde det. Marit smilte. Fru Dawes: «Synes du ikke om Jørgen?» — «Jo.» — «Hvorfor smilte du da?» — «Han spiste så meget.» — Nu fallt faren leende in: «Det gjør hans far, amtmannen, også! Og bestandig søker han ut det lækkreste.» — «Nætop.»

Fru Dawes sat og væntet på hvad som nu vilde komme; ti der kom noget. Marit gik ut; om en stund viste hun sig med hat på og parasol i hånden. «Skal du gå ut?» spurte fru Dawes. Marit stod og tok sine

hansker på. «Jeg vil ut og bestille visitkort.» — «Har du ikke visitkort?» — «Jo; men de gamle passer mig ikke længer.» — «Hvorfor ikke?» sa fru Dawes meget forundret; «du fant dem dengang så vakkre. Det var i Italien.» — «Ja; — men det er navnet som ikke længer passer mig, synes jeg.» — «Navnet?» Begge så op. Marit: «Det er akkurat som det ikke længer er mit. — Synes jeg.» — «Marit passer dig ikke?» sa fru Dawes. Faren la sagte til: «Det var din mors navn.» Hun svarte ikke straks; hun følte farens forskrækkede øjne. — «Hvad vil du da hete, barn?» Det var atter fru Dawes som talte. «Mary.» — «Mary?» «Ja. Det passer bedre. — Synes jeg.» De andres tause forundring trykket henne øjensynlig. Hun sa: «Nu skal vi jo også over til Amerika. Der siger de Mary.» — «Men du er døpt Marit,» forsøkte ændelig hennes far. — «Hvad gjør det?» — Fru Dawes: «Det står i din dåpsattest, barn; det er dit navn.» — «Ja, i protokollerne står det vel. Men ikke i mig.» De to andre stirret.

«Dette gjør din far ondt, barn.» — «Far kan jo gjærne bli ved at kalle mig Marit.» — Fru Dawes så bedrøvet på henne, hun sa ikke mere; Marit var færdig med hanskerne. «I Amerika blir jeg kallt Mary. Det vet jeg. Her har jeg et prøvekort. Det tar sig godt ut?» Hun tok frem et ganske lite kort av visitboken. Fru Dawes så på det, rakte det over til Anders Krog. Med fin skrift på fint papir stod: «Mary Krog».

Faren så og så på det, længe. La det så fra sig på bordet, tok op sin avis, og lot som han læste.

«Det gjør mig ondt, far, at du tar det så.» — Anders Krog gjæntok stille, uten at se op fra avisen: «Marit er din mors navn.» — «Også jeg holder av mors navn. — Men det passer ikke mig.»

Dermed gik hun ut, stille. Fru Dawes, som sat ved vinduet, så ned på gaten efter henne. Anders Krog la avisen fra sig; han kunde ikke læse. Fru Dawes vilde prøve på at trøste ham. «Der er noget i det,» sa hun; «Marit passer henne ikke længer.»

«Hennes mors navn,» gjæntok Anders Krog. Tårerne trillet.

TRE ÅR EFTER

Tre år efter i Paris, en vakker forårsdag ovenpå regn, kjørte Mary med sin slægtning Alice Clerq ned over *Avenue Bois de Boulogne* mot den forgyllte port foran skogen. De to var blet kjænt i Amerika, de hadde møttes igjæn her i Paris forrige år. Alice Clerq bodde nu i Paris med sin far. Gamle Clerq var fordum New Yorks største kunsthandler, gift med en norsk dame av Krog'enes ætt. Efter hendes død solgte han sin uhyre forretning. Datteren var opdraget med kunst, hadde hat grundig undervisning i den. Hun hadde set alværdens museer, idet hun slæpte sin far med like til Japan. Deres hotel i *Champs Elysées* var fullt av kunstsaker. Der hadde hun også sit atelier; hun modellerte. Alice var ikke længer ung, en kraftig, førladen person, godmodig og munter.

I år kom Anders Krog og hans følge fra Spanien. De to veninner sat just og talte om et portræt av Mary som var sendt til Alice fra Spanien og gik videre til Norge. Alice påstod at kunstneren åbenbart hadde lagt an på likhed med Donatellos «den hellige Cecilia». I hodets stilling, i øjets form, i nakkelinjen og den halvåpne munn. Men så interessant dette forsøk kunde være, det var dog til skade for likheden. Således var det tap for portrættet at øjnene ikke såes; de var jo nedslagne som hos Donatello. Mary lo; det var nætop for at få denne likhed frem at hun hadde sittet for ham.

Nu fortalte Alice om en norsk ingeniør-officer som hun kjænte, fra hun med sin mor om somrene besøkte Norge. Han hadde set portrættet hos henne, og var blet forælsket. — «Ja så,» svarte Mary åndsfraværende. — «Det er ingen almindelig mann, må du tro; heller ingen almindelig forælskelse.» — «Nåda?» — «Jeg forbereder dig. Han kommer naturligvis sammen med dig hos mig.» — «Er det nødvendigt?» — «Meget. For ellers går det ut over mig.» — «Er han da farlig?» Alice lo: «For mig i det minste!» — «Se se! Ja, det er en annen sak.» — «Nu misforstår du mig. Vænt til du får se ham.» — «Er han så vakker?» — Alice

lo: «Nej, han er rent ut stygg! — Ja vænt nu.» — De kjørte længer frem, trængselen blev større; det var en av de store dager. — «Hvad heter han?» — «Frans Røy.» — «Røy? Så heter vor kvindelige læge. Frøken Røy.» — «Ja, det er hans søster; han taler ofte om henne.» — «Hun har en ypperlig figur.» — Her rejste Alice sig i sætet: «Æn han da? Når jeg går med ham på gaten, vænder folk sig for at se ham én gang til. Ren kjæmpe! Men ikke av disse med poser på. Nej, meget høj, smidig.» — «Altså opøvd?» — «Uhyre. Ingenting er han så stolt av, og viser så gjærne som sin styrke!» — «Er han da dum?» — «Dum? Frans Røy?» — Hun satte sig bakover igjæn, og Mary spurte ikke mere.

De var sent ute; ændeløse vognrækker drog forbi dem hjæmover igjæn fra skogen. Avenuens alle tre store vejer for kjørende var fyllt. Jo nærmere de kom jærnporten, der vejene løp sammen til én, jo tættere vognrækkerne. Denne utstilling av lyse og mangefarvede vårtoiletter den første soldag efter regn var et enestående skue. Mellem de nyutsprungne trær tok vognene sig ut som fyllte blomsterkurver mellem grønt, den ene efter den andre, den ene ved siden av den andre, uten begynnelse, uten ænde.

Ved jærnporten kom de nær den bølgende mængde av fotgjængere. Men de var ikke før kommet innenfor, så forplantet en uro sig fra højre side over til venstre. Til højre må de se noget som ikke sees her. Nogen skrek og pekte inover mot sjøerne, vognene kjørte på kommando til siden eller in på tværvejene, bevægelsen vokste, snart var den almindelig. Gendarmerne og skogvogterne fór omkring, vognene stuvedes sammen så stærkt at ingen mere kom av flækken. En bred midtgang stod snart tom langt nedover. Alle spejdet, alle spurte — der kom det! Et par rasende hæster med en stor vogn efter sig. På bukken såes både kusk og *groom*. Der må da ha ståt en kamp, siden man fik tid til at tømme vejbanen, eller hæstene må ha løpet ut langt borte. Heroppe, innenfor porten, var alle vogner forsvundet fra midtergangen; Alices stod fast ytterst mot venstre

fortaug. De hører skrik bak sig; væntelig blir hele avenuen tømt. Men ingen ser dit hen, alle frem. Et staseligt forspand i vildt raseri opover mot dem. Drevet av nysgjærrighed bølget masserne på begge sider frem og tilbake. Rædde mennesker utenfor porten ropte: «Luk portene!» — En rasende protest, en tusenstemmig hån svarte dem innenfra. I vognene hadde alle rejst sig, folk stod på sæterne. Alice og Mary også. Det så ut som dyrenes fart øktes, jo nærmere op de kom. Både kusk og *groom* holdt i tømmerne av alle livsens kræfter; men det bare opmuntret dyrene. En mann i høj hat hældte overkroppen ut av vognen, formodentlig for at opdage hvor han kom til at brække halsen. Nogen hunder fulgte med ihærdig protest, heroppe lokket de flere ut på banen, men de våget sig ikke langt frem. En to-tre som gjorde det, kom til at støte sammen, så en væltet og blev overkjørt, vognen hoppet, hunden hylte — kammeraterne holdt en stund inne.

Da løser en mann sig ut av massen her oppe ved jærnporten, og går frem midt på banen. Folk skrek til ham, de svang med stokker og paraplyer, de truet. Et par gendarmer våget sig nogen steg efter ham og vinket og skrek; det samme gjorde en enkelt skogvokter på denne siden; men løp stærkt rædd tilbake. Istedenfor at ænse disse skrik og trusler tok mannen sigte på hæstene. Flyttet sig til venstre, til højre, atter til venstre . . . åbenbart for at kaste sig imot.

Straks mængden fattet dette, blev den taus, ja så stille blev det at en kunde høre fuglene synge i trærne. Høre den dumpe, fjærne gjænlyd fra kjæmpebyen, som aldrig tier, båret over hit av luftdraget. Den la en ensfarvet tone under fuglekviddret. Forunderligt, at hæstene stod like spænt som menneskene; de rørte ikke en fot. Alene hundene var atter på færde.

Så nådde det ville tog mannen ut på avenuen. Han vænder sig pilsnart samme vej som hæstene, løper sammen med dem, og kaster sig så in på siden av den nærmeste . . .

«Det er ham!» ropte Alice likblek med et voldsomt grep i Mary, så de begge var ved at kantre. Kvinne-

røster skrek lyst og villt. Mannsrøsters blånende brøl kom efter. Nu hang han i nærmeste hæst. Alice lukket øjnene, Mary vændte sig bort. Løp han med, eller blev han slæpt? Stanse dem kunde han ikke!

Åtter nogen sekunder forfærdelig stillt, bare hundene og hæstehovene hørtes. Så et kort rop, så tusene, så jubel, vill, ændeløs jubel. Viftende lommetørklær, hatter op og parasoller. Mængden brøt in på avenuen igjæn fra begge sider som en stormflod. Heroppe var den fyllt i et øjeblik. De rasende dyr stod skumsvedte og skalv like ved Alices vogn. Hun så en grå Englænder, en rank olding med hvitt skjæg og høj hat, hun så en ung, høj lady hænge ved hans arm, og hun hørte ham sige: «*Well done, young man!*»

Et brøl av latter fulgte. Og nu først så hun ham det gallt, med grep i hæstens næsebor, uten hat, med oprevet vest, blødende hånd og ansigtet svedigt, villt, nu lystig vændt mot Englænderen. Akkurat i samme stund fik han se Alice. Hun stod jo ænnu på sætet i sin vogn. Uopholdelig forlot han både hæster og vogn og Englændere, og brøt sig vej frem mot henne: «Kjære dere, tag mig væk fra dennane greja!» sa han fort på bredt Østlandsk. Før hun svarte, ja før hun kunde komme ned av sætet, æn sige før *groomen* kunde svinge sig ned fra sit sæte, hadde han åpnet vogndøren, og stod oppe hos dem. Han hjalp først Alice, så hennes veninne ned fra sæterne. Så sa han til kusken på Fransk: «Kjør mig hjæm, så fort De kan komme løs. De husker adressen.» «Ja, hr. kaptejn,» svarte kusken med en ærbødig hilsen og beundrende øjne. Da så Frans Røy skulde sætte sig, fordrejet hans ansigt sig, og han brøt ut, idet han tok sig til foten: «Au for fan, han har trødd mig, det svine! Nu først kjænner jeg det.» Han traf i det samme Marys store, forundrede øjne; han hadde ikke før set på henne, ikke engang da han hjalp henne ned av sætet. Forvandlingen i hans ansigtsuttryk var så voldsom og så inderlig komisk, at begge damer brast i latter. Han tok til sin hat med den blodige hånd — og mærket at han ingen hat hadde. Så lo også han.

Kusken manøvrerte dem imidlertid nogen meter frem, så begynte de på at vænde.

«Ja, jeg behøver vel ikke at sige hvem hun er?» lo Alice. «Nej!» svarte han og stirret, så Mary blev rød.

«Men Gud, at De våget det der!» — Det var Alice. — «Å, det er ikke så farligt som det ser ut,» svarte han uten at ta øjnene fra Mary. «Det er mest et knep. Jeg har gjort det to ganger før.» Han talte bare til Mary. «Her så jeg straks at bare den ene hæsten hadde tapt forstanden; den andre droges med. Ja, så tok jeg den gale da. Fy, som jeg ser ut!» Nu først opdaget han at hans vest var revet isønder, at hans ur var væk, og at hans blødende hånd rakket ham til. Mary bød ham sit lommetørklæ. Han så på den fine broderte klut, og derpå på henne: «Nej, frøken, det vilde være som at sømme bjørkebark med silke, det.»

Like utenfor jærnporten til højre bodde han, så det var ingen vej. Med inderlig takk og uten at række frem den blodige hånd, steg han av.

Da han hinket avsted over fortauget, rank, vældig, og vognen vændte, hvisket Alice, på Engelsk: «Den som kunde få bruke en slik model, Mary! — Mary så forundret på henne: «Ja, går ikke det an?» — Alice så ænnu mer forundret tilbake på Mary: «Naken mener jeg.» Mary næsten hoppet i sætet, bøjet sig så fremover, og så Alice like i ansigtet. Alice møtte hennes øjne med ærtende latter.

Mary la sig bakover, og stirret.

Frans Røy måtte for fotens skyll holde sig stille nogen dager. Da han atter mældte sig hos Alice, blev dette efter avtale sagt Mary. Men der kom slik uro over henne, at hun ikke turde gå. Næste dag drev nyssgjærrigheden, eller hvad det nu var, henne avsted. Men hun kom sent, og hun stod ikke før overfor ham igjæn, så ønsket hun at hun aldrig var kommet. Han hadde noget så intenst at den fine dame følte det pågående, næsten fornærmeligt. Hennes væsen var i bølgegang, hun fulgte ham med øjne, med øren; tankerne suste, og blodet med. Det må vel engang gå over, tænkte

hun. Men det gjorde det ikke. Alices henførelse eller rettere forælskelse, hørlig og synlig i hvært ord, hvært øjekast, økte svimmelheden. Var han egentlig så stygg? Denne brede, bratte panne, disse små, gnistrende øjne, den knepne munn, fremstikkende hake hadde tilsammen noget ualmindelig kraftigt, men det blev fornøjeligt ved at han næsten ikke hadde næse. Fornøjeligt var også det meste av hvad han sa. Så evig oplagt og lystig, at det braket om ham, så ustanselig full av infall. Hans manerer var ikke voldsomme; han var tværtimot høfligheden selv, opmærksom, stundom galant. Det lå i det overvældende ved ham. Slikt vejr stod der av talen og øjnene alene. Men hans skikkelse gjorde sit, hans stærke hånd, hans sammenpakkede fot, som gik op i bare vrist, hans skuldre, nakke, brystkasse, de talte jo med, de presset på, de demonstrerte. En slap ikke for dem et øjeblik. Og talen var ustanselig.

Mary kjænte ingen annen samtaleform æn det internationale selskaps. Let konversation om vejr og vind, dagens hændelser, litteratur og kunst, tilfældigheder ved rejsen eller opholdet, altsammen på halvannen alens avstand. Her derimot var alt individuelt og nær in på. Dertil følte hun at hun selv virket på ham som vin. Han blev bestandig mere beruset og mere overgiven. Det rev op, det gjorde utrygg. Så fort hun for velanstændighedens skyll kunde ta bort, forsvant hun, betat, fortumlet, egentlig i vill flugt. Hun gav sig det højtidelige løfte aldrig at komme igjæn.

Først senere på dagen gik hun in til sin far og fru Dawes. Hun mælte ikke et ord om sit møte. Det hadde hun heller ikke gjort forrige gang. Fru Dawes bad henne se på det kort der lå på bordet. — «Jørgen Thiis? Er han her?» — «Han har været her i hele vinter. Nu først hadde han hørt at vi var kommet.» — «Han bad dig hilset,» la faren in; han sat som vanlig og læste.

Det var rent en hvile bare at tænke på Jørgen Thiis. Forrige vinter hadde hun og han været adskillig sammen her i Paris. Ved flere lejligheder var han hennes kavaler; således ved officielle baller i *Elycées* og *Hôtel de Ville*. En kavaler som hun i alle dele hadde ære av.

Vakker, elegant, ærbødig. Faren fortalte at Jørgen vilde gå over til diplomatiet. «Dertil hører dog vel kapital?» sa Mary. «Han skal arve onkel Klaus,» — svarte fru Dawes. «Er du viss på det?» — «Viss er jeg ikke.» — «Er det ikke så at onkel Klaus har tapt adskilligt i den siste tid?» Fru Dawes tidde. Faren svarte: «Det kan nok være.» — «Ja, hjælper han ham da?» Ingen svarte. «Da synes jeg ikke Jørgens utsigter er rare,» sa hun avsluttende. —

Frans Røy var i Paris i et bestemt opdrag av regjeringen, og derfor ofte borte. Nu hændte just det, så Mary var trygg. Men som hun tidlig en morgen kom til Alice, de skulde sammen ut i byen — sat han der! Han sprang op og imot henne. Hans øjne overgjød henne med beundring og glæde, han grep hennes hånd med begge sine. Noget mere strålende lykkeligt hadde hun aldrig set. Mary følte hvor rød hun blev. Alice lo, hvad som gjorde det værre. Men hans snakkesalighed hjalp dem over. Idag var den nemlig ualmindelig selv for ham. En kolossal fabrik som han kom direkte fra, styrtet han sig nu in i og drog dem med. De halvnakne mænn med sine haker langs floden av kokende jærnmalm, ildrød, boblende — maskinernes vælde og menneskene in under dem som forsigtige myrer i en kjæmpeskog. Han forsøkte også at forklare dem det i detalj. Det lykkedes til fullkommenhed; men det varte og det rak, til de to veninner måtte avsted.

Da de sat i vognen, var Alice svært oprømt. Det var nemlig så klart at idag hadde han gjort et stærkt intryk. —

Dagen efter forlot Mary Paris i automobil sammen med et amerikansk ægtepar. Hun blev borte flere dager. Men det første hun gjorde da hun vændte tilbake, var at søke Alice. Ganske rigtig: der sat Frans Røy! Både han og Alice sprang op i stor glæde. Alice kom mot henne, omfavnet og kysste henne: «Flygtning, flygtning!» ropte hun. Det er da for lite at sige at Frans Røy's øjne tindret; de skjøt kongesalut. Fra det øjeblik hun hilste på ham, stod ikke hans munn. Han var så dum forælsket at Alice begyndte at bli rædd. Heldigvis måtte

han bryte av; han hadde en forhandling. Mary sat efter i bølgegang, sjøen vilde ikke lægge sig. Alice så det, og vilde bringe henne til ro ved ivrige, ængstelige forsøk på at forklare ham. Men det bare forstyrret; hun gik.

Om eftermiddagen, da hun kom in til de andre — hun hadde hvilt, hun trængte til det — hørte hun pianospill. Hun forstod straks at det var Jørgen Thiis som underholdt de gamle. Han var virkelig en kunstner, og han ælsket det flygel de hadde. Det skulde følge dem hjæm. Hun gik like frem til ham, takket ham, fordi han var så opmærksom mot hennes far og tante Eva; desværre måtte de så ofte være alene. Han svarte, at det var ham uændelig kjært at de satte pris på hans musik, og at pianoet var forlokkende, i sandhed første rangs. Samtalen under og efter middagen viste Mary hvor disse tre var inøvd sammen; de kunde unvære henne.

Hun var virkelig taknemlig, så de hadde en hyggelig aftenstund. Der blev talt meget om hjæmmet, de gamle længtes.

Ikke før var han gåt, sa Fru Dawes: «Hvor Jørgen er hyggelig og dannet, barn!» — Faren så på Mary og smilte. «Hvorfor smiler du, far?» — «For ingenting,» han smilte mere. «Du vil vite hvordan han står hos mig?» — «Ja, hvad synes du om ham?» Fru Dawes blev bare øre. «Jo-o.» — «Du drar på det?» — «N-e-j.» — «Nå da —?» «I grunnen synes jeg godt om ham.» — «Men der er dog noget —?» Nu smilte hun. «Jeg synes ikke om at hans øjne likesom suger mig i sig.» Faren lo: «Akkurat som med maten? Hvad?» — «Nætop ja!» — «En levemann, ser du — som hans far.» — «Men likesom hans far har han så mange andre gode egenskaper,» la fru Dawes in. «Det har han,» sa Anders Krog alvorlig. Mary svarte ikke på det. Hun sa god nat, og bød ham sin panne til kyss. — —

Et par dager efter, tidlig om morgenen, søkte Mary Alice på hennes studie i bakgården. Anders Krog hadde set gammelt kinesisk porcelæn, som han hadde fåt lyst

på; men det gallt at Alice gav sit råd. På den tid av dagen og i atelieret kunde Mary være viss på at træffe henne alene. I regelen dog med model.

Hun gik direkte in uten at tale til portneren. Alice kom selv og åpnet. Hun hadde sin atelierdragt på, og hennes hånd var tilsmusset, hun kunde ikke ta Marys. «Du har model?» hvisket hun. «Jeg skal just ha,» svarte Alice med et underligt smil og sagte; «modellen vænter i næste rum. Men kom du!» Da Mary kom frem foran forhænget, så hun årsaken til at modellen væntet i næste rum; Frans Røy sat i dette. Så tidlig på dagen og i dype tanker. Han la ikke engang mærke til at de kom. Det var første gang Mary hadde set ham alvorlig. Det klædde den mandige skikkelse og hans stærke åsyn ulike bedre æn al den kåte lystighed. «Se dog hvem som er kommet!» sa Alice. Han sprang op....

Den dags samtale blev alvorlig. Han sat i en trykket stemning; Mary hadde ikke vanskelig for at forstå at det var om henne de hadde talt.

De var derfor litt forlegne alle tre. Intil Alice optok et æmne fra morgenaviserne. To mord av skinsyke, derav det ene ganske forfærdeligt, hadde rystet dem alle, især Frans Røy. Han påstod, at de romanske folks ægteskapsbegrep lå tilbake i en tid da hustruen var mannens ejendom, og utroskap derfor straffedes med døden. Ved kristendommen var visstnok også efterhånden mannen blet hustruens ejendom. Især da i de katolske land. Der dræpte de så hværandre omkaps, mannen hustruen og hustruen mannen. Om dette blev der ordskifte. Mary var enig i at ingen av ægtefolkene ejde hværandre. De var frie individer, og kunde bestemme over sig selv. Efter ægteskapet som før ægteskapet. Alene kjærligheden bestemte. Hørte kjærlighed op, fordi utviklingen gjorde en eller begge parter til andre æn de var, da ægteskapet stiftedes; eller møtte en av dem nogen som tok sjæl og tanker, og vændte livet en annen vej, så måtte den forlatte resignere. Ikke fordømme eller dræpe. Men Frans Røy og hun blev uenige, da de vejde hvad som retmæssig burde skille to ægtefæller. Navnlig da de kom til hvad som burde holde

igjæn. Hun var her meget vanskeligere æn han. Han foreslog spøkende at hun burde sige: «Ægtefolk har full frihed til at skilles; men de tør ikke bruke den!» Hun foreslog at han skulde sige: «Ægtefolk bør som regel skilles; har de ingen virkelig grunn, bør de låne en!» —

De kom dypere æn til ordene i denne samtale. Det betok ham som en ny art av skjønhed ved henne, hvor suveræn hun var. Den gav ny glans til al den annen. Den bestod ikke i trang til at herske. Den var alene værn; men det højeste. Hele væsenet samledes i det, lysende. Et «rør mig ikke!» ut fra øjne, røst, holdning. Kanske, om så skulde være, færdig for martyrglorien. Hun blev meget større. Men også hjælpeløsere. Nætop sådanne ser for højt, og stuper på de nærmeste steg. Da faller de gjærne forfærdelig.

Han stirret på henne, han glæmte at svare, glæmte hvor han sat. Det var som nogen ropte: «Ta vare på henne!» Ridderligheden drog in i hans kjærlighed med høje kommando-ord.

Hun så ham bli borte fra deres samtale; men det stanste henne ikke; æmnet var for dyrebart. Da han kom tilstede igjæn, hørte han henne lægge frem sit innerste, utvilsomt uten at ane det. Hun sa hvad hun hadde tænkt, fra hun kunde gjøre sådant op. Det fallt henne så naturligt som at løfte kjolen der det var smussigt, eller ute på stranden at svømme, når fotfæste ikke længer finnes. Individualiteten må frælses, må vokse. Ikke bøjes, ikke urenes; det var det første og det siste.

Men hun følte samtidig en ejendommelig dragning til ham, som fik henne til at tale ut. Det var så længe siden sist. Hun visste intet om at den personlighed som forløser vore tanker, selvfølgelig har magt over os. Hun bare følte at hun måtte tale — og holde fast på sig selv. En søt fornemmelse hun oplevde for første gang.

Følgelig gled æmnet ut. I ord som flyttet nærmere og nærmere in til dem selv og tilsist tapte sig i en stilhed av øjne og åndedrag. Alice var gåt in til sin model. De blev forlegne ved at opdage at de var alene. De tidde, og så bort fra hværandre.

Efter flygtige besøk snart hos den ene, snart hos den andre av de mange kunstsaker, samledes deres opmærksomhed hos en faun uten armer; den stod og lo av dem. De talte sammen om dette stykke gammel kunst bare for ikke at tie. Hvor mon den var funnet? Fra hvad tid var den? Den hadde visst været dyr. De talte i dæmpede ord, med kjærtegnende røst og øjne som gled. Ej heller stod de sikkert. De kjænte sig lettere av vægt, som var de i højere luftlag. Med en følelse av at det de tænkte, lå blottet, og at de selv var gjænnemskinnet.

Så kom Alice igjæn. Hun så på dem med øjne som vakte begge. «Er dere nu færdige med ægteskapet?» sa hun; det var jo om ægteskapet de talte, da hun gik ut.

— Mary husket at hun hadde et ærend og en vogn som væntet. Frans Røy husket også hvad han hadde at besørge. Så fulgtes de sammen ut. Gjænnem gårdsrummet, vestibylen og porten, frem mot hennes vogn. Men de fant ikke igjæn tonen fra før, så de talte ikke.

Med hatten i hånd åpnet han vogndøren for henne. Hun steg in uten at se op. Da hun hadde sat sig og skulde hilse, væntet henne de stærkeste øjne hun hadde set in i. Fulle av lidenskap og ærefrygt.

To timer efter var han tilbake hos Alice. Længer kunde han ikke være alene med sine himmelstormende forhåbninger.

Hvor hadde han været i mellemtiden? Nede i byen for at kjøpe en avstøpning av Donatellos den hellige Cecilia. Han måtte sammenligne! Men det kunde da Alice skjønne på forhånd at Donatellos Cecilia fallt frygtelig igjænnem.

Nu blev Alice alvorlig rædd. «Min kjære ven, De kommer til at fordærve alt for Dem. Det er i Deres natur.» Han svarte stolt: «Jeg har ænnu aldrig for alvor sat mig et mål jeg ikke har nådd.» — «Det tror jeg gjærne. De kan arbejde, De kan overvinne hindringer, De kan også vænte.» — «Det kan jeg!» — «Men De kan ikke dæmpe Dem, De kan ikke la henne komme til Dem.» — «Hvad skal nu dette bety, Alice?» — Det gjorde ham ondt. «Det skal minne Dem, kjære ven, om at De ikke kjænner Mary, De kjænner ikke den

værden hun er i. De er en skogbjørn.» — «Det kan være jeg er en skogbjørn. Det har jeg intet imot. Men når hun nu er glad i en skogbjørn? En tar ikke fejl av slikt!» Han vilde ikke minskes i sin høje stemning. Så kom han bønlig hen til henne; han vilde ændog omfavne henne; han hadde det stærkt med at omfavne.

«Nej, vær nu skikkelig, Frans! Det er også andre gangen De forstyrrer mig!» — «De skal forstyrres, De skal ikke modellere efter henne derinne i Deres fængsel. Kjære Alice, min egen ven, De skal modellere min lykke!» — «Ja, hvad mere kan jeg gjøre for Dem æn jeg har gjort?» — «De kan skaffe mig adgang der i huset.» Alice tænkte sig om. «Det er ikke så let.» — «Å — De finner nok ut av det. De må, De må!» Så længe talte han, omfavnet han og kjælte han, til hun gav efter, og lovte det.

Hvorledes hun nu bar sig ad med det — det gik uheldig. «Om jeg ber min far at ta mot en ung mann han ikke har været præsenteret for, måtte han misforstå det,» sa Mary. Alice inrømmet det uten videre. Hun blev vred på sig selv for at hun ikke hadde tænkt på det. Istedenfor at overlægge med Mary om saken ikke kunde gripes anderledes an, opgav hun det hele. Hun var ærgerlig ænnu, da hun meddelte Frans Røy utfallet; hun følte, sa hun, at Mary ikke ønsket nogen mellemmann. Hun inskjærpet atter at han måtte være varsom.

Frans Røy blev ulykkelig. Alice lot være at trøste ham.

Dagen efter kom han igjæn. «Jeg kan ikke opgi det,» sa han. «Jeg kan heller ikke tænke på noget annet.» Så længe sat han der, og så ofte gjæntok han det evindelig samme i alle slags omskrivninger, og så ulykkelig var han at den gode Alice fik ondt av ham. «Hør,» sa hun, «jeg skal invitere dere sammen her. Så kanske kommer inbydelsen til Krogs av sig selv.» — Han sprang op. «Det er en herlig idé. Kjære gjør det!» — «Jeg kan ikke gjøre det straks. Anders Krog er dårlig. Vi må vænte.» Han stod skuffet og stirret

på henne. «Men kan De ikke føre os to sammen igjæn?» — «Jo, det kan jeg.» — «Så gjør det da — så snart som muligt! Kjære, kjære, så snart som muligt!»

Det lykkedes. Mary var straks rede til at se ham igjæn.

De møttes hos Alice, for sammen at kjøre til utstillingen i Champs Elysées.

At stå sammen foran kunstværker er den virkelige samtale uten ord. De få ord som da siges, vækker hundre. Men de siges ikke. Den ene føler gjænnem den andre, eller tror at gjøre det. De møtes begge i ett billede for at skilles i et annet. Derunder lærer de hværandre at kjænne bedre i én time æn ellers i uker. Alice ledet dem fra billed til billed; men selv var hun optat av sit — jo længer frem, jo fullstændigere. Hun så som en kunstner ser. De to som begynte med billederne, gik mere og mere over til at opdage hværandre gjænnem billederne. Det blev til en hviskelek med snare øjne, knappe ord, let anvisende finger. Men de som føler sig frem til hværandre ad hemmelige vejer, fryder sig samtidig umådelig. Og lar det gjærne anes at de så gjør. En lek som av fugler der svømmer under vandet, og dukker op langt borte — for så at ty sammen igjæn. Stundens lykke øktes av de mange øjne som så på dem.

Nedenunder blandt billedværkerne førte Alice dem helt frem til midtpartiet. Hun stanste foran et tomt fotstykke, og vændte sig til opsynsmannen. «Er atleten ænnu ikke istand?» — «Nej, frøken, nej desværre,» svarte han. «Den må ha været uheldig én gang til?» — «Jeg vet ikke, frøken.» Alice forklarte for Mary at statuen av en atlet sloges i stykker ved opstillingen. «En atlet?» spurte Frans Røy, han stod litt borte; nu ilte han til. De to andre smilte. «En atlet? Talte dere ikke om en atlet?» — «Jo,» sa de og lo. «Er det noget at le av?» sa han. «Jeg har en fætter som er atlet.» Nu lo de to damer stærkere. Frans Røy blev højst forundret. «Jeg forsikkrer han er et av de prægtigste mennesker jeg kjænner. Og så vidunderlig flink.

Det ligger til vor familie. Som gut var jeg to somrer hos ham i cirkus.» De andre lo. «Hvad fanden ler I av? Jeg har aldrig levd herligere dager i mit liv æn i cirkus.» De to damer ilte mot utgangen, i vill flugt med sin latter. Han måtte efter; men var fornærmet. «Jeg fatter ikke hvad dere ler av,» sa han, da de alle sat i vognen. Men lo selv.

Den lille misforståelse voldte at alle tre var i det bedste humør, da de holdt foran Marys bolig.

Alice og Frans Røy kjørte videre uten henne. Han vændte sig overlykkelig mot Alice, og spurte om han ikke hadde været snil gut idag? Om han ikke hadde holdt sig i skinnet? Om hans «affærer» ikke stod brillant? Han gav sig ikke tid til at høre hennes svar, han lo og han pratet, og vilde ændelig følge henne op. Men det vogtet Alice sig vel for. Så vilde han, som pris for at la være, at Alice skulde ta dem begge to med til en kjøretur i *Bois de Boulogne*, vejen utover ved *la Bagatelle*. Den kjøretur måtte lægges til en morgen klokken ni. Da duftet skogen stærkest, da lød fuglesangen yppigst, og da var de ænnu alene. Det lovte hun.

Fredagen efter hæntet Alice Mary klokken før ni om morgenen, så kjørte de videre for at hænte Frans Røy.

Langt borte fra så Alice ham gå op og ned på fortauget. Av gangen og holdningen ante hun uråd. Mary kunde ikke se ham, før de holdt. Men da fór der en flamme over hennes åsyn av al den ild i hans. Han bordet vognen som et erobret fartøj. Alice skyndte sig med at fange hans opmærksomhed for ikke straks at få et utbrudd. «Hvor dejlig er morgenen,» sa hun, «nætop fordi den ikke har full sol! Intet er skjønnere æn den dæmpede tone over et så farverikt landskap som det vi nu skal kjøre frem i.» Men han hørte ikke, han forstod intet uten Mary. Det hvite slør, kastet opover hennes røde hår, den halvåpne friske munn gjorde ham sindssyk. Alice talte om at det duftet mere av skogen, siden de japanske træsorter var vokset til. Hvær gang disse kastet yre strejf in i den stilfærdige europæiske skogduft, var det som der fløj fremmede

fugler med fremmede skrik op mellem trærne. Straks forkynte Frans Røy med styrke at derfra fik skogens egne fugler en ny sang. Så vidunderlig som de sang denne morgen, mente han, hadde de aldrig sunget.

Alices frygt for en eksplosjon steg. Hun vilde avlede ved at få ham til at se farvemotsætningerne i skog og eng og fjærnsyn. Turen utover mot *la Bagatelle* er nætop så rik på dem. Men Frans Røy sat baklængs, han måtte hvær gang vænde sig fra dem, for at se hvad Alice vilde ha ham til at se. Det gjorde ham utålmodig; æn mere at Mary og han hvær gang blev avbrutt i sin samtale. «Kan vi ikke heller stige av og gå litt?» sa han. Men dette var hvad Alice aller mest frygtet; hvad kunde han ikke så finne på?

«Se dog omkring Dem!» ropte hun til ham. «Er det ikke som farverne her synger i kor?» — «Hvor?» sa han tvært. — «Gudbevare Dem, se dog bare alt det forskjellige grønt i selve skogen! Men se dog! Og så engens grønt mot det igjæn?» — «Jeg bryr mig ikke om at se det! Ikke det gran!» han vændte sig mot damerne igjæn og lo. «Var det dog ikke bedre at stige av?» stormet han på igjæn. «Det er dog anderledes at springe om i skogen æn at se på den. Likeså med grønsværet.» — «På grønsværet er det forbudt at gå!» «Så kan vi gå på landevejen for pokker, og se det altsammen. Det er for mere — æn at kjøre i en trang vogn!» Mary stemte i med.

«Sandelig om det var for at gå jeg kjørte dere herut. Vi skulde nyde synet av det historiske slot *la Bagatelle*, og skogen det stod i. Der fins da ikke maken. Og så var det for at komme så langt ut som mulig. Det kan vi da ikke, hvis vi skal gå.»

Denne appel holdt dem en stund rolige. Hun som ejde vognen, måtte jo få rå. Men Mary var efterhånden også blet overgiven. Hennes øjne, som almindelig hadde noget tænksomt, lyste av livslyst. Idag lo hun av alle hans muntre infall, hun lo av ingenting. Hun vilde alt i ett ha blomster som hun så. De måtte hvær gang holde stille for at plukke både blomster og løv. Hun

fyllte vognen med det, så Alice tilsist protesterte. Så kastet hun altsammen ut, og forlangte med bestemthed at komme ut selv.

De holdt, og steg av.

De var nu langt utenfor *la Bagatelle,* og lot vognen vænde. Den skulde kjøre langsomt et stykke bakover igjæn, så kom de efter.

De hadde ikke tat mange steg, før Frans Røy gav sig til at slå hjul, d.v.s. kaste sig fremover sidelangs på hænderne, for at falle ned igjæn på benene, så atter fremover sidelangs på hænderne, og således avsted, fort, fortere. Så vændte han, og kom på samme måte tilbake. «Dette er en av mine cirkus-kunster,» sa han strålende. «Her er en anden!» Han kastet sig rundt i luften der han stod, og fallt ned igjæn med føtterne; nøjagtig hvorfra han hadde hoppet. Så én gang til. «Ser dere? Nøjagtig hvor jeg hopper op fra!» Han triumferte, gjorde det to ganger til, tre ganger, fire, fem.

De beundret ham. Det var også beundring værd at se den høje stærke mann gjøre det med største lethed, så det virkelig blev skjønt. Inspireret av deres ros gav han sig til at snurre rundt med slik fart at de andre fik ondt bare av at se på. Ej heller var det vakkert. De vændte sig bort og skrek. Dette frydet ham forfærdelig. Ærgerlig herover, ropte Alice: «Sandelig er De en gutunge, så god som nogen på sytten år!» — «Hvor gammel er De?» spurte Mary. «Mere æn tredve.» Da lo de av full hals.

Det skulde de ikke ha gjort. Det måtte han straffe. Før Alice hadde anelse om det, trev han henne om livet, og drejde avsted med henne i den mest rasende galop opover chausséen, så støvet stod. Den svære Alice strævde imot av alle kræfter og skrek. Men det hjalp ikke; det bare moret ham. Hatten fallt, sjalet fallt, Mary løp efter og tok det op, mens hun lo, så hun stod krum. For disse kluntede motstandsforsøk til ingen værdens nytte var ikke til at holde ut. Ændelig vændte han, og de kom i samme rasende travtakt nedover igjæn, og stanste hos Mary. Alices ansigt oprevet, svedende og rødt. Hennes stakåndede raseri, som ikke

fant ord, fik Mary til at brøle. Frans sang: «hop-sa-sa! hop-sa-sa!» foran henne, sålænge til hun kunde tale og skjælde ham ut. Da lo han.

«Og De —?» vændte nu Mary sig til Frans Røy. «Har det slet ikke tat på Dem?» — «Ikke synderlig. Jeg skulde straks ta samme tur med Dem!» Mary forfærdedes. Hun hadde just git Alice hatten, og stod med hennes sjal og med sin egen hat, som hun hadde tat av. Men med et skrik kastet hun begge deler fra sig, og satte avsted til den motsatte kant, dit hvor vognen holdt.

Ikke ett øjeblik hadde Frans Røy tænkt sig at gjøre hvad han truet med. Det var bare lystighed. Men da han så henne springe, og det med en fart han ikke hadde tiltrodd henne eller nogen kvinne, kjænte hans officershjærte det som en utmaning. Alice så det, og skyndte sig: «Gjør det ikke!» Ordene kastet sig i vejen så intrængende at han stod tvilsom. Men Mary der borte på vejen i den hvite kjole med det røde hår over, med et fotskifte, så rapt og let, at selve rytmen fristet, ja tok sansen fra ham, det kastet ham ut på banen, før han selv visste det. Nætop som Alice for annen gang og fortvilet ropte: «Gjør det ikke!»

Lysstripen over vejstøvet der foran fallt i hans øjne og fantasi som sol. Den blindet ham. Han løp uten at vite av sig. Han løp som om der foran hele tiden roptes: «Ta mig! ta mig!» Han løp som det gallt livets højeste pris at nå henne.

Hun hadde et betydeligt forsprang. Nætop det lokket alle hans kræfter til ytterste prøve. Et kapløp om lykken med en som vilde tages. Kokhett blod suste for hans øren, attrå koglet i det. Alle disse dages og nætters sammenstormende længsler vilde frem til sejer. Vilde ændelig engang tale. Eller rettere, da behøvdes ingen tale; han hadde henne i sine armer.

Nu drejde hun hodet — så ham, gav et skrik, samlet kjolen — sandelig hadde hun ikke ænnu et snarere fotskifte! Han blev gal. Han trodde skriket var lokk. Han så henne vinke fremover, han trodde det angav hvor hun vilde stanse og holde sig for frælst. Det gallt

altså at nå henne, før hun vant dit. Også han hadde en siste spurt, og nu førte den ham i en fart like in på henne. Han syntes han fornam duften av henne; snart måtte han høre hennes åndetak. Han var så opspilet at han ikke visste han rørte ved henne, før hun så sig om. Hun slap straks kjolen, og efter et par sprang til, stod hun. Hans arm tok om hennes liv, han brænte, han drog henne stærkt in til sig — da han hørte det mest forbittrede: «Slip mig!» Åndenøden gjorde det så ualmindelig skarpt. Han blev aldeles forfærdet; men syntes han måtte støtte henne, til hun fik full pust; derfor holdt han. Da, med samme åndenødens sammenpressede skarphed: «De er ingen kavaler!» Han slap.

Hovslag hørtes, vognen kom raskt nedover. De to på bukken må ha fulgt begivenheden; det var til dem hun hadde vinket. I sin blinde jagt hadde han bare set henne.

Nu gik hun mot vognen. Hun holdt lommetørklæet for ansigtet; hun gråt. Tjeneren hoppet av, og åpnet vogndøren.

Han vændte sig fra henne, trøstesløs, lam på forstanden. Der kom Alice. Hun bar sit sjal og Marys hat, og gik like på vognen uten at ænse ham. Da han vilde gå over til henne, vinket hun ham av.

Den tredje dag efter hændelsen lot han sig mælde hos Alice. Hun var ikke hjæmme. Dagen efter fik han samme besked. Så måtte han rejse bort nogen dager. Men straks han kom hjæm, mældte han sig atter. Hun er nætop tat ut, svarte tjeneren. Nu satte han uten videre tjeneren til side og gik in.

Alice stod ivrig optat av en del kunstsaker; disse lå over bord og stoler, eller var opstilt. «Men Alice —?» sa han stille og sårt. Hun forskrækkedes; men han opdaget samtidig hennes far bak henne. Så lot han som han intet hadde sagt, og gik frem.

Kunstsakerne sattes til side; Frans Røy hjalp til med det. Faren forlot rummet. «Men Alice?» gjæntok så Frans Røy bebrejdende. «De vil da vel ikke stænge Deres dør for mig? Og just som jeg er så ulykkelig?»

Hun svarte ikke. «Vi som altid har været slike gode kammerater og har hat det så morsomt sammen?» Hun stod bortvændt og gav intet svar. «Selv om jeg har båret mig dumt ad, vi to kjænner da hværandre for vel til at det skal skille os?» — «Der må dog være grænser,» hørte han. — Han stod litt. «Grænser? Grænser? Nej, hør nu, Alice. Mellem os har der da ikke —». Før han kom længer, skyndte hun sig: «Det går ikke an at bære sig således ad i andres nærvær!» Hun var ildrød. — «Ja, hvad mener De —?» Han forstod det ikke. Hun vændte sig bort: «I andres nærvær at behandle mig således. . .» fortalte hun. «Hvad må Mary tænke?» — Nu først gik det op for ham at han også hadde båret sig galt ad mot henne, mot Alice; han hadde hele tiden bare tænkt på Mary. Nu skammet han sig. Skammet sig forfærdelig, og gik hen hvor hun stod. «Jeg ber Dem om forladelse, Alice, jeg var så glad at jeg ikke tænkte. Først nu skjønner jeg det. Tilgiv mig, arme synder! Nej, se på mig!» Hun vændte hodet mot ham, hennes øjne var ulykkelige og fulle av tårer; de møtte hans, som også var ulykkelige, men bedende. Så varte det ikke længe før hennes og hans blev ett. Han strakte armene ut, omfavnet henne, vilde kysse hende; men det måtte han ikke. «Alice, kjære, søte Alice, De vil dog hjælpe mig igjæn?» — «Det fører til ingenting. De ødelægger alt.» — «Jeg skal herefter gjøre hvært gran De ber mig om.» — «Det har De lovt før også.» — «Men nu har jeg lært. Nu skal jeg holde det! På min ære!» — «Ingen kan bygge på hvad De lover. For De forstår ikke.» — «Jeg forstår ikke.» — «Nej. De aner jo ikke hvem hun er!» — «Jeg tilstår at jeg må ha tat fejl; for ænnu i dette øjeblik fatter jeg ikke hvad hun blev så sint for.» — «Jeg kan tænke det.» — «Ja, for da hun kastet altsammen og løp, trodde jeg sandelig at det var for at få mig til at løpe efter.» — «Hørte De da ikke at jeg to ganger skrek: «Gjør det ikke!» — «Jo; men jeg forstod ikke det, heller.» — Alice satte sig overgit. Hun sa intet mere, hun syntes ikke at det nyttet. Han satte sig overfor henne: «Forklar mig det, Alice! Så De ikke hvor

hun lo, da jeg danset avsted med Dem?» — «Har De ænnu ikke begrepet hvad for en kolossal avstand der er fra os andre og til henne?» — «Mary Krog er ikke fordringsfull, ikke overmodig. Ikke det aller minste.» — «Nej, det er hun ikke. De misforstår mig nu igjæn. Mens vi andre er almindelige væsener, som godtfolk gjærne kan røre ved, bor hun i en fjærnhed ingen ænnu har kortet av på med en halv meter. Ikke av stolthed eller av inbildning.» — «Nej, nej!» — «Hun er sådan. Var hun ikke sådan, da var hun længst inhæntet og gift. De kan dog ikke tro at det er tilbudene som har manglet?» — «Det skjønner enhvær.» — «Spørg fru Dawes! Hun holder dagbok over det i sine tusen brev. Hun skriver ikke om annet nu.»

«Men hvorledes er dette at forstå, kjære Alice?» — «Det er let at forstå. Hun er snill, medgjørlig, hjælpsom, alt hvad De vil. Men hun bor i et alveland ingen må betræ. Hun våker over det med den mest ubrødelige omhu og takt!» — «Altså urørlig?» — «Absolut! At De ænnu ikke har forståt såpass som det!» — «Jeg har forståt det; men jeg glæmte det.»

Frans Røy blev sittende, som han lyttet til noget fjærnt. Han hørte atter de hvite angstskrik, som dirret i luften, da han var ved at komme henne nær; han så det skræmte vink efter vognen, han kjænte hennes skjælvende legeme, han hørte hennes utbrudd, utstøtt av al den kraft hun hadde igjæn, han så henne gå gråtende. Med én gang fattet han! Hvad var han dog for en dum, rå forbryder!

Han blev sittende taus, ulykkelig.

Men det var ikke hans natur at gi sig over. Snart lyste det op i hans åsyn. «Til syvende og sist var det dog bare lek, kjære Alice.» — «For henne var det mere. Ja, det tviler De da ikke længer om?» — «Hun har været eftersat før, mener De?» — «På mange måter!» — «Derfor tok fantasien henne?» — «Naturligvis. De så da det?» — Han tidde. «Men hør nu, min kjære Frans — var det ikke mere æn lek for Dem også? Var det ikke det avgjørende?»

Han bøjde beskjæmmet sit hode. Så gjorde han et

slag henover gulvet, og kom tilbake. «Hun er suveræn. Hun vil ikke tages. Jeg skulde ha stanset —?» — «De skulde slet ikke ha fulgt efter. Og hun hadde nu været Deres.» Han satte sig ned igjæn som med en svær vægt over skuldrene.

«Sa hun noget?» spurte Alice med forskende øjne. — Han vilde helst ha tidd med det; men spørsmålet blev gjæntat. «Hun sa jeg var ingen kavaler.»

Alice fant dette svært. Så spurte han om Mary hadde sagt noget til henne? I vognen? Ikke ett ord. Men jeg talte. Jeg skjændte på Dem. Ordentlig.» — «Hun har ikke talt om det siden?» — Alice rystet på hodet. «Deres navn er utstrøket av ordboken, min ven.»....

Nogen dager derefter mottok han med rørposten et brev som i hast underrettet ham om at kl. 11 formiddag var de atter i utstillingen i *Champs Élysées*. Da han fik billetten, var klokken alt 11.

Mary var kommet til Alice for at be henne være med. De skulde bedømme et hollandsk kystlandskap som hennes far vilde kjøpe. Prisen syntes dem alle vel stiv, muligens kunde Alice opnå bedre vilkår. Marys vogn holdt utenfor. Alice forlot henne, skyndte sig at skrive til Frans Røy, gik så for at klæ sig på, hvad som mot sædvane idag tok lang tid. De kom til utstillingen, de fant billedet, de gik til bureauet, der de måtte vænte. Gjorde så sit bud, opgav adresse, og vændte tilbake til utstillingens parterre; ti de søkte atter atleten. Nu stod han der i al sin mandige kraft. Alice kom først til den og utbrøt: «Gud, det er jo —» men stoppet og vændte sig fra Mary. Hun beså statuen fra alle sider, om igjæn og om igjæn, uten at sige ett ord. Just det som utmærket Frans Røy, at hans styrke ikke lå utenpå som muskelposer, men var spænkraften i det mest velformede, smidige legeme, gjænfantes her. Det var Frans Røy's holdning og kast med hodet, hans brede panne på skrå i luften, hans hånd, hans korte, stærke fot — altsammen var her! Statuen virket som en krigssang. For første gang fant hun ordet for hvordan Frans Røy virket. Den bortførte henne som rytmen i en marsch. Nøjagtig hvad hun ofte hadde følt, når hun så Frans

Røy gå. Var denne likhed et sært tilfælde, eller hadde virkelig Frans Røy... hun blev het og måtte gjøre et slag bort fra statuen og hen til annet.

Mary hadde den hele tid holdt sig bak Alice, som aldeles hadde glæmt henne. Nu, da Alice stod der for sig selv, kom det spørsmål uvilkårlig op i henne: Forstår Mary hvad hun ser?

Alice væntet litt, før hun begynte at iagtta. Mary stod nu foran statuen med ryggen til Alice og længe urørlig. Alice blev nyssgjærrig. Hun gjorde en omvej bortover blant andre billedværker, fik *pince-nez'*en på, og så derhen. Marys øjne var halvt lukket, hennes barm bølget. Hun flyttet sig langsomt omkring statuen, helt rundt, gik på avstand, kom igjæn, stanste atter halvt foran, halvt på siden.

Så ser hun sig om efter Alice, og får øje på henne med *pince-nez'*en rettet like på sig; Alice holdt ændog i den for at få se klarere. Det var ikke til at ta fejl av; Alices ansigt var et eneste skalkagtigt smil.

Der er ting den ene kvinne ikke vil den andre skal forstå. Marys blod suste op; forarget og krænket kjænte hun Alices blik som en *insulte* — ordet tænktes på Fransk. Hun vændte raskt ryggen til atleten, og gik mot utgangen. Men hun stanste nu og da for at late som hun betragtet andre kunstværker. I virkeligheden for at bli herre over det oprør hun var i. Ændelig har hun nådd utgangen. Hun så ikke efter om Alice fulgte; hun gik ut i forhallen, og derfra videre.

Men nætop som hun stod utenfor, kom Frans Røy ilende. Så fort som var der sendt bud efter ham, og han var forsinket. Frans Røy rev hatten av uten at få et nik til svar, bare et par stive øjne. «Ånej, vær nå ikke sint længer, da!» sa han på sin bredeste Østlandsk, godmodig og guttet. Hun livnet til, ja hun kunde ikke annet, hun smilte også og var virkelig ved at ta mot hans utstrakte hånd — da hun så hans øjne gjøre en lynrejse bakenom henne og komme tilbake med en liten, liten smule triumf i. Så vændte også hun hodet og traf Alices øjne. I dem var der særdeles meget av både skalk og fryd. En avtale altså! Da forvandledes Mary. Som

fra højden av det rankeste kirkespir så hun ned på den ene, på den andre — og forlot dem. Hennes vogn holdt et stykke borte, hun vinket, og den kom i en bred bøjning henimot hvor hun væntet. Hennes fars vogn hadde ingen tjener, hun åpnet selv, før Frans Røy kunde komme til. Hun steg op, som var ingen tilstede. Engang i sæte så hun ut efter Alice — forbi Frans Røy. Tykke Alice kom langsomt vuggende. Allerede på avstand var det tydeligt at her kjæmpedes en vill strid med tilbakeholdt latter. Og da Alice nådde helt frem, og så Mary sitte fornemt med hodet til den annen kant og Frans Røy, kjæmpen, stå på denne som en forskrækket rekrut, kunde hun ikke længer holde mot, hun brast i en latter som rystet hele hennes svære person fra grunnen av. Hun lo så tårerne trillet. Hun lo så det var med nød og ikke uten hjælp, at hun fant vogntrinnet og halte sig op. Hun sakk i sætet ved siden av Mary, storleende; vognen rystet. Hun sat med lommetørklæet for ansigtet og brølte in i det. Hun skimtet Marys purpurrøde fornærmelse og Frans Røys bleke forskrækkelse — ænda mere lo hun. Selv kusken måtte le med, han visste fanden ikke hvorfor. Således kjørte de avsted.

Atter en mislykket ekspedition ovenpå de højeste forhåbninger! En lang stund varte det før Alice kunde sige noget. Naturligvis begynte hun da med at beklage Frans Røy. «Du er for stræng med ham, Mary. Gud, som han så ulykkelig ut!» Og latteren tok henne på ny. Men Mary, som hele tiden hadde sittet og væntet på lejlighed, utbrøt nu: «Hvad kommer din protegé mig ved?» Og som dette ikke var nok, rejste hun sig i sætet og hældte sig frem foran Alices muntre øjne. «Du tar visst fejl av dig og mig. Det er du som er forælsket i ham. Tror du ikke jeg længe nok har set det? I vet selv best hvad forhold I to har til hværandre. Mig kommer det ikke ved. Men det «De» som I to holder — er det for at dække over?» —

Alices latter stanste. Hun blev blek, så blek at Mary forskrækkedes. Mary vilde dra sine øjne til sig igjæn; men kunde ikke. Alices holdt dem fast under smærtelige overganger; intil de sluknedes. Da sank Alices hode

bakover med et langt, tungt suk. Som støn av et truffet dyr.

Mary sat ved siden, forfærdet over sit eget skudd. Men det var gjort.

Uvæntet og skyndsomt løftet Alice hodet og bad kusken holde. «Jeg skal in i dette hotel.» Vognen holdt, hun åpnet døren, steg ut og lukket efter sig. Med et langt blik på Mary sa hun: «*Good-bye!*» — «*Good-bye!*» svartes sagte.

Begge følte det var for bestandig.

Mary kjørte videre. Såsnart hun var hjæmme gik hun direkte til familiens salon; hun hadde noget hun vilde sige sin far. Utenfor døren hørte hun pianospill, og forstod at Jørgen Thiis var der. Men det opholdt henne ikke. I hat og vårkåpe stod hun uvæntet i rummet. Jørgen Thiis sprang op fra pianoet og gik mot henne, hans øjne fylltes av beundring; hun blusset nemlig av det oprør hun var i. Men noget stolt og avvisende i al denne tindren gjorde at han opgav at nærme sig. Så fik hans øjne det sugende, grådige, som hun så dypt avskydde. Let hilsende gik hun forbi ham og mot sin far. Han sat som vanligt i den store stol med en bok over knæet. «Du far? Hvad siger du om vi nu rejser hjæm?»

Alles åsyn lyste op. Fru Dawes utbrøt: «Vet du, at Jørgen Thiis nætop har spurt om når vi rejste; så vilde han slå følge.» — Mary vændte sig ikke mot Jørgen Thiis; men fortsatte: «Jeg tror dampskibet går imorgen fra Havre?» — «Ja, det gjør det,» svarte hennes far, «men til da blir vi vel ikke færdige?» — «Jo, vi gjør!» sa fru Dawes; «vi har jo hele denne eftermiddag.» — «Jeg skal med fornøjelse hjælpe til,» sa Jørgen Thiis. Nu fik han et venligt blik av Mary, før hun avla besked om prisen Alice hadde sat på det hollandske kystlandskap hennes far ønsket. Derefter gik hun ut for at begynne på inpakningen av sit eget tøj.

De møttes alle fire til hotellets middag klokken halvotte. Mary kom nokså træt; Jørgen Thiis gik mot

henne og sa: «Frøkenen har jo gjort Frans Røy's bekjæntskap denne gang?» — Faren og fru Dawes var meget opmærksomme; de forrådte derved at Jørgen nætop måtte ha talt med dem om det. Hvær gang hun gjorde en ny herres bekjæntskap, var nemlig begge ængstelige. Mary blev rød; hun kjænte det selv, og blev derfor æn dypere rød. De to stirret. «Jeg har truffet ham hos Miss Clerq,» svarte Mary. «Flere somre har Miss Clerq's mor og hun været i Norge og der sammen med Frans Røy's familie; de er fra samme by. Skal jeg gi yderligere oplysninger?» Jørgen Thiis forskrækkedes. De andre stirret. Han skyndte sig: «Jeg har just sagt til Deres far og fru Dawes, at blant os yngre officerer kalles Frans Røy for den beste vi har. Så jeg mente ikke noget ondt med det.» — «Det har jeg heller ikke mistænkt Dem for. Men når ikke jeg selv har talt om det bekjæntskap her, synes jeg ikke det burde bringes in av fremmede.» — Helt forfærdet sa Jørgen Thiis, at, at, at han ingen annen hensigt hadde hat med det æn at, at, at...» «Det vet jeg,» svarte hun avbrytende.

Så gik de sammen nedenunder. Ved bordet — de hadde et for sig selv — optok Jørgen Thiis naturligvis æmnet. Det kunde ikke stå således hen. Officererne, sa han, beklaget at Frans Røy var gåt over til ingeniørerne. Han var en fremragende strateg. Deres øvelser, både de mere teoretiske og de praktiske, hadde git ham lejlighed til at utmærke sig. Jørgen gav eksempler, men de forstod dem ikke. Så gik han over til at fortælle anekdoter om Frans Røy. Fra kammeratslivet, fra hans virksomhed. De skulde vise hvor han var avholdt, og hvor han var kvik; men Mary fant at de især viste hvor han var guttet. Jørgen gjorde da et tilbaketog, han hadde bare hørt dem fortælle; Frans Røy var jo ældre æn han. «Hvordan finner De ham?» spurte han pludselig meget uskyldig. Mary væntet, de andre så op. «Han snakker så altfor meget.» — Jørgen lo. «Ja, hvad vil De han skal gjøre? Han som har så meget kraft.» — «Skal den gå ut over os andre?» Det lo de alle-

sammen av, og dermed var den stramning løst som hittil hadde gjort alle forlegne. Krog og fru Dawes følte sig trygge for Frans Røy. Også Jørgen Thiis.

De kom op igjæn halv ni. Mary unskyldte sig, hun var træt. Fra sit rum lå hun og hørte Jørgen Thiis spille. Da lå hun og gråt.

— Næste kvæll på havet, stort og blikstille. I svak skumring mot sommernatten; to røksøjler i det fjærne, ellers intet. Et udelt mattgråt foroven og forneden. Mary støttet sig mot rælingen. Ikke én til så hun; maskinens slag den eneste lyd.

Hun hadde nætop været nedenunder og hørt musik, men var gåt op før de andre. En usigelig følelse av at være ensom drev henne op til det inholdsløse utsyn. Overalt skyer til grænse.

Intet annet æn skyer; ikke engang gjænskin av den sol som var gåt under.

Hvad hadde hun selv igjæn av den værdens glans hun kom fra? Var det ikke like tomt i og omkring henne selv? Rejselivet var nu forbi; hverken hennes far eller fru Dawes kunde eller vilde fortsætte; det forstod hun. I den vik hun bodde, var ikke engang en nabo hun brydde sig om. I den by de bodde, en halv times tid derifra, ikke et menneske hun fæstet sig ved. Hun hadde ikke git sig tid til det. Hun var ingensteds bosittende. Det liv som skyter op av jordbunden og knytter til alt som står der, var ikke hennes. Hvor hun kom in, var det som samtalen stanste, forat et annet æmne kunde tages frem, tillæmpet for henne. De globetrotters som flyttet rundt med henne selv, talte om rejsens hændelser, om museerne og musikken der de sammen kom hen. Undertiden også om problemer som svømte med, hvor de så fór. Men derav ikke et eneste som kom henne ved. Formlerne det gik på kunde hun utenad. Det var nærmest et slags sprogøvelser, eller ledighetsprat uten hensigt.

Den hyldning hun mottok, og som undertiden steg til dyrkelse, begynte jo, da hun ænnu var barn, og

tok det for lek. Efterhånden var hun blet så vant til den som til turene i en kontradans. Et enkelt tilfælde som hadde skræmt hele familien, et par tilfælder som hadde gjort ondt, var længst glæmt; det var nu dagligdags uten alvor. Hun stod tomhændet og ene.

Med et rykk i hennes legeme sprang Frans Røy's kjæmpeskikkelse frem. Så tydelig, så til det mindste bestemt, at det var som hun ikke kunde røre sig for ham.

Han var ikke som de andre. Var det dette som hadde skræmt henne?

Bare ved tanken på ham sittret hun. Uten at hun vilde det, stod Alice hos ham i kjødfull lystenhed, med frivole øjne... hvad var det for forhold mellem henne og ham? Det mørknet, det stak, det kokte. Så stod hun og gråt.

Hun hørte en dump brus av noget vældigt. Hun vændte sig dit. *En ocean-steamer* kom imot dem, så uanet og så uhyre, at hun holdt pusten. Den skjøt op av havet uten varsku. Den skjøt med forfærdelig fart imot dem, blev større og større, et ildbærg av små og store lys. I fossende brus kom den, og gik den. Bare et øjeblik, og den var et syn i det fjærne.

Som dette slog henne!

Det forbifarende ilende liv fra værdensdel til værdensdel, med tanker og arbejde i evigt og frugtbart bytte.

Mens hun lå her og drev i en liten stamp. Bølgerne fra værdens-kolossen fik den til at gynge, så en måtte holde sig fast.

Hun stod igjæn i det store tomrum. Forrådt. Det var dog at være forrådt, når alt hun hadde hørt og set i tre værdensdeles folkeliv og fæster, kirkelige og nationale, eller av kunstværker, av musik — likesom lå igjæn der det var set og hørt, og hun stod ene i et uhyggeligt stillestående øde.

HJÆMME

Det kom forbausende anderledes.

Allerede da hun steg iland, så hun den mest uskrømtede glæde ved gjænsynet med både unge og gamle. Det

lyste op i alle ansigter. Det samme på vejen opover mot torvet; alle blev glade, alle hilste. Mens hun ikke hadde tænkt på dem, hadde de tænkt på henne. Fra gården ved torvet skulde de senere på dagen gå videre til Krogskogen med kystdamperen. Imens fik de besøk av deres slægtninger. Disse måtte fortælle hvor glade de var ved ændelig at se dem igjæn. De måtte også fortælle om den lykke Marys spanske portræt hadde gjort. Først her, så i hovedstaden, og nu på rundrejse i landet sammen med andre billeder. Der skreves — ja hun hadde dog læst hvad der skreves? — Nej hun hadde slet ikke læst aviserne — uten en og annen av dem som kom ut der de opholdt sig. «Læser du da ikke aviser herfra?» — «Jo, når far viser mig dem.» Hadde da ikke hennes far, hadde ikke fru Dawes fortalt henne noget? — «Nej.» — Ja, nu var hun kjænt over hele Norge. Dette var jo det tredje portræt av henne; eller var det det fjærde? Og det var det skjønneste. Det var avtrykt i vore illustrerte aviser. I et engelsk kunstblad «Studio», stod det også. Visste hun ikke det? — «Nej.» — Ungdommen her var svært kry av henne. Derfor hadde de væntet med sin vårfæst, til hun kom hjæm. «Der skal gjøres stas av dig.» — «Av mig?» — «Vi skal til Marielyst. Dampskib herfra og dampskib fra naboerne; der møtes vi. Jørgen Thiis har gjort op hele planen fra Paris av.» — «Jørgen Thiis?» — «Ja, har han ikke talt om det?» — «Nej.»

Hun var ikke før alene, så gik hun in til sin far, der holdt på med at pakke ut nogen av de kunstsaker han hadde kjøpt, og som skulde stå her. «Har du, far, latt mine portrætter stille ut?» — Han smilte og svarte uskyldig: «Ja såmænd har jeg så mit barn. Og det har mange hat glæde av. Man har ellers bedt mig om det. Hvær gang har de bedt mig om det.» Han sa det så lunt. At han intet hadde sagt til henne, og forbudt fru Dawes at sige noget, visstnok tillike Jørgen Thiis, fant hun nydeligt. Hun gjorde det hun ellers meget sjælden gjorde, hun gik hen og kysste ham.

Altså dette var det hennes far, fru Dawes og Jørgen Thiis så flittig hadde hvisket og tisket sammen om?

Derfor var aviserne hjæmmefra holdt tilbake. Alt var avtalt — like til forslaget om nætop nu at rejse hjæm! Hun næsten holdt av Jørgen Thiis.

Da de rejste til Krogskogen, var en mængde ungdom møtt frem på bryggen. De ropte: «På gjænsyn søndag!»

Hun fant landskapet inover henrivende. Den lille halve time in til Krogskogen var som at hilse, atter og atter hilse på gode kjænninger. Nu var også den tildels omlagte landevej langs kysten færdig. Den var rigtig morsom, hvær gang den skar rundt odderne, ofte in i fjællet. Over Krogskogen gik vejen som før fra det ene næs henad sletten til det andre, like forbi landgangsbroen og like under kapellet og kirkegården.

Nej så koselig som Krogskogen lå! Hun hadde husket som den lå ensomt; men hun hadde glæmt som den var yndig! Denne stille, blanke bugt med sjøfuglene! Krusningen der borte som elven løper ut, den lange slette opover mellem hejene, og disse grønklædde. Var trærne ved våningshuset virkelig ikke højere? Hvor godt det tok sig ut, huset, langt og hvitt med sorte vinduer og sort grunnmur. Av den ene pipe steg tæt røk; der rullet op et lystigt velkommen. Hun sprang i land foran de andre og fort opover. En pike på otte—ti år kom springende nedover, stanste, da hun så Mary, vændte og sprang av alle livsens kræfter tilbake. Men Mary hæntet henne in ved trappen. «Nu tar jeg dig!» hun vændte henne mot sig: «Hvem er du?» Det var en lyshåret leende en, som ikke svarte. På trappen stod husets kvinner, og en av dem sa at hun het Nanna og var her for at springe ærend. «Så vær min pike!» sa Mary og tok henne med op trapperne. Hun hilste på hvær især, men følte de skuffedes ved at hun ilte videre uten at tale med dem. Hun længtes efter at sætte foten på de dype tæpper, føle det ejendommelige lys om sig i forstuen, gjænse de store, kostbare skap, alle malerier og rariteter fra Hollændertiden. Hun længtes æn mere efter at komme op til sit eget rum. Dette lydløse i trapperne og siden fremover i den lange, litt mørke gang — aldrig hadde det ført slik hviskelek med henne som

idag. Noget bløtt, halvgjæmt, dypt fortrolig og tæt til. Ænnu snakket det, da hun stod ved døren til sit rum, det rigtig holdt henne fast, så det varte før hun åpnet.

Å, værelset lå i fullt sollys fra vinduet på langvæggen, åpent ut mot de andre hus og hejen. Blekere lys fra vinduet like foran mot frugthaven og mot bugten der nede. Denne blinket frem mellem trærne. Over dem såes holmerne og det nu lysegrå hav. Men in fra hejen, i fagreste løv og blomstring, gøv vårduft. Rummet selv i sin hvite renhed lå som et fang for det. Her inne ordnet alt sig ærbødig om sengen, der stod midt på gulvet. Den var mere æn for en prinsesse; den var selve prinsessen; alt det andre kom nejende henimot den.

Utflugten til Marielyst var i alle henseender vellykket. Men på den opkom en misstemning mellem Mary og Jørgen.

Det gik sådan til. Ombord kom Jørgen Thiis med en høj, stærkbygget dame, hvis brede panne, varme øjne, lille næse og fremspringende hake — drev en let rødme op i kinnerne på Mary, som hun dækket ved at rejse sig og spørge: «Er De ikke en søster av ingeniørkaptejn Frans Røy?» — «Jo,» svarte Jørgen Thiis; «vi har for sikkerheds skyll tat en læge med.» — Mary: «Det glæder mig meget; jeg har naturligvis hørt Deres bror tale om Dem. Han holder så meget av Dem.» — «Det gjør vi alle,» forsikret Jørgen Thiis og gik. Selv hadde frøken Røy intet sagt. Men hennes granskende øjne overgjød Mary med beundring. Nu satte hun sig hos henne. «Blir De længe hjæmme?» — «Det vet jeg ikke. Kanske vi slet ikke rejser mere; min far er blet for svak.» — Frøken Røys kloke øjne likesom noterte. Hun sa længe intet mere. Men Mary tænkte med sig selv: det er taktfullt at hun ikke åpner en samtale om sin bror.

Disse to holdt sammen under turen. De stod også sammen, da desserten servertes oppe i det frie, og taler holdtes. Den lykke fæsten gjorde, steg Jørgen Thiis til

hode. Man kom jo hen til ham og drak med ham, han blev sentimental og vilde tale. Det var for idealet, det evige ideal. Held den mann som så det alt i sin ungdom! Han bar det i sit bryst som sin vejledende, uutslukkelige lyskaster over livets sti! — Han drak tilbunds, kastet sit glas, blek, bevæget.

Dette forskrækkelige alvor kom så pludselig på de muntre mennesker, at de lo. Allesammen!

Frøken Røy sa til Mary: «De har jo været sammen med løjtnant Thiis,» sa hun. — «Både denne vinter og forrige,» svarte Mary let hen; hun spiste is.

En ung pike stod ved siden. «Det er besynderligt med Jørgen Thiis,» sa hun. «Han er så snill med os; men han skal være så slem med soldaterne.» Forundret vændte Mary sig mot henne. «Hvorledes slem?» — «Han skal plage dem så. Være så forskrækkelig nøje og så urimelig sær. Og straffe for ingenting.» Mary vændte sine aller største øjne mot Margrete Røy. «Jo, det er sant,» svarte denne let hen; hun spiste også is.

Da de ut på kvællen hadde danset av, og toget ned mot skibet, Mary under Jørgens arm, sa hun til ham: «Er det sant at mannskaperne De kommanderer, klager over Dem?» — «Det kan såmænd gjærne være, frøken.» Han lo. — «Er det til at le av?» — «Ja, til at gråte av er det ikke, frøken,» han var rigtig lystig, han vilde helst ta henne i favn og danse nedover mot landingsplassen; det gjorde så mange andre. Men Mary avværget. «Mig gjorde det ondt at høre,» sa hun. Da forstod han at det var alvor. «Jeg skal sige Dem, frøken, at Nordmænn i det hele tat ikke skjønner hvad lydighed og disciplin er. Den korte tid vi har dem under kommando, må vi lære dem det.» — «Hvordan lære dem det?» — «I småting naturligvis.» — «Ved at plage dem med småting?» — «Ja. Nætop.» — «Med ting de ikke inser nødvendigheden av?» — «Javisst. De skal lære sig av med at ræsonnere. De skal lyde. Og det de gjør, skal de gjøre korrekt. Absolut korrekt.»

Mary svarte ikke. Men der kom et par på siden av dem, og til dem talte hun. Det blev hun ved med, til de nådde landgangen.

På skibet så hun at Jørgen Thiis var forstemt. Da de gik fra borde, stod han ikke ved landgangen. Uten nogen avtale fulgte hele selskapet henne hjæm til gården på torvet. De sang og støjet utenfor, til hun kom frem på altanen og strødde blomster på dem — både dem hun bragte med, og alle dem hun fant. De skiltes i latter og skøj. Men da de drog, lette hun blant dem efter Jørgen; han var der ikke. Det gjorde henne ondt; hun hadde lønnet ham slet for en av de skjønneste dager i sit liv. De hadde været storartet med henne.

Selskabelige samvær, større og mindre, avløste nu hværandre; men Jørgen Thiis var kommet bort. Først hadde han en tid været hjæmme hos sine forældre, nu var han i Kristiania. Mary hadde aldrig tænkt videre på Jørgen Thiis; men nu da han holdt sig unda, måtte hun huske hvad del han hadde i dette lykkelige møte med hennes jævnaldrende. Den underlige skål han hadde utbragt for «troskap mot idealet» . . . da den blev holdt, tænkte hun bare: hvor dog Jørgen Thiis kan være sentimental! Nu tænkte hun: kanske gallt den mig? Hun var vant til disse overdrivelser, og hun holdt slet ikke av Jørgen Thiis. Men når hun husket hvor stormende forælsket han alt var ved deres første møte, og at han i alle disse år hadde været akkurat likedan, hvær gang og hvor de møttes, blev dette noget mere. De glupske, sugende øjne fik derved næsten noget rørende. At han ikke holdt ut at være sammen med henne, når hun hadde det minste mot ham, viste jo også hvor dypt han holdt av henne. At han intet sa, men blev borte, syntes hun om.

Så kom Mille Falke, den brystsyke overlærers vakkre, blide hustru, en dag ut til henne. Hun hadde hat brev fra Jørgen Thiis. Et selskap i Kristiania på ti personer hadde ordnet en Nordkaptur. De hadde bestilt plasser allerede for to måneder siden — og nu møtte forhindringer. Jørgen Thiis var blet spurgt om han ikke kunde overta billetterne og samle ti personer for med dem at gjøre den herlige tur? Nede i småbyerne levde de i bedre kammeratskap, der gik det lettere at samle et sådant selskap. Jørgen Thiis erklærte sig villig —

hvis Mary Krog vilde være med; da visste han at de andre kunde samles.

Fru Mille Falke la dette frem for Mary med den kjælne pusevarme som få stod for. Mary hadde imidlertid ikke den ringeste lyst til at sitte på et dampskibsdæk midt i sommervarmen, eller til at avbryte hvad som her gik på; det var altfor morsomt. Men Jørgen Thiis vilde hun nødig støte én gang til. Hun talte med sin far og med fru Dawes: hun hørte ænnu én gang på Mille Falke — og slog til.

I første del av juli samledes selskapet ved nattetid ombord i den kystdamper der skulde føre dem til Bergen. Derfra skulde turen gå ut. De var seks damer og fire herrer. Den ene dame var byens værdige skolebestyrerinne, mor til en av herrerne og forhenværende lærerinne til tre av damerne. Hun var det moralske holdepunkt. To av selskapet var et nygift par, som blev ærtet på hele rejsen. Det lønnet sig; ti de var begge meget kvikke, og gav igjæn. En ung grosserer gjorde kur til to av damerne — påstod man — uten at få på det rene hvem han mest holdt av. Med at få dette avgjort hjalp hele det øvrige selskap ham, de to damer aller mest. En ung filolog blev fra første nat på kystbåten døpt «Den forlatte». Med untagelse av den gamle dame holdt de andre et svare leven, og ingen sov en blund. Han alene kunde ikke danse, ej heller synge og slet ikke gjøre kur; han kunde ikke engang gjøres kur til; ti da blev han flau. Følgen var at alle, ændog Mary, gjorde kur til «Den forlatte», bare for at nyde hans elendighed. Den som var ophavet til løjerne, var bestandig Jørgen Thiis; det var hans lidenskap at ærte. Hans opfinsomhed i den vej kunde ikke altid siges fri for ondskap.

I begynnelsen gik han selv fri. Men litt efter litt våget ændog «Den forlatte» sig på ham. Hans appetit, hans herskesyke og især hans underdanige tjenerrolle overfor Mary stiklet de alle til. Mary hadde Krog'enes årvåkne øje for overdrivelser, så hun lo med, også når det gallt underdanigheden mot henne. Han lot sig ikke i minste måte genere. Han spiste like godt, var like

pedantisk som togfører, og forblev urokkelig Marys opfinsomme, uavladelig tililende hjælper.

Skibet var aldeles fullt av passagerer, deriblant en mængde utlændinger; men Jørgen Thiis's muntre selskap blev det centrale. Naturen kallte så idelig på passagerernes beundring, at de ikke altfor meget gned sig in på hværandre. Det var som hørte de noget stort bli foredraget. Det ene under avløste her det andre. Dertil kom daglængden. For hvært døgn blev natten kortere, tilsist ingen. De sejlte frem i bare lys, og det beruste. De blev ikke trætte. De drak, de danset, de sang; tilsist var de alle stemt sammen. De foreslog ting som ellers hadde syntes umulige; her passet det in i landskapets villhed, i lysets rus. En dag Mary i stærk blæst hadde mistet sin hat, hoppet to kavalerer overbord efter den. Den ene var naturligvis Jørgen Thiis. Sindenes spænning var højt over hværdagens. En og annen gik træt; de sov rundt i dager og nætter. Men de fleste holdt ut, i alle fall så længe det gik fremover. Blant dem Mary.

Jørgen Thiis hadde ved sin ærbødige fasthed tvunget frem at alle behandlet henne mere eller mindre som han selv. Ej heller intraf det minste som forstyrret dette. Hvad som især skylltes hennes egen højt opøvde form med alle dens årvåkne hensyn.

Da de steg fra borde, og gik over til kystbåten igjæn, var det av oprigtig taknemlighed at hun bad Jørgen Thiis følge med hjæm til Krogskogen. «Jeg kan ikke slutte av med én gang,» sa hun.

Og der blev han flere dager. Alt fandt han der skjønt og koseligt. Den kunstsans han ejde, gik mest i det mindre; han sværmet således for etnografiske snurrepiperier, og her var der nok av dem. Værelserne og deres utstyr fallt så akkurat i hans smak. Til fru Dawes, med hvem han hadde frisprog, betrodde han sig; det lune, dæmpede stemte ham erotisk, sa han. Han fantaserte på pianoet, lange stunder, atter og atter. Og det var altid i den retning.

Mary behandlet han med samme ærbødighed på tomandshånd som blant andre. Så længe hun hadde kjænt

ham, hadde hun ikke hørt ett eneste ord som kunde tages for inledning til et frieri; ja ikke engang ett ord som kunde kalles inledning til inledningen. Og det syntes hun om.

De strejfet sammen i skog og mark; de rodde sammen på besøk til slægtninger. Han hadde nøklen til hennes badehus. Han var der før nogen annen var oppe. Ofte igjæn efter deres turer.

Mary selv var blet omgjængeligere. Han bemærket det. «Ja,» svarte hun, «de unge mennesker her lever mere sammen, likesom i en søskenkjæde, er derfor anderledes, friere, friskere. De har smittet mig.»

Han skulde en morgen til byen, og Mary fulgte med. Hun vilde besøke onkel Klaus, hans plejefar. Hun hadde ikke set ham siden hun kom hjæm.

Han sat innerst inne i en røksky som en edderkop bak sit grå garn. Han sprang op, da han så Mary stige in, skammet sig og førte henne in til «storstuen». Jørgen hadde forberedt Mary på at han næppe var i godt lune; han hadde atter lidt tap. De sat heller ikke før i den tomme stive storstue, så begynte han at klage over tiderne. Som hans vis var, slog han krøl på ryggen, skrævet ut med benene for at sætte albuerne på dem og de lange fingre mot hværandre. — «Ja, dere har det godt, som bare morer dere!» Kanske vilde han gjøre dette godt igjæn. Han sa: «Jeg har aldrig set et vakkrere par!»

Jørgen lo, men blev rød helt op til tinningerne. Mary sat ubevægelig; det nådde henne ikke.

Jørgen fulgte henne tilbake til Kroggården ved torvet; det var like ved. Han sa ikke et ord undervejs, og tok flygtig avsked. Siden kom der bud fra ham, at han måtte bli til om kvællen; da kom han til Krogskogen på sin cykkel. Det var ikke efter avtalen; men hun rejste.

På dampskibet hjæmover tok hun så tanken op: et par av henne og Jørgen Thiis? Nej! Det hadde aldrig været i hennes sinn. Han var en vakker, elegant kar, en udmærket kavaler, en virkelig kunstner på pianoet. Hans gode hode, hans takt var der bare én mening om.

Selv det som engang frastøtte så, hans nydelsessyke, som kunde skyte op i blik og mine og få det sugende hun vændte sig fra . . . kanske det var fra den underbund det andre var kultiveret op? Sansen for det fullkomne i kunst, i disciplin, i sprog? Men der forblev noget uopklaret. Det var henne likegyldigt hvad det var; ti hun kastet alle disse betragtninger overbord. De vedkom henne ikke.

Hun hadde set en bondekone som hadde tjent hos dem i sin ungdom; hos henne satte hun sig. Konen blev glad: «Nej, hvordan lever Deres far? Nu er jeg blit gammel; men jeg siger, at så mange jeg har lært at kjænne — snillere mann æn Deres far har jeg aldrig møtt. Han er og blir den beste.»

Det kom så uvæntet og varmt, at Mary rørtes. Konen fortalte så det ene drag efter det andre om farens hensynsfullhed og godhed. Hun blev ved helt til de kom frem. Først syntes Mary at intet skjønnere var hændt på længe. Men så blev hun rædd. Hun hadde likefrem glæmt hvor højt hun selv ælsket ham. Vænnet sig av med at gi uttryk for det. Hvorfor? Hvorfor var hun optat av så meget annet og ikke av ham, som var den beste og kjæreste av alle?

Hun skyndte sig opover mot huset. Skjønt han var blet så sykelig, hadde hun i den senere tid næsten ikke været hos ham.

Da hun kom nærmere, så hun Jørgens cykkel stå lænet op mot trappen, hun hørte ham spille. Men hun skyndte sig forbi og in til sin far, som sat i kontoret foran pulten og skrev. Hun slynget armene om ham og kysste ham, så ham in i hans gode øjne, og kysste ham én gang til. Med sin snare sans for komik lo hun ved at se hans forundring. «Ja, du kan nok se på mig, for jeg gjør det så altfor sjælden. Men det er nu så likevel, at jeg holder så grænseløst av dig.» Atter kysste hun ham. «Mit kjære barn!» sa han og smilte gjænnem overfallet på sig. Han var lykkelig ved det, det så hun. Efterhånden fik hans øjne den ejendommelige lysning som ingen glæmte. Hun tænkte ved sig selv: dette gjør jeg herefter hvær, hvær dag!

Jørgen og hun hadde avtalt en cykkeltur opover bygden. Næste dag var de på farten. Den slægtning de kom til, en kompanichef, blev glad ved besøket. De måtte ændelig bli der både to og tre dager. Omegnens ungdom kalltes til, en sætertur kom i stand, atter noget for Mary aldeles nyt. «Jeg kjænner alle land, bare ikke mit eget.» Næste år vilde hun rejse i Norge; dertil behøvdes ikke særligt rejsefølge. Med denne utsigt for øje blev farten hjæmover en herrefærd.

Just som Jørgen og hun satte sine cykler op mot trappen, kom den lille Nanna springende ut av døren og fort nedover trappen. Hun gråt, men så ikke dem som kom; hun skulde til den andre siden. Da Mary ropte: «Hvad står på?» stanste hun og brøt ut: «Å, kom, kom, jeg skulde ut efter folk!» Like fort opover igjæn for at mælde at nu kom de. Jørgen efter, så Mary. Det bar in i forstuen, op trapperne, fremover gangen in til siste dør til højre. Der innenfor lå Anders Krog på gulvet og fru Dawes på knæ hos ham, hylende. Han hadde fåt slag. Jørgen tok og bar ham fremover til hans seng, og la ham til rette på den. Men Mary styrtet ned igjæn til telefonen efter doktor.

Doktoren var ikke hjæmme, hun søkte ham fra sted til sted. Imens skrek det i henne av fortvilelse over at hun ikke hadde været hos ham, da dette kom på! Hun hadde jo nætop lovt sig selv hvær dag at være god mot ham — og hadde så rejst fra ham! Ja, ænnu idag hadde hun glædet sig over til sommeren at kunne rejse rundt i landet uten ham! Hvordan var hun blet? Hvad var i vejen med henne?

Så snart hun hadde fundet doktoren, ilte hun tilbake til faren. Da var han klædd av, og Jørgen borte. Men fru Dawes sat på en stol ved hovedgjærdet med et brev i hånden, grænseløs ulykkelig. Ikke før så hun Mary, så rakte hun henne brevet uten at vænde øjnene fra den syke.

Brevet var fra en Mary ukjænt mann i Amerika, som mældte at bror Hans hadde tapt deres og sin formue. Selv var han svaksinnet, han hadde visst været det længe.

Mary kjænte til, at i Krogslægten var det på mannssiden ikke ualmindeligt at gamle folk blev skjørhodet. Men hun forfærdedes over sin far, som ikke hadde øvd kontrol! Også det var et betænkeligt tegn.

Hennes far måtte ha været på vej til fru Dawes med dette brev, da han fik slag. Døren var nemlig åpnet, og han lå like ved.

Mary læste brevet to ganger, vændte sig mot fru Dawes, som sat og gråt. «Ja, ja, tante Eva — det får ta's.» — «Ta's? Ta's? Hvad mener du? Pengene? Skitt med pengene! Men din far! Det herlige menneske, min beste ven!» Hun så ufravændt på hans lukkede øjne og gråt uten stans, mens hun gav ham de beste navn, den højeste ros, men på Engelsk. I det fremmede sprog fallt ordene som fra en fjærnere tid; Mary lå på knæ foran ham og sanket dem op. De kom fra hvær dag i de to gamles samliv, hvært med sit navn, hvært med sin takk — avtryk av hvad hun hadde mottatt av kjærlig tale, av gode øjne, i gaver og overbærenhed. Det kom så rikt, så varmt med en god samvittigheds frejdige styrke; ti fru Dawes hadde selv prøvd at være alt for ham igjæn, så langt hun hadde hat kræfter. Så gyllne ord der nu strøddes over Marys hode til ære for ham, så fattig gjorde de henne selv. Ti hun hadde været så lite for ham! Å, som hun angret, å, som hun var fortvilet.

Jørgen Thiis kom til syne ute på gangen, just som hun rejste sig. Hun bøjde sig ned efter brevet, og vilde gi ham det, da fru Dawes, som også så ham, bad ham hjælpe sig in på sit rum; hun måtte til sengs, hun også. «Gud vet når jeg nu står op igjæn! Er han færdig, så er jeg det også.»

Jørgen ilte til, fik den hele masse op av stolen, og svømte langsomt avsted med henne. Han ringte efter en pike, som så hjalp henne til sengs; selv gik han tilbake til Mary. Hun stod der ubevægelig med brevet, som hun nu rakte ham.

Han læste det opmærksomt, og blev blek. Ja, en stund var han likesom utslukt; Mary gik et par steg

mot ham; men han mærket det ikke. «Dette er det som har voldt slaget,» sa hun.

«Naturligvis,» hvisket han uten at se på henne. Litt efter gik han.

Mary stod igjæn hos sin far. Hans søte, fine ansigt kallte på henne, hun kastet sig atter ned over ham og hulket. Den hun mest holdt av, hadde hun været minst for. Kanske bare fordi han aldrig minte om sig selv? Hun forlot ham ikke, før doktoren kom og med ham sykeplejersken. Da gik hun in til fru Dawes.

Fru Dawes var overgit og syk. Mary vilde trøste henne, men hun avbrøt hæftig: «Jeg har hat det for godt. Jeg har været for sikker. Nu kommer alvoret!» Mary forfærdedes ved ordet; ti hun hadde det i sit eget hjærte hele tiden.

«Du mister os begge, stakkars barn! Og formuen!» Mary likte ikke at hun nævnte formuen. Fru Dawes følte det og sa: «Du forstår mig ikke, stakkars barn! Det er ikke din skyll, det er vor. Vi føjde dig for meget. Men du var også så slem, hvis vi ikke gjorde det.»

Mary så forskræmt op: «Jeg slem?» — Fru Dawes: «Jeg sa det til din far, barn, jeg sa det ofte. Men han var så ejegod, han bortforklarte det hvær gang.»

Jørgen kom in med doktoren. «Hvis noget støter til, kan det være forbi, frøken.» — «Blir han lam?» spurte fru Dawes. — Doktoren ungik spørsmålet; han bare sa: «Nu gjæller det ro.» Det blev stille efter den besked.

«Frøkenen får ikke lov at våke hos den syke. Heller to plejersker.» Mary svarte ikke. Fru Dawes begynte at gråte igjæn: «Ja, dette blir andre dager.» —

Doktoren gik, fulgt av Jørgen Thiis. Da Jørgen kom igjæn, spurte han sagte: «Skal jeg rejse, jeg også — eller kan jeg være til nogen nytte?» — «Å nej, forlat os ikke!» jamret fru Dawes. Jørgen så hen på Mary, som intet sa, heller ikke så hun op. Hun gråt stille.

«De vet, frøken,» sa Jørgen Thiis ærbødig, «at der er ingen jeg heller vilde være til hjælp.» — «Vi vet det, kjære, vi vet det!» hulket fru Dawes.

Mary hadde løftet hodet; men ved fru Dawes's ord tidde hun.

Da Mary noget senere kom ut fra fru Dawes, åpnet Jørgen nætop døren fra sit rum, som lå like op til Marys. Han blev stående i den vidåpne dør, så hun kunde se den pakkede kuffert bak ham. Hun stanste: «De rejser?» — «Ja,» svarte han. — «Her blir stille nu.» Han væntet mere; men der kom ikke mere. «Nu begynner jagttiden. Jeg hadde tænkt at spørge Deres far om jeg kunde få jage i hans skoger?» — «Hvis De kan nøje Dem med min tilladelse, er intet i vejen.» — «Tusen takk, frøken! Ja, da får jeg lov at se inom?» Han bøjde sig dypt og tok hennes hånd.

Derpå gik han in til fru Dawes for at sige farvel. Der blev han imidlertid minst ti minutter. Han kom ut igjæn nætop som Mary gik over til sin far.

Mens hun stod over sin far, begynte han at røre på sig, slog øjnene op! Hun knælte: «Far!» Han syntes at tænke sig om, og prøvde at tale; men kunde ikke. Hun skyndte sig: «Vi vet det altsammen, far. Men bry dig ikke om det! Vi skal ha det godt likevel.» Hans øjne viste at han forstod, om også langsomt. Han vilde løfte sin hånd, men mærket han kunde ikke. Han så smærtelig forbauset på henne; hun la sig ned mot ham, kysste ham og gråt.

Men han bedret sig utrolig fort. Var det Marys nærvær og flittige ombu som hjalp ham? Sykeplejersken sa det.

Nu kom en tid hvori hun var utrættelig i sin omsorg for de to syke, men samtidig satte hun sig in i styret av gård og hus. Hun overtok regnskapet og opsynet. Hun følte sig vel ved det; ti hun hadde anlæg for at holde orden og styre. Fru Dawes var helt forundret.

Ingen bekymring for fremtiden, intet savn efter alt det hun kom fra. Hun sa til dem som beklaget henne, at vel var det hårdt at de to gamle var syke, men ellers hadde hun det så godt at hun ikke ønsket det anderledes.

En ualmindelig varm dag et stykke ut i August hadde hun fra morgenen av hat meget at gjøre. Hun længtes efter at styrte sig i sjøen, straks hun fik tid.

Mellem fem og seks løp de nedover, den lille Nanna og hun. Først var begge sammen i badehuset; lille Nanna hadde slik fryd ved at stelle med Marys skjønne hår; idag skulde det løses. Så sprang hun op på hejen til den store sten, for fra den at holde vakt til begge sider. Mary vilde intet ha på, men boltre og svømme av hjærtens lyst. Så la hun i vej mot øen. Derfra kunde hun selv se inløpet til begge sider og vejene. Alt stille, ingen fare. Derfor tilbake igjæn!

Sjøen kjælte og bar, solen spilte på armene, som kløv den, landet foran lå høstmæt med fet hå, sjøfugl vugget i bugten, andre skrek over henne. «Jeg, som gruet så for at være alene—!»

Da hun nådde frem, vilde hun ikke op; hun la sig på ryggen og hvilte. Så nogen tak, og hvilte på ny. Stranden var inbydende; hun la sig der i solsteken. Hodet halvt på en sten, håret flytende. Å, for velvære! Men noget mante henne til at se op. Det gad hun ikke. Jo, hun burde se op, dit piken sat. Men hun ænste det ikke. Der sat jo Nanna på vakt. Så meget utrettet det dog at velværet taptes; hun sluttet. Da hun rejste sig for at gå bort mot trappen under badehuset, så hun bak den store sten — Jørgen Thiis i jagtdragt med gevær over skulderen! Den lille pike stod oprejst på stenen, urørlig; hun stirret på ham, som blev hun holdt fast.

Hete blodbølger skylte gjænnem Mary med harm og avsky. Er han uten skam? Eller har han tapt forstanden? Utvortes lot hun som hun intet så — kastet sig fremstupes i sjøen, og svømte mot trappen, den hun rolig tok fat i — og forsvandt.

Men åndetaket gik med voldsom magt, hun var så het at hun glæmte at tørre sig, glæmte at klæ sig på. Hun tændtes op stærkere og stærkere, tilsist kokte det av hævnlyst og raseri. Den galante Jørgen Thiis turde fornærme henne som ingen før i hennes liv.

Hun tomlet og basket med dette forstandsløse, uhæ-

derlige overfall, til hun var inne i forestillinger som bortførte. Hun stod atter foran atletens kraftfulle krop, hun hadde atter Alices meget vidende øjne på sig. Hun skalv — da hun hørte skrik av barnet deroppe. I hennes ophisselse var hun nær ved at skrike igjæn. Hvad kunde det være? Intet vindu vændte ut til den side. Gjænnem døren turde hun ikke se; ti hun hadde intet på. Aldrig hadde hun skyndt sig så med at klæ sig på; men det gik i bal for henne just av den grunn; derfor drog det ut. Hun vilde ikke vise sig halvklædd for Jørgen Thiis.

Nætop som hun var kommet så langt at hun kunde tænke på at åpne, hører hun lille Nannas tripp-trapp på landgangsbroen. Mary rev op døren, den lille kom styrtende in og like i fanget på henne. Der gjæmte hun hodet og gråt, så hun hikstet uten at kunne tale.

Mary fik henne rolig, især ved at love henne at nu skulde hun få rede hennes hår. Da fortalte hun at løjtnanten stod bak stenen, før hun mærket det. Hun hadde sittet og sunget og slet ikke hørt ham. Han hadde truet til henne. Å, hun blev rædd, for han så stygg ut! Å, han så stygg ut! Ikke før gik Mary in i huset sit, så satte'n på sprang nedover, like på huset!

«Jørgen Thiis?»

«Da skrek jeg alt jeg orket! Da stod han. Men så vændte han, og kom opover mot mig. Jeg ner av stenen og in i skogen . . .» hun kunde ikke mere, hun gjæmte hodet igjæn i Marys skjørter og gråt.

Dette blev værre æn værst! Mary kunde først ikke rumme det i sin forstand.

Men litt efter litt gik det op for henne at han måtte være en annen. At han hadde stormende lidenskap. At han hadde mot til vældig hensynsløshed. Om han var kommet . . . ?

Stolt og stærk som hun kjænte sig, var det blet utvisning for altid — det og intet annet.

Men på vejen hjæmover lot hun Nanna gå i forvejen. Grunnen var at hun næppe kunde flytte den ene fot frem for den andre, så overvældet tankerne henne.

Hvorledes kunde en mann til daglig styre sig, når han

bar på så voldsomt begjær? En lang, lang ophobning måtte ha gåt forut; ellers kunde han ikke ligge under for et uhørt overfall på sig selv — og på henne!

I alle disse år hadde han brænt op av attrå? Hans hyldning, hans ærbødighed, hans evige omsorg — var altsammen røk fra det underjordiske krater? Som en vakker dag kaster flammende sten og glødaske!

Jørgen Thiis var altså farlig? Han minket ikke ved det; han steg! Den var prisværdig, den tvang han hadde lagt på sig selv — til ære for henne! At fristelsen en dag åpnet for de oprørske kræfter han hadde lukket inne — skulde hun egentlig bli vred på ham for det?

Hele resten av dagen, ja ænnu da hun klædde sig av, arbejdet hun med dette. Næste dag besluttet hun at nu skulde det være slut. Det brøt op noget hun hadde dæmpet én gang før; det måtte ikke forstyrre den takt hun holdt på at ordne sit liv in i. Derfor tok hun op igjæn sit arbejde strængere æn nogensinne, ja hun økte det. Hun gik nemlig tilbake i sin fars bøker og løse optegnelser (det var altfor mange av dem!); hun vilde ha rede på hvorledes det stod i det hele. Han hadde dog en formue også her, og han kunde umulig ha brukt alt han fik fra Amerika. Men hun fandt ikke hvad hun søkte. Faren turde hun ikke bebyrde, og fru Dawes visste intet.

Men så hel og tæt hennes iver var — noget fra igår smøg in med. Jørgen hadde naturligvis villet bade; fra badet gå op og hilse på. Efter det som hændte kom han ikke. Kom han overhode mere? Uten på nyt at bli bedt? Han hadde jo forløpet sig, så det forslog. Hun hørte det blev skutt omkring der de følgende dager. Andre talte også om at det blev skutt længer borte. Men ikke kom han annen dag, ikke kom han tredje, ikke fjærde. Hun syntes om det.

Fordi tankerne så tit var i hejerne og skogen, gik hun en dag, litt før middagstid, ditop. Som altid i den siste del av August kan vejromslaget i det sydlige Norge være stærkt. Det var nu koldt; hun følte det friskt at stige til vejrs i nordenvinden, som lekte om

henne. Hun gik op noget nedenfor husene; der var lettere. Hun kløv raskt, hun var så vant, og hun længtes efter at komme højere op, stå i vinden og se utover det oprørte hav. Fra første højde nød hun alt utsynet over vollene, der folk holdt på med håen, som idag spredtes for tørk, over bugten, holmerne, havet, som idag var sort og bar mange sejlere og enkelte dampere. Men ovenover sig hadde hun en skrækkelig sjau av kråker; der blev sikkert holdt dom. Hun så en og annen skjære luften og forsvinde længer inne på hejen og mere mot nord. Spektaklet blev værre og værre, jo højere hun steg. Så skyndte hun på, kanske hun kunde redde den som hadde forsét sig. Helt opskaket var hun, så det løp henne koldt ned ad ryggen. Hun trodde, at når hun klarte næste fremspring, måtte hun se dem. Istedenfor så hun, da hun stak hodet op, en mann ligge på maven et godt stykke fra henne, længer mot nord, like over husene. Det var Jørgen Thiis! Først dukket hun; men så steg der en glad hævnfølelse i henne, og med den steg hun selv op, raskt, bestemt. Han så henne, og sprang i vejret, forstyrret, skamfull, og rev huen av, satte den på igjæn, visste ikke til hvad kant han skulde se eller vænde sig. Hun kom langsomt, rigtig nydende ham. Allerede på avstand ropte hun: «Så det er sådan De går på jagt? — Kanske De vil skyte vore høner?» Da hun kom nærmere: «De har ikke hund med? Å nej, vore høner kan De skyte uten hund. Eller kanske De har ikke hund heller?»

«Jo, men idag gik jeg ikke ut for at skyte. Jeg er færdig.»

Disse enkle sagtmodige ord, som han sa uten at våge sig til at se på henne, kastet hennes følelser om. Hun vilde ikke mishandle ham. Hun hadde hørt nok om onkelens tyranni.

Kråkerne raste værre æn før. «Hør! Det blir holdt dom! At De ikke hjælper den stakkaren?» — «Det har De sandelig ret i!» sa han, lykkelig over at slippe fri. Han bøjde sig efter sit gevær, og sprang. Hun efter. Først en liten højde, så vejen bortover. I og omkring to gamle træer raste de grå tingmænn; der var hundrer.

Men ikke før så de en mann med gevær, så spredtes de, skrålende, til alle sider. Deres opgjør var ændt.

Ganske rigtig: mellem to store trær lå en usædvanlig stor kråke, ribbet og blodig, i sine siste trækninger. Jørgen vilde løfte den op. «Nej, rør den ikke!» ropte Mary og vændte sig bort. Hun gik straks nedover mot bærgkanten igjæn. Hun hørte ham ikke komme efter, og stanste: «De kommer dog med? Og spiser middag?» Han kom. Så gik de stilltiende sammen, til de kom dit hvor han hadde ligget. Han skyndte sig: «Hvordan står det til hjæmme hos Dem?» — Hun smilte: «Jo takk, efter omstændighederne virkelig bra.»

Røken fra skorstenspipen hvirvlet op. Takenes sten med blå glasur lå fornemt dækkende alle hus. De store haver til begge sider med sandganger lå som utslagne vinger med striper i utfra husene. Altsammen så levende som kunde det i næste øjeblik løfte sig. — «Har De ligget længe her?» spurte hun ubarmhjærtig; hun holdt det jo for en slags besættelse. Han svarte ikke. Hun tok fat på nedstigningen; herfra var den meget bratt. «Skal jeg hjælpe Dem?» — «Å takk, jeg har gåt den oftere æn De.»

Det blev et stille måltid. Jørgen spiste, og det gjorde han altid langsomt; men aldrig som idag. Mary var snart færdig med hvær ret, og sat og så på ham. Sa et og annet som fik høflige svar. Hans øjne, som ellers var over henne som skyllende bølger der vilde suge henne med... idag forlot de vanskelig tallerkenen. Med ett sluttet han: «Er De ikke vel?» — «Jo takk, men jeg er mæt.» —

.... Nogen minutter senere kom han ut fra Anders Krog. Mary var kommet litt før ut fra fru Dawes, og hadde nætop åpnet til sit rum. Jørgen Thiis sa: «Jeg finner Deres far, frøken, meget bedre.» — «Ja, han kan si et og annet. Og bevæge armen en smule.» — Jørgen hørte øjensynlig ikke. «Er dette Deres rum? — Jeg har aldrig set det.» Hun gik av vejen, han så og så. «Vil De ikke gå in?» — «Får jeg lov?» — «Værsgod!» Han gik frem til tærskelen, over den, langsomt; hun fulgte. Han stod aldeles stille og åndet dypt.

Hun ved siden. Var værelset overtrukket med kniplingsværk? Han kunde ikke samle det. Sengen, møblerne, hvitt med blått, eller blått med hvitt, amoriner i taket, malerier, deriblant et av hennes dejlige mor, og blomster foran det. Og den duft... ikke nætop av blomster alene, men av henne og hennes. Hun stod her ved siden av, i sin blå kjole, den med halværmerne. I denne rene duft, i denne farveynde skammet han sig. Han skammet sig, så han kunde styrte ut. Han kunde ikke styre det, det begynte at hive og hejse i brystet på ham; en skjælving kom over ham. Det var som måtte han briste i gråt. Da glimtet det av to hvite armer, og han hørte noget sagt, blått og hvitt og hvitt og blått, det også. Så glimtet igjæn de to hvite armer, og han hørte tydelig: «Men Jørgen! — Men Jørgen!» Han kjænte en hånd på sin arm, og han kom i sæte. Hun hadde virkelig sagt «Jørgen», to ganger «Jørgen». Nu strøk hun ham over pannen, og førte håret bort fra den. Så bløtt, så blomsterlinnt. Det løste for noget; alt sårt og hårdt smæltet under hennes hånd og rant væk. I en usigelig følelse av varmt. Hun, som nu bøjde sig over ham, var egentlig den første som hjalp ham, fra han var barn. Han hadde følt sig så ene. Slik tillid til ham i det håndtryk. Så ufortjent. Det gjorde godt! Å, som det gjorde godt! Han drømte han var god, han også, i gode magters vold. Det hvite og det blå slog telt over ham. In under det tok disse store gode øjne hans sjæl op i sin. Han sa unskyllende og meget sagte: «Jeg holdt det ikke længer ut.» Hvad det var han ikke holdt ut, forstodes; hun drog sig straks tilbake.

«Mary» hvisket han. Det kom uten at han vilde det, han tænkte højt. Det skræmte ham, det skræmte henne. Hun veg længer fra ham, hennes øjne blev uklare, noget likesom svigtet. Det så han — og før hun ante det, før hun selv visste det, var han hos henne. Omslynget henne, trykket henne op til sig. Blev vill av at kjænne hennes legeme mot sit, kysste, kysste henne, der han traf. Hun bøjde sig bort — snart til den ene side, snart til den andre. Da kysste han på halsen, rundt om på halsen. Hun følte det gallt noget. Bare

én arm hadde hun fri; men med den støtte hun ham fra sig. Samtidig bøjde hun sig så langt bakover at hun var ved at falle. Han kom derved over henne, det tændte, og han vilde benytte sig av det. Men han måtte løse sin høјre arm for at få tak under henne. Just derved fik hun sin venstre arm fri, satte den mot hans bryst av al sin magt, så hun fik dreje sig til siden og stod. Øjnene møttes. De var ville, flammerne i dem brøtes. Ingen talte. Åndedrættene korte, kvasse.

«Mary!» hørtes ute fra gangen i skrik. Det var fru Dawes! Fru Dawes, som ikke mere kunde forlate sin seng — stod på gangen! «Mary!» én gang til, så fortvilet som var hun ved en avmagt. Begge ut. Fru Dawes stod i sin natdragt utenfor sin opslagne dør, lænet til væggen. Hun var ved at segne, da Jørgen Thiis styrtet til, og tok under hennes armer. Op trapperne kom den ene pike efter den andre, også lille Nanna. Jørgen stod og holdt på fru Dawes, til de med forenede kræfter fik løftet henne og båret henne in. Selv satte hun ikke mere fot under sig. Øjnene var i; om hun var besvimet, visste de ikke. Det var en forfærdelig tyngde. Alt de løftet og drog, var det bare så vidt de fik henne frem over tærskelen og in. Langsomt frem over gulvet; men der stod det værste igjæn, nemlig at få overkroppen op i sengen; ti de kom ikke til. Hvær gang overkroppen var ved sengkanten, vilde benene ikke efter; hun gled ned igjæn; hun hjalp ikke selv det minste, hun bare stønnet. Før Jørgen fik rigtig tak, var hun atter på gulvet, hele mennesket. Ændelig da de atter fik overkroppen op, men ikke så langt at den lå ved sin egen tyngde, blev de rent fortvilet; de forstod ikke hvordan de skulde bære sig ad. Den lille pike skoggerlo og løp; Jørgen kastet et rasende blik efter henne. Dette blev for meget selv for Mary. For tre minutter siden hadde hun kjæmpet fortvilet — og nu kom der en latterlyst over henne, så stor at hun måtte løpe ut, hun også. Der stod hun med lommetørklæet for munnen, tvekroket av latter, da sykeplejersken kom ut fra farens rum; han vilde vite hvad dette altsammen var. Mary gik in. Hun kunde næppe for latter forklare

ham det, nemlig fru Dawes's stilling og Jørgens og pikernes slit. Hennes far strævde med at få spurt hvad fru Dawes vilde ute på gangen. Da stanste Marys latter. En av pikerne kom fra fru Dawes's rum og mældte at nu var fruen i sengen. Hun bad om at få tale med frøkenen.

Derinne stod Jørgen ved foten av sengen; fru Dawes lå og stønnet og gråt og ropte på Mary. Ikke før viste Mary sig i døren, så begynte hun: «Hvad var det med dig, barn? En forfærdelig angst kom over mig — hvad stod på?» Mary kom hen til henne uten at se på Jørgen. Hun knælte hos sin gamle veninne, la så armen om hennes hals: «Å, tante Eva!» sa hun og la hodet mot hennes bryst. Noget efter gråt hun. — «Hvad er det? Hvad er det? Hvad gjør dig så ulykkelig?» jamret fru Dawes, hennes hånd strøk og strøk over det dejlige hår. Ændelig så Mary op; Jørgen Thiis var borte. Men hun tidde. «Aldrig har jeg følt det så,» begynte fru Dawes igjæn, «uten at noget skrækkelig stod på?» Mary tidde. «Var det noget med Jørgen Thiis?» Mary så på henne. — «Gud, ja! Jeg tænkte det! — Men husk, mit barn, at han har ælsket dig, fra første gang han så dig, og aldrig nogen annen. Det er svært det, ser du. — Og ikke én eneste gang gjort så meget som en antydning til dig — har han vel?» — Mary rystet på hodet. «Det er meget, det. Det viser karakter, det. Tjenester har han gjort dig, og æret dig har han — ja vær ikke for stræng! Først nu du er fattig, tør han .... ja hvad var det?» — Mary ventet litt; så sa hun: «Først var det som han skulde få ondt. Men så blev han med én gang gal.» — «Å, jeg kunde fortælle dig noget, jeg også... Ja, ja, ja!» Hun fallt i tanker. Så mumlet hun: «De, som går sådan årevis...» — «La os ikke tale om det!» avbrøt Mary og rejste sig. — «Nej. Det er...» — «Ikke mere om det!» gjæntok Mary. Hun gik hen til vinduet. Så hørte hun fru Dawes bak sig: «Han har talt til mig, må du vite. Om han nu turde by sig frem. Han kunde ikke tænke sig noget skjønnere. Træ til, når vi ikke længer kan. Men han synes du er for utilnærmelig.» Mary gjorde en

uvilkårlig bevægelse. Fru Dawes så den: «Vær nu ikke for stræng, Mary! Vet du, mit barn, at din far og jeg synes begge to. . .» — «Nej, tante!» Mary vændte sig raskt mot henne — ikke egentlig uvillig, men dog sådan at dette ikke kunde gå videre.

Mary blev derinne. Hun vilde ikke risikere at træffe Jørgen Thiis. Engang Mary hjalp fru Dawes med noget, sa denne: «Du vet, barn, han skal arve onkel Klaus?» Da Mary ikke svarte, turde hun bli ved. «Jørgen tror onkel Klaus vil hjælpe ham, hvis han gifter sig.» Mary lot det gli forbi.

Da farvandet var frit, gik Mary in til sig selv. Hun tænkte gjænnem igjæn den hele scene og glødet; men undredes over at egentlig var hun ikke vred. Det var jo dog frygteligt.

Og just som hun tænkte: hvad nu videre? banket det diskret på. Hun blev harm, hun hadde nær sprunget til og låst. Litt efter sa hun: «Kom in!» Døren åpnedes og lukkedes uten at hun så sig om; hun sat i sin store stol. Sagte, ydmygt kom han frem og satte det ene knæ på gulvet, idet han la ansigtet i sine hænder. Der var intet i det som støtte henne. Han var stærkt bevæget. Hun så ned på hans smukke hode med det bløte hår. Hun dvælte ved hans lange musikfingrer. Noget fint ved ham forsonte. Men dette sentimentale! «Skal jeg rejse?» var det eneste han sa. Hun væntet litt, så svarte hun: «Ja.» Ganske sagte. Han lot hænderne falle, tok hennes højre hånd og trykket sine læber mot den, langt, men ærbødig. Rejste sig og gik.

Under kyssen, så ærbødig den var, rislet en oprivende fornemmelse gjænnem hennes legeme. Av den hun før følte, da han kysste og kysste, så hun var nær ved avmagt. Hun blev forundret sittende. Længe efter han var gåt. Hun tænkte atter deres kamp igjænnem i det minste, og sittret. «Hvorfor er jeg ikke vred på ham?»

Så banket det igjæn. Det var piken fra fru Dawes, som spurte om hun vilde komme derin. «Du lot ham rejse, barn?» Fru Dawes var mer æn bedrøvet. Hun løftet sig i sæte av iver og lænet sig på den ene arm. Hennes kappe sat skjævt over det grå, korte hår, den

fete hals var rødere æn vanligt, som hadde hun hat det for varmt. «Hvorfor lot du ham rejse?» gjæntok hun. «Det var ham som vilde.» — «Kan du si sådant, barn? Han var jo herinne og klaget. Han vilde heller bli æn han vilde leve! Du har ikke forstand på det. Du gjør jo aldrig annet æn fornægte ham. Og torturere ham.» Hun la sig bakover igjæn, helt opgit. Ordet «torturere» gjorde et forbigående komisk intryk; men Mary hadde selv en følelse av at hun burde ha talt med ham, før hun lot ham gå. Gå skulde han.

Der kom nokså vanskelige dager. Anders Krog blev dårligere ved et vejromslag, og der var diætbesvær. Han hadde mere ondt for at uttrykke sig. Mary var meget hos ham; da var hans øjne om henne og efter henne, så det næsten gjorde henne rædd.

Fru Dawes sendte små sedler in til ham. Sit skriveri måtte hun fortsætte også i sengen. Han så længe på Mary, hvær gang disse sedler kom. Så gjættet hun jo hvad de handlet om.

En dag sa fru Dawes til henne: «Du overvurderer dig, når du tror du kan leve her alene med os.» — «Hvad mener du?» — «At så træt du kan være av selskapslivet om våren — når høsten kommer, drar det. Du er for vant til det.» —

Mary svarte intet den gang; men nogen dager senere — vejret hadde længe været surt, hun hadde ikke været ute — sa hun til fru Dawes: «Du kan ha ret i det, at det liv vi nu har levd sammen i alle disse år, har dype røtter i mig.» — «Å, dypere æn du selv vet, barn!» — «Men hvad vil du jeg skal gjøre? Jeg kan ikke komme fra her. Jeg vil det heller ikke.» — «Nej. — Men du kan skifte litt på?» — «Hvorledes?» — «Du forstår det godt, barn! Var du gift, levde han stundimellem med dig her, og du stundimellem med ham der han nu skal hen.» — «Et underligt ægteskap!» — «Jeg tror ikke du kan komme det nærmere.» — «Hvad komme nærmere?» — «Det livet kræver av dig. Og det du er vant til.»

Mary følte, at farens ønske var i det som fru Dawes nu sa. At det som gjorde ham mest urolig, var hen-

nes skjæbne. At han vilde kjænne trygghed i et ægteskap med Jørgen, under onkel Klaus's omsorg. Det lå over henne som et tryk at farens ønsker hadde hun hitintil tat lite hensyn til.

Hele denne tid, alle disse overlægninger syntes henne som recitativet i en opera, det som forbinder to handlinger.

Når hun nu det høstnet så ut over bugten, kjænte hun sig som infanget. Stod hun oppe på hejen og så høstens hårde intog i de skumsprøjtende bølger, visste hun den kom med stængsel for vinteren. Da jog det i henne; hun var vant til annet.

Også i blodet jog det. Hun var ikke rolig længer. I minnet var Jørgen ikke frastøtende. Atmosfæren som fulgte ham, var ændog sympatisk.

At et slaganfall hadde lagt faren overænde, og at Jørgen da var nærværende, og at faren ønsket ham... bant det ikke sammen? Var det ikke skjæbne i det?

At træ op ved Jørgens side i Stockholm[1], og senere sendes længer ut — en naturligere avslutning av hennes rejseliv, en alsidigere bruk av hvad hun i det hadde lært, kunde ikke let finnes.

Onkel Klaus skulde skaffe hjælp. Ordentlig hjælp! Hun kjænte sin magt over onkel Klaus. —

«Alt i alt, kjære tante Eva,» sa hun en dag hun sat ved hennes seng og småpratet. «Du kan skrive til Jørgen.»

*

— Mary stod selv på bryggen, da båten la til. Det var lørdagseftermiddag, alle som kunde drog ut av byen for at nyde de siste høstdager i det fri. Det var en god dag. I det sydlige Norge kan de ha sådanne langt in i September. Mary stod klædd i blått med en blå parasol, som hun viftet mot Jørgen med og mot nogen veninner som stod sammen med ham. Alle ombord stævnet til landgangen for at se.

Jørgen følte, straks han stod hos henne, at han måtte være forsigtig. Han gjættet på at hun hadde tat mot ham her nede, nætop for at møtet mellem dem ikke kunde bli intimt.

[1] Sveriges utenriksministerium var den gang Norges.

Opover blev der talt om alle svaler som samlet sig nu til rejsen. Om gårdstyreren, der nætop hadde skutt en vældig ørn. Om det skrivebræt fru Dawes hadde fåt konstruert. Om den gode efterslått, om priserne på frugt og turnips. — Inne i gangen sprang hun fra ham med et kort «Unskyll!» Hun fór op trappen. Gutten som bragte Jørgens kuffert, kom efter in; Jørgen og han stod der og visste ikke hvorhen. Da hørtes Mary oppe fra: «Denne vej!» De kom. Hun åpnet til gjæsteværelset ved siden av sit eget, og bad gutten sætte kufferten in der. Til Jørgen sa hun: «Skal vi så gå in til far?» — Hun gik selv foran. Sykeplejersken var der ikke. Væntelig var det for at fjærne henne hun først sprang op.

Der tændtes straks lys i den sykes øjne, da han bak henne i den åpne dør så Jørgen. Ikke før var døren lukket, så gik Mary hen til sin far, lutet sig fremover ham og sa: «Nu er Jørgen og jeg forlovet, far.»

Al den godhed og lykke som kan samles i et åsyn, strålte ut av farens. Smilende vændte hun sig mot Jørgen, som stod blek og betat, færdig til at styrte hen og omfavne Mary. Men han følte hun nok vilde ha hans overraskelse, hans taknemlighed og hans tilbedelse, men uten ceremonier. Det gjorde intet skår i hans lykke. Han møtte hennes smilende øjne med den fulleste, inderligste fryd. Han trykket den hånd som Anders Krog kunde røre, han så ham in i de tårefyllte øjne, hans egne fylltes. Men der blev ikke talt, før Mary sa: «Nu går vi in til tante Eva!»

Med sejersfølelse gik hun selv foran. Han beundret henne og fulgte. Hans hjærte var fullt, ikke minst av begejstring over den storladenhed hvormed hun hadde tilgit. Han tænkte: ute på gangen vil hun vænde sig, og da... Men hun gik like til fru Dawes's dør og banket på.

Så snart fru Dawes så Jørgen, slog hun de fete hænder sammen, rev i kappen og vilde rejse sig — men orket ikke for utbrudd av bevægelse. Hun fallt ned igjæn og gråt, velsignet, strakte armene ut, Jørgen gik hen i dem; men hun fik ham ikke til at kysse sig.

Så snart der kunde tales et fornuftigt ord, sa Mary:

«Synes ikke også du, tante Eva, at imorgen burde vi to ta in til onkel Klaus?» — «Det ene rigtige, mit barn! Det ene rigtige. Hvad har I at vente efter?» — Jørgen strålte. Mary drog sig tilbake, forat de to fortrolige kunde tale ut.

Da de atter møttes, forstod han at parolen lød: «Se, men ikke røre!» Det fallt hårdt; men han tilstod, at den der således hadde formastet sig, burde holde sig i skinnet. Selv vilde hun bestemme over sig selv.

I sin sejersfølelse var hun skjønnere æn nogensinne. Det syntes ham en nåde da hun sa «du» til ham. Det var også alt hun nedlot sig til. Han væntet og væntet! men hun gav ikke mere. Ikke den hele dag. Så tydde han til pianoet, og jamret frygtelig. Mary satte dørene op, så fru Dawes kunde høre. «Den arme dreng!» sa fru Dawes.

Næste dag kom hun ikke ned, før de skulde med dampskibet in til onkel Klaus. «Idag er du rigtig *la grande dame*» — Jørgen mønstret henne beundrende! hun stod i sin eleganteste Pariser for utgående. «Du vil imponere på onkel Klaus?» — «Også det. Men det er jo søndag. — Sig mig,» og hun blev pludselig alvorlig: «Vet onkel Klaus om fars uheld?» — «Ja, om hans sygdom?» — «Nej, om grunnen til den?» — «Det vet jeg ikke. Jeg kommer hjæmmefra. — Jeg har intet sagt. Ikke engang hjæmme.» — Det syntes hun om. De hadde derfor også en hyggelig, munter tur nedover til dampen og videre med den. De hvisket om bryllup, om permissjon for den første måned derefter, om livet i Stockholm, om hennes besøk dit in, om hans besøk hjæm til jul, om en liten trip til Kristiania nu straks, kort — det var ikke skyer på deres himmel.

Onkel Klaus traf de i hans røkehule, der de mere ante æn så ham. Han forskrækkedes også selv, da Mary i al sin herlighed stod over ham. Han ilte foran dem in i den store stive salon. Ænnu før de satte sig, sa Jørgen: «Ja, nu kommer vi, onkel, for at fortælle dig —» han kom ikke længer; ti onkel Klaus så på ansigterne hvad det var for strålende nyt de bragte. «Jeg gratulerer, jeg gratulerer!» Den lange mann bøjde sig med en hånd

til hvær: «Ja, det siger alle,» triumferte han, «at I to er det vakkreste par byen har hat. For,» la han til, «vi har jo længe forlovet dere!» Ikke før hadde de sat sig, formørkedes hans ansigt. Han så medfølende på Mary: «Din far, arme barn!» — «Far er bedre nu,» svarte hun unvigende. — Onkel Klaus så pa henne prøvende: «Han kan jo ikke mere. . .» han stanste, han var i virkeligheden ikke god for at tale det ut, heller ikke Mary. De blev altså sittende tause —

Da de atter talte, var det om de ualmindelig slette tider. Det så ut som de aldrig vilde høre op. Aktierne hadde ingen værdi, skibsfarten lå nede, ingen nye foretagender, pengene gjæmte sig. Mens de talte om dette, så onkel Klaus flere ganger på Jørgen, som vilde han spørge om mere når han var borte. Hun forstod det og gjorde tegn til Jørgen, som rejste sig og bad at unskylle; han måtte træffe et par kammerater i byen. Det var således avtalt mellem Mary og ham at hun skulde tale med onkel Klaus alene. Men hvad var det onkel Klaus vilde tale med henne om? Hun var spænt.

Jørgen var ikke før ute av døren, så sa onkel Klaus med bekymret mine: «Stakkars barn, er det sant at din far har lidt store tap i Amerika?» — «Han har tapt alt,» svarte hun. Den lange mann for i vejret, blek, forfærdet: «Han har tapt alt?» — Han stirret med stor, åpen munn, blev purpurrød og brøt ut: «Ja, da forstår jeg pinedød, at en kan få slag!» — han gav sig til at drive frem og tilbake, som var ingen annen tilstede. De vide bukser slang ham om benene, de lange armer kavet. «Han har da også altid været en godtroende fjott! En rigtig tosk! Tænk at ha så stor formue ute i annen manns forretning og ikke føre opsyn med den! For en forbannet —» han stanste brått, og spurte i højeste forbauselse: «Hvad skal dere så gifte dere på —?»

Mary hadde kjænt sig krænket innerst inne, længe før dette spørsmål kom. I hennes nærhed at bære sig sådan ad, i hennes påhør at sige sådant om hennes far! Ikke desto mindre svarte hun med sit smukkeste smil og med skjælmeri: «På dig, onkel Klaus!»

Hans forbauselse var ikke til at måle. Hun prøvde at dæmpe den, før den fik utbrudd, hun spøkte og slog om i Engelsk, idet hun beklaget den fattige mann som han var! Men det prællet av som fuglesnak på en bjørn. «Det ligner den satans Jørgen,» kom det ændelig, «straks at spekulere i mig!» — Han skjøt atter i vej bortover gulvet, fortere æn før: «Ha, ha! Jagu kunde jeg tænke det! Når der er noget i vejen, så skal jeg til! I disse tider jeg knapt tjener maten! Noget så uforskammet har jeg aldrig hørt, så længe jeg har levd!» Han så henne ikke, han så intet. Denne rike manns luner, vrede, uforskammethed hadde altid hat frit løp. «Jørgen fortjente, pinedød, at jeg tok fra ham også det han nu får! Han gjør ikke annet æn forlanger mere! Og nu skulde jeg . . . . . ha, ha! Ja, han er gutten sin!» —

Mary sat likblek. Aldrig før var hun blet ydmyget; aldrig før hadde noget menneske behandlet henne anderledes æn som den foretrukne.

Men hodet tapte hun ikke. «Jeg fører nu fars regnskaper,» sa hun koldt; «derav kan jeg se at også du og han har forretninger sammen.» — «Å ja,» sa han, uten at stanse og uten at se på henne. «Å ja — for et par hundre tusen. Men fører du regnskapet, så ser du vel også at i disse tider inbringer de næsten ingen ting.» — «Det er nu overdrevet,» svarte hun. «Ja, hvad vil du med dem?» spurte han og stanste. Utav en inskytelse ropte han: «Har Jørgen bedt dig om at sælge dem?» — «Jørgen har ikke bedt mig om noget,» sa hun og rejste sig.

Som hun stod der, blek, høj, statelig, og så modig på ham, tapte han helt. Han bare stirret. Hun sa: «Jeg beklager, at jeg ikke før har visst hvem du var.» Al overlegenhed rant av ham, han blev dum og tunglemmet. Han var ikke istand til at svare, ikke engang til at røre sig. Han lot henne gå. Og det var det siste han vilde!

Gjænnem vinduet så han efter henne, så henne stryke forbi mot torvet like ved. Hvor var hun skjøn og stolt! Et syn!

— Da Jørgen noget efter kom for at hænte Mary,

eller rettere for at bli der sammen med henne til middag; ti det var han da sikker på at de blev budne til middag — fik han ikke alene samme overskyll som hun hadde fåt, men så meget mere som onkel Klaus nu var umådelig misnøjd med sig selv. Det skulde Jørgen bøte for. «Hvorfor fan kom du ikke selv? Du var for fejg til det? — Og så vilde du få henne til at sælge aktier nu de ingenting er værd! For en forbannet letfærdig krop du altid har været.» — Onkel Klaus hadde uret; men Jørgen kjænte ham, han visste at her ikke måtte svares. Han krøp derifra på alle fire, og kom op til Mary ynkeligere æn den dag hun fant ham oppe på hejen, stirrende ned i det tapte paradis. Selv hadde hun grått av harm og skuffelse! men det var spænfjærer i henne; nu slog det om! Deres fall fra sejrsfølelsen for en halv time siden var så styrtende, at når Jørgens elendighed kom til, blev det til latter altsammen! Hun lo så overgivent, så stormende frit at det ændog helbredet Jørgen. Efter et kvarters tid var begge de unge mennesker ute på gaten for at bestille sig en ypperlig middag med champagne til. Imens den lagedes til, vilde de gå sig en tur. Men ikke før stod de utenfor i det dejlige, friske vejr, så måtte Jørgen op igjæn for at telefonere til Krogskogen, at de vilde gå dithen og spise middag der! Det vilde ta godt og vel to timer på den nye kystvejen; det skulde bli en herlig tur!

De satte fart på; den klare høstdagen var kjølig med rask bris — just vejr at spasere i.

Vejen langs sjøen skar gjænnem alle odderne, det stadige skifte fra strand til bærghej, fra bærghej til strand igjæn, længtes de til. Havet mørkeblått, fyllt av skib med sejl og av dampsøjler langt utover. Idag var det søndag, derfor også flere lystsejlere ute; de smøg frem i sundene, og de våget sig ut i det frie hav.

Med sin raske gang var de to unge mennesker snart ute av byens tættere del. Der lå et vakkert lite hus i en have. «Hvem tilhører det?» spurte Mary, det så så inbydende ut. «Lægen, frøken Røy,» svarte Jørgen ivrig. «Jeg har jo over vor harm og skuffelse glæmt at si dig at jeg møtte Frans Røy i byen!» Uten at vite

det, stanste Mary. Uten at ville det, blev hun rød. «Frans Røy?» spurte hun og stirret. Så gik hun, før hun fik svar. «Han er her for at se på havne-arbejdet. Du vet Irgens er død.» — «Ingeniøren? Er han død?» — «Og nu siger de kaptejn Røy skal overta det.» — «Er det arbejde for en mann som han?» — «Så spør visst mange. — De spør hvad han vil her?» lo Jørgen. Mary så på ham, og han på Mary. Så gik han nærmere hen til henne: «Men nu kommer han for sent.» Han hadde væntet sig et forståelsesfullt øjekast på de ord, kanske med litt lykke i. Hun gik videre uten at se på ham, også uten at sige noget.

Da var de længe tause. De gik fort. Høstbrisen svalte. Så vændte hun sig mot ham for at gjøre ham en glæde. «Vet du, Jørgen, at far har to hundre tusen stående hos onkel Klaus?» — «Han har to hundre og femti tusen,» svarte Jørgen. Hun blev meget forbauset — først over at Jørgen visste besked, dernæst over de femti tusen. «Onkel Klaus sa selv to hundre tusen.» — «Ja, som din far har i hans foretagender og skib. Men nylig før din far blev syk, sendte han onkel femti tusen, som var blet ledige.» — «Hvordan vet du det?» — «Onkel har sagt mig det.» — «Jeg har ikke set det.» — «Nej, din far har kanske git sig tid med at føre dem in; han plejde jo det. Desuten —» her stanste Jørgen — «kjænner du alle din fars grejer?» Hun vilde ikke in på det; hun visste at spørsmålet kunde gjøres. Men hvordan kunde Jørgen —? Kanske gjænnem fru Dawes. I hvært fall var hun glad.. Hun hadde stanset, der var noget hun vilde sige. Men vinden kastet hennes skjørter op, løste noget av håret og jog et tørklæ til side: «Gud, som du ser fortryllende ut!» ropte han. — «Men da står det jo ikke noget på med os, Jørgen?» — «Vi kan gifte os, mener du?» — «Ja!» og hun satte avsted. — «Nej, kjære, nu inbringer aktierne næsten ingenting.» — «Ja, hvad gjør det? Vi skal gå på, Jørgen!» Hun strålte av sundhed og mot. «Uten onkels samtykke?» spurte han forsagt. — Hun stanste igjæn: «Han gjør dig arveløs?» — Uten at svare likefrem sa han tungt: «Du skulde vite, Mary, hvad jeg har gåt

igjænnem med onkel. Fra første dag han tok mig til sig. Hvad han har plaget mig med. Hvad han har været efter mig for. Like til idag har jeg været behandlet som en uskikkelig skolegut. Hans onde lune har altid gåt ut over mig.» Der tegnet sig en slik blanding av ulykke og forbittrelse i hans ansigt, at Mary uvilkårlig brøt ut: «Stakkars Jørgen — nu begynner jeg at forstå!» De gik videre. Hun tænkte at hans ævne til at beherske sig var lært i en hård skole; der hadde han også lært at skjule sig. Hans sejghed måtte hun beundre; hvad hadde han dog ikke sat igjænnem! Æn bare hans musik! Den hadde vel været til trøst for ham. Nu forstod hun hans ualmindelige høflighed. Nu forstod hun hans sentimentalitet. Hun forstod hvorfor han var blet så stræng og nøje på det og hård med dem han fik under sig.

Hun så, at kanske hun også hadde skyll i at han hadde hat det ondt. Hans lange, tause kjærlighed til henne hadde bare lagt byrde til; ti hun hadde ikke git ham ett opmuntrende ord; tværtom. Hvad under at han tilsist var blet som besat? «Stakkars Jørgen!» sa hun én gang til, og tok hans hånd. Det første kjærlighedstegn hun ænnu hadde spenderet på ham. Hun måtte straks ta det tilbake for at holde skjørterne nede, for om odden gik skarp vind, og en seilbåt skar like op under dem. Der hilstes op fra den, og de hilste ned igjæn. For en frisk dag, for en smeldende blå fjord med røde flag utover.

Da de kom ned i bugten, spurte hun: «Tror du virkelig han gjør dig arveløs, om vi gifter os?» — «Vi har ikke noget at gifte os på, kjære dig!» — «Vi kan jo sælge disse papirer,» sa hun modig. «Ja, bærer vi os sådan ad for at gifte os, at vi sælger nu de står så lavt, ja da gjør han mig sikkert arveløs.» — Men hun vilde ikke gi tapt: «Æn skogen vor?» — «Den må stå i flere år.» —

Som han visste god besked, Jørgen! Som han hadde overvejet altsammen!

De kom in på strandvejen som førte frem til siste odde, den ved Krogskogen. Der var en gammel sær

Finnehund. Mary var rigtig godvenner med den. Han gjødde jo altid litt, når nogen nærmet sig, kanske så han ikke godt; men loggret straks han fik tæft av kjæntfolk. Idag var den aldeles rasende.

«Men bevare mig,» brøt Mary ut, «er det dig han er så sint på?» Jørgen svarte ikke, men bøjde sig ned efter en liten sten. Da hunden så det, pilte den med halen mellem benene bak noget risved som lå der. Derfra fortsatte den så musikken. «Lad den da være!» sa Mary, hun så Jørgen begav sig til at beregne skuddlinjen. «Det er dog morsomt at se om den ikke akkurat drar sig tilbake dit jeg nu sigter,» sa han, «for så får han stenen like i ryggen.» Med det samme lot han som han kastet; hunden avsted — så kastet han først, og hunden fik stenen akkurat i ryggen. Den hylte. «Ser du!» sa Jørgen hoverende. «Det er ikke mange som kaster så sikkert, skal jeg si dig.» — «Skyter du like godt?» — «Om jeg gjør? I det hele tat, Mary, det jeg befatter mig med — det er ikke meget — men det gjør jeg til gagns.» Hun måtte medgi det. Hundens raseri fra det fjærne stadfæstet det også.

På snarvejen op mot hjæmmet sa han: «Tror du vi skal si noget til fru Dawes eller til din far om dette?» — «Med onkel Klaus?» — «Ja. Det vil bare bedrøve dem. Kan vi ikke si at onkel Klaus bad os vænte til våren?» — Hun stanste. Hun syntes ikke om sådant. Men Jørgen blev ved. «Jeg kjænner onkel Klaus bedre æn du. Han vil snart angre det. Visstnok vil han ikke gi sig; men han kommer selv med et annet forslag — omtrent som det jeg ber dig si: — at han vil vi skal vænte til våren.»

Mary var længst på det rene med hvor god besked Jørgen visste; hun kunde derfor også inrømme at han forstod slikt bedre æn hun. Men omvejer var hun ikke vant til. «La mig få greje det!» sa han; «så skal jeg spare de gamle for en skuffelse.»

«Men hvad skal jeg si?» spurte Mary. — «Hvad sant er, at onkel Klaus var svært glad over vor forlovelse, og at tiderne nætop nu var svære, så her måtte væntes. Det er jo virkelig så.»

Det gik Mary med på. Især fordi hun fandt det omtænksomt av Jørgen at de gamle skulde skånes. Han fik hennes oprigtige takk for det — og hennes hånd igjæn. Den beholdt han så like til trappen, ja op ad den. Han tænkte: dette er pant på en kyss i forstuen. Men da tar jeg til!

Han åpnet døren, og lot Mary gå først in. «Takk for turen, Jørgen!» sa hun, idet hun gik forbi og nikket muntert til ham — og sprang til trappen og op. Han hørte henne gå in på sit kammers. —

Hvor varsomt æn Jørgen bela sine ord, da han fortalte om utfallet — det var en svær skuffelse for de gamle. Både Anders Krog og især fru Dawes fandt det uforklarligt, den siste ændog grusomt. Så skulde Mary gå her alene den lange vinter og Jørgen i Stockholm. De kunde kanske få se hværandre i julen nogen dager; men ikke mere. Mærkværdigt nok: denne de gamles skuffelse hadde et uvæntet tilbakeslag på Jørgen. Han sat og sturet som en syk fugl. Ikke talte han, han svarte næppe fru Dawes, ikke spilte han; men beredte sin avrejse til næste morgen. Så gik det direkte til Stockholm; tiden var inne.

Alene Mary var kvik. Det var som det altsammen ikke kom henne ved. Henne hadde dagen intet ondt bragt; sådan så det ut. Den sejersfølelse som var over henne, like fra hun foran sin far nådigst proklamerte deres forlovelse, den var ikke alene usvækket, men større æn nogensinne. Hun gik og småsang i gangene og stuerne, hun hadde tyve ting at ordne, som var det hun som skulde foreta en avgjørende og lang rejse. Ved aftensbordet spøkte hun, så Jørgen sat med en utrygg følelse av at hun gjorde nar. Han sa tilslut rent ut at han forstod henne ikke. Han syntes hun heller skulde ha vondt av ham. Hun blev da i alle fall igjæn her i sit eget dejlige hjæm og i kjært arbejde for sine to gamle; men han —? Nu hadet han det han skulde in i, fordi det fjærnet ham fra henne! Han angret at han hadde tat orlov fra militærtjenesten. Han avskydde Stockholm. Han visste hvor tilsidesat en ung mann der levde, som ikke var med i den højere *société* og oven-

ikjøpet var Nordmann. Han var ulykkelig og gav ondt fra sig.

«Du, som var så flink til konfirmationen, Jørgen, du vet da at Jakob måtte arbejde i samfulle syv år for Rakel?» — «Har jeg kanske ikke arbejdet i mange nok for dig, Mary.» — «Det var fordi du begynte så altfor tidlig at det blev så mange. Det er en slem vane du har lagt dig til — at begynne for tidlig!» — «Var det muligt at se dig uten at...? Du gjør dig selv uret.» — «Det var da andre mål du hadde, Jørgen, æn at vinne mig?» — «Det hadde også Jakob, den pengepuger! Og han hadde ænda den åbenbare fordel at imens kunde han se Rakel, så ofte han vilde.» — «Nå — den som har væntet i mange år, Jørgen —» «— han kan også vænte et halvt år til? Ja, du har let for at snakke, du, som aldrig har væntet. Ikke det minste!» — Hun tidde. «At du ovenikjøpet vil ærte mig, Mary? — Jeg, som (ja også, når jeg er hos dig!) må leve på så smal kost!» — «Du beklager dig, Jørgen?» — «Ja, det gjør jeg sandelig.» — «Du begynte så altfor tidlig, husker du.» Hun lo. Han blev forlegen; men om litt: «Du forstår ikke hvad det er at vænte, du!» — «Jeg forstår da i alle fall, at den som lever på smal kost, kan lettere vænne sig til det.» Hun lo igjæn. Han kjænte sig både krænket og usikker. En som rigtig holdt av ham, hadde næppe båret sig sådan ad — kvællen før en adskillelse på flere måneder. Og med så tarvelige utsigter for ægteskap som deres.

De sat en stund hos hennes far og længere hos fru Dawes. Jørgen var stille, sa ingenting. Men Mary var munter. Fru Dawes så forundret på dem. Hun vændte sig til Jørgen: «Stakkars dreng, du må komme hit til jul!» Mary svarte for ham: «Tante Eva, det er nætop i julen at det er morsomst i Stockholm.»

Med én gang rejste Mary sig og bød meget uvæntet «Godnat!» Først til Jørgen, så til fru Dawes. «Jeg er træt efter rejsen, og jeg skal tidlig op i morgen for at følge Jørgen.»

Jørgen følte at dette uvæntede opbrudd var en utspekuleret skøjerstrek. Hun vilde slippe at sige ham

godnat ute på gangen. Han lovte at ta hævn. Han forstod sig på det.

Fru Dawes vilde vite om der var forefallt noget mellem dem? Det nægtet han. Hun trodde ham ikke; han måtte gjænta det alvorlig, at han visste om intet. Men dølge sin forstemthed kunde han ikke. Han formådde ikke engang at sitte der, og forlot henne. På gangen var det mot sædvane aldeles mørkt. Han famlet sig frem til sin dør. Først da han hadde tændt inne hos sig og uvilkårlig lyttet efter et livstegn inne fra henne, fallt det ham in at hans lås nu var gjort lydløs. Imorges hadde det gnisset. Rent ubetydelig; men gnisset hadde det. Aldrig hadde han været i et hus som dette, deri det aller minste som var i ulage, uopholdelig blev rettet. Tross det var søndag. Han kunde ikke tænke sig en større lykke, når alt engang var i orden, æn at vænde tilbake hit, hvile ut her og leve her så længe og således som hans innerste attrå til livsnydelse forespejlte.

Så det gallt at holde ut. Finne sig i hennes luner nu, som før i onkelens. Til hans tid kom! —

— Han gik og klædde sig av, da døren lydløst åpnedes, og Mary trådte in i sin natdragt. Blændende skjøn. Hun lukket bak sig, og gik bort til lampen. «Du skal ikke vænte, Jørgen!» Hun slukte lampen. —

ALENE

Næste morgen sov hun for længe. Hun vækkedes ved sang og spill. Først i halvsøvne, så sikkert gjænnem en strøm av tililende minner hørte hun Jørgen Thiis. Han sang til pianoet for åpne vinduer i dèn tidlige morgen. Hans lyse, jublende tenor svang festtoner op til henne.

Fort, fort var hun oppe og i klærne; ellers kom hun for sent til at følge ham ned til båten. Under det raske arbejde blev hun våknere, og jo stærkere stormet tankerne mot ham og hans yre glæde der nede. Hans inderlige, sjæl og sanser gjænnemstrømmende takk og lov,

den vilde hun nyde nær hos! Løftes og bæres rundt i triumf som hans livs fyrstinne. Av fri suverænitet hadde hun ydet ham livets højeste pris. Nu var han lønnet for sin lange kval! Fordomsfrit og uten prutning. Hun kjænte ham jo nu, hun visste, in i det minste, hvordan han vilde se ut, hvordan han vilde bære sig ad for at føre henne med in i sin lykke. Derfor svulmet hennes bryst mot møtet. Fejres og takkes vilde hun!

Gjænnem det lille hollandske kabinet kom hun i sin blå morgenkjole og la hånden på dørvrideren til det store musikrum ut mot sjøen; men måtte stanse for at samle ånde, så spænt var hun. Imens nød hun hans triumf derinnefra. Så betat var han av sin egen musik, at hun kom ham helt nær, før han mærket henne. Han så op, strålende — rejste sig langsomt, stille, som til fæst. Han vilde ikke forstyrre stemningen, åpnet favnen mot hennes, drog henne til sig, kysste ærbart hennes hår, klappet henne på det kinn som lå bart, med langsomme, vare strøk; han vilde dække og skjule. Hjælpe henne med mandig godhed over den skamfølelse som hun naturligvis stod i. Han var helt igjænnem øm og beroligende....

«Vi må nok skynde os in for at spise,» hvisket han venlig nedover henne, kyssende ænnu engang hennes smukke hår, åndende in dets vellugt. Så tok han henne sagte, men førende om livet. Næsten ved døren spurte han dæmpet: «Du har sovet godt, siden du kommer så sent?» Han åpnet døren faderlig med sin fri hånd, og så medfølende på henne, da han ikke fik svar. Hun var meget blek og helt forvirret. «Min søte pike,» hvisket han trøstende.

Ved bordet var det ikke ænde på hans hensynsfullhed, især da hun ikke kunde spise. Men tiden var knap, han måtte besørge sig selv, så der blev ikke megen tale av. Mary sa ikke ett ord. Men hun syntes han førte gaffel og kniv på en ny, overherrelig måte. I slægt med den han nu talte til henne på og så på henne med. Han vilde åbenbart ingi henne mot. Efter det som var hændt igår. Hun kunde ha tat tallerkenen, med det som var på den, og kylt den i ansigtet på ham!

Hans triumfsang hadde gjællt ham selv! Sejrshymnen hans egen fortjeneste!

Der stod en karaffel med vin på bordet til alle måltider. Han drak langsomt et helt stort glas, tørret sig, rejste sig med et værdigt: «Unskyll!» — Så igjænnem døren: «Jeg må se om gutten har tat kufferten min.»

Et øjeblik efter var han inne igjæn. «Der er lite tid» — han lukket døren efter sig, og gik hastig bort til Mary, som nu stod ved vinduet. Han drog henne denne gang raskt in til sig og begynte at kysse.... «Ikke mere av det!» sa hun med al sin gamle suverænitet, og vændte sig bort. Hun skred stolt ut i forstuen, tok på sig en jakke, som den tililende pike hjalp henne med, valgte en hat, så ut efter vejret og tok så parasol. Piken åpnet gatedøren, Mary gik raskt ut, han efter, krænket i sit aller dypeste. Han var sig ingen brøde bevisst.

De gik en stund tause. Men det kokte så i henne, at da hun ændelig husket at spænne op sin parasol, hadde hun nær ødelagt den. Han så det.

«Hør,» sa hun — og det lød som hadde hun fåt inlagt ny røst: «Jeg holder ikke av brevskriving. Jeg kan heller ikke skrive brev.» — «Du vil ikke jeg skal skrive til dig —?!» Han hadde også fåt en ny røst. Hun svarte ikke, og ikke så hun på ham. «Men om noget skulde hænde —?» sa han. — «Nå ja, d a —! Men så har du jo fru Dawes.»

Som om dette ikke var nok, la hun til: «Du er vel ikke nogen rar brevskriver, du heller, Jørgen. Så der går ingenting tapt.»

Han kunde gjærne ha slåt henne.

Hvad skulde så hænde annet æn at den gamle, sære Finnehund var der ved landgangen med nogen fra sit hjæm. Ikke før fik han øje på Jørgen, så begynte musikken. Det nyttet ikke alt hvad der blev hutet og hysset av hans folk.

Alle vændte sig mot de kommende. Jørgen hadde straks bøjd sig efter en liten god sten, og Mary hadde sagte bedt ham la være. Dampskibet la nætop til, alles opmærksomhed flyttet sig, også hundens, og det øjeblik hadde Jørgen væntet på for at sætte stenen like i ham,

så han storhylte. Umiddelbart vændte han sig mot Mary, og strøk sin hat av med sit beste smil og med tusen takk for gjæstfriheden denne gang!

Hun kunde anstændigvis ikke annet æn stå, til dampskibet la fra; ja hun måtte gjøre et par bevægelser med parasollen. Smilende og sejrende hilste Jørgen i store sving med hatten fra dampskibet.

Som hun var rasende! Men han næppe mindre.

*

«Han, som burde ha kastet sig i støvet for mig og kysset den nederste søm av min kjole!» Således følte hun det.

Alt igåraftes hadde der dæmret en forestilling om noget ufint. Han vilde ikke slippe henne! Hun måtte bruke list, og hun måtte stænge sin dør. Men hun la det ut som en sykelig følge av hans lange længsel; den var blet en besættelse.

Nu var der ikke tvil mulig! Bare «en helbefaren» kunde ta det således. Hun var bedraget! Det aller beste i henne, værget og opælsket av hennes fineste instinkter, var lokket in i en væmmelig villfarelse.

Hun brøtes og sloss med dette hele dagen. Forrådt og skjændet kallte hun sig. Først skjøt hun skyllen bort fra sig selv. Så tok hun den helt på sig og dømte sig udygtig til livet. Hun grep bare fejl, hun forrådte sig selv. En stund sa hun: Her er øvd vold på mig, skjønt jeg frivillig har git mig hen! En annen stund sa hun: Dette går visst længer tilbake, og jeg kan ikke rede det ut.

Hvor velsignet at hennes rum stod urørt og rent. Det ved siden av vilde hun ikke betræ, ikke mere se.

Ham selv vilde hun ikke mere eje! —

Men tidde han så? Derpå følte hun sig trygg. Hans fejl lå ikke til den siden; da hadde også hun hørt noget. Men at ett eneste menneske skulde være til, som —! Hun gråt av harm og vanmagt. Det kortet av i hennes livsmot. Det kom til at ri henne som en mare. Helst når hun var højest oppe.

Møte ham vilde hun! Sige ham vilde hun hvem hun

hadde tænkt han var . . . og hvem han var. Hvem hun hadde tænkt hun gik in til . . . og hvem hun kom in til. Han skulde ikke kunne triumfere. Men dertil var det nødvendigt at kjænne hans liv. Hvem turde hun spørge, hvem kjænte det? . . . . .

Da hun vågnet næste morgen, var hun klarere. Først på hvorledes hun skulde skaffe sig full kunskap om Jørgen; det måtte ske lejlighedsvis, så ingen mærket noget. Likeså var hun klar på at bruddet med ham og møtet som forberedte det, måtte utsættes — især for de gamles skyll. Det annet og meget vigtigere var: at oprette igjæn sit eget liv, komme ut av den lumre luft som hadde ført henne i fordærv. Da var det bare én vej: at opta sit arbejde, dygtiggjøre sig for det, og vinne nyt mot av resultaterne.

Arbejde og pligttroskap! Hun rejste sig på sine albuer som for at gjøre efter den tilsvarende rejsning i sit sinn. Stod i næste øjeblik på gulvet for at gjøre sig færdig. —

De 50,000 kroner som hennes far så nylig hadde git onkel Klaus, og som hun ikke hadde funnet i noget regnskap, mon ikke de tydet på at hennes far hadde en beholdning i Amerika — utenom hans brors forretning? At de rentepenger han ikke hadde brukt, var sat bort i aktier der? At 50,000 nylig var blet ledige og sendt hit?

Siden Jørgen igår fortalte om de 50,000, hadde hun, midt i alt det andre, ikke hat fred for dem. Hun måtte gjennemgå farens korrespondance på Amerika; der lå det vel. Men hun fant ingen sådan — intil hun åpnet et skrin, skyvd in under bokreolen, dertil nøkkelen lå i hans portemonnæ. Hun kjænte det fra rejserne, men hun hadde aldrig visst hvad det inneholdt. Der var den hele amerikanske korrespondance; der var også regnskapet som kom den ved. Det syntes som om han, fra den tid hennes mor levde, hadde holdt denne formue og alt den vedkommende for sig selv. Men her måtte en ret betydelig del være i behold, selv om hovedstolen, én million dollars, var tapt. Hun kom i feber. Hennes far

måtte ha forstått brevet som var alt han ejde i Amerika, gåt tapt. Således hadde hun og de andre også forstått det.

Med dette i hodet fremstilte hun sig igjæn for faren. Hun forklarte ham det omstændelig, og sa at hun straks rejste over til Amerika for å få rede på det. Han blev forskrækket. Men han forstod snart nødvendigheden av det, og gav sig.

Fru Dawes var ikke så godtroende. Hun skjønte at noget var i vejen, som Mary søkte adspredelse fra. Men Marys væsen og hennes fortælling om sin opdagelse hadde noget hæftigt, uimotsigeligt. Fru Dawes begrænset sig derfor til nogen stille invændinger om stormer på havet i denne årstid.

Tre dager efter var Mary med en engelsk-talende pike på vej til Amerika. Hun skulde nok, sa hun, finne den som kunde yde henne værdifull hjælp. Hun kjænte så mange.

Alt gik efter ønske. På mindre æn halvannen måned var hun hjæmme igjæn. Det hadde været på høj tid at hun kom derover. Ti der skulde just procederes på at Anders Krog hadde været sin brors kompagnon helt ut; mens han alene hadde været det for den sum som stod i forretningen.

Det kunde h u n bevise.

Dette hæld gav henne mot. Hvorfor ikke gå videre? Her hadde hun kapital at virke med, og hun hadde stor lyst at ta fat. Også på skogdriften! Kunde ikke hun lære den så godt som nogen annen? Det dobbelte bokholderi? Var det så svært? Hun begynte straks.

Anders Krog syntes at kvikne til, siden hun kom hjæm. Vissheden om at den formue han hadde utenom brorens fallitbo, var reddet, gav ham megen glæde. Marys fremtid var ham så dyrebar.

Derimot tok fru Dawes synlig av. Det var som dette virksomme, hvileløse menneske ikke hadde flere kræfter igjæn. Selv Jørgen spurte hun ikke efter; sin korrespondance hadde hun opgit.

Mary røgtet gårdens drift sammen med fullmægtigen, bestyrte formuen sammen med en forretningsmann. Ved

siden av tok hun undervisning og studerte. To ganger i uken var hun i byen.

Således kom de in i november. Da fik Anders Krog brev fra en nær slægtning i Kristiania, en rik mann, hvis eneste barn, en ung pike, var blet forlovet. Hun bad om at Mary ændelig måtte komme in til fæsterne; der skulde være flere i de to store familier.

Mary blev selv forundret over slik lyst hun med én gang fik. Den gamle Adam var ikke død. Hun trallet i gangene og stuerne, mens hun laget sig i stand, hun længtes til nye omgivelser — og til ny hyldning! Hun søkte opreisning i det! Det måtte hun tilstå for sig selv.

Hun hadde ikke været derinne mange dager, før Anders Krog fik et brev, deri Marys ros blev sunget i alle sprogets stærkeste ord. Ikke de forlovede, men hun var blet alle ballers midtpunkt; ikke de forlovede, men hun blev foretrukket og fejret — først og fremst av de forlovede selv! Hennes enestående skjønhed, hennes noble væsen, hennes kunskaper og takt gjorde henne uforglæmmelig iblant dem. De måtte få beholde henne en stund ænnu.

Anders Krog sendte brevet in til fru Dawes; men bad snart om at få det tilbake; han måtte læse det mange ganger.

Dagen efter dette brev var Mary hjæmme igjæn. Hun kom om morgenen stille in døren til sin far, som forfærdedes ved at se henne. Hun var blet syk, sa hun, og det var synlig nok. Hun var ikke bare blek, hun var grå med søvntunge øjne og matte ord. Hun kysste sin far langt og ømt, vilde ikke se det brev han hadde fåt, ikke tale om sit ophold derinne. Nu først til fru Dawes et par minutter, så tilsengs og hvile ut.

Hun var ikke engang et halvt minut hos fru Dawes, som hun efterlot i stor uro.

Hun sov den hele dag, spiste litt til kvælls, og sov igjæn hele natten.

Da hun stod op, så hun ut som vanlig, var ferm og årvåken. Fullmægtigen, gartneren, husholdersken var inne hos henne og avla regnskap, og hun var omkring. Så kom hun smilende op til sin far, der blev meget lykkelig ved at se henne igjæn således.

Hun kom for at sige ham, at nu var der intet i vejen for at de kunde gifte sig straks. Nu hadde de jo formue. Faren fik med megen vanskelighed sagt at det hadde han selv tænkt. Øjnene og den ene hånd sa resten; nemlig at han intet heller så.

Men da hun sa det samme til fru Dawes, og føjde til at hun nok kunde ha lyst til straks at rejse in til Stockholm for at foreslå det (Jørgens navn blev ikke nævnt), fik fru Dawes hele sin vanlige åndsklarhed igjæn, satte sig op i sengen og gav sig til at storgråte. Da tapte Mary motet, kastet sig ned over sengen og hvisket: «Det er så, tante Eva!» Hun gråt den mest fortvilede gråt i sit liv. Men da fru Dawes's sorg vokste derved, måtte Mary løfte hodet: «Kjære tante, far kan jo høre os!» —Det dæmpet dem litt; men fru Dawes forsikkret gjænnem gråten at dette var hennes egen historie op igjæn! Først da hennes forlovede hadde fåt henne til dette, opdaget hun hvad han var for en elendig fyr; «men da måtte vi gifte os». «Der ser du, barn, som vi kvinner er; vi lærer aldrig.» —

«Å, at I skulde dra denne mann in i mit liv!» klaget Mary. «Jeg hadde det på instinktet at jeg burde holde ham borte; men I døvet det.» Straks efter: «Nej, ta det ikke så, tante Eva; jeg bebrejder dere intet. Hvad nytter også nu al klage? Her er bare ett at gjøre; at lukke øjnene og styrte in i det!»

Deri var fru Dawes aldeles enig. «Så gjør du som jeg: når æren er frælst, skiller du dig ved ham.» — «Nej, det gjør jeg ikke! Da har vi det som binder sammen. — Å Gud, å Gud!» hun jamret, hun klamret sig til sin gamle veninne og dæmpet utbruddene i lakenet. Fru Dawes sat hjælpeløs og holdt henne. «Dette forstår jeg ikke,» sa hun. Da løftet Mary raskt hodet: «Forstår du ikke? Han har just gjort det for at binde mig. Han kjænte mig.» Atter kastet hun sig ulykkelig, fortvilet over sengen. Mellem utbruddene, eller snarere som dele av dem, hørtes: «Her er ingen utvej! Her er ingen utvej!»

Fru Dawes ejde ikke ævne, ejde ikke mot til at søke ord mot så megen sorg.

Den fik sit frie løp. Intil harmen avkjølte. Fru Dawes kunde føle det hvorledes noget annet efterhånden arbejdet sig op. Mary løftet hodet, hennes forgråtte øjne badet: «Jeg tænkte jeg gav mig til en gentleman. Men jeg kom til en spekulant.» Så rejste hun sig langsomt.

«Vil du si ham det, barn?» — «Ikke med ett ord! Intet, absolut intet av den sort. Jeg vil si vi må gifte os.»

*

Tre dager derefter får Jørgen Thiis et brev bragt in til sig i utenriksministeriet. Det var fra Mary. «Jeg er i Grand hotel og venter dig utenfor på trottoiret klokken to præcis.»

Han forstod straks hvad det gallt. Han skyndte sig avsted, ti klokken var 1¾. Først i trappen slog det ham at han skulde møte «utenfor på trottoiret»!

Hun vilde ikke være alene med ham i sit rum.

Det ændret hans plan. Han gik op i sit logis, løste ut av fangenskapet en liten sort puddel, et sjældent dyr, som han dresserte! ti den var bare hvalpen.

På gaten var sneslask med skidden søle, så hunden straks beordredes til at være her på fortauget; her var rent. Efter et par lystige utflugter lykkedes det; hunden var rædd hans fine stok.

Langt borte fra såes Marys slanke skikkelse. Hun stod med ryggen til, vændt mot slottet. Ingen forbigående, ingen annen foran hotellet. Hans hjærte slog stærkt; han var ikke modig.

Hun blev var ham ved at hunden kom til henne aldeles som til en gammel god ven. Hun ælsket hunder; alene rejselivet hadde holdt henne fra at skaffe sig en. Og denne var så frisk, så vakker og så fint holdt, så aldeles i hennes smak, at hun uvilkårlig bøjde sig ned mot den; da hun i det samme så Jørgen. Hun rejste sig straks: «Er det din hund?» sa hun, som om de hadde skiltes for en halv time siden der på gaten. «Ja,» svarte han, idet han strøk hatten ærbødig av. Da bøjde hun sig atter nedover den, og klappet den. «Nej, hvor du er dejlig! Hvor du er fin! Ikke hopp op!» — «Ikke

hopp op!» lød det forstærket fra Jørgen. Hun rejste sig igjæn: «Hvor skal vi gå hen?» sa hun; «jeg har aldrig været her.» — «Vi kan jo bare gå videre og dreje om derborte, så kommer vi til John Ericsons monument.» — «Ja, det vil jeg gjærne se.» De gik.

«Vil du komme her!» ropte Jørgen til hunden, og pekte med sin stok. Jørgen kjænte sig krænket ved at hun ikke engang hadde budt ham hånden. Hunden kom elendig; men var straks like munter; ti Mary talte til den og klappet den igjæn.

«Jeg har været en snartur over i Amerika,» sa hun. — «Ja, det har jeg hørt.» — «De 50,000 som du talte om, fant jeg ikke i regnskaperne, og forstod at der måtte være et regnskap for sig, et som angik formuen i Amerika. Og det var det. Så blev det nødvendigt at rejse over og redde hvad reddes kunde. Hovedstolen var tapt.»

«Hvordan gik det?» — «Jeg kom igjæn med det som ikke var brukt av renterne i alle disse år.»

— «Pengene var godt anbragt?» — «Bedre, tror jeg, æn det var muligt i Europa.»

Her kom et lite intermezzo. Hunden hadde været utenfor fortauget, og fik et par rap. Det oprørte Mary. «Herregud, hunden forstår det ikke.» — «Jo, han forstår det udmærket. Men han har ikke lært at lyde.»

De gik bestandig videre og nokså fort. «Hvad mener du med at fortælle mig dette?» spurte Jørgen. «At vi kan gifte os straks.» — «Ja, hvor meget er det, da?» — «Et par hundre tusen.» — «Dollars?» — «Nej, kroner. Og så de 50,000 til.» — «Det er ikke nok.» — «Sammen med det vi ellers har?» — «Det «ellers» inbringer for tiden næsten ingenting. Det vet du jo.»

Mary begynte at få ondt. Han forstod det på røsten, da hun sa:

«Vi har jo skogen i bakhånd.» — «Som først kan hugges om tre år? Kanske først om fire-fem? Det kommer an på væksten.» — Mary visste han hadde ret; hvorfor hadde hun nævnt det?

«Men ti-tolv tusen kroner om året . . . . ?» — «I vor stilling forslår ikke det.»

Atter et intermezzo. Her var intet fortaug, men stor åpen plass og rigtig sølet. Begge hadde glæmt hunden. En tyk, skidden skibshund, også puddel, hadde fåt landlov med nogen matroser som nætop slang samme vej. Med denne velkomne kammerat hadde Jørgens hund slåt følge. Den blev med møje og besvær ropt tilbake, skidden, som den alt var blet. Men da Mary blandet sig i det, kom den frejdig, lyksalig, men fik et slag av pisken, og skrek. — «Det er dog besynderligt,» sa Mary, «at du ikke kan holde fred med en snill hund!» Hun husket den gamle Finnehunden hos deres nabo der hjæmme, som han også var så ond med. Jørgen svarte henne ikke. Men da hunden fulgte ydmyg, og han var blet sikker på det, sa han: «Vet onkel Klaus noget om den formuen?» — «Jeg tror ikke nogen vet om den uten vi. — Hvorfor spør du om det?» — «Det er bedre at tale til onkel Klaus.» — Hun stanste forundret: «Til onkel Klaus?» Jørgen stanste også. Nu så de på hværandre. «Vi kommer længer med det,» sa Jørgen. «Hos onkel Klaus?» — hun stirret. Hun forstod ham ikke. «For familiens ære gjør han meget,» sa Jørgen med et raskt sideblik, idet han gik. Hun var blet kridhvit, men fulgte. «Må vi betro os til onkel Klaus?» hvisket hun bak ham. Længer kunde ydmygelsen ikke komme. «Vi gjør det!» svarte han opmuntrende, næsten glad; «nu siger han ikke nej.» Hadde det været med i hans beregning?

Han kom nærmere til henne: «Når onkel Klaus intet vet om formuen, får vi mere, ser du!»

Han hadde tænkt det vel igjænnem! Så motbydeligt det var henne, det imponerte. Jørgen var visst betydeligere æn hun hadde forståt. Når han helt fik utfolde sine ævner, vilde han overraske flere æn henne.

Selv gik hun og foldet sig sammen, som et blad i for tør varme. «Du vil selv greje dette med onkel Klaus?» — «Jeg følger med dig hjæm straks, kan du skjønne. Du hadde ikke behøvd at komme. Bare mældt mig det.»

Hun gik med bøjd hode og skalv. Hans overlegenhed avsatte og kuet henne; hans betragtninger kvalmet. Det

var som før engang, at den ene fot ikke vilde flytte frem foran den andre; hun kunde ikke længer følge.

Da hørte hun Jørgen rope: «Kom hit, din lille satan!» Åtter hunden. Den skidne laban av en kammerat hadde på ny lokket den bort fra pligtens vej. Jørgens røst hadde noget for ham eget, når den befalte: den var dæmpet og skarp på én gang.

Hunden kjænte den og lot det bli med at se op, tvilrådig. Såsom den var begavet med et lykkeligt letsinn, kastet den sig med én gang lystig mot sin kammerat og tok leken op, som om intet var sagt.

Mary stod og tok lære. Det var like under John Ericson at dette hændte. Hun så op på dette kunstværk, hun så in i John Ericsons store, gode, tænksomme øjne, til hennes egne fik tårer. Hun var så ulykkelig.

Imidlertid strævde Jørgen med hunden. Det gallt som princip i opdragelsen aldrig at la den få sin egen vilje i strid med herrens. «Kom hit, du lille skøjer,» sa han insmigrende. Hunden blev forundret. Den stanste midt i leken. «Ja, kom så, vennen min!» Den gjorde et par glade hopp imot ham, den husket gode, hyggelige stunder; kanske var her en av dem? Men hvad det nu var — den fik tvil, kastet om, og lå snart mellem labbene på sin skidne ven, begge overænde.

Forbigående stoppet op, de hadde moro av hundens ulydighed. Dette ærtet Jørgen. Mary følte det, og vilde skåne hunden; hun stod bak ham og talte sagte på Fransk: «Det er ikke rigtigt først at lokke og så slå.» Men da blev Jørgen mere stivsinnet. «Dette skjønner du dig ikke på,» svarte han, også på Fransk. Han lokket.

Med den korttænkte godtroenhed som er egen for snille hvalper, stoppet hunden op i leken og så på ham. Jørgen med stokken på ryggen kom lokkende. Han var rasende ved de andres latter, men dæmpet det i blide ord. «Kom så, lille ven!»

«Tro ham ikke!» ropte en engelsk matros; men det var for sent. Jørgen hadde tak i dens ene lange øre. Hunden hylte, Jørgen måtte ha knepet til. Mary ropte på Fransk: «Slå ham ikke!» Og så slog Jørgen. Det var ikke hårdt, men hunden hylte forfærdelig, den var

så rædd. Jørgen slog igjæn — heller ikke nu hårdt, det var mere for at ærte dem allesammen. Hunden skrek så gudsjammerlig at Mary ikke tålte at se dit hen. Hun stod med øjnene op i John Ericsons gode, store og sa: «Nu har du slåt mig fra dig Jørgen!»

I et nu slap han, og rejste sig. Han så hennes øjne flamme, ansigtet var hvitt, skikkelsen rank og rejst imot ham. Over henne John Ericsons hode.

Bare et øjeblik. Så hadde hun vændt sig, og gik raskt avsted i lette, glade rytmer — hunden med.

Folk lo, de engelske matroser med utæskende spot — Jørgen satte efter.

Men da hun fik se at hunden fulgte henne og ikke ham, og at dens øjne søkte hennes for at få vite hvad hun videre vilde, slog al angsten fra før over i vill lystighed. Det var så hennes vis. Hun klappet i hænderne og løp, og hunden hoppet gjøende med.

Fortrollingen var brutt, skjændselen kastet av — farvel til ham og alt hans væsen!

«Ikke sandt du lille befrier?» Den gjødde.

Hun så tilbake efter Jørgen. Han turde ikke skynde sig for anstændighedens skyll.

«Men vi to tør, ikke sant?» Hun klappet atter i hænderne og løp, og hunden løp med, gjøende.

Så tok hun langsommere tempo, lekte med den, talte med den, Jørgen var så langt efter. «Egentlig skulde du hete «liberator», men det er for langt navn for så'n liten sort tull. Du skal hete John, skal du! Du skal hete efter ham som så på mig, så jeg fik mot!» Atter sprang hun, og hunden med. «Du følger mig, du, og ikke ham! Det er ret gjort, det er godt gjort! For så gjorde han også som du heter efter. Han fulgte ikke slavepiskerne, han blev hos dem som gav fri!» Nu var de om hjørnet. Jørgen såes ikke. —

— Da han kom efter i hotellet, nægtet man at hun var hjæmme, skjønt han hadde set henne gå in. Han fortalte at hun hadde hans hund. Ja, derom visste de ikke besked.

Han måtte gå. Han hadde mistet både henne og hunden.

Men oppe på sit rum spurte Mary hunden: «Vil du være min? Vil du være med mig, du lille sorte John?» Hun klappet i hænderne for at få den til at gjø sine glade ja. Dermed var ejendomsspørsmålet avgjort. Hun fik et brev fra Jørgen, antagelig derom. Det brænte hun ulæst.

Hun tænkte han vilde møte op på jærnbanestationen, når toget til Norge gik, og da kræve sin ret. Hun kom modig kjørende til det med sin hund ved siden, vasket, kjæmmet, duftet. Jørgen var der ikke.

*

Hun sov hele natten med hunden foran sig på sit rejsetæppe.

Men med morgenen kom tankerne. Nu var hun alene. Alene om ansvaret.

Hittil hadde hun jo av al magt pisket sig selv in i den eneste trange utvej: straks at gifte sig med Jørgen, føde på en utenlandsrejse — og så holde ut i det aller længste.

Men at gifte sig med den hun avskydde, bare for at låne sig et fikenblad — som det nu var blet uforståeligt! Hun hadde forsøkt det, fordi således tænktes rundt om henne, og fordi hun var i en særstilling; der tåltes ikke plet på fæstklædningen.

Men nu sa hun: «fy, fy!» til det, ganske højt. Og da hunden straks så op, la hun til: «Dette var min «hunderejse», skal jeg si dig! Avslutningen på min «hundehistorie»!»

Men hvad så?

Hun kjænte til hvad som kunde gjøres. Men det måtte altså ha to medvidere, Jørgen og én til. Alene det var nok. Således kunde hun ikke skride stolt og fri frem — og det hadde hun behov til.

Ja, hvad så?

Sålænge hennes «hunderejse», hennes «hundehistorie» stod for henne som befalt, som uomgjængelig nødvendig for ærens skyll, hadde det siste, det aller siste skjulested ikke mældt sig som alvor.

Nu var det alvor.

Hun så sørgmodig in i hundens troskyldige øjne,

som lette hun efter en utvej også fra det. Hun møtte den mest ublandede livslyst og hengivenhed. Hun trykket sit hode ned i hans pels og gråt. Hun var ænnu så ung, hun hadde ikke lyst til at dø.

For første gang gråt hun over sig selv; hun hadde ondt av sig selv. Hun forstod ikke hvorved hun hadde fortjent dette. Ej heller kunde hun rede ut hvordan det var kommet.

Hunden fattet at hun ikke hadde det godt. Han slikket hennes hænder og stirret op i hennes øjne. Han pep for at komme op og trøste henne.

Så tok hun ham op og hældte sig over ham, hvad han opfattet som lek. Han bet efter hennes hænder. Det gik hun med på. Den lystige barnesjau begynte mellem disse to og varte og rak, fordi han aldrig fik nok; hvær gang hun sluttet, tok han på igjæn.

Så gav hun sig til at tale til ham: «Du sorte, lille John, du minner mig om Negrene. Du minner mig om at din navne fridde Negrene ut. Fridde dem av slaveri. Du har fridd mig fra at falle i slaveri.»

«Men det er en dårlig befrielse, skal jeg si dig, når jeg ikke får lov til at leve sammen med dig. Synes ikke du også det?» Og så gråt hun igjæn...... Med tæt slør for ansigtet rejste hun gjænnem byen fra den ene station til den andre med hunden ved siden av sig på sætet. Hun så ingen hun kjænte. Men om de visste —?

Å, den dømte og dræpte kråken, som Jørgen vilde løfte op, og hun flygtet fra — hun visste ikke hvor nøje hun hadde set den! Set dens opflængede hals, dens sønderhakkede buk, de tomme øjenhuler — det røde kjøtt gapte efter henne, hun blev det aldrig kvit under hele denne gruelige rejse.

Utenfor var her vinter. Hun hadde ikke set vinter på mange år. Hendøende, visne landskap hadde hun set; men ikke vinterens forvandlingsmagt, ikke ødelæggelsen dækket av det aller hviteste hvite, med lunefulle avændringer i skogmarken. Fjorden hadde ænnu ikke lagt sig, den kom sortgrå optil, utæskende, hård, som et uhyre allestedsfra der vilde kamp.

Rejsen gjænnem byen hadde skræmt op hennes fantasi, nu var den i naturkræfternes vold. Hennes avmagt

føltes så meget dypere. Kunde hun ta op nogen kamp? Kunde hun nå frem til forvandlingens tid? Hun måtte kaste sig ut forinnen.

Som hun tumlet med dette — så hun sin fars ansigt! Hvorledes kunde hun leve uten at si ham hvad som stod på? Aldrig, aldrig kunde hun si ham det. Hun kunde ikke engang si ham at det var forbi med Jørgen. Han vilde ikke kunne tåle det.

Om hun istedenfor at tale — forsvandt?! Du evige himmel; det dræpte ham med det samme.

På hele rejsen ingen rædsel mere for andre, ingen, slet ingen for sig selv, bare, bare for ham. —

— Så utmattet, så sjæleangst kom hun hjæm, at hun gav sig til at gråte, da hun så huset. Så tung en gang som hennes opover mot det, hadde visst ikke mange gåt. Selv hundens jubelsprang, da han kom på fast grunn, kunde ikke adsprede. Hun gik op for at vaske sig og bytte, og bad om, at hennes far og fru Dawes måtte få vite at hun var kommet. Den lille pike var med inne og hjalp henne, hennes lek med hunden i hvært ledigt øjeblik pinte Mary; men hun sa intet.

Hun så svært medtat ut. At hun hadde grått, var altfor synligt.

Men det kunde kanske være bra. Så skjønte han med én gang at godt stod det ikke til. Bare han tålte det? Hun måtte jo skynde sig og forklare ham at rejsen hadde været lang og besværlig, og at Jørgen ikke fant formuen stor nok i deres stilling til at gifte sig på. De måtte vænte på onkel Klaus.

Hvis hun fik gråte, og det fik hun nok, så træt og fortvilet hun nu var, så forberedte det for en annen gang. Bare han tålte det.

Men hvad skulde hun annet gjøre? Om hun ikke kom straks, ante han uråd, ængstet sig, og det tålte han heller ikke.

Hun skalv, da hun stod for døren. Ikke alene av angst for ham, nej også fordi hun ikke fik kaste sig over ham, si ham alt og få gråte ut hos ham. Som det hele var forfærdeligt. —

Men livet er stundom barmhjærtigt!

Han var ikke blet varskudd om at hun var kommet;

ti han sov. Og dette stod sykeplejersken færdig til at si derute på gangen, når Mary kom ut. Hvorfor ikke banke på og si det gjænnem døren? Fordi hennes væsen engang var sådant. Nu da Mary kom ut, var sykeplejersken ikke i gangen, men i trappen. Piken kom nemlig med middagsmaten til den syke; den hæntet sykeplejersken altid selv, og skamfull over at hun ikke kunde gjøre det idag, vilde hun dog i alle fall møte henne i trappen og ta den fra henne.

Just i det øjeblik åpnet Mary døren til sin fars rum. Hun blev stående i den, fordi sykeplejersken i det samme kom tilsyne og hvisket: «Han sover, frøken!»

Men hunden ænste det ikke. Den var alt inne, labberne alt på sengkanten, ansigtet like op i den sykes, som nætop vågnet. Vågnet mot dette sorte fjæs stirrende in i hans øjne. De blev vidtåpne og søkte med forfærdelse ut i rummet, der de traf Marys. Hun stod i døren, skrækslagen, likblek. Han løftet hodet mot henne, øjnene blev hængende, der faldt som et fjærnsyn in i dem. Så sank hodet.

«Han dør!» ropte sykeplejersken bak henne. Hun satte fra sig brættet og ilte frem.

Mary vilde først ikke tro det; men da hun forstod det, kastet hun sig over ham med et hjærteskjærende skrik. Dette besvartes fra næste rum av fru Dawes. Da de ilte derin, lå hun uten bevissthed. Hun kom sig siden så vidt at hun rørte tungen. Hun stammet på et buldrende Engelsk ingen forstod; — men lægen sa: det er visst snart forbi med henne også. Faren var død.

Mary holdt på sin forstand, som hadde hun den mellem sine hænder. Det gallt, det gallt ikke at gi efter. Ikke at skrike, ikke at tænke. For hun hadde jo ikke dræpt! Det gallt at fatte og at fastholde hvad de andre sa, at billige deres forslag, nemlig at kalle til hennes fars søster. Det gallt ikke at slippe løs sin egen sorg, da hun så hennes. Det gallt, det gallt! «Hjælp mig, hjælp mig,» skrek hun, «så jeg ikke blir gal!» Og til doktoren: «Jeg har ikke dræpt ham — har jeg vel?»

Han fik henne tilsengs med kolde omslag, og forlot henne ikke. Også han forsikkret at det gallt.

Først da lille Nanna tidlig næste morgen kom in med

hunden til henne og den vilde ligge i hennes arm, fik hun gråte.

Op ad dagen blev det bedre; ti der strømte in gjænnem telefonen en så overvældende mængde telegrammer, og der var en så hjærtelig, ofte stærkt bevæget deltagelse i dem, at det smæltet hennes sorg. Denne medfølelse, denne beundring for hennes far, og den inderlige trang til at trøste og styrke hjalp henne. Det var i uforsigtig avskrift av et av disse telegrammer som telefonen bragte, at hun erfarte at også fru Dawes var død. Man hadde ikke våget at si henne det. Men den store almene deltagelse bar henne også over det. Nu først forstod hun den! Alle uten hun visste at hun hadde tapt begge, og at hun stod alene.

Mest rørte henne et telegram fra Paris, som lød: «Min ælskede Mary! Kan det trøste dig i din store sorg at vite at hos mig kan du hvile ut, over mig kan du byde, jeg skal rejse med dig, jeg skal komme til dig, alt som du vil! Din uforanderlige Alice.»

Hun skjønte hvem som hadde varskudd Alice.

Også Jørgen telegraferte: «Hvis jeg kunde være dig det minste til tjeneste eller trøst, så kom jeg straks. Jeg er sønderknust og fortvilet.»

Den samme rørende og ærende deltagelse kungjorde sig ved begravelsen, som fant sted tre dager efter. Man hadde skyndt på for Marys skyll.

Der kom blomstersendinger uten ænde, over alle andre en krans fra «Alice». Norske, friske blomster.

Den blev bragt op til Mary, hun vilde se den. Hele huset fylltes av blomsterduft ved vintertide, kjærlighedens ånde henover de sovende.

Hun var ikke nedenunder, hun vilde ikke se kisterne, ikke blomstergaverne, ikke forberedelserne. Der nede i stuerne fik de langvejs kommende forfriskninger.

Men der kom mange flere mennesker æn huset kunde rumme, og nede ved kapellet var en æn større forsamling.

Præsten spurte om han kunde komme op til frøkenen. Hun takket, men sa nej.

Umiddelbart efter spurte lille Nanna om «onkel Klaus» kunde få hilse på henne. Han hadde sendt henne et rørende telegram og forespurt om han i nogetsom-

helst kunde være til tjeneste. Ænvidere var hans krans så storartet, forsikkret husets folk, at hun også hadde fåt den op for at se den.

Hun svarte ja. Og in kom den lange, nu sortklædde mann, pustende, som hadde han ondt for at ånde. Ikke før var han innenfor, og så Mary stå som elfenben i sort henne ved sengen, så satte han sig på den første stol han nådde, og brast i gråt. Det lød som når urfjæren i et stort ur går i stykker, og det hele hasper op. Det var den manns gråt som aldrig hadde grått, siden han var barn. En gråt, forskrækket over sig selv. Han så ikke op.

Men han hadde et ærend, det skjønte hun. Det var som han et par ganger forsøkte på det, men da tok gråten på ænnu værre. Så vinket han av med hånden. Det gallt ikke henne, det gallt ham selv, han kunde ikke. Han rejste sig og gik. Døren lukket han ikke bak sig. Hun hørte ham hulke bortover gangen og i trappen. Væntelig rejste han med det samme.

Mary var grepet. Hun visste at hennes far hadde været hans beste, kanske hans eneste ven. Men hun forstod at gråten ikke gallt bare hennes far; der var også umiddelbar deltagelse og anger i den. Ellers var han blet nede ved kisten.

Kapellets vakkre klokke begynte at ringe. Hunden, som hele dagen blev holdt inne hos henne, og var meget urolig, fór nu hen til vinduet mot sjøen, og la labberne op for at se. Mary kom til.

I det samme kjørte onkel Klaus bort. Men salmesangen begynte nede i stuerne, likfølget kom. Begge kister blev båret av bønderne omkring. Da den første kom tilsyne, sank Mary i knæ og gråt som skulde hjærtet briste. Mere så hun ikke.

Hun lå over sengen, klokkelyden skar henne likesom langs efter, hun inbildte sig den furet henne. Hennes sansing forvirret sig mere og mere, hun var sikker på, at hennes far, da hun stod i døren, hadde set tværs igjænnem, og at det var derav han døde. Fru Dawes hadde fulgt ham som altid. Han var hennes livs eneste store kjærlighed. De var nu begge her tilstede. Også

hennes mor, som var i hvit fotsid klædning. «Du fryser barn!» Hun tok henne i sine armer, ti Mary var blet ganske liten igjæn og helt uskyldig. Under dette sovnet hun.

Men da hun vågnet og ikke hørte en lyd utenfra og ingen innenfra, huset var tømt ... la hun sine hænder sammen og sa halvhøjt: «Det var det beste for os alle tre. Der er handlet barmhjærtig med os.»

Hun så sig om efter hunden; hun trængte deltagelse. Men nogen måtte ha lukket den ut, mens hun sov.

Der skulde ikke mere til, så begynte hun atter at gråte. Perle på perle av den uuttømmelige smærtekilde i henne. Det rant over hennes kinner og hænder, der hun lå og støttet under sit tunge hode.

«Nu kan jeg begynne at tænke på mig selv igjæn. Nu er jeg alene.»

DET AVGJØRENDE

Den næste dag var hun nede ved gravene. Smærten blev avledet ved følgende lille hændelse.

Det var lørdag, og søndag var en av de få i året da der var gudstjeneste i kapellet. Til sådanne dager blev gjærne gravene pyntet. Da nabogården tilhøjre engang hadde tilhørt Krogskogen, hadde den begravelsesplass der. Konen var kommet for at pynte på en ny grav, og den gamle Finnehunden fulgte med. Naturligvis fløj Marys lille puddel trohjærtet imot ham, og til konens og Marys forbauselse tok den gamle hund, efter omhyggelige og forsigtige undersøkelser, den lille tomsing op i sit venskap. Den som ellers ikke kunde fordra hvalper, forælsket sig i denne. Han tålte at bli revet i ørene, at bli bitt i benene, ja han la sig ned foran ham og agerte overvunnen. Mary hadde sådan glæde av det at hun fulgte konen et stykke på vej, for at se på leken. Og blev lønnet for det; ti hun hørte varme lovtaler om sin far og gjænlyd av dem som gik rundtom i bygderne i disse dager og grunnla hans eftermæle.

Hun tænkte, da hun gik hjæm igjæn med hunden, som nu var opspillet: begynner jeg at ligne mor? Har der været noget av henne i mig som ikke før har fåt plass? Noget av idyl?

Der væntet henne den dag to ting.

Den første var et brev fra onkel Klaus, han kallte henne «Højtærede, kjære guddatter, frøken Mary Krog».

At han var hennes gudfar, ante hun ikke. Det hadde hennes far aldrig sagt henne, antagelig visste han det ikke selv.

Onkel Klaus skrev:

«Der gives følelser, for stærke for ordene, og da især for de skrevne. Jeg er ingen skribent, jeg tar mig alene den frihed at meddele mig skriftlig, siden jeg ikke kunde det mundtlig, at samme dag som min uforglæmmelige ven, din far, døde, og fru Dawes, din ædle plejemor, også døde, og du blev alene, insatte jeg dig, min kjære guddatter, til min arving.

Min formue er på langt nær så stor som almindelig antat; jeg har også hat svære uheld i det siste. Men der er da ændelig nok til os begge — at sige, når du styrer din del, og ikke Jørgen. Jeg går nemlig utifra at I nu gifter eder.

I mange år har jeg hat fru Dawes's testamente liggende, likesom jeg har hat hennes penger til forvaltning. Igår åpnet jeg testamentet. Hun har skjænket dig hvad hun ejer. Det er vel en 60,000 kroner. Men det gjæller om disse penger som om din fars, at for tiden inbringer de så godt som ingen ting.

Din gudfar
Klaus Krog.»

Mary svarte straks:

«Min kjære gudfar.

Dit brev har rørt mig. Jeg takker dig av mit fulle hjærte.

Men din store gave tør jeg ikke ta mot.

Jørgen er jo din plejesøn, og jeg vil på ingen måte komme i vejen for ham.

Du må ikke ha mot mig for det. Jeg kan umulig handle anderledes.

Om fru Dawes's testamente skal jeg senere ta bestemmelse og da meddele dig den.

Din taknemlige
Mary Krog.»

Da hun avleverte brevet, hørte hun en vogn komme. Noget efter bragtes henne et visitkort; derpå stod: Margrete Røy, *cand. med.*

Det varte litt før hun kom in; hun hadde tat rejsetøjet av, det var en kold dag. Dette økte Marys spænning betydelig, så da den høje, stærke kvinne med de gode øjne stod i døren, skalv Mary og blev blek. Hun så hvad intryk dette satte av i de gode øjne, som nu bredte al sin medfølelse utover henne. Som om de to hadde kjænt hverandre i mange år, gik Mary mot henne, la hodet på hennes skulder og gråt. Margrete Røy trykket den ulykkelige varmt op til sig.

De satte sig. Hennes ærend var at spørge når Mary rejste til utlandet? Mary blev forundret: «Har jeg talt med nogen om det?» — Margrete Røy oplyste at hun hadde det fra sykeplejersken. «Å,» svarte Mary, «hvad jeg sa i den tilstand, vet jeg ikke mere. Jeg har i alle fall ikke tænkt over det siden.»

«Altså De rejser ikke ut?» Mary sat litt. «Jeg siger jeg vet det ikke. Jeg er ikke kommet så langt som til mig selv ænnu.» Margrete Røy blev forlegen. Det så Mary, eller rettere hun følte det. «Har kanske De også tænkt på at rejse ut?» spurte hun. «Ja. Jeg vilde da høre om jeg kunde være Dem til nogen tjeneste, så skulde jeg inrette min rejse efter Deres.» «Hvor rejser De da hen?» — «Jeg rejser på mit studiums vegne. Og begynner med Paris. Sykeplejersken sa til mig at det var dit De vilde,» føjde hun til. Hun begynte at bli unselig. Hun hadde tænkt at hjælpe Mary, og syntes påtrængende. «Jeg forstår Deres godhed,» svarte Mary. «Det er jo muligt jeg har nævnt Paris. Jeg husker det ikke. Det sanne er at jeg intet har opgjort.» — «Ja, da får De virkelig tilgi mig. Det hele er en misforståelse.» Frøken Røy rejste sig.

Mary følte hun burde holde henne tilbake; men hun hadde likesom ikke kræfter. Først ved døren stanste hun henne. «Jeg kommer for at tale med Dem en av dagene, frøken Røy.» Hun sa det sagte, og så ikke op. «Idag har jeg ikke kræfter,» la hun til. — «Jeg kan se det. Det tænkte jeg mig også. Derfor har jeg tat med

noget for Dem, hvis De vil bruke det. Det er det beste styrkemiddel jeg kjænner.»

Nej, hvor det menneske var Mary sympatisk! Hun takket henne hjærtelig.

«Når jeg har litt mere kræfter, kommer jeg altså.» — «De skal være velkommen.» — «Ja,» sa Mary rødmende: «De har vel ikke noget imot at komme til mig?» — «Til Deres hus på torvet?» spurte Margrete Røy; hun blev også rød. — «I vort hus på torvet, ja. Eller jeg kan vel ikke længer si «vort»?» Tårerne kom igjæn. «Når De bare siger til, skal jeg være der.»

Otte dager efter kom hun.

I den mest forrykende novemberstorm, i den værste de hadde hat på de kanter. Bugterne var ænnu ikke tilfrosset, så dampskibet gik. Men det var med nød og næppe. Og stoppet op i byen.

Margrete Røy blev højst forundret, da hun den dag fik bud om at komme til Kroghuset på torvet.

Hun kom in i et varmt, hyggeligt hus, hun, som hadde vænnet sig til at se det forlatt med nedrullede gardiner. Hun blev ført ovenpå ad en gammeldags bred trap; det hele hadde façon og stil fra de gamle bygårders tid i begynnelsen av det forrige hundreår.

Mary sat innerst inne i et rødt boudoir, uforandret fra hennes mors tid. Hun sat i en sofa under et stort portræt av moren. Da hun rejste sig i sin sorte dragt, blek og tungøjet under det røde hår, syntes Margrete Røy at hun var sorgens eget billede, det skjønneste som kunde tænkes. Det var højtidsro over hennes væsen. Hun talte så sagte som stormen utenfor tillot.

«Jeg føler De agter en annens sorg. Jeg er også sikker på at De er taus.» — «Det er jeg.» — Det varte en stund før Mary sa: «Hvem er Jørgen Thiis?» — «Hvem han er —?»

«Av flere grunner går jeg ut fra at De kan si mig det.» — «Jeg må dog først spørge: Er De ikke forlovet med Jørgen Thiis?» — «Nej.» — «Det har man sagt.» — Mary tidde. — «Ja, har De heller ikke været forlovet med ham?» — «Jo.» — Da sa Margrete fort og glad: «Men De har slåt op med ham?» — Mary nik-

ket. — «Det vil glæde mange; ti Jørgen Thiis er Dem ikke værdig.» Det lot ikke til at undre Mary. «De vet noget,» spurte hun. — «En kvinnelæge, frøken, vet mere æn hun kan fortælle.» — «Men jeg tror dog han ælsket mig,» sa Mary for at unskylle sig selv. — «Det så vi alle,» svarte Margrete. «Han ælsket visst Dem højere æn nogen før.» Og hun la til: «Det var ikke underligt. . . . Men inne i Kristiania har jeg kjænt en ung, søt pike, som den gang var hans eneste! Hun blev rørt over det, og da de ikke kunde gifte sig, gav hun sig hen til ham.» — «Hvad gjorde hun?» Mary skræmtes op; hadde hun hørt rigtig? Det stormet så utenfor at det blev besværligt at høre. Margrete gjæntok tydelig og betonende: «Hun var en varmhjærtet en, som trodde det var rigtigt at hun var hans eneste.» — «De kunde ikke gifte sig?» — «De kunde ikke gifte sig. Så gav hun sig hen til ham.»

Mary fór op; men blev stående. Hun hadde villet sagt noget; men holdt inne.

«Bliv ikke så forskrækket, frøken, dette er ikke så sjældent.» Ved den oplysning var det som Mary fallt ned i et lavere nummer. Hun satte sig langsomt igjæn. «De har visst ikke nogen livserfaring om sådant, frøken.» — Mary rystet på hodet. — «Så undrer det mig at De blev fri Jørgen Thiis i tide; han er erfaren.» — Mary svarte intet. — «Vi tænkte at dere blev gift før høsten kom. Især da Deres far og fru Dawes blev syke.» — «Det vilde vi også, men det viste sig umuligt.»

Margrete kunde ikke utgrunne hvad som stak under dette gåtefulle svar. Men hun sa med granskende øjne: «Da vokste vel hans attrå betydelig?» — Det skalv i Mary; men hun betvang det. «De synes at kjænne ham?» — Margrete betænkte sig litt: «Ja,» sa hun, «jeg er jo ældre æn Dem — æn ham også. Men, skam at si, i Kristiania blev jeg nokså forgapet i ham, jeg med. Det opdaget han — og forsøkte sig.» Hun lo.

Mary blev blek, rejste sig, gik frem, stanste ved vinduet. Utenfor pisket regnen og stormen mot ruterne med voksende magt; de måtte nu tale højt. Mary stod

en stund der og så ut i uvejret; kom så tilbake og stilte sig op foran Margrete, bevæget, urolig.

«Vil De love mig: aldrig at si til nogen hvad vi har talt om idag? — Under ingen omstændigheder?» — Margrete så forundret på henne. «Jeg skal ikke fortælle nogen at De har spurt mig om Jørgen Thiis?» — «Jeg ønsker absolut at ingen skal vite det.» — «Hvem går det på?» — Mary så på henne: «Hvem det går på?» Hun forstod det ikke. Men Margrete rejste sig: «Her kom en mann til byen for at si Dem at Jørgen Thiis ikke var Dem værdig. Han kom for sent. Men jeg synes han fortjener at vite, at nu har De selv opdaget hvem Jørgen Thiis er.» — Mary svarte ivrig: «Si ham det! Si ham det ændelig. — Så det var derfor han kom?» la hun til, langsomt. «Jeg er glad for at De sa mig det! Mit annet ærend var nemlig»... (hun holdt en stund inne); «det annet jeg hadde at si Dem var... at De skulde hilse Deres bror. Fra mig.» — «Det skal jeg. Og takk skal De ha! De vet hvad De er for min bror.» Marys øjne gled bort. Hun kjæmpet en stund. «Jeg er en av de ulykkelige,» sa hun, «som ikke kan få rede i sit eget liv. I hvad der er hændt. Jeg finner ikke tråden. Men det bæres mig for at Deres bror har del i det.» — Hun vilde visst si mere, men kunde ikke. Hun gik isteden bortover mot vinduet igjæn, og blev stående der. Uvejret utenfra talte in i stuen med tusene røsters harm. Det rigtig ropte på henne: . «Bevares for et vejr,» sa Margrete med stærk røst. «Jeg glæder mig til at komme ut i det!» sa Mary, idet hun vændte sig med lysende øjne. «De vil ut i dette vejr?» skrek Margrete. «Jeg vil gå tilbake!» svarte Mary. «Ovenikjøpet gå?!» Mary kom frem, stilte sig overfor henne, som vilde hun si noget stort, villt. Istedenfor holdt hun inne; men det uuttalte stormet op i øjnene, ut i ansigtet, in i barmen, fik armene i vejret, og med et stort støn kastet hun sig bakover i sin mors sofa. Hun dækket sit ansigt.

Da la Margrete sig på knæ foran henne. Mary lot sig omfavne og dra til som et træt, sykt barn. Hennes gråt brøt frem, rørende og hjælpeløs som et barns, den også; hodet sank ned på veninnens skulder.

Bare et øjeblik. Så rejste hun sig i sætet med et rykk. Ti Margrete hadde sagt like in i hennes øre: «Der fejler Dem noget. Tal til mig!»

Ikke ett ord til svar. Selv våget ikke Margrete at si mere. Hun rejste sig; hun følte hun var færdig her.

Mary gjorde heller intet for at holde henne tilbake. Hun hadde rejst sig hun også. Så sa de hværandre farvel.

Men Margrete kunde ikke la være at si, da hun stod ved døren: «Vil De virkelig gå —?» Mary nikket, som vilde hun si: «Nok om det! Det er min sak.»

Så gik Margrete.

*

De hadde tændt lygterne i byen, da Mary stod utenfor sit hus. Det var med nød at hun kunde holde sig oprejst i vindstøtene, som pressedes sammen mellem husene fra sydvest. Hun hadde vandtæt kåpe med hætte over hodet, vel tilknappet, høje, vandtætte støvler. Hun gik så fort hun kunde. En eneste forestilling var igjæn efter samtalen med Margrete Røy. Men den jog henne, den pisket henne i ryggen sammen med regnet: — Margretes forfærdede øjne og bleke åsyn, da hun hadde sagt: «Der fejler Dem noget? Tal til mig!» Himmelske magter, hun forstod det! Således vilde de alle se på henne, hvis de fik vite det! Så dypt hadde hun skuffet og krænket dem i deres tro til sig. Hun syntes hun hadde dem alle bak sig, at det var fra dem hun flygtet! Kråkesværmen! Hun stormet ivej, og var utenfor byen, før hun selv visste det. Her, efter den siste lygte, var det bælgmørkt; hun måtte stå en stund før hun kunde se vej. Men da satte hun også avsted! Hun hadde orkanen halvt efter, halvt på siden.

Det var dommen over henne som jog henne av land og rike! Som jog henne længer! Det hadde syntes henne fra første stund hun forstod sin stilling, at der blev git henne en pakke som hun ikke hadde åpnet, før nu. Hun ante jo hele tiden hvad der var i den; men egentlig var det først igår hun åpnet den. I pakken lå et stort sort slør som hun helt kunde skjule sig og sin

skam i, dødens slør. Men også det gaves på vilkår. Et vilkår hun kjænte til fra barn av. Der fortaltes den gang om en grandtante av henne, at hun vilde skjule hun var blet frugtsommelig, mens mannen var borte, gik så hemmelig med bare ben på iskoldt gulv, kvæll efter kvæll. Hun vilde dø den naturlige død som fulgte derav. Så visste ingen hun hadde tat sig avdage, og intet hvorfor kom op.

Men der var nogen som hadde hørt henne gå således nat efter nat, derfor kom det op likevel.

Det skulde gjøres bedre nu!

Svakheten, som kom så uvæntet over henne foran Margrete, var aldeles borte. Nu hadde hun kraft til sin gjærning.

Som skulde det prøves straks, kom noget skyggeagtigt tilsyne ved siden av henne. Det steg uanet op av mørket, så truende nær at hun la på sprang. Hennes forfærdelse, da hun gjænnem uvejrsbrølet syntes at høre at det kom springende efter! Da gjænfinner hun sit mot, og stanser. Så stanser også det bak. Hun går videre; det går også videre. Nej, tænker hun: har jeg ikke mot til at gå dette under øjnene, så har jeg heller ikke mot til det næste. Dermed vændte hun sig om, og gik like på det følgende uhyre, som humret godslig; det var en ung hæst. Den hadde sæletøj på og søkte i sin forlatthed mennesket. Hun klappet den og talte til den. Det var dog et bud fra livet, en forlatt, som trøstet en fortvilet. Men da den fulgte videre, leverte hun den av på næste bondegård. Hun måtte være alene. Der blev de højst forundret. At nogen var ute i det vejr, og det en kvinne! Hun skyndte sig bort fra lyset og ut i mørket igjæn.

Den lille hændelse hadde styrket henne; hun visste nu hun hadde mot. Og gik raskt på.

Hun skulde nætop ut på den første bærghej, som vejen var hugget frem i. Enten det virkelig var så, eller hun syntes det, stormen tok bestandig til. Den måtte da vel snart ha nådd sit værste. Men for henne var det hennes egen jammer og skam som var i den. Just det styrket! Det var ikke døden hun var rædd, det var livet.

Hun tænkte, mens hun skred frem, altsammen igjænnem på ny. Hun vilde ikke forråde sit barn. Ikke frælse sig selv ved at la det dræpe. Ikke sætte det ut hos fremmede og så fornægte det. Ikke leve uten selvagtelse.

Om her kom en frier — og her kom visst mange, nu som før! — skulde hun begynne med at tilstå? Eller skamløst fortie? Der var bare ett hun kunde med hæder: gå under med sit barn. Til intet annet kjænte hun sig istand. Men det måtte ske, så ingen ante det. Hun måtte dø sygdommens død; så gallt det at skaffe sig sygdommen til døden.

Hun skyldte sig selv det. Ti deri var hun like sikker idag som hin kvæll hun gik in til Jørgen, at det fortjente hun ikke at bli ulykkelig for.

Det var en umådelig fejltagelse, ja; — men deri var hun uskyldig. Det var visst også stærkt opblandet av driftslivet — likefullt var det en handling hun ikke skammet sig for. Hun skyllte sig selv at dø med alles uavkortede medfølelse, så langt hun var kjænt. Hun skyllte også dem det som i henne hadde set den første blandt dem. Hun hadde ikke illoyalt forspildt deres tro til sig.

Nu var hun fremme på odden, og den forfærdelige kamp som her begynte, blev uvilkårlig en kamp om dette. Det var som alle værdens magter vilde vriste hennes selvagtelse fra henne og få henne dømt. Her var frit hav, og fra milevidt tilbake kom bølgerne i stigende stigning. Når de så traf bærget, sprøjtet de favner opover. De aller største nådde henne med de siste piskende stråler. «Der har du! Der har du!» Og stormen, som stod mot den hugne bærgkant, vilde med lufttrykkets magt kaste henne ut fra den, utover. Skjønt regnkappen holdt godt sammen på skjørterne, var det som den vilde vri og vrænge dem av henne: «Stå naken i din skam, i din skam!»

Men ikke fik det rasende bølgesprøjt skræmt henne til at føle sig skyldig, ej heller kunde stormen drive henne ut mot jærnstangen, og da kanske utover. Hun bøjde sig, ja hun måtte stå stille under de værste støt;

men hun gik på igjæn, og hun holdt sin vej. «Jeg avstår ikke min æreskrans, jeg vil dø med den! Derfor skal dere ikke ha mig!»

Hun klarte pynten, hun kom frem på siden av den og videre inover mot sletten mellem denne bærghej og den næste. Her var engang gåt et skred, så bærgsiden var avskrapet, og hernede lå stenrøjsen som vejen nu skar igjænnem. I denne smuldrende røjs, like ved vejen, stod en eneste svaj bjørk, ganske alene. Hun husket den, i det samme hun kom til den; i slik storm måtte den vel være brutt? Nej, den holdt. Hun stod ved den og pustet ut. Den bøjdes, så hun hvært øjeblik måtte tænke: nu brister den; men den sprang ung op igjæn. Selv kunde hun ikke holde sig på samme plet, så forrykende skarp var orkanen nætop her om hjørnet; men den unge bjørk, som raget så højt op, og hadde så rik en krone, og selv var så spæd og svaj, den stod, helt alene; den grejde det.

Hun vilde ta dette op, da hun gik fra den, og bøjde in på sletten. Men just der fik orkanen magt til at piske regnet in i ansigtet på henne, hvær stråle var en skarp pil. Ånej, tænkte hun, sådan vilde det føles, om jeg prøvde at holde mig i den storm som vænter på mig.

Lysene fra gårdene, det eneste hun så, forkynte fred. Men hun visste hvad den inneholdt for henne.

Hun pilte frem over vejen langs bugten; men hun tok på at gå træt. Et av mærkerne var at billedet tok overhånd, virkeligheden forsvandt i billedet. Gamle forestillinger hun hadde læst sig til. Da hun arbejdet opover mot den nye odde, var havet, som atter stod frit på, ikke hav, men sjøuhyrer, som brølte sit begjær med opspilte gap, hundre bak hundre. Og stormende villdyr i luften med forfærdelige vinger hadde lovt dem dernede at kaste henne ut til dem. Hun holdt sig av al sin kraft op mot stenvæggen; men her var en grøft, som hun fallt i og blev dyvåt. Her er ænda flere fiender, tænkte hun, og kravlet sig op igjæn. Heldigvis var odden smal, hun var snart ved svingen in mot næste brede slette. Så var der bare én bærghej igjæn. Det var ikke for at redde livet hun ikke vilde kastes ut; det var

for at redde æren. Fantes hun i sjøen, eller blev hun helt borte, vilde alle sige hun hadde søkt døden — og så søke årsaken til den.

Men her hørte hun gjænnem mørket den gamle Finnehunden gjø. Det var helt nærved. Hun hadde gåt fortere æn hun visste, hun var jo ved dens hjæm. Nu så hun lysene.

Bare tanken om at møte et væsen som holdt av henne, bevæget. Hun ælsket livet. Hun trodde ikke længer selv hun var så uduelig til at leve det. Når denne kjænte røst ut av mørket kallte på henne, var det som når skibbrudne ser folk i land.

Da hun gik gjænnem gården, forlot hunden sin vaktpost, og kom smågjøende, våt og loggrende, for at få sin hilsen. Hun strøk den tre ganger til avsked, og skyndte sig videre. Snart hørte hun den atter gjø, men med et annet, strængere mål. Hun husket uvilkårlig Jørgen. Som på hele dette siste vejstykke, der ellers bare var viet hennes far. De hundre ganger, fra hun var liten, hadde hun gåt det og cyklet det med sin far. Nu var det skjæmt av Jørgen, det også. Hun kunde ikke mere gå det uten ham. Intet stykke længer in i livet uten ham.

Hun så uvilkårlig op. Men der var ingen himmel.

Helt utmattet begynte hun på omgangen av siste hej. Hun passerte den uten tanker, uten følelse av at det var siste gang; men også uten frygt.

Det hun nu gik frem til, var så liketil og så fast i hennes tanker som vejen under hennes føtter. Denne gik nu over Krogskogens mark frem mot landgangen. Så mørkt var det at hennes øjne, som dog nu var vant til mørket, først nærved landgangen skimtet kapellets hvite mur. Hennes tanker hadde såvidt strejfet gravene på kirkegården; men slap dem straks for at samle sig om det hun gik til. Hun satte foten på landgangen uten betænkning, gik fort nedover. Her truede ikke orkanen, her pisket ikke regnet ansigtet; begge var avdæmpede vennemagter, fra den stund hun trådte på Krogskogens grunn. Hejen og øjerne skjærmet. Under andre omstændigheder vilde hun ha følt lise ved og

kanske fred i sine fædres favn — nu var hvær tanke stump. Alene mekanisk skyndte hun på. Mekanisk knappet hun et par knapper op på regnkappen for at komme til nøkkelen, mekanisk satte hun den i og åpnet døren til badehuset. Først da hun stod der inne i bælgmørket, vågnet sanserne og tok skræk. Den rest av sydvest som gik her, slog døren i, da gyste hun. Det var som hun ikke var alene.

Hun skulde nu klæ sig av og gå ned trappen for at bli iskold. Is-iskold! Så klæ sig på og gå hjem til feber og annet som derav fulgte. Gjorde feberen ikke hvad hun væntet av den, så ejde hun hvad som kunde hjælpe på. Hun hadde det fra fru Dawes's gjæmmer. Så fik feberen skyllen.

Men nu da hun skulde begynne at knappe op, var det som hun krympet sammen og fik nubbet hud. Det var vandet, det iskolde vand hun skulde i, hun tok skræk av! Hu, her like ved var visst også is! Hun måtte træ på isen med bare føtter! hun vilde i alle fall beholde strømperne på; dem kunde hun siden tørre, så ingen fanget mistanke. Men dette is-iskolde vand... om hun fik krampe i det? Nej, hun vilde arbejde, svømme. Men om hun skar sig på isen, når hun skulde op igjæn? Hun måtte beholde underklærne også. Men kunde de tørres til næste morgen? Åjo, når hun hængte dem om ovnen. Hun måtte stænge av, så alt var i orden, når piken kom in. Bare hun da hadde sine sanser? Hun hadde aldrig været syk, hun kjænte ikke til det.

Da hun fallt i disse lange overvejelser hadde hun knappet regnkappen op. Nu hun skulde ta hætten av, skedde det uvæntede, at hun, uten at hennes vilje var i det, istedenfor begynte med kjolen, med at knappe den op i halsen, der hennes mors medaljon hang. Herunder rystet hænderne, også legemet begynte at skjælve. Hun hadde ikke tænkt på medaljonen, nej ikke på mange år, ej heller tænkte hun på den nu; skjælvingen kom ikke av det. Men medaljonen kom så at sige op i skjælvingen. Hun måtte jo nu ta den av. Bare hun ikke glemte den? Nej, hun vilde stikke den i lommen med det samme.

— Så! —

Da kom ny rædsel. Aldeles tydelig hørtes faste steg på landgangen, nærmere og nærmere. Skjælvingen stanste, instinktmæssig knappet hun til igjæn, først ved halsen, så regnkappen fort, fort. Hvem hadde ærend hit? Det var i alle fall ikke in i badehuset.

Det var nætop hit det kom! Et fast grep i låsen, døren fór op, en vældig skikkelse i regnkappe fyllte døren, hodet med hætten rak op over døråpningen. En elektrisk lygte kastet lys like i hennes åsyn, hun satte i et villt skrik, det var Frans Røy.

Der påkom henne en vanmagt så stor at hun vilde synke om, men blev grepet, båret ut, det var i et nu. Hun hørte døren smældes i, hun kom op på en arm og bares avsted. Ikke kunde hun sige ett ord, ikke sa han noget.

Men mot ænden av landgangen kom hun til sig selv igjæn, det kjænte han. Snart hørte han også: «Dette er vold!» Intet svar. Straks efter en stor anstrængelse for at komme løs og atter, men stærkere, friskere: «Dette er vold!» — Intet svar. Men hans arm tok kjærlig om henne. Hun spurte hæftig: «Hvordan går det til at De er her?» — Nu svarte han: «Min søster!»

Røsten, røsten tok kjærlig om henne. Men hun kjæmpet mot: «Har Deres søster godhed for mig, har De, så lad mig være!» Han gik videre. «Lad mig være, siger jeg! Dette er uværdigt!» Hun vred sig så stærkt ifra ham, at han måtte skifte tak, men sittende blev hun. Med gråt i røsten sa hun: «Jeg tar ikke imot av nogen at der bestemmes over mig.» Da svarte han: «De kan vri Dem bort så meget De formår — jeg bærer Dem hjæm. Lyder De mig ikke, sætter jeg vakt over Dem!» Ordene slog et jærnbånd om henne, hun blev helt stille: «De sætter vakt over mig?» — «Det gjør jeg; for De er Dem ikke selv mægtig.»

Noget tåpeligere hadde hun aldrig hørt, så længe hun hadde hørt. Men hun vilde ikke disputere med ham om det. Hun bare svarte: «Og det tror De skal nytte?» — «Det tror jeg. Når De ser, at vi vil gjøre alt som står i vor magt for Dem, så gir De efter, for De er

så god.» Hun tidde litt, så sa hun: «Jeg kan ikke ta mot hjælp av nogen som ikke har hel agtelse for mig» — hun begynte at gråte.

Da stanste Frans Røy, og så op under hætten, så godt han kunde. «Jeg ikke hel agtelse for Dem?! Tror De jeg ellers bar Dem? For mig er De det fineste, det skjønneste som jeg kjænner. Derfor bærer jeg Dem. Så kan De ha gjort hvad fanden for galt — jeg vet, at når De har gjort det, så er det ut av det nobleste; De kan ikke annet! Er De blet bedraget, har De tat frygtelig fejl — så meget højere ælsker jeg Dem — nu har jeg sagt det! — for så er De jo også ulykkelig, vet jeg! Så får kanske jeg også være noget for Dem. Det er det kjæreste som kan hændes mig. Jeg skal gå fra Dem, hvis De absolut vil det. Jeg skal gå til alteret med Dem, hvis De vil vise mig den tillid. Jeg skal dræpe den fyren, hvis De vil det. Jeg skal gjøre hvadsomhelst De vil, bare De blir lykkelig på det. For det er det kjæreste jeg vet.»

Han holdt inne; men begynte igjæn:

«Da jeg gik efter Dem ikvæll, hadde jeg en kval som jeg ikke trodde noget menneske kunde lide. Her vil hun kaste sig ut, tænkte jeg. Så må jeg også kaste mig ut. I det uvejr blir det visst døden for os begge; men det får ikke hjælpe. Ej heller var det dette som pinte mig. Nej, det var at De var så ulykkelig, så fortvilet! At De kunde gå og tro Dem uværdig til at leve. De, som aldrig kunde gjøre noget uværdigt, om det gallt værdens højeste pris. Aldrig, aldrig har jeg møtt et menneske jeg i så måte var tryggere på. Og så kunde jeg ikke få si Dem det. Og ikke få hjælpe Dem. Jeg kjænte Dem, jeg turde ikke gå hen til Dem.

Men så fik jeg frælse Dem likevel! For De kan ikke ville dø, efter at ha hørt mig nu. Kan De vel?» Han hadde hørt henne hulke, han hadde kjænt henne kaste armene om hans hode, så hun næsten kvalte hans tale. Nu lot han henne gli langsomt ned. Men den arm hun hadde om hans hals, den slap ikke. Da hun nådde jorden, la hun den annen også om hans hals og ansigtet

op til hans bryst, hulkende, men lyst, hennes barm slog takt til under hans bryst, det var glædens raske. —

— Oppe i gården hadde de fåt telefonbud om, at frøkenen var undervejs, og i det værste uvejr som de hadde oplevd. Der blev atter og atter spurt fra byhuset om hun hadde nådd frem.

Den lille pike og hunden hadde flere gange været ute på trappen, uten at hunden hadde gjødd. Men denne gang gjødde den, ja hvad mere var, den satte i tvisprang avsted nedover.

De derinne hadde gåt i den aller største spænning. De fant intet besynderligt i at hennes ulykke og fortvilelse hadde drevet henne ut i uvejr og storm. Hun trængte det! Hun trængte til at risikere sit liv, hun satte ikke længer pris på det. Da nu den lille pike kom stormende: «Hun er her! Hun er her!» gråt de av glæde, alle pikerne. De væntet allerede længst med varmt hus og varm mat. Nu dækket de til én til, for Nanna kom atter stormende in og mældte at hun var ikke alene, den lille hadde hørt en mann tale. Det var Jørgen Thiis, mente de, som ændelig kom! «Nej, det var ikke hans mål. Det var en rigtig kars, var det!»

Men hundens glæde ved at møte henne var uten måte. Han pep, han skrek, han hoppet helt op i ansigtet, og han sluttet aldrig. Da Frans Røy talte til den, tok den straks mot ham som en gammel ven, men vændte også straks tilbake til Mary. Der gik ild ut av det lille loddne væsen. Han var hjæmmets fryd ved at se henne igjæn frælst. Dødes og levendes hilsen omkap. Hun følte det så. Hun følte, at kanske var han også et forspil til hennes egen gjænvakte glæde, når hun engang kunde kaste av sig den utstandne rædsel.

Da hun kom in med hunden, like vill av glæde, stod også alle tre piker der og den lille bak dem. De stansedes i et utbrudd, da de så det vældige menneske stige op bak henne; ti i sin regnkappe syntes Frans Røy overnaturlig. Men bare et øjeblik, så brøt de ut: «Nej, at frøkenen er ute i slikt vejr! Hvor vi har været bange! Huskonen i byen mældte det! Der er brand oppe i byg-

den. Alle mannfolkene er der. Vi vilde ellers ha sendt hjælp. Gudskelov, at vi har Dem igjæn!»

Mary skjulte sin rørelse ved at skynde sig ovenpå. Hun kom in i sit varme rum, til sin tændte lampe.

«Er al denne kjærlighed og omsorg ny? Eller har jeg ikke før lagt mærke til den?»

Hunden pep utenfor, til hun måtte lukke den in. Dens taknemlighed derover var så påtrængende at hun nær ikke hadde fåt skiftet. Især knep det da hun skulde bytte på benene.

Tilsist rettet hun på håret, hun kom til at huske sin mors medaljon, som hun søkte frem igjæn og slog om halsen. Hun så på den — det var mange år siden — og trykket den i sin hånd og kysste den. Umiddelbart efter tændte hun et lys, og gik over gangen med det til sin fars rum. Hun satte lyset fra sig, bøjde sig frem over hans seng og kysste hans hodepute. Ut igjæn; men stanste foran gjæsteværelsets dør. «Der skal han ligge, så det kan åpnes igjæn imorgen! Ti så er der intet styggelse længer derinne!» Til piken som kom, sa hun at der måtte lægges i på gjæsteværelset. Det var alt gjort, svarte piken. «Skal jeg ta frøkenens lys og sætte in?» Hun fik det. Mary blev stående og se efter henne. «Har de virkelig været sådan bestandig?»

Piken blev derinne for at ordne. Selv gik hun videre mot trappen. Der stanste hun atter. Hunden, som alt var nede, kom pilende op igjæn; han vilde ikke mere miste henne. Hun klappet den i taknemlighed; det var likesom litt avbetaling på den store, som nu fyllte henne til randen. «Imorgen — jeg er for træt til det ikvæll — imorgen siger jeg alt til Frans Røy! Alt som har hændt mig. Alt! Så kanske jeg får rede i det selv også.» Med dette stolte forsæt gik hun ned trappen; men stanste, før hun var helt nede. «Forunderligt! Ja, forunderligt! Jeg synes jeg kan si det til al værden.»

Hunden stod foran døren til det hollandske rum; derinne lugtet den Frans Røy.

Hun kom efter og åpnet. Men ikke før stod hun selv i døren, før Frans Røy brøt ut, som hadde det kostet på at tie så længe: «Gud bevare mig, som her

må være dejligt!» Ved at se hunden omkring henne la han til: «Og som De må være avholdt her!» Hans ansigt tindret.

«I uniform?» svarte hun. — «Ja, vet De at jeg blev hæntet like ut av et stort bryllup?» Han lo.

Det gav henne en idé. Mens hunden slet og rystet i hennes skjørter, sa hun muntert op i Frans Røys ansigt: «Her har bodd en ingeniørgeneral før her på Krogskogen.» —

NÅR DEN NY VIN BLOMSTRER

(1909)

Jeg må gjøre en unskyllning til ejerne av mine samlede værker, som muligens lægger dette nye hæfte til dets forgjængere.

Retskrivningen er her blet en annen.

Siden min gamle, som jeg offret for læsernes skyll nu — på litt nær — er blet den officielle retskrivning i Norge, må det være mig tillatt at vænde tilbake til den.

Læserne kan ikke let tænke sig for en pine det var mig at måtte offre den. Men så længe jeg i litteraturen stod alene med den, og klagerne overvant min forlægger, syntes jeg at måtte bringe offret.

Nu er den grunn bortfallen.

FØRSTE HANDLING

Façaden av et hvitmalt hus på to stokværk til højre. Façaden av et aldeles lignende til venstre. — Foran begge hus en lavtliggende veranda. Midt på husene en dobbeltdør ut til verandaen og foran den et par trappetrin ned. På begge sider av dobbeltdøren store vinduer. Tre store vinduer i annet stokværk. — Man ser ut i et bredt veldyrket landskap sommerdags morgen. Længer borte andre gårder. — Her fremme til venstre (f. t.) en bænk med rygg på. Stoler til højre. På den ene siden av bænken et bord. Alt av træ. På bordet ligger en parasol og en damehat. Også andre ting som tyder på at det er her ute familien holder til om sommeren.

FØRSTE MØTE

(Provst Hall kommer in fra højre (f. t.). En vakker mann, 45—50 år, slank og rørig med stærkt, tæt nakkehår. Han er sommerklædd. Ansigtet gjør intryk av stor intelligens. Intet særligt præsteligt ved ham; ser heller ut som en sportsmann.)

Hall. Ingen her? Jeg trodde jeg traf familien ved frokostbordet. *(Ser på sit ur.)* Hvad for noget? Har jeg cyklet så længe? Her lokkes man fra den ene vej in på den andre og beregner ikke tiden. *(Ser hatten på bordet.)* Er det Helenes? *(Ser op til begge hus, om nogen er i vinduerne. Da han ingen ser, løfter han hatten forsigtig og lugter til den.)* Det er Helenes! *(Betragter den.)* Men det kunde jeg jo se. Som hun passer in i den façon og i de farver. *(En ung pikes latter høres til venstre. Den følges av fleres.)* Der er de over mig alle småjænterne. — At jeg satte min cykkel efter derute! *(Iler ut til højre. Utenfor til venstre høres)*

Alberta. Der er han! Onkel! *(Kommer løpende frem.)* Onkel! — Men onkel da! *(Efter ham ut.)*

Gunda *(fort in)*. Han stanser ikke! *(Ut.)*

Josefa *(in)*. Å, Alberta får ham nok til at stanse!

Anna *(in sammen med Helene, som er uten hat)*. Du får gå efter ham, du Helene!

Helene. Nej takk!

Gunda *(utenfor til højre)*. Jo, der stanser han.

Josefa. Og hilser. Han har da folkeskik.

Gunda *(in til de andre)*. Nu kommer hun med ham.

Anna. Ja, du får føre an, Gunda.

Gunda. Det skal jeg. Han tror han fremdeles taler til nordlandske fiskere.

Josefa. Nej, det er overdrevet. Vi har ingen så god taler som han. Ikke i byen heller.

Gunda. Jeg mener ikke foredraget. Jeg mener hvad han vil ha os til at tro.

Josefa. Ja, er det ikke forskrækkeligt?

Anna. Han som danser!

Gunda. Og som han danser! *(Alle ler.)*

Josefa. Kom, la os danse mot ham! Og in med ham! I en lang linje!

Alle. Ja!

Anna. La os så først skyve væk bordet! *(De gjør det.)* Og bænken! *(De gjør det. Danser så opover i en linje, og kommer in igjæn med ham som infanget. Så slynger de ring om ham, idet de tar Alberta med op blant sig, og danser fremover med ham. Der slutter de ham in ved at vinne kjæde omkring ham.)*

Hall. Dette er da nydeligt! Jeg er svært taknemlig. — Men hvad vil dere mig egentlig?

Alberta. Du skal stå os til regnskap.

Hall. For hvad?

Gunda. De vet det godt.

Alberta. For din præken i søndags, onkel!

Hall. Hørte du den kanske?

Alberta. Nej. Men Gunda og Josefa hørte den.

Gunda. Vi hørte den.

Hall *(til Gunda)*. Så det er Dem, frøken —?

Gunda. Det er mig. *(De har opløst ringen.)*

Josefa. Gunda er bibelsprængt, skal jeg sige Dem.

Anna. Hun har tat den højere lærereksamen, Gunda.

Hall. Jeg vet det.

Josefa. Og jeg er ikke av vejen, jeg heller. For jeg er student.

Hall. Jeg vet det. Min kompliment!

Alberta. Du talte altså om ægteskapet igår, onkel?

Hall. Jeg gjorde det. Jeg tok mig den frihed, ja.

Josefa. Ja, det er ikke første gang?

Hall. Nej. Det er heller ikke siste.

Alberta. Og citerte Paulus?

Gunda. Brevet til Efeserne.

Hall. Å, mere æn det!

Alberta. Om ægteskapet?

Hall. Om ægteskapet. — Det interesserer damerne, dette?

Alberta. Uhyre!

Alle. Uhyre!

Josefa. Der er intet som interesserer os mere.

Hall. Nej, det kan jeg tænke. Derfor valgte jeg det æmne.

Alle *(uten Helene)*. For vor skyll!

Hall. For deres skyll, mine damer. Derfor så jeg efter om dere alle var der. Og du var der ikke.

Alberta. Nej. Det er jeg glad ved. For jeg hører det var om underdanighed du talte.

Hall. Den morer dig ikke?

Alberta. Nej. Hvad for en moderne dame morer den?

Gunda. «Kvinnen skal være sin mann underdanig.»

Alle *(bestemt)*. N—e—j!

Alberta. Vi vil ikke vite av sånne ord. Sånne begreper.

Josefa. Vi lever ikke i Østerlandene.

Gunda. Ikke på Paulus's tid.

Anna. Vi er jo tusen år længer fremme, skal jeg sige dig.

Hall. Gud ske lov!

Alberta. Men hvorfor da bestandig komme med Paulus?

Alle. Ja, hvorfor?

Hall. Fordi Paulus er så menneskelig.

Alberta. Så dette kaller du menneskeligt?

Josefa. At kvinnen ikke har noget hode?

Hall. Hvad for noget —?

Gunda. Mannen skal være hennes hode, står der.

Alberta. Er du enig i det?
De andre. Er De (du) enig i det?
Hall. Paulus tar det ideelt.
Josefa. Så det er ideelt?
Anna. At kvinner ikke har no'e hode?
Gunda. At mannen skal være hennes hode?
Alberta. Er du enig i det?
De andre. Er De (du) enig i det?
Hall. Hvis det nådigst skulde forunnes mig at sige no'n ord . . .
Alle *(leende)*. Værs'go!
Hall. Tusen takk! Skjønt jeg har mine tvil . . .
Alle. Jo — jo!
Hall. Vi får se! Jeg må nemlig gjænta at Paulus mener et ideelt ægteskap.
Josefa. Hvor fins det?
Hall. Selv om det ikke fins, mine damer, så må det opstilles. Og det gjør Paulus — med Deres tilladelse?
Alle. Å — å!
Hall. Derfor tyr vi til Paulus, vi som arbejder for det ideelle ægteskap, d. v. s. for ægteskapet i Gud.
Gunda. Deri mannen er guden?
Hall. Hvad for noget?
Gunda. Kristus er jo Gud for menigheden — ikke sant?
Hall. Jo.
Gunda. Nu står der: Mannen skal være kvinnens hode, likesom Kristus er menighedens. Ja, da blir jo mannen kvinnens gud.
Josefa *(hissig)*. Altså: mannen skal ikke alene være kvinnens hode; han skal være hennes gud?!
Flere. Ho — ho!
Hall. Ja, er han ikke det?
Alberta. Mannen? Kvinnens gud?
Josefa. Hvor?
Alle *(uten Helene)*. Ja, hvor?
Hall. Her. Og overalt.
Alle. Mannen?! *(Latter.)*
Hall. Le ikke, mine damer! For han er ikke alene deres gud, nej, var der noget som var mere æn Gud,

så var mannen det også — i forlovelsesdagene! I hvetebrødsdagene! Ikke sant?

Alle *(ser på hværandre. Så ler de).*

Hall *(ler med).* Men det var egentlig ikke sådan Paulus mente det.

Alberta *(tammere).* Hvordan mente så Paulus det?

Hall. Jeg sa det i søndags. Men du var der ikke.

Alberta. Så si mig det nu!

Hall. Jeg sa, et ideelt ægteskap er det når mannen ikke vil, ikke kan ville annet æn det som er sant og godt. Men da er han i Gud. Ti Gud er det gode og det sanne. Det var hvad jeg sa. — Så følger det av sig selv at kvinnen vil det samme.

Alberta. Altså hun ophæver sig selv?

Gunda. Bare tror.

Josefa. Ikke tænker, men tror. Ikke bruker sit eget hode, men hans.

Hall. Det skjønneste jeg vet, det højeste av lykke i samliv en mann kan tænke sig, er en hustru som gir sig til ham med alt sit, fordi hun tror på ham. Og jeg er sikker på at også for henne er dette den højeste lykke på jorden.

Alberta. Dette er slavinnen!

Hall. Når det sker av frit valg?

Gunda. Frit valg i tilbedelse? I blind hengivelse? Nej, da ser de jo ikke!

Alberta. Vi vil ikke ha dette med tilbedelse og hengivelse i tilbedelse. Dette gammeldagse, blinde væsen for at tækkes en gud.

Josefa. Vi vil ha gjænsidighed. Åpne øjne og fri vilje.

Hall. Ingen autoritet?

Alberta. Gunda. Josefa. Anna. Der er det! Det er for autoritetens skyll.

Alberta. At hun skal være underdanig?

Hall. I Paulus's sprogbruk hette det lydighed.

Alle *(uten Helene).* Der er det: lydighed! Hun skal være lydig!

Hall. Ja, vil dere la mig tale?

De samme. Værs'go!

Hall. Jeg burde kanske bøje mig for så megen autoritet . . .

De samme. Å — å!

Hall. Paulus kræver lydighed. Faderens lydighed mot Gud, datterens lydighed mot sin far.

Gunda (*Josefa avbrytende*). . . . og sin mann.

Alle. Vi kan det der!

Gunda. Først farens slavinne, så mannens.

Alberta. Er du virkelig med på sånt, onkel?

Hall. I det ideale forhold er der ikke tale om autoritet og lydighed. Enigheden faller av sig selv. Men der er andre ægteskap — og også dem taler Paulus om.

Gunda. Om at faren kan gifte bort sin datter — hvis han vil.

Josefa. Og la være, hvis han ikke vil.

Anna. Faren skal vælge! Faren skal avgjøre det!

Alberta. Nej vet du hvad, onkel: vi vælger selv.

Alle (*også Helene*). Vi vælger selv!

Hall. Men ikke uten hans samtykke?

Alle. J—o!!

Hall. Det er muligt at dette er moderne; kristeligt er det ikke.

Alberta. Æn vor egen individualitet, vor selvstændighed?

Josefa. Skal der ikke tas hensyn til den?

Hall. Jo. — Det gjør nætop Paulus.

Alberta. Hvor gjør han det?

Hall. I første Korintierne.

Gunda (*ivrig*). Med hvad ord?

Hall. Slå efter selv!

Gunda (*til de andre*). Han vil ikke ut med det! (*Til Hall.*) Med hvad ord?

Alberta (*nysgjærrig*). Si dem du!

Helene (*går sin vej bort til venstre*).

Gunda. Paulus rår faren til at gi efter, hvis datteren har for stor trang.

Alberta (*forundret*). Til at gifte sig? (*Først stillhed, så almindelig latter.*)

Hall. Han er så menneskelig, Paulus. Ha respekt for det!

Josefa. Å, takk! Paulus liker ikke ægteskap.

Gunda. Paulus er en pepersvenn.

Josefa. Han siger bent ut: det er bedre at hun ikke gifter sig.

Hall *(forsøker at ungå dem; men de efter)*.

Gunda. Han siger mere. Det er bare for vore synders skyll vi må få gifte os.

Josefa *(meget lydt)*. Når vi ikke længer kan styre os!

Hall *(søker at ungå dem, men siger)*: Paulus trodde værden skulde forgå. Det gir annet syn.

Gunda *(uten at ænse ham)*. Det er altså vore synder som opholder værden?

Alberta. Det er vore synder som fortsætter livet!

Josefa. Da må vi sannelig rope: Leve synden!

Alle. Leve synden! Hurra!

Helene *(styrter frem)*. Dampen kommer!

Alle. Dampen! Dampen!

Alberta *(frem foran Hall)*. Da må vi avbryte denne meget behagelige konversation, onkel. Hils Paulus fra os! *(Knikser.)* Adjø! *(Går.)*

Josefa *(frem)*. Hils Paulus og si at det går tilbake med lydigheden. *(Knikser.)* Adjø! *(Går.)*

Gunda. Hils ham og si at værden går frem likevel. *(Knikser.)* Adjø! *(Går.)*

Anna *(frem)*. Formedelst vore synder. *(Knikser.)* Adjø! *(Går.)*

ANNET MØTE

Helene. Hall.

Hall. Nu —? Går ikke du også?

Helene. Jo. Men jeg skal hænte min hat. *(Går frem efter den.)*

Hall. Vænter dere nogen med dampen?

Helene. Ja, mor.

Hall. Hun har alt været i byen?

Helene. Mor var oppe ved femtiden.

Hall. Og dere har alt badet?

Helene. Vi kom fra badet. *(Hun går mot venstre.)*

Hall. Så kamplystne I steg op av havet!

Helene *(stanser)*. Ikke jeg, onkel.
Hall. Du var enig med mig?
Helene *(ryster på hodet)*.
Hall. Hvad? Ikke du heller? Som jeg har konfirmeret?!
Helene. Nej, i det der har du ikke konfirmeret mig, onkel!
Hall. Hvad for «det der»?
Helene. I at vælge mann.
Hall. Du vil vælge selv?
Helene. Det vil jeg.
Hall. Men du vil da ha din fars samtykke, barn —?
Helene. Hvis jeg kan få det.
Hall. Hvis du kan få det —?! Ja, da er du ikke enig med mig. — Det trodde jeg.
Helene. Ikke i det der. Og blir det aldrig, onkel.
Hall. Men i annet altså —?
Helene. Du sa noget annet som var så vakkert. Jeg har ikke hørt noget vakkrere. — Du sa det også i søndags.
Hall. Og det er —?
Helene. Å, det kan du da vel forstå.
Hall. Nej.
Helene. Det om det ideelle ægteskap.
Hall. Men det er jo kjærnen i altsammen!
Helene. Sån som du lægger det ut, ja —
Hall. Men det er jo Paulus!
Helene. Jeg kan ikke med Paulus.
Hall *(nærmere)*. Hvad har Paulus gjort dig da, Helene?
Helene *(svarer ikke)*.
Hall. Du er enig med de andre? I det de sa om Paulus?!
Helene. Også i det.
Hall. Der er ænda mere? Noget aparte? Som de andre ikke nævnte?
Helene *(tier)*.
Hall. Å, si det! — Kanske lærer jeg noget av det?
Helene. Du skal ikke gjøre nar av mig.
Hall. Det kan ikke falle mig in. Ikke i minste

måte. Jeg mener hvad jeg siger. Kan du huske vi snakket sammen på turene vore oppe i Nordlandene? I konfirmationsdagene?

Helene. Kan du spørge om det!

Hall. Da pluddret du og Alvilde væk. Og jeg lærte av dere. — Dengang hadde du ikke noget mot Paulus, Helene.

Helene. Da tænkte jeg ikke over det.

Hall. Men nu —? Siden —?

Helene *(pludselig)*. Kan du forstå meningen i det Paulus siger om bispen?

Hall *(meget forundret)*. Om bispen?

Helene. At dersom en bisp blir enkemann, så kan han ikke gifte sig igjæn.

Hall. Han siger det ikke sådan; men det var visst Paulus's mening.

Helene. Mening! Er der mening i det? Hvad skal det være godt for?

Hall. Det var vel i ærbødighed for ægteskapet, kan jeg tænke.

Helene. Så kan jo heller ikke du gifte dig igjæn, da!

Hall. Men, kjære, jeg er da ikke bisp?

Helene. Å, du vet godt at du blir bisp. Du har skrevet så meget og har alt fåt mange stemmer.

Hall *(oprømt)*. Du vil jeg skal bli bisp?

Helene. Ja, det er sikkert.

Hall. Når jeg også får din stemme, så blir jeg det nok.

Helene. Du skal snakke alvorlig med mig.

Hall *(fremdeles spøkende)*. Det er kanske mere alvor i det æn du tror.

Helene. — Men så kan du ikke gifte dig igjæn?

Hall. Jeg kan jo gifte mig, før jeg blir bisp.

Helene. Men så kan du ikke bli bisp?

Hall. Å, det er vel ikke så strængt? — Men skulde det komme an på det — *(Stanser.)*

Helene. Ja, hvad så —?

Hall. Så vælger jeg at gifte mig.

Helene. Og opgi bispen?!

Hall *(nikker)*.

Helene *(står og ser på ham).*
Hall *(går mot henne).*
Helene *(løper ut til venstre av alle sine kræfter).*

TREDJE MØTE

Hall. Arvik.

Hall. Det var —!
Arvik. Du her? — Forstyrrer jeg dig?
Hall *(fatter sig).* Nej, nej!
Arvik. Hvad gik der av Helene?
Hall. Helene —? Helene..... De andre piker løp til dampen; men Helene hadde glæmt sin hat.
Arvik. Sådan. *(Skjælmsk).* Har du hat konference med småpikerne? Jeg hørte de vilde tale med dig.
Hall. Ja, jeg har.
Arvik. Du skal præke så om kjærlighed i det siste, svoger?
Hall *(her og i det næstfølgende litt åndsfraværende).* Om ægteskap, mener du.
Arvik. Nå — om ægteskap? Ja, det er noget annet.
Hall. Det kan være noget annet.
Arvik. Og ægteskap noget annet æn at være gift.
Hall. En kan være gift uten at være i ægteskap, mener du?
Arvik. Det er så let at snakke med dig, svoger. Du forstår alting straks.
Hall. Men hvordan kommer du in på dette?
Arvik. Det er ikke uten grunn! — Jeg går ellers med et brev i lommen fra min svigersøn. Skjønt de bare har været gift i fem måneder, står barometret på storm.
Hall. Der nede hos dem?
Arvik. Der nede hos dem. — Min mening var og er at Marna ikke burde være der. Hun er ikke skikket for ægteskapet.
Hall. Hvorfor har hun så gåt in i det?
Arvik. Fordi hun absolut vilde. Hun var nær ved det et par ganger før.

Hall. Men likevel —? Du er da far?

Arvik. Hun har også en mor. Og moren er altid enig med barna. Og barna holder sig til moren.

Hall. Naturligvis.

Arvik. «Naturligvis» siger jeg med. — Men hun stanser ikke ved det, hun. Hun kan ikke gjøre noget halvt. Hun tænker, føler, som barna tænker og føler. Hun lever helt med dem.

Hall. Og sine forretninger.

Arvik. Og sine forretninger. Dem forsømmer hun aldrig. Hun er et geni.

Hall. Det er disse forretninger som har gjort henne uavhængig.

Arvik. Naturligvis. Jeg skjønner da såpass. Hun er i byen hvær morgen. Er de med henne, så blir de der. De har meget fore som de tror jeg ikke vet.

Hall. Du siger ingenting?

Arvik. Det vilde gi scener, og dem holder jeg ikke av. Desuten: det er morsommere sådan....... Men siden døttrene blev voksne, og alt dette frieri begynte, er her ikke mere levende fred. Hele huset gynger. Alle dører står åpne. Jeg vet ikke mere hvem som går ut eller in. — Og alle disse veninner! Og alle disse forælskelser og fornærmelser. Og al denne sladder! Og små-forlovelserne og hel-forlovelserne og opslagene... jeg går surr. — Men hun? Hun svømmer i det som fisken i fossen. Hun er forælsket i hvær den som de andre er forælsket i. Når det er forbi, så er det forbi i henne også. De to ældste pikerne har været slemme. Til at skifte, mener jeg. Især Alberta. Moren altid med!

Hall. Ikke altid.

Arvik. Ikke altid? — Å, du mener dette med Karl Tonning?

Hall. Ja.

Arvik. Du har ret. Det er noget nyt. — Men Karl Tonning var jo også hennes kaptejn, da hun tjente en formue i den russisk-japanske krig. Ham holder hun av.

Hall. Det skal jo være en ualmindelig mann.

Arvik. Ualmindelig. Også som begavelse. Men

temperamentet er desværre like ualmindeligt. Han skyter på sine folk!

Hall. Fy da!

Arvik. Han skjøt ned to Malajer. Og det later til at nu vil Alberta ikke bli skutt. *(Hemmelighedsfull og skøjeragtig.)* Så meget har jeg da utrettet!

Hall. Jeg hører det.

Arvik. Det begynte så hett. Men nu —!

Hall. Dette morer dig?

Arvik. Javisst morer det mig. Det er jo næsten som jeg er med, jeg også. — Ellers går jeg her utestængt, utenfor. Som et inlægg på min egen gård. Hadde jeg ikke den — for driften interesserer mig —

Hall. Jeg ser det.

Arvik. Å, betydelig! Hadde jeg ikke den, så gjorde jeg en langrejse. Til alt dette var over. Jeg har ofte tænkt på det. Og da er det især Australien jeg længes til.

Hall. Australien?! — Du?! Som aldrig rejser.

Arvik. Det må være det interessanteste sted på jorden.

Hall. Næst efter dit hjæm, svoger.

Arvik. Så du synes jeg har et hjæm? — Men nok om det! — Jeg har lagt mærke til dig i det siste. Du trives her?

Hall *(med én gang livlig)*. Ja, det er sikkert.

Arvik. Og nu da jeg hørte du begynte at præke om kjærlighed...

Hall. ... Om ægteskap...

Arvik. Om ægteskap — så meget bedre! Da tænkte jeg på alle disse pikebarna. Det må være fornøjeligt for en provst fra Nordlandene at falle ned blant så mange muntre væsener.

Hall. Det er overmåde fornøjeligt. — Du sa før det var let at snakke med mig, for jeg forstod straks. — Nej, det er just hvad jeg føler ved at være kommet ned til dere igjæn. Her er det så umådelig lettere. Mine tanker gjættes, før de får ord.

Arvik. Og det inspirerer taleren?

Hall. Ja, inspirerer? Hvad har f. e. disse pikebarna

altsammen væltet om i mig og forstyrret. Og hvad har de ikke git mig? En må ha levd så længe utenfor som jeg for at forstå det.

Arvik. Jeg forstår det. *(Lunt.)* For heller ikke jeg kan bærge mig blant dem.

Hall. Bærge dig?

Arvik. Jeg mener det smitter.

Hall. «Smitter» er ikke ordet.

Arvik. Nej, nej.

Hall. Det er akkurat som de besørger en stor flytning inne i en.

Arvik. Ja, det er kanske bedre uttrykt.

Hall. F. e. hvor er ikke vi tunge. Men blant dem ophæves tyngden. For de —

Arvik. Å —!

Hall. De bruker jorden bare som springbrætt. Luften er deres egentlige rike. Æteren. En ung pikes dans . . .

Arvik. Hennes dans, ja!

Hall. . . . Er den ikke den dejligste dejlighed vi har av kunst? Ja, det påstår jeg. Er du ikke enig i det?

Arvik. Jo!

Hall. Det er den skjønneste utstråling av livskraft som jorden ejer. Ja, nævn mig en skjønnere?

Arvik. Nej, nej.

Hall. Og så vet de ikke av det! De har intet gjort for det. Akkurat som blomsterne og fuglene.

Arvik. Å, de er nogen store skjælmer. De vet det nok.

Hall. Vet det — og vet det ikke. Snart rent umiddelbart, snart skalk. Denne evige blanding er ikke til at stå for.

Arvik. Ho, ho!

Hall. Ja, det gjør naturligvis ikke slikt intryk på dig. Men jeg, som kommer der nordfra, fra ensomheden og bøkerne, fra dette kolde, fattige vintermørke . . . jeg kan se kulturrigdommen i det.

Arvik. Kultur —?

Hall. Nætop! Det glimter av kultur! I øjnene, i minerne, i bevægelserne, gangen, talen . . . Ja, du ser

det ikke; du har levd med. Men jeg, som alting er nyt for, jeg ser det. — Jo højere op i kultur, jo stærkere, fortere glimter det.

Arvik. Glimter, ja.

Hall. Og så formerne! De urørte, runde...

Arvik. Hør provsten!

Hall. Provst eller ej, jeg er menneske. Jeg danser, jeg driver sport. Jeg har mine sanser i full behold. Det er derfor jeg kan fornemme dette nye som vårviser.

Arvik. Det var fanden! Unskyll mig — du vilde sige —?

Hall. Jeg vilde sige at det urørte, runde ved formerne, det er i tankerne også.

Arvik. I tankerne?

Hall. I tankerne også! Ingen lange linjer, aldrig en fortsættelse. Rundt i ringer går det, av den ene ringen in i den andre. Nu om det, nu om noget helt annet. Det ene derhen, det andre dithen. Intet sammenhængende. Heller ikke i tid. Bare øjeblik.

Arvik. De er så flygtige, ja!

Hall. Vogt dig for dette flygtige, du! Kommer vi in i en av de ringene — Gud hjælpe os så visst! — Vi er nok ikke tunge, vi heller da; vi fyker i vej med dem, før vi vet av.

Arvik. Men det er morsomst at fyke med!

Hall. Befriende, avløsende! Alle byrder overbord, alle værdier ingenting, vi er lette og ledige — for en stund, for et øjeblik! Men hvad for stunder, hvad for øjeblik! Bakefter er vi varme og unge av det langt in i vort arbejde.

Arvik. De følger os!

Hall. De følger os. Det er ordet! De følger os! Der faller smil av dem ned i alt vi tænker.

Arvik. Du —?

Hall. Ja.

Arvik. Jeg kan ikke for det; men jeg må bestandig forsøke om jeg kan røre ved dem.

Hall. Nej, nej! Ikke det! Nej, nej! Jeg holder på mig selv. Av ærbødighed. La mig sige: av ærbødighed for vårens mesterværk. Av unseelse, rent ut sagt.

Arvik. Men du danser da med dem? Og det runddanser?

Hall. Ja, der er det! For lysten har jeg jo!

Arvik. Naturligvis.

Hall. Dette myke, bankende varme under min hånd — er det ikke som at være nær selve naturhemmeligheden, livsfunktionen? — Har du holdt en levende fugl i din hånd? Er det ikke helligt? Har du kjænt som den er rædd? Blir du ikke selv rædd?

Arvik. Nej. Når jeg tar høna for at kjænne om hu har ægg...

Hall *(gir ham en let ørefik og går fra ham)*.

Arvik *(godmodig)*. Nå — det var en egen livsfunktion.

Hall. Du forurener det hellige! *(Tar sig om hodet.)* Hvad har jeg gjort? Hvad lot jeg mig henrive til?! — Om forladelse! Kjære, kjære, tilgi mig! *(Sætter sig og skjuler sit ansigt.)*

Arvik. Nå, nå —, svoger; vi kjænner jo hverandre. Men du kan jo skjønne jeg forstår at her er noget nyt kommet til. *(Hælder sig ned mot ham.)* — Gud bevare mig som provsten er forælsket.

Hall *(sprætter op)*.

Arvik. Er det i en av de småpikerne?

Hall. Finner du det latterligt, svoger? Finner du? I min alder —?

Arvik. I din alder.....? Så ung er jeg selv.

Hall. Du også —?!

Arvik. Når den nye vin blomstrer —!

Hall. så gjærer det i den gamle. *(Gjæntar hele sætningen.)* ..... Nej, så du også! — I en av disse her?

Arvik *(nikker)*.

Hall *(pludselig)*. Men du er jo gift?

Arvik. Synes du jeg er gift?

Hall *(efter litt)*. Nej — nej! Der kan være noget i det. Men likevel —?

Arvik. Jeg siger dig det er længe siden jeg var gift. Som det også er længe siden jeg var far. Ikke siden barna blev store.

Hall. Men svoger —!

Arvik. Ja, hvad nu?

Hall *(kaster om)*. Å, jeg tar ikke for alvor hvad du siger. *(Kaster om igjæn.)* Men med mig er det alvor.

Arvik *(tar sig til kinnet)*. Jeg kan mærke det.

Hall. Folk plejer at sige, når noget griper en så dypt som dette har grepet mig: «Han er ute av sig selv.» Nej, jeg er mig selv i højere potens.

Arvik. I højere potens! *(Intimt.)* Er det en av småpikerne?

Hall *(ser på ham og nikker)*.

Arvik *(som før)*. Hvad siger hun til det?

Hall *(også intimt)*. Det vet jeg ikke. — Skjønt jeg tror at vite det.

Arvik. Du har ikke talt?

Hall. Ikke direkte. Jeg må først tale med hennes far.

Arvik *(avsides)*. Å, hå — Paulus! — *(Højt.)* Det har du ikke gjort?

Hall. Nej. *(Ler.)*

Arvik. Du ler? Er han kanske en raring?

Hall *(ler mere)*. Det er han.

Arvik. Men din datter? Må du ikke tale med henne også? Det angår i høj grad din datter.

Hall *(ivrig)*. Det kunde du hjælpe mig med!

Arvik. Jeg? Med største fornøjelse.

Hall. Du har engang lovt at betale rejsen for henne til London, til vore venner der fra Nordlandene av. De har så ofte invitert henne.

Arvik. Det skulde foregå nu?

Hall. Straks. Så var hun borte den første tid.

Arvik. Du vil gifte dig straks?

Hall. Ja.

Arvik. Lykkelige menneske! — Men hvem er hun så?

Hall. Du har ikke gjættet det?

Arvik. Nej. Hvordan skulde jeg det?

Hall. Den yngste av dem allesammen. — Du finner det underligt?

Arvik. Ikke i minste måte! Jeg selv, hører du . . .

Hall. Å, du —!

Arvik. Jeg forsikkrer dig —!

Hall. En kan aldrig være trygg på at du ikke skøjer.

Arvik. Som du vil! — Den yngste sa du —? Hvem er den yngste! Her er jo slik en flokk.

Hall. Jeg står og taler med hennes far. *(Hastig, ivrig:)* Hyss!

FJÆRDE MØTE

Alvilde *(kommer fra højre)*. Du her, far?

Hall. God morgen, min pike!

Alvilde. God morgen, du. *(Hun kysser ham.)* God morgen, onkel!

Arvik. God morgen, god morgen. *(Går for sig selv og ler.)*

Alvilde. Som du tok tidlig avsted?

Hall. Ja, det var en syk. — Du kan tro din onkel har en god nyhed til dig.

Alvilde. Ja så!

Hall. Noget han har lovt dig.

Alvilde. Englandsrejsen?! — Ja, love er han flink til.

Hall. Nej, nej, du kan få pengene straks. Du kan rejse, om du vil, i kvæll. Tal nu med ham! *(Går raskt til højre.)*

Alvilde. Er det sant?

Arvik. Det er sant. *(Går og smiler.)*

Alvilde. Kan jeg få dem straks? For der går to dampskib. Et i kvæll og et imorgen formiddag.

Arvik. Du har studeret ruten!

Alvilde. Det gjør jeg bestandig. For jeg vil gjærne bort ..... Hvad er det du går og ler av?

Arvik. Kanske av det samme.

Alvilde. Av det samme — som hvad?

Arvik. Som det du vil bort for.

Alvilde *(et langt)* Å—å—å! — Du har ændelig forstått det?

Arvik. Og du for længe siden?

Alvilde. For længe siden. Jeg er da ikke dum.

Arvik. Har du sagt noget?
Alvilde. Til hvem? Til Helene? Aldrig ett ord.
Arvik. Og Helene —?
Alvilde. Kan du tænke —!
Arvik. Ja, hvad siger du om det? —
Alvilde *(svarer ikke. Men vi kan se hvad hun føler ved det)*.
Arvik. Synes du det går an?
Alvilde *(uten at se op)*. Går an —?
Arvik. At en gammel mann...
Alvilde *(raskt)*. Far er ikke gammel. Ikke i noget!
Arvik. Om forladelse! En ældre herre...
Alvilde. Far er ingen ældre herre.
Arvik. Nej, nej. Naturligvis. Han er ung ænnu, din far. Meget ung ændog. Næsten så ung som jeg. I følelser. I sanser.
Alvilde. Hvad mener du med det?
Arvik. Bli ikke hissig! Jeg mener han har ænnu meget levende sans for det runde.
Alvilde. For det —?!
Arvik. For det ungdommelig runde. For det runde ubevisste — hvad siger jeg: for det runde urørte. Også for det som går rundt. Infall og slikt som bare drejer sig om sig selv, tanker som er sammenhængsløse. Rundt, rundt som øjeblik.
Alvilde. Hvad i al værden —?!
Arvik. Han sværmer for det som ikke rører jorden, bare bruker benene til at fly med og jorden som et springbrætt. Lever i luften, æteren. Og ænda er det så fast i fisken... nej, så varmt i huden, så rædd under vore hænder, som var vi ved selve livsfunktionens kildespring. Men vi må ikke røre ved det, nej, nej! Skjønt vi har den største lyst. Det går bare an i runddanser. I runddanser; men da er det også som at holde i sin hånd en rædd levende fugl og fornemme hjærteslaget. Dog må det ikke være en høne; for det forurener det hellige.
Alvilde. Er du blet gal, onkel?
Arvik. Nej, min pike. Men jeg har i min lange ensomhed og med mine mange bøker vant mig til at analysere mine følelser.

Alvilde. En vet aldrig med dig enten du taler spøk eller alvor . . . Å—å, å! Det er far du gjør nar av! Det er ham du går og karikerer! — Det skal du, så sant jeg lever, ha igjæn! Det siger jeg dig i dine åpne øjne, onkel! Nu skal du vogte dig!

Arvik. Av alle småpikerne her er der ingen så lækker som du. Det er mit højtidelige svar!

Alvilde. Ja, du skal få —!

Arvik. Når han gjør kur til min datter, kan da ikke jeg gjøre litt kur til hans?

Alvilde. Han gjør kur til bare én. Men du gjør kur til os allesammen, du. Når du er i det hjørne. Det er forskjellen på dere to.

Arvik. Men det er nu ingen jeg er så glad i som dig, da, Alvilde. Det er bare for at dække det at jeg gjør kur til de andre.

Alvilde. Nej, hvor du er søt! — Da kan jeg fortælle dig noget som du slet ikke ser.

Arvik. Og det er —?

Alvilde. At vi er glad i dig, allesammen!

Arvik. Er det muligt?

Alvilde. Ja, for det går likesom en bevægelse gjænnem os unge piker nu om dagene. Vi foretrækker ældre mænn. Vi synes best om dem. Vi holder os til dem. Har du ikke lagt mærke til det, onkel?

Arvik. Nej.

Alvilde. Kan det være muligt? Nætop den dag idag foregår det tredje giftermål mellem en ung pike og en ældre pepersvenn.

Arvik. Sandelig, ja —!

Alvilde. Og to av dine egne naboer, to ænkemænn —

Arvik *(avbrytende)*. Du har ret!

Alvilde. Den ene har forlovet sig med Inga, hun er akkurat tyve år, og den andre . . .

Arvik. Holder på at forlove sig . . .

Alvilde. Med en ganske ung pike på atten. Gusta Storm.

Arvik. Det er ikke længer æn siden igår jeg traf ham på jordet her, at jeg —

Alvilde *(avbrytende)*. — Der kan du se!

Arvik. Men si mig, Alvilde, hvad kommer det av? Er det forsørgelsen?

Alvilde. Åja. Også den. Vi er blet så praktiske nu, vi unge piker. Men der er da andre ting også.

Arvik. Ja, si mig dem!

Alvilde. Jo, vi unge piker, vi vil ikke bare holde av og holdes av. Når vi er blet 19—20, så er vi kjed av det. Vi vil gjøre nytte.

Arvik. Dere vil gjøre nytte?

Alvilde. Og takkes for det. Og holdes i ære for det. Og dere ældre er svært taknemlige.

Arvik. Det er vi.

Alvilde. Har du ikke lagt mærke til som vi trives ved det?

Arvik. Jo.

Alvilde. Og så én ting til. Vi trivs ved at gjøre os yngre æn vi er. Gjøre os om til barn. Kjæles og dægges for som barn. Jo, vi vil svært gjærne det. Og grunnen til det er at det smigrer dere. For dere trivs så ved at være overlegne. Ved at føle dere som formyndere.

Arvik. Skalk!

Alvilde. Og så synes vi om at opnå det vi vil, ganske stille. Så det faller av sig selv. Og det når vi best hos dere.

Arvik. Taler dere med hværandre om slikt?

Alvilde. Bestandig. Det er likesom på moden. Vi taler om hvor trygge vi er på dere. Og at dere ikke kommanderer og gjør dere vigtige. Vi taler om hvor snille dere er.

Arvik. For vi er taknemlige. Det er sant, det.

Alvilde. Dere trænger mere til os. Lægger mere mærke til hvad vi gjør for dere. Er derfor mere for os, og mere sammen med os. Vi har det bedre hos dere.

Arvik *(avsides)*. Å, hun er farlig, hun der! ..... Og nu vil du rejse, Alvilde?

Alvilde. Jeg må bort. Du må prøve at finne dig i det, onkel.

Arvik. Å, som jeg vil savne dig!

Alvilde. Vil du, onkel?
Arvik. Forfærdelig!
Alvilde. Rejs med!
Arvik. Hvad siger du —?
Alvilde. Rejs med, siger jeg.
Arvik. Til London —?
Alvilde. Uten at nogen vet om det? Var ikke det morsomt?
Arvik. Ha, ha, ha!
Alvilde. Du har lyst —?
Arvik. Ha, ha, ha! — Hun er farlig, hun der!
Alvilde. Så vænter jeg til imorgen. Jeg hadde ellers rejst inat. Det er også et større skib som går imorgen.
Arvik. Uten at nogen her visste om det, mener du?
Alvilde. Ja. — De gjør meget, de, som du ikke vet om.
Arvik. Å, hå — hå! — Du er en skøjer! En stor, stor skøjer!
Alvilde. Nå —? Hvad siger du til det?
Arvik. Det er så morsomt at høre dit nordlandske tonefall. Det er så bølgende.
Alvilde. Det passer til sjøen.
Arvik. Ja. Du er da ikke sjøsyk?
Alvilde. En Nordlandsjænte —? Kan du spørge?
Arvik. Jeg har længe tænkt på at gjøre en sjørejse.
Alvilde. Nu ja —?
Arvik. Men det var en længere rejse. Meget længere.
Alvilde. Hvorhen?
Arvik. Til Australien.
Alvilde. Du storeste! Like til Australien.
Arvik. Vil du være med dit?
Alvilde. Til —? . . . . . Vi to?
Arvik. Ja!
Alvilde. Ha, ha, ha!
Arvik. Nej, det er alvor!
Alvilde. Så det er det?
Arvik. Du vet visst ikke hvad det er for en vid-

underlig rejse, og hvad det er for et land! Især New Zealand. Der er fremtiden, Alvilde! Å, der er fremtiden.

Alvilde. For menneskeheden, mener du? — Eller for os to?

Arvik. Ha, ha, ha! Helst for os to! — Vil du?

Alvilde. Går ikke dette vel fort, onkel? Kan vi ikke vænte med at tale om det til på dampskibet?

Arvik. Du har ret. — Ja, vet du, Alvilde: jeg tror jeg rejser med!

Alvilde. Gjør du?!

Arvik. Ja, sandelig —!

Alvilde. Er det sikkert?

Arvik. Det kommer an på...

Alberta *(går i det samme over scenen, fra venstre til højre, meget raskt)*.

Alvilde. God morgen, Alberta!

Alberta. God morgen! *(Ut.)*

Alvilde. Hvad gik der av henne?

Arvik. Hun har det strængt i denne tid, Alberta.

Alvilde. Ja, la mig bare komme bort fra det altsammen! — Det var de pengene, da, onkel!

Arvik. Dem kan du få på dampskibet!

Alvilde *(ser på ham)*. Nej takk! La mig få dem nu!

Arvik. Straks?

Alvilde. Straks!

Arvik. Jeg skal komme over med dem.

Alvilde. Nej, du må nok umake dig in efter dem.

Arvik. Jeg har tilfældigvis en større seddel på mig.

Alvilde. Kom med den!

Arvik *(tar tegneboken op)*. En femhundre-seddel.

Alvilde. Det var meget. Men du er rik; du kan jo unvære den.

Arvik. Vi har aldrig penger vi kan unvære, Alvilde. At sige, når vi forstår at bruke dem.

Alvilde *(ærtende)*. Du kan kanske ikke unvære så mange?

Arvik *(sukkende)*. Jeg får forsøke! — Værs'go!

Alvilde *(tar dem)*. Det var snillt av dig, onkel! Rigtig uventet snillt!

Arvik. Er det.....? Hvad får jeg så for det —?

Alvilde *(gir hånden)*. Takk, onkel! Tusen, tusen takk!

Arvik *(beholder hånden)*. Er det alt —? *(drar henne til sig.)*

Alvilde *(sagte)*. Husk, Alberta er kommet hjæm.

Arvik. Hvad gjør det? En gammel mann —?

Alvilde. På dampskibet, onkel! På dampskibet! *(Gjør sig løs. Sagte insmigrende.)* For du rejser jo med? — Adjø! *(Springer ut til højre.)*

Arvik. Jeg følger! *(Efter.)* Vænt! *(Springer.)*

FEMTE MØTE

Fru Arvik *(høres straks efter utenfor til venstre)*. Farvel, småpiker! Takk for følget!

Flere *(utenfor)*. Farvel!

Fru Arvik *(om litt fra venstre med en kurv, et sjal, en mappe)*. Maria!

Maria *(kommer ut fra venstre)*.

Fru Arvik. Her er det! Kall på mig, når du er kommet så langt, så skal jeg hjælpe dere. *(Gir henne kurven.)* Læg den på mit skrivebord! *(Gir henne mappen.)* Ta det også! *(Gir henne sjalet.)*

Maria *(går in til venstre)*.

Fru Arvik *(frem og tilbake, ser op til højre. Så roper hun)*: Alberta!.....Alberta! Du er der dog? *(Et vindu åpnes ovenpå til højre.)*

Alberta *(i vinduet)*. Her er jeg!

Fru Arvik. Å, kom herned! *(Vinduet lukkes.)*

Fru Arvik *(går frem og tilbake)*.

Alberta *(kommer)*.

Fru Arvik. Hvordan er det du bærer dig ad?

Alberta. Bærer mig ad?

Fru Arvik. Gjør dig ikke uskyldig. Det klær dig minst av alt! — Jeg tok ham med mig fra byen. Han holder nemlig ikke denne uvisshed ut. Han hverken

sover eller spiser. Tante var blet rent rædd ham. Jeg talte med ham så godt jeg kunde, lovte ham al min hjælp. Og bad ham komme med. — Men ikke før ser du os sammen på dampskibet, før du gir dig til at le og flåse med den unge lapsen i hvite klær — jeg vet ikke engang hvem han er.

Alberta. Flåse? — Det har jeg aldrig gjort.

Fru Arvik. Ja, kall det hvad du vil. Du har en ufordragelig måte. Du gjorde det bare for at ærte Karl. Så du hans ansigt?

Alberta. Jeg så det.

Fru Arvik. Vogt dig, Alberta!

Alberta. Det er just hvad jeg ikke vil!

Fru Arvik. Dette er bare fordi far fortalte om de to malajiske matroser Karl hadde skutt ned.

Alberta. Det kan være. Når jeg ikke kan henvende nogen ord til en annen mann, knapt nok til en kvinne, uten at se to øjne rettet på mig som to revolverpiper, så er det slaveri! Ret og slet. — Jeg er ikke hans ejendom. Jeg vil heller ikke bli det.

Fru Arvik. Men du gir dig dog til din mann? Til ham alene?

Alberta. Så længe jeg selv vil. Og som jeg selv vil. Ikke ejer jeg ham. Ikke han mig. — Blir jeg glad i en annen . . .

Fru Arvik. Det blir du aldrig! Du er ikke sådan.

Alberta. Men om jeg blir det, hvad ret har han til at skyte mig ned? — Som de to matroser. De vilde ikke lystre ham.

Fru Arvik. Det var nødværge.

Alberta. Han har selv sagt mig at han er opvant med revolver. I ledige stunder går han og skyter til måls.

Fru Arvik. Kjøp dig en revolver, du også! Lær dig at skyte; det har jeg gjort. Det er morsomt.

Alberta *(ler)*. For et morsomt ægteskap!

Fru Arvik *(stærkt)*. Ja, at bli ælsket så villt!

Alberta. I livsfare?

Fru Arvik. Er du fejg?

Alberta. Det tror jeg ikke jeg er.

Fru Arvik. Jeg skulde ha en mann, så rasende glad i mig, at han ikke tålte en annen så på mig — for en stolt fryd det skulde være, Alberta! Først at være så ælsket — og dernæst at tæmme ham!

Alberta *(opmærksom)*. Tæmme ham —?

Fru Arvik. Tæmme ham! Karl har aldrig kjænt motstand som han ikke har slåt ned. Og den herskesyken er nu løpet med in i hans kjærlighed. — Det skal du lære ham av med. For der gis ikke den mann som en stærk, klok, vakker kvinne ikke kan få i knæ. Når hun selv vil. — Ja, i knæ, så han tigger, tigger! —

Alberta. Hør nu, mor —!

Fru Arvik. Nej, hør nu du på mig! — Dere går her og leker dere og kjeder dere, fordi dere har en overflod av ledige kræfter. Småforlover dere med den, nej, så med den andre og tredje. Dere er oppi sladder og tvetydigheder . . .

Alberta. Nej, mor —!

Fru Arvik. Og istedenfor det bydes dig nu at bli ælsket av en mann som lægger beslag på alle dine kræfter, al din årvåkenhed. En mann, en rigtig mann som rykker og river dig op av alle vante forhold. — Jeg kunde ikke tænke mig noget herligere.

Alberta. Det er du som er glad i ham, mor!

Fru Arvik. Det er jeg. Jeg har altså hat en længsel i mig som jeg ikke har visst om. Hvor mange har ikke det? — Men selv om jeg ikke var glad i ham — jeg måtte dog bli glad i en ung, vakker hælt som han! En som har gjort så meget for mig som han.

Alberta. Ja, dette i den japanske krig . . . . . ! Det kommer du altid med!

Fru Arvik. Håner du det? At han brøt blokaden fire — 4 — ganger og solgte fartøjet bakefter for stor pris; det var jo blet berømt. Jeg skulde ikke være taknemlig mot en sådan mann?

Alberta. Men hvad angår det mig?

Fru Arvik. Nokså meget. Det angår os allesammen. Forresten er dette pur affektation. Du er såvidt lik mig, du, at er jeg glad i en, så er du det med.

Alberta. Ha, ha!

Fru Arvik *(intrængende)*. Holdt du på sån, hvis du ikke var det? Hvis du ikke brydde dig om ham? I den første tid var du aldeles væk.

Alberta. La det nu være nok. Jeg vil rå over mig selv. — Du taler om krig og blokade. Du tror da vel ikke at jeg er en prise?

Fru Arvik. Fra først av trodde jeg det virkelig! At sjøhælten hadde erobret dig. *(Uvilkårlig.)* Jeg tror det i grunnen ænnu! Innerst inne er det dette du er rædd for!

Alberta. Hvad du finner på altsammen, mor, når du vil en ting. — Jeg svarer ikke engang. — *(Vred.)* Hvorfor drog du ham nu hit igjæn?

Fru Arvik. Fordi jeg har ondt av ham. — Jeg synes du også kunde ha det.

Alberta. Jeg?

Fru Arvik. Du burde forstå ham bedre. Han kom her nervespænt og utaset og med klimatfeber. Han skulde hvile. — Uforvarende styrter han så op i en forælskelse, en voldsom forælskelse, fordi den var den første i hans liv. Og den opmuntret du — dit troll! — Nej, slå ikke på nakken! Ta dig heller iagt!

Alberta *(raskt)*. For hvad?

Fru Arvik. For hvad du gjør. Ti for ham er dette liv eller død. Det må du forstå.

Alberta *(stærkt)*. Nej, jeg vil ikke tas på den måten! Jeg vil ikke!

Fru Arvik. Så lær ham av med den! Det er en opgave. Og han er den værd. — Tænk over det! *(Går op trappen til verandaen på højre side.)*

Maria *(kommer i det samme frem i døren)*.

Fru Arvik. Jeg kommer! *(Op og in sammen med Maria.)*

SJETTE MØTE

Alberta *(går mekanisk efter. Stanser ved verandaen, går tværs over for at stige op trappen til den andre veranda. Stanser ved den, idet hun lægger den ene hånd på rækværket og ser fremover)*.

Karl Tonning *(kommer frem fra venstre. En*

stolt, vakker skikkelse. Da han ser Alberta, blir han tvilsom, om han tør gå videre. Våger det ændelig, går varsomt nedover. Da hun ikke mærker det, siger han sagte): Frøken!

Alberta *(skræmmes, så hun gir et skrik).* Hvordan kommer De? — Hvad vil De mig! *(Går fort op og in.)*

Karl Tonning *(tar sig til hodet, som vilde det sprænges. Står litt for at samle sig, ser sig om og længe hen til døren hun forsvandt i. Går så, idet han dog ænnu en gang vænder sig mot den døt).*

Alberta *(kommer frem igjæn).* Dette var galt!

Fru Arvik *(Ut på verandaen til venstre. Ser sig om).* Er Karl Tonning ikke her? Maria sa det.

Alberta. Han var her.

Fru Arvik. Og så —?

Alberta. Så gik han igjæn.

Fru Arvik. Alberta!

(Tæppet.)

ANNEN HANDLING

Samme sted. Møblerne ordnet som fra først av.

FØRSTE MØTE

Hall *(sitter på bænken, men rejser sig, da Helene kommer ut på verandaen til højre).*

Helene. Nej, de er i haven, allesammen. Alvilde, Gunda og de andre er der også.

Hall. Så blir de der længe. — Og din mor —?

Helene. Hun er hos dem. — Skal vi ikke gå efter?

Hall. Jeg vilde så gjærne tale med dig alene.

Helene *(rædd).* Her er vi aldrig alene. Og desuten...

Hall. Helene!

Helene. Nej, ikke sådan! Nej!

Hall. Er du rædd?

Helene. Ja.

Hall. Du vil gå? — Eller skal jeg gå?

Helene. Ja.

Hall. Og ikke få tale med dig alene?

Helene. Nej.

Hall *(efter litt).* Har jeg tat så rent fejl?..... Jeg trodde — *(vænder sig fra henne.)*

Helene. Hvad trodde du, onkel?

Hall *(vænder sig til igjæn).* At du gjærne talte med mig.

Helene. Det gjør jeg også.

Hall. Den sommer du var hos os i Nordlandene —

Helene. Da var Alvilde med.

Hall. Ikke altid. Slet ikke altid. Du vilde gjærne følge mig på spaserturene...

H e l e n e. For at tale om det vi læste til konfirmationen. Ja.

H a l l. Vi talte om annet også.

H e l e n e. Jeg husker hvært ord du sa.

H a l l. Husker du like godt dem jeg har sagt, siden jeg kom hit?

H e l e n e. Det tror jeg nok.

H a l l. Også dem jeg ikke har sagt?

H e l e n e. Jeg forstår dig ikke.

H a l l. Dem d u ikke har sagt, dem er det jeg husker best.

H e l e n e *(ser sig om)*.

H a l l. Hvad er det?

H e l e n e. Jeg syntes jeg hørte nogen.

H a l l. Det var visst dig selv du hørte. — De ord du ikke har sagt?

H e l e n e. Nej, onkel —!

H a l l. Dem har jeg hørt. Like fra en sommernat i Nordlandene. Du husker den visst?

H e l e n e. Ved fuglebærget?

H a l l. Ved fuglebærget! Ser du! Vi så på midnatssolen sammen. Himlen luet, og bærgene luet; men havet? Havet lå ganske sort opunder.

H e l e n e *(ivrig)*. Du må ta med den kryddrede luften vi stod i. Den kryddrede luften av lyngen. Den var så stærk at den tok sansen fra det andre. Det andre var fjærnt og var stort; men koldt. Å, så koldt! Men lyngen, han var kvik og frisk og ung, og han var rundt om os.

H a l l. Da plukket du litt av den lyngen og satte den pent i knaphullet mit.

H e l e n e. Ja.

H a l l. Men akkurat i det samme skræmtes vi. For det hændte noget.

H e l e n e. Båten som lå til fuglebærget! For et leven det blev!

H a l l. Det hadde været så stillt. Ja, som var livet opslukt av uændeligheden. — Men så rejste livet sig! Et skrik av hundre tusen fugler.

H e l e n e. Hele luften var vinger og skrik.

Hall. Da så vi hvad som hadde slumret i stillheden. — Kan du huske hvad jeg lignet det med? Jeg ser du gjør, Helene. — Og så hørte jeg hvad du tænkte. Men jeg lot som jeg ikke hørte det.

Helene *(tier)*.

Hall. Jeg trodde det anstod mig ikke at høre det. — Men da jeg kom hit ned, og du sa det samme til mig her — uten ord, bestandig uten ord! —, da stod jeg ikke længer imot. Det var for dejligt at høre...

Helene. Nej onkel! Ikke det der!

Hall. Helene!

Helene. Nej, nej!

Hall *(ser på henne, går så hen og sætter sig ytterst til venstre på bænken og læner højre arm på bordet)*. Det er vakkert vejr idag.

Helene *(tier)*.

Hall. Sæt dig du også!

Helene *(betænker sig)*.

Hall *(ser på henne)*.

Helene *(kommer så, men sætter sig ytterst til højre)*.

Hall. Det er synd at bænken ikke er længer!

Helene *(ler og flytter nærmere til)*.

Hall *(læner sig mot henne)*. Jeg har talt med din far idag, to ganger. Jeg kommer like fra ham. Får jeg lov at si dig hvad han sa?

Helene *(rejser sig)*. Nej.

Hall. Nu gir du ham ret, Helene. Og det er svært.

Helene. Hvad sa far?

Hall. Du er rædd?

Helene. Ja. For far kan si så meget.

Hall. Det kan han. Men det han nu sa, det er sværest for mig.

Helene *(kommer og sætter sig)*. Si det, onkel!

Hall. Han sa: Hun er for ung.

Helene *(sitter litt, før hun siger)*: Sa han det? .....Hvad svarte du til det?

Hall. Jeg sa at det trodde jeg ikke. — Men nu tror jeg det.

Helene. Gjør du, onkel?

Hall. Forstår du ikke, Helene, at nu er jeg mere rædd æn du?

Helene. Rædd?

Hall. Ingen skal ta på forskudd. Og det har jeg gjort.

Helene. Hvad mener du? — På forskudd.....?

Hall. Jeg var blet så glad i dig, at intet længer var til for mig som du ikke var med i. Jeg kan ikke komme længer uten dig. Og det er jeg selv skyll i. Jeg var så sikker og hadde latt stå til. Ja, jeg så nok din unseelse. Men det trodde jeg var ungpikeforælskelse. Den bærer sig ofte slik ad.

Helene. Onkel!

Hall. Så lykkelig jeg var, Helene! Så overmodig lykkelig, at jeg slet ikke så du var for ung.

Helene. Da så du rigtig. For jeg er slet ikke for ung. — Det er dumt av far at sige slikt.

Hall. Ja, men hvad er det da? — Hvorfor er du så rædd?

Helene. Jeg er slet ikke rædd! Jeg er overhodet ikke rædd av mig. Spør, skal du høre!

Hall. Men så si da hvad dette er? Du vet ikke hvor du har skræmt mig.

Helene. Det er... det er at det er så frygtelig flaut. *(Brister i gråt.)*

Hall. Flaut at en ganske ung pike...

Helene. Ja, ja!

Hall. Flaut for de andre?

Helene. Ja, ja!

Hall. Har de ærtet dig?

Helene. Å —! Hvær dag!

Hall. Hvordan kom de til det?

Helene. Jeg kunde ikke skjule det. Jeg har holdt av dig, siden jeg var liten. Fra du var her på besøk. Det var derfor jeg vilde op og konfirmeres av dig. Det var derfor... Nej, jeg kan ikke sige det altsammen. Men jeg kunde fly dig om halsen hvært øjeblik — har du ikke kjænt det?

Hall *(flytter nærmere)*. Jo! Men derfor blev jeg også så forskrækket...

Helene. Ja, for sån en liten dum pike som jeg — og du — du så meget ældre og så klok og så anset av alle mennesker og . . . ja, det var så flaut, så flaut, så flaut. *(Hun tramper med benene og gjæmmer ansigtet.)*

Hall. Ha, ha, ha! *(Han river henne op av bænken og omslutter henne varmt, inderlig.)*

Helene *(river sig løs)*. Gud, om nogen ser det, onkel! De kan være kommet in igjæn!

Hall. Dette der må du overvinne!

Helene. Bare jeg kan!

Hall. Ellers tror jeg du er for ung.

Helene. Se det, hvem som vil! *(Kaster sig om halsen på ham.)*

ANNET MØTE

Fru Arvik *(oppe i et vindu til venstre, som hun slår op)*. Men Helene —!

Helene *(skriker og slipper)*.

Alberta *(oppe i et vindu til højre, som hun åpner)*. Men Helene!

Alvilde. Gunda. Josefa *(har også åpnet vindu)*.

Helene *(skriker igjæn og kaster sig in til Hall for at gjæmme sig)*.

Hall *(omslutter henne og ser op)*. Helene er hos mig. — Hvad vil I henne?

Fru Arvik. Luk vinduerne, barn! *(De lukker. Fru Arvik lukker sit eget.)*

Helene. Hadde du ikke holdt mig, var jeg sunket i jorden.

Hall. Men nu er det over?

Helene. Ja, tænk, det tror jeg.

Hall. Å, Helene, som du. . . — *(Efter litt.)* Min ven, gå in til din mor. Jeg kommer straks efter.

Helene *(går in til venstre)*.

Hall *(har fulgt henne med øjnene. Straks han er alene, sætter han det ene knæ på jorden, folder sine hænder og lægger sit ansigt i dem)*.

TREDJE MØTE

Alvilde *(kommer fra højre, står litt, siger så, bevæget)*: Far!

Hall *(rejser sig straks, vænder sig mot henne og åpner armene)*.

Alvilde *(kommer og lægger sig i dem. Stillhed)*.

Hall. Har du længe visst det?

Alvilde. Ja.

Hall. Finner du det underligt?

Alvilde. Kjære far!

Hall *(tar hennes hode mellem sine hænder. Ser henne in i øjnene)*. Nej, si! Likefrem!

Alvilde. Når du er lykkelig —.

Hall *(slipper)*. Du finner det underligt. — Jeg gjør det selv. — Jeg som har en datter som dig! Så lik din mor. Og så morsom og klok. — Jeg sa mig det selv hundre ganger. Men der er det i en som er stærkere æn hvad en siger sig selv hundre ganger.

Alvilde. Jeg har forstått det. — Tillykke da, far!

Hall. Takk, å takk! *(Omfavner henne.)* Du gråter?

Alvilde. Det gjør ingenting, far! *(Vænder sig fra ham.)*

Hall. Å — dette er hvad jeg har været rædd.

Alvilde. Det skal du ikke være.

Hall. Som det gjør mig ondt, barn!

Alvilde. Det er bare nu straks.

Hall. Tror du —?

Alvilde. Ja, ja. Især hvis jeg nu får rejse bort.

Hall. Straks? Uten at...?

Alvilde. Uten at tale med nogen.

Hall. Alvilde —!

Alvilde. Jo jo! Jeg synes også at du og Helene må være alene en stund. Nætop nu. Så blir jeg borte til dere... *(Stanser.)*

Hall. Jeg forstår dig.

Alvilde. Det sker altsammen best når jeg ikke er her. Tror du ikke?

Hall *(forknytt)*. Måske.

Alvilde. Du har naturligvis ikke tænkt over det. Men det har jeg. — Onkel har nætop foræret mig rejsepengene.

Hall. Til London?

Alvilde. Til London, til Hawkins.

Hall. Ikke bare lovt dig dem? Du vet han er vanskelig at få penger av.

Alvilde. Jeg har dem. Jeg har dem her.

Hall. La mig se!

Alvilde *(syner ham dem)*.

Hall. Så mange?! — Jeg kjænner ham ikke igjæn.

Alvilde *(ler)*. Ikke jeg heller. *(Nærmere, hviskende.)* Kan jeg ikke rejse straks?

Hall. Nu —?

Alvilde. Nu. Jeg har alting pakket; jeg tar næsten ingenting med. Jeg kjøper det i London!

Hall. Altså nu in til byen? Og så —?

Alvilde. Inat avsted med —

Hall. Inat —? Så må jeg jo følge dig ombord.

Alvilde. Nej, nej! Ingen må vite at jeg rejser i kvæll.

Hall. Hvorfor?

Alvilde. Jo, jeg vet tilfældigvis om en som rejser til London imorgen. En her. Og han vil jeg ikke rejse sammen med. På ingen måte! Derfor rejser jeg alt inat. Og det må ingen vite. Nej, spør mig ikke, far!

Hall. Nej, nej! — Du glæder dig til London?

Alvilde. Overordentlig.

Hall. Du glæder dig til at træffe vore gamle venner igjæn...

Alvilde. Ikke det alene. Men til at begynne på nyt liv.

Hall. Hvad mener du med det?

Alvilde. Jeg synes jeg er så færdig her. *(Gråter.)*

Hall. Alvilde —!

Alvilde. Unskyll, far! Jeg mente ikke at si det! Jeg vet ikke hvordan det kom. — Nej, si ikke noget, du! La mig gå!

Hall. Ja. Men jeg må da få.....

Alvilde. Nej, nej! Farvel, kjære far. *(Kaster sig om halsen på ham.)* Og bli lykkelig! *(Gråter.)*

Hall. Takk, kjære Alvilde, takk! — Men bare ett eneste ord:

Alvilde *(fra ham, spænt)*.

Hall. Vær ikke skinsyk på Helene!

Alvilde. Jeg skal prøve. *(Raskt ut.)*

FJÆRDE MØTE

Fru Arvik *(fra døren på verandaen til venstre)*. Gud, som det pikebarn er lykkeligt! *(Kommer nedover til Hall.)* Kom i mine armer! *(De omfavner hværandre.)*

Helene *(kommer ut efter og hen til dem)*.

Hall. Har du forstått det?

Fru Arvik. Nej. At hun var glad i dig, ja. Og at de andre ærtet henne med dig, det hørte jeg jo. Men dette —! Du var jo min yngste søsters mann. Hvem kunde så falle på at du skulde bli min yngste datters?

Hall. Det er Guds tilskikkelse.

Fru Arvik. Tror du? Han får skyll for så meget. — Men det siger jeg frit ut at en ung pike helst burde gifte sig med en ældre mann. Så er hun og vi andre kvit alt spektakel. *(Ser ut til venstre.)* — Hvad er det? *(To mænn kommer in med en vældig kuffert mellem sig og er selv belæsset med pakker og vadsækker. De sætter det fra sig oppe i bakgrunnen og går ut igjæn.)*

Hall. Det må være dampskibet sønnenifra.

Fru Arvik *(ser på klokken)*. Ja. Men hvem skal til os sønnenifra? *(Mænnene in igjæn med en ænnu større kuffert og andre ting og går igjæn.)*

Helene. Men, mor —? *(Iler opover.)*

Fru Arvik. Hvad er det, barn? Kjænner du sakerne?

Helene. Ja! Det er Marnas!

Fru Arvik *(opover)*. Marnas —?!

Helene. Og der utenfor...

Fru Arvik *(roper til mænnene)*. Stans med det der! Tøjet skal op i den bygning der! *(Peker til ven-*

stre.) Bær også dette ut igjæn. *(Til de andre.)* For det er Marna som gjæster os... Men det har jeg ikke hørt noget om. *(Begge nedover igjæn.)*

Helene. Og med hele sit utstyr —! Hvad vil det sige, mor —?

Fru Arvik. Det hele er det vel ikke. Men meget for meget til bare at gjælle et besøk. Eller hvad siger dere?

Helene. At noget må være hændt.

Fru Arvik. Efter bare fem måneders ægteskap?! Hvad —?

Hall. Arvik talte dog idag som om... *(Stanser.)*

Fru Arvik. Som om —?

Hall. Ja — som om noget var i vejen.

Fru Arvik. Men det unge ægteskap?

Hall. Barometret stod på storm, sa han. Han hadde fåt brev.

Fru Arvik. Og det siger han ikke til nogen av os andre?

Alberta *(fra venstre)*. Å, mor —?

Fru Arvik. Hvad er det, barn?

Helene. Marna. Er hun der?

Alberta. Nej. Men Gunda har talt med henne.

Fru Arvik. Med Marna?

Alberta. Hun var ombord, men rejste forbi —

Fru Arvik. — hun rejste forbi —?

Alberta. — in til byen. Hun kommer øjeblikkelig tilbake.

Fru Arvik. Men hvad skal alt dette bety?

Helene. Hvad sa hun selv?

Alberta. Hun sa til Gunda at hun nu blev hjæmme for bestandig. Hun nævnte ikke hans navn. Ej heller sa hun mere.

Helene. Og Gunda spurte ikke?

Alberta. Nej. Hun kjænte jo Marna.

Hall. Har hun da intet skrevet?

Fru Arvik. Nej.

Hall. Men hun må være egen, når slikt kan komme uventet på dere allesammen.

FEMTE MØTE

Arvik *(er kommet in fra højre, uset)*. Ikke på mig!

Fru Arvik. Nå, er du der! — Hvad er det du har sagt til Hall?

Arvik. Til Hall? Det husker jeg ikke. — Men jeg har nætop fåt brev fra Marnas mann.

Alle. Hvad skriver han?

Arvik. Han skriver, at han har tilståt for Marna at han... *(Stanser.)*

Alle. At han...?

Arvik. Ja, jeg tror jeg bør omskrive det... At han ikke har nok. *(Stanser.)*

Alle. At han ikke har nok —?

Arvik. Jeg får sågu omskrive det én gang til. Kort og godt, han er ikke tilfreds med henne. *(Stillhed.)*

Fru Arvik *(ændelig)*. Efter fem måneders ægteskap?!

Arvik. Å, for tidens skyll —

Alberta. Den stolte, ærekjære Marna!

Hall *(til fru Arvik)*. Jeg må sige som du: Efter fem måneders ægteskap!

Arvik. Der kan gjøres mange erfaringer i fem måneder, min ven.

Fru Arvik *(skarpt)*. Hvad mener du med det?

Alberta. Ja, hvad mener du med det?

Arvik. Nå —! At hun ikke passer til ham.

De tre kvinner. Ikke passer til ham.

Fru Arvik. Hvad skal det sige?

Arvik. Ikke passer til hans behov. *(Avsides til Hall.)* Ja, hvordan skal jeg uttrykke mig?

Helene. Der må ikke sættes plet på Marna!

Arvik. Sættes plet på —?

Helene. Hun er et udmærket menneske.

Alberta. Alle som kjænner Marna, holder av henne.

Fru Arvik. Marna er en karakter. En fornem, bra karakter. Og det er ikke så almindeligt.

Alberta. Jeg forstår ikke dette!

Arvik. Marna har mange dygtige egenskaper. Men er hun en hustru?

Alle tre kvinner. En hustru?

Fru Arvik. Har du ikke selv været med at gifte henne?

Arvik. Det har jeg. Hun vilde det absolut. Der var intet at gjøre. Og dere vilde det allesammen. *(Til fru Arvik.)* Især du. *(Han går i det samme et steg til side.)*

Hall. Men hadde du dine tvil — hvorfor sa du dem ikke?

Arvik. Tvil og ikke tvil. Men det kommer ikke an på mig. Når disse fire holder sammen. Da er det avgjort, da.

Alberta. Nej, la os ikke komme in på dette igjæn! — Men hvad skal det sige at en så begavet og så taktfull kvinne som Marna — og så god og så intagende —, at hun ikke skulde duge til hustru?

Arvik. Her kommer ting til som — ja som det ikke er så like til at tale om.

Fru Arvik. For eksempel?

Arvik. Kunde jeg nævne eksempel, så kunde jeg nævne det hele.

Fru Arvik. Hvad er dette for utflugter?

Arvik. Jeg tror at ikke Marna alene, men en mængde kvinner er uskikket til at være hustru.

Alberta. Helene. Hvorfor?

Alberta. Så si dog hvorfor!

Hall. Jeg kjænner ikke Marna; men jeg er enig i at flere og flere kvinner er uskikket til at være hustru. Kulturen synes at ta den retning.

Fru Arvik. De er for uavhængige til det?

Hall. Også det. Jeg mener ellers ikke det er nogen ulykke.

Arvik. Nej, nej. Men de vil allesammen giftes! Og det er ulykken.

Alberta. Helene. Hvordan vet du det?

Fru Arvik. Æns ham ikke, barn! — Hvorfor skal skyllen væltes over på kvinnen? Jeg mener det er

mænnene som er mere og mere uskikket for ægteskap.

Hall. Også det. Begge parter. Det tar den retning. Du har ret.

Fru Arvik. Men hvad kommer det denne sak ved? Vi er da ikke i et kvinnemøte? Vi forhandler ikke ægteskapet? Ut med sproget!

Alberta. Helene. Ja, la os få høre!

Fru Arvik. Hvorfor er Marna uskikket til at være hustru? — Fordi hun er et forretningstalent? For det er hun. Er det at hun er uavhængig av sin mann, er det det som gjør henne uskikket? Da må også jeg være det.

Arvik. Kanske. Kanske det gjør sit.

Fru Arvik. Og det siger du til mig?

Arvik. Ja, hvorfor ikke? Jeg mener det retter kvinnens tanker, kvinnens interesser og passioner annensteds hen. Og det kjænner mannen sig brøstholden ved. — Derfor kan de begge være udmærkede mennesker. Men passer altså ikke sammen.

Fru Arvik *(mægtig)*. Er han noget så omfattende, han, at han kan kræve en begavet kvinnes alle tanker, interesser og passioner? — Kan han fylle dem allesammen.....? — Nej, la os ikke være naragtige! La os heller vænde det om: Hvorfor er han utilfreds ved siden av en kvinne som Marna? Er han en overfladisk, springende begavelse? Kan han ikke holde fast? Eller er han en Broder Liderlig? — Jeg begynner at forstå!

Arvik. Det er ikke fem måneder siden du — og dere andre — så i ham det ælskværdigste og det fortræffeligste dere kjænte!

Alberta. Helene. Svar ham ikke, mor!

Arvik. Nej, det er visst det klokeste.

Fru Arvik. Du taler ikke helt ut! Her er noget du smyger ifra. — Hvorfor skal nætop Marna være så uskikket til ægteskap?

Arvik. Med ham! Jeg sa: med ham.

Alberta. Helene. Nej, det sa du ikke!

Alberta. Du sa «uskikket til at være hustru». I almindelighed.

Arvik. Nå, så tænkte jeg det. Der kunde muligens være den ægtemann hun passte til.

Fru Arvik. Jeg skulde mene det: Marna!

Arvik. Nuja. Men han er et menneske, han også. Med sine krav til ægteskapet — som altså ikke er hennes.

Fru Arvik. Hvad for krav? Du begynner at bli kjedelig.

Alberta. Helene. Ja, hvad for krav?

Arvik. Nu da, for satan, slike som tvinger en kar til at ta sig en medhustru. *(Stillhed.)*

Alberta *(brister i latter)*. Nej, det er sant, dem kan Marna ikke dele!

Helene *(likeså)*. Dem må han få være alene om!

Alberta. Den sort nedlater Marna sig ikke til at billige! Du har ret i det.

Helene. Det passer ikke for Marna!

Alberta. Så herren har tillatt sig at ta en medhustru! Hvor fint! — Er det en i huset?

Helene. Er det kokken?

Alberta. Er det stuepiken?

Fru Arvik *(hen til ham)*. Synes du virkelig Marna skulde finne sig i det?

Arvik. Det har jeg ikke sagt! På ingen måte! — Slikt er jo individuelt.

Hall *(hen til ham)*. Hvad er det du gir tilbeste? Individuelt?

Arvik. Nej nej! Men det er da også aldeles overflødigt at drøfte dette nu! De har jo forlatt hværandre! Han rejser sin vej.

De to kvinner. Han rejser?!

Arvik. Det har længe ligget i hans tanker. Og siden dette kom på —. Jeg fik brev fra ham igår; jeg fik telegram fra ham idag. Han rejser. Det er den beste ænde på det. Ikke sant?

Fru Arvik. Jo. Det synes jeg om. — Hvorhen rejser han?

Arvik. Han har altid bare hat ett mål. Australien.

De andre. Australien?!

Arvik. Han er en smart mann. Han gjør sig nok vej hvor han kommer hen. Og der er fremtiden!

Fru Arvik. For dem med hustru og medhustru? Det tviler jeg stærkt om!

Alberta *(hen mot ham)*. Ja, for han rejser da vel ikke alene?

Helene *(hen mot ham)*. Han tar kokken med?

Alberta. Eller stuepiken?

Fru Arvik. Han tar begge med! Ellers blir det ikke hustru og medhustru!

Alberta. Han tar begge med! Naturligvis!

Arvik. Jeg vet ikke hvad han gjør. — Jeg vet bare at det blir hans sak.

Alberta. Helene. Naturligvis!

Fru Arvik. Gudskelov!

Alberta. Men vi må da få lov at spørge?

Hall *(har under dette gåt småleende op mot bakgrunnen og har holdt sig der. Nu kommer han raskt nedover)*. Mon det ikke er Marna som kommer?

Alberta. Helene. Allerede?

Hall. Jeg ser nede i vejen en dame komme — og langsomt opover. Så vidt jeg kan se, en elegant dame.

Alberta. Helene. Det må være Marna.

Fru Arvik. Det arme barn! *(Til Arvik.)* Og her står du og driver gjøn! Og får os andre med! — Kom la os alle gå mot henne!

Alberta. Helene. Ja!

Hall *(byr fru Arvik armen. Alberta og Helene efter)*.

SJETTE MØTE

Arvik. Helene!

Helene *(stanser)*. Ja.

Arvik. Å, hør —! Et par ord!

Helene. Siden, far! *(Vil efter.)*

Arvik. Nej, nu!

Helene. Men far —?

Arvik. Du er jo nu forlovet.

Helene. Ja.

Arvik. Og til mig siger du det ikke engang!
Helene *(kommer).* Jo; — men onkel sa — *(Stanser.)*
Arvik. At han hadde talt med mig?
Helene. Ja.
Arvik. Er det nok?
Helene. Nej. — Jeg vilde også... Men så kom alt dette på. Unskyll, far! Men kan jeg ikke nu få ta mot Marna, jeg også?
Arvik. Du gik straks til din mor med det.
Helene *(tier).*
Arvik. Og nu står du bare og tænker på hvordan du kan komme bort fra mig.
Helene. Men far —?
Arvik. Nå nå. La det være godt. — Kom hit til mig.
Helene *(kommer nærmere).*
Arvik. Er du glad i ham?
Helene. Kan du spørge?
Arvik. Men han er da gammel.
Helene. Det kan jeg ikke se.
Arvik. Når han nu rigtig blir gammel, og du ung ...? Har du tænkt på det?
Helene. At jeg så må hjælpe ham? Pleje ham?
Arvik. Ja.
Helene. Det skal bli det kjæreste av altsammen.
Arvik *(glad).* Du er en søt pike, er du!
Helene. Takk! — Kan jeg så få gå.
Arvik. Straks! Bare én ting til... Han har stærke passioner, den mann. — Støter det dig?
Helene. Jeg forstår dig ikke.
Arvik. Altså det støter dig ikke?
Helene. Nej, tværtom!
Arvik. Sådan! Du er en rigtig søt pike, er du!
Helene. Kan jeg så få gå?
Arvik. Vi skal gå begge to! *(Tar hennes arm. De går ut til venstre. Tom scene.)*
Karl Tonning *(kommer in fra højre, mørk, bestemt. Stanser, ser sig om. Især op til vinduerne i annet stokværk til højre. Det er harm og lidelse i hans ansigt*

og holdning. Han står en stund og grunner. Med ett hører han røster fra venstre. Drar sig bakover og ser ut, går så baklængs, forsigtig, ut til højre).

SYVENDE MØTE

(Langsomt kommer Marna, omslynget av sin mor, og på øvre siden av dem går Hall. Efter kommer Alberta og Helene. Tilsist Arvik. Som de bøjer nedover, siger)

Arvik *(sagte som for sig).* «Der går et stille tog —»

Fru Arvik *(fører Marna frem til bænken ved bordet, der sætter hun sig, læner albuerne på det og brister i gråt).*

Alle *(stiller sig om henne, Arvik litt borte).*

Fru Arvik. Å, mit barn! — Sådan skulde du komme tilbake.

Marna *(gråter nu ænnu mere, rejser sig og vænder sig bort).*

Fru Arvik. Du vil på dine rum? *(Vi ser Marna nikke.)* Gjæsterummene mot syd! *(Hun peker op mot den øverste ænde av huset til venstre, annet stokværk.)* — Helene, varsku Maria!

Marna *(går langsomt ut til venstre, lænende sig til Helene. De som står tilbake, tier, mens de ser dem gå. De står ænnu en stund stille, efter at de andre har bøjd in til venstre fløj av huset og ikke længer ses. Da vænder pludselig)*

Fru Arvik *(sig mot de andre).* Det siger jeg frit ut...

Hall *(med hånden på hennes arm).* Å nej, si ingenting frit ut nu!

Fru Arvik. Det siger jeg frit ut at ægteskapet er noget skidt. *(Fremover.)*

Alberta *(efter).* Men mor —!

Fru Arvik. Noget griseri! — Når et så fintfølende og ædelt sinn som...

Arvik *(avbrytende).* Hør, min ven! *(Han går hen til henne.)* Skal vi virkelig ta dette så højtidelig?

Fru Arvik. Så du ikke hennes smærte? Så du

ikke hvordan hun var krænket ned i sjælens dypeste grunn? Ingen annen kan lide ved sådant som Marna! Fordi ingen annen ...

Arvik *(avbrytende)*. Jamæn hør nu! Så du ikke hun hadde fåt sig en rejsekjole av allernyeste snitt? Og så du ikke at hun hadde *«Shipping Gazette»*, siste nummer, under armen?

Fru Arvik. At sådant kan bedrage dig! Hun er så stærk, Marna. Hun opgir ikke sig selv. Og bevarer skinnet. Men hvad hun lider, det vet jeg! At du ikke føler det, du også!?

Arvik. Jo. Men det står dog til liv, mener jeg, når vi ser disse tegn. Desuten: alt i alt, så er dette bedre æn det som var.

Fru Arvik. Naturligvis. Men tænke sig at et væsen så ærligt og så hævet over alt lavt som Marna skal være utsat for noget så ...

Helene *(er kommet til)*. Du skulde se henne, far, da vi kom op på kammerset, hvordan hun kastet sig ned over sengen og storhulket.

Fru Arvik. Gjorde hun! Det arme barn! Det arme, arme barn! *(Alberta gråter.)*

Arvik. Dere kan da skjønne at jeg har ondt av henne, jeg også. Jeg vil bare dække mot overdrivelse. Fordi den gjør ondt værre.

Alberta *(stærkt)*. Her er ingen overdrivelse! Det hele er infamt og rått!

Helene *(forbittret)*. Det siger jeg også! Av alt mit hjærte siger jeg det!

Arvik. Dette er akkurat hvad jeg kaller overdrivelse.

Fru Arvik. Vor indignation, vor medlidenhed? — Du må skamme dig at du ikke har den selv!

Alberta. Du kan da ikke være mot os i dette også, far?

Arvik. Jeg er slet ikke mot dere. — Men jeg vil prøve at få dere til at forstå at dette kan gå over. Der er ting som tyder på det. Det er hvad jeg mener.

Fru Arvik. Har nogen hørt slikt? Det er da like vondt nu, fordi om det engang siden går over.

Arvik. Ja ja. Det er vondt. Det er meget vondt. Jeg lægger til, at de som såres i sin forfængelighed, såres i øjeblikket allerdypest. — Men det går fortere over.

Fru Arvik *(forbittret)*. I dette øjeblik at tale om dit barns forfængelighed finner jeg ikke vakkert.

Hall. Jeg beundrer dig virkelig, svoger!

Arvik. Ja, det kan du gjærne.

Hall. Ikke din psykologi; nej, jeg beundrer den lethed du tar dette med.

Fru Arvik. Han tar alting let.

Marna *(åpner et vindu i annet stokværk til højre. Det midterste. Stillhed. Alle ser op)*. Jeg vil bare sige dig, far, at du er ækkel.

Arvik. Er du der, du, min pike?

Marna. Jeg hørte dig. *(Lukker.)*

Arvik *(højt)*. Du kan gjærne komme ned til os.

Fru Arvik *(også højt)*. Ja, gjør det, Marna! Kom la os tale ut!

Marna *(åpner vinduet igjæn)*. Jeg skal komme. *(Lukker.)*

Fru Arvik. La os sætte os! *(Sætter sig, likeså Arvik.)*

Alberta. Hun kommer den vej. *(Peker på døren ut til verandaen.)* Jeg hører henne i stuen. *(De to som har sat sig, ændrer stilling.)*

Marna *(uten hat kommer frem i døren og blir stående der)*. Far må ikke undre sig over at en kvinne kan være for stolt til at holde åpen sorg. Hun dækker den med en elegant dragt. — Hun dækker den med foretagsomhed. Så kommer ikke nyssgjærrigheden, så kommer ikke sladderen for nær in til. Ikke medlidenheden heller.

Alberta. Jeg forstår dig, Marna!

Helene. Jeg også!

Hall *(går hen til Helene. Hun stiller sig op til ham)*.

Marna *(frem til rækværket)*. Men dere vet ikke hvad dette er. For ingen av dere vet hvad det er at bli forrådt.

Fru Arvik. Nej.

Marna. Jeg skal sige dere det. — Tænk dere en som ikke gjærne betror sig til nogen. En ung kvinne som helst vilde ha alt sit for sig selv. Det blev henne dyrebarere når ingen annen kjænte det. — Men tænk dere så, at en ung ven kom til henne og bad at hun måtte flytte alle sine hemmeligheder over til ham; ti for ham var hun den eneste. Enten henne eller ingen. Han var frisk og glad, han hadde store planer, som han straks betrodde henne. — Hun følte det som blev hun med én gang rikere ved det og selvstændigere. Så gik hun over til ham. Hun la sine hemmeligheder ned hos ham. Hun kjænte dem ikke alle selv, før hun så dem igjæn i hans øjne. Selv det dypest gjæmte flyttet hun over; men uten at det nævntes. — *(Bevæget.)* Intil en dag hun opdaget at det var nævnt til en annen! Til en han derved vilde smigre sig in hos. Hun skulde glædes ved hvor meget fullkomnere hun var. Hvor meget kosteligere for ham. — Det er at bli forrådt. — At bli avklædd foran en annen. Avklædd av ham som alle hennes hemmeligheder var flyttet over til. For at bevares hos ham i taushed. — Det er at bli forrådt. *(Hun går in igjæn og sees senere oppe i vinduet. Kvinnerne bevæget. Fru Arvik og Alberta har sat sig. Helene trykker sig op til Hall.)*

Hall *(sagte)*. Dere bør være alene nu. Jeg kommer straks igjæn. *(Han går sagte ut til højre.)*

Maria *(kommer fra bakgrunnen til venstre og går nedover)*.

Arvik *(da hun kommer forbi ham, vækkes og spør)*. Hvad er det?

Maria. Telefonen.

Arvik. Til mig?

Maria. Nej, til fruen.

Fru Arvik *(rejser sig og går op på verandaen til venstre og in)*.

Maria *(tilbake dit hun kom fra)*.

Alberta. Hvad siger du så til det, far?

Arvik. Jeg må tilstå at dette var værre æn jeg ante. Styggt.

Alberta. Ja, har vel nogen nogensinne hørt maken?

Arvik. Åjo. Åjo. Mannfolkene er så rå.

Alberta. Å, som jeg ønsket jeg var i Marnas sted! Jeg kunde komme over sånt; men Marna —?

Helene. Marna kommer aldrig over det.

Arvik. Jeg er også rædd hun vil ha vanskelig for det.

Alberta. Naturligvis. *(Rejser sig.)* — Men hvor kunde hun også ...? Nej, la os ikke atter begynne på det!

Helene. Han var så vakker. Og så munter. Og så ubeskrivelig forælsket ...

Alberta. Marna vilde giftes.

Arvik. Der er det? Hun vilde giftes.

Alberta. Hun længtes efter at være selvstændig, Marna. Hun trodde at hun ... *(Forskrækket.)* — Men, mor, hvad er det?

Fru Arvik *(kommer frem av døren til venstre og ut på verandaen)*. Alberta!

Alberta *(som før)*. Ja, hvad er det?!

Fru Arvik. Jeg sa dig det, barn! Nu var tante i telefonen og mældte at hun måtte varsku politiet; hun var blet rædd ham.

Alberta *(gir et svakt skrik)*.

Arvik. Hvem?

Fru Arvik *(kommer ned)*. Karl. — Karl Tonning. Han skjøt med revolver. I værelset og i gangene. Alle i huset styrtet til. Da fór han avsted ut.

Arvik. Hit —?

Fru Arvik *(som nu er nede hos dem)*. Først senere fallt tante på at kanske var noget forefallt herute, og at det var hit han vilde. — Så varskudde hun politiet. Og nu mældte hun at han virkelig var set på vejen hit.

Arvik *(som står længer tilbake æn de andre, ser sig uvilkårlig om og roper)*: Der er han! *(Han iler opover mot højre og ut.)*

Alberta og Helene *(gir begge et let skrik og styrter mot hværandre)*.

Fru Arvik *(stikker den højre hånd i lommen)*. Vær ikke rædd, barn! Jeg tok min revolver til mig ...

Alberta. Helene (*forfærdet, avbrytende*). Men, mor -!

Fru Arvik. Da jeg her forleden hørte om inbruddet herute, så ladde jeg den.

Arvik (*tilbake*). Nej — jeg så ingen. Det var da besynderligt; for jeg syntes så grangivelig . . . Men hvad er hændt? — At her skal skytes med revolver?

Fru Arvik. Ja, jeg har min hos mig.

Arvik. Sesål Sesål — Det er det jeg siger, jeg, at den som vil in i denne familien, han kommer til at opleve overraskelser. For eksempel den at bli skutt. — Hvad er her hændt?

Fru Arvik. Ingenting.

Arvik. Hm. Revolvere plejer da ikke at gå løs av sig selv. Her må dog være gåt noget forut. — Et slags præludium?

Fru Arvik. Nej, nej. — Hvad skulde også være gåt forut?

Arvik. Jeg kan ikke vite det. Jeg er jo bestandig utenfor. — Men skal dette at få sine døttre gift gå således videre frem, så synes jeg at jeg vil inrette mig et værelse på taket. Det blir for utryggt hernere.

Fru Arvik. Ja, der gis visse forældre som er så egoistiske.

Arvik. Oprigtig talt: — synes ikke du også at dette nu snart kan være nok?

Fru Arvik. Å, hvor det ligner dig! — Straks der kommer en ubehagelighed i vejen, så rømmer du.

Arvik. Jeg tilstår at jeg helst vil ha fred. Og litt hygge også. — Nu vet jeg jo ikke, hværgang jeg kommer hjæm, hvad som imidlertid er hændt. Om jeg skal finne et sætt kufferter, for vor gifte datter er kommet hjæm igjæn — eller jeg skal få en revolverkule i hodet av vor annen datters forlovede . . .

Alberta. Han er ikke min forlovede!

Arvik. Det er da ænda værre! Når selv de som frir til dig, skyter villt efter os, da må jeg sige at dette er en ny og meget farlig måte at fri på. — Da foretrækker jeg, som sagt, for min del, at inrette mig på taket. Eller at flytte til skogs.

Alberta og Helene (*ler*).

Arvik. Ja, dere ler, dere; men ... Jo, så pine død er han der! *(Går fort opover mot højre. Nu styrter også de andre efter, fru Arvik med højre hånd i lommen. Arvik går ut; de andre står igjæn.)*

Helene *(efter litt).* Det er jo ingen.

Alberta *(lettet).* Slet ingen! *(De går nerover igjæn.)*

Helene. Hvad er det som går av far?

Fru Arvik. Han snakker op sin fantasi. Det er da ikke første gang.

Helene. Men det er dog besynderligt. Far, som er så sund.

Arvik *(kommer igjæn).* Enten må jeg være blet gal — og det vilde ikke være så forunderligt — eller også? ... Eller også er det nogen!

Fru Arvik. Usynlig, mener du?

Helene. Spøkeri?

Arvik. Jeg tror ikke på spøkeri.

Fru Arvik. Men hvorfor skal du se noget som vi andre ikke ser?

Arvik. Jeg ser meget, jeg, som dere ikke ser.

Fru Arvik. Hvorfor siger du os så ikke det?

Arvik. Fordi der ikke tas hensyn til hvad jeg siger.

Fru Arvik. Kommer du nu igjæn med det! — *(Højtidelig.)* Jeg siger dig — jeg siger dig, Vilhelm, og alle vil holde med mig: Her i huset tas der i alting hensyn til dig. I alting!

Alberta. Helene. I alting!

Arvik. Til mig?!

Alberta. Helene. Til dig.

Marna *(åpner vinduet).* Til dig!

Fru Arvik. Vi bestiller ingenting uten at ta hensyn til dig.

Alle tre. Ingenting!

Alberta. Og alt det vi lar være for din skyll!

Alle fire. Å —!

Arvik. Nej — nej, dette må dere forklare mig. *(Sætter sig.)* For dette er det rareste jeg ænnu har hørt. Altså! — Begynn du, Helene!

Helene. Jada! Jeg skal begynne med det allerminste. Vi andre har samme smak som mor. Vi liker f. e. så forfærdelig godt suppemat. Søtsuppe, kjøtsuppe, fiskesuppe, grønsaksuppe...

Årvik *(avbrytende)*. Å det sølet! Som der ikke er næring i.

Helene. Følgelig kommer der ikke suppe på vort bord. Er ikke det at ta hensyn til dig?

Årvik. Savner dere virkelig f. e. søtsuppe?

Helene. Nej da. For vi spiser den i kjøkkenet. Hos folkene.

Fru Årvik. Jeg vil også føje en liten prøve til. Fra de allersiste dager. Da det skedde inbrudd hos Karstens her like ved, vilde jeg prøve min revolver. Men du liker det ikke. Så kunde det ikke falle mig in at gjøre det så du hørte det. Jeg passte på når du var borte.

Årvik. Når jeg var oppi skogen, ja. Du tror ikke vi kan høre skudd ditop?

Fru Årvik. Hørte du dem?

Helene. Og du liker ikke konfityrer og sukkersaker...

Årvik. Det er jo bare til at fordærve tænderne med.

Helene. Vi har udmærkede tænder, allesammen.

Fru Årvik. Dem passte jeg på.

Helene. Vi forsyner os fra byen; vi spiser så du ikke ser det. Vil du ha —?

Alberta *(kommer)*. Du liker ikke at vi holder ball.

Årvik. Nu stiger det!

Alberta. Du liker bare ball på nogen få par.

Årvik. Det annet er jo ikke ball.

Alberta. Men vi kan ikke ungå at holde større ball. Vi er jo med på alle de andres.

Årvik. Hvad gjør dere så?

Alberta. Vi vænter til du er borte. På et landbruksmøte, i en skogkommissjon eller slikt.

Årvik. Og så —?

Alberta. Så bestiller vi dampskib for gjæster og musik fra byen. Så har vi stort, stort ball. Og fyrværkeri på fjorden om natten! Vi morer os kostelig!

Arvik. Det tror jeg! — Og dette kaller dere at ta hensyn til mig?! En aldeles ny måte. Den bør anbefales!

Fru Arvik. Vi tar jo det hensyn ikke at forstyrre dig. Ikke at gjøre dig imot.

Arvik. Uten i smug?

Fru Arvik. Sånne uskyldige ting! Vi gjør det som vi kan. Og det koster dig ikke en øre.

Arvik. Nej, det skulde bare mangle! — At ingen har talt til mig om dette? Ikke naboer, ikke slægt og venner? ..... Mærkværdigt.

Fru Arvik. Av den gode grunn at alle er enige med os. Alle finner du er urimelig.

Helene. Vi, far, vi tar hensyn til dine urimeligheder. Er ikke det pent av os?

Arvik. Du har ikke godt av at omgås Alvilde, du! Slik skøjer du er blet! ..... Var det ikke mere, Alberta?

Alberta. Jo mere —?! Det er noget næsten hvær dag. Vi har vænt os så til det at vi ikke mere holder regning. Det er sanheden, når vi ændelig engang skal være oprigtige. For vi lider ved det.

Arvik. Det gjør dere? Den lidelse har da ellers fåt nokså muntre former.

Alberta. Æn alt det vi må unvære, far?!

Arvik. Unvære —? Dere?

Alberta. Fordi du ikke er med os på nogenting.

Arvik. F. e.?

Alberta. At rejse! Vi kommer jo aldrig nogensteds hen.

Arvik. Dere har jo rejst!

Alberta. Helene. En eneste gang!

Alberta. Så langt som til Kjøbenhavn!

Arvik. Meningen var jo at rejse længer.

Alberta. Meningen ja! Det var meningen som rejste længer. Vi blev i Kjøbenhavn.

Arvik. Og så Thorvaldsens museum, apekatterne og bøkeskogen og gamle Rosenborg ...

Alberta *(avbrytende)*. Vi fik dig jo næsten ikke med! Bare én gang var du med i teatret.

Arvik. For at se på ben-spark!
Helene. Vi, som aldrig har set en ballet!
Alberta. Vi kommer jo aldrig nogensteds hen!
Arvik. Topp! — Vil du være med til London?
Alberta. Jeg? Når?
Arvik. Straks! F. e. imorgen?
Alberta. Med hvem? med dig?
Arvik. Med mig. Og med et morsomt rejsefølge. Vil du —?
Alberta. Er det dit alvor?
Arvik. Altid spør dere om det er mit alvor.
Alberta. Ja, for ingen vet bestemt når du spøker, eller når du taler alvor.
Arvik. Dere gjæmmer dere væk for mig. Så må vel jeg somme tider også få gjæmme mig væk for dere? Ikke sant?
Alberta. Vil du virkelig rejse? Du som aldrig rejser? — Å, du spøker bare!
Arvik. Tror du? Jeg kunde vel også få lyst på noget dere andre ikke visste om? Noget i smug?
Fru Arvik. Tøv med dig, Vilhelm! Vi tror ikke ett ord av hvad du siger.
Alle tre. Ne — hej!
Arvik. Så? Jaja, det kommer an på —. *(Ser op.)* Men du, Marna? — Vil du ikke også komme med dit bidrag? — Har du noget?
Marna. Ja, har? Det vigtigste av alle! — Du kan jo aldrig få os tarvelig nok klædd.
Alle tre. Nej, Marna!!!
Marna. Jo, nu skal alting frem!
Arvik *(opmærksom)*. Hvad er det?
Fru Arvik. Ingenting! Intet som vedkommer dig. La det nu være nok!
Marna. Det vedkommer nætop far.
Arvik. Ti dere stille og la Marna —! Hvad er det?
Marna. Av hensyn til dig, far, gik vi jo her allesammen klædd som bondetupper. Først og fremst mor. Ja, hun går sån ænnu, mor. Av hensyn til dig. I grunnen de andre også.
Arvik *(til fru Arvik)*. Er de ikke pene nok, barna?

Marna. Du forstår dig slet ikke længer på det. Du er blet bonde, far. — Men sån kunde vi da ikke gå i byen. At sige, når vi var der på egen hånd eller med mor. Og det var vi jo omtrent bestandig. Så fik vi overtalt mor...

Fru Arvik. Hvorfor skal dette frem —?

Arvik. Hyss! — Dere fik overtalt mor —?

Marna. Til at ha pene klær hos tante. Spaserdragterne, selskapsdragterne...

Arvik *(springer op)*. Nej, dette er dog det værste! Dette har jeg ikke hørt et kny om!

Marna. Nej, for dette kjænner bare vi til. Og tante.

Arvik. Jeg visste nok jeg var utenfor. Men i det mon —! — *(Til fru Arvik.)* At du kan føje dem i sånt!

Fru Arvik. Hvad skal jeg gjøre? Vi må hjælpe os som vi kan. Vi formår ikke at rette os efter alle dine luner. Vi må gå klædd som andre i vor stilling. Og efter vor smag. Kan det virkelig støte dig, når det ikke koster dig noget?

Arvik. Altid kommer du med dette at det intet koster mig. Det er en fornærmelse mere. Men det er slet ikke hvad det her gjæller.

Fru Arvik. Hvad er det det gjæller?

Arvik *(ser på dem)*. Føler dere det ikke — så vil jeg heller ikke nævne det.

Fru Arvik. Nævn det bare! Er vi engang kommet til opgjør, så tal ut!

Marna. Men la det ikke gå ut over mor! Vi er da voksne, vi andre også.

Alberta. Kan det virkelig være så slemt at mor lever litt med os? Du gjør det jo ikke.

Arvik *(ser på henne)*.

Fru Arvik. Det er ikke så godt for mig. Jeg må da ta hensyn til barna.

Arvik. Var det av hensyn til barna...? Ånej, det kan være det samme!

Alle. Nej, kom med det!

Fru Arvik. Hvad er det? — Vilhelm?

Arvik *(efter litt kamp)*. Var det av hensyn til barna — at du flyttet fra mig?

Fru Arvik. Flyttet fra dig? Jeg?!

Arvik. Da Marna giftet sig..... Du forstår ikke engang hvad jeg mener?!

Fru Arvik. Å — det! At jeg flyttet min seng over i Marnas rum! Ved siden av de andres! De bad mig så om det, og jeg trodde... *(Slår hænderne sammen.)*

Helene. Nej, men far?! Klager du over det også?

Alberta. Det var jo for at du skulde få ro om morgenen! Og større bekvemmelighed. — Men, far —!!

Helene. Du vil sove om morgenen. Og mor må tidlig op for at komme in med første dampskib. For sine forretningers skyll.

Alberta. Nu har du ro. Du har hele etagen for dig selv. På gjæsterummene nær.

Helene. Mors påklædningsrum fik du; baderummet, sovekammerset har du aldeles alene.

Alberta. Istedenfor må mor nu nøje sig med at dele alt med os. Det er nokså trangt derborte, skal jeg si dig. Vi går den ene i vejen for den andre. Men rasende hyggelig har vi det.

Marna. Far! Du har jo bestandig klaget over at mor snorket.

Arvik. Det har jeg slet ikke! — Ja, en enkelt gang, når jeg ikke fik sove...

Alberta. Helene. Marna. Nej, nu —!!

Arvik *(hæftig)*. Dere skal ikke ta alting så bokstavelig. Hvad jeg sån kan sige, når jeg kommer ned til dere morgengrætten, fordi jeg måtte for tidlig op...

Alberta. Og vi som var så glad for din skyll, at vi fik mor med på det.

Helene. Du er sandelig utaknemlig mot mor.

Marna. Ja, det synes jeg også.

Fru Arvik. Dette har krænket mig. Jeg tilstår det. — Efter så langt samliv, Vilhelm, forstår vi jo ikke hværandre!

Arvik. Der kan være noget i det. *(Han går forbi henne, idet han ser på henne. Fra henne forbi de andre*

og ser også på dem. Så fjærner han sig langsomt mot venstre.)

Alberta. Du går —?

Helene. Men, far —?

Arvik *(kommer av syne).*

OTTENDE MØTE

Alle *(står stille).*

Alberta. Han blev støtt? *(Stillhed igjæn.)*

Helene. Han så så forunderlig på mor.

Alberta. På os andre med.

Marna. Jeg hører ham ute på gangen her og inne i sine værelser. Skal jeg gå in til ham?

Fru Arvik. Nej, nej!

Helene. Vi har visst gjort galt?

Alberta. Det måtte engang komme.

Marna. Og det kom så naturlig.

Alberta. Ja, det syntes jeg også. Fra først av i spøk.

Helene. Men han må ha forstått det anderledes.

Marna. Nej, nu må jeg ned til dere! *(Lukker vinduet.)*

Alberta *(til Helene).* Se på mor!

Fru Arvik *(står som hun stod da han gik. Øjensynlig i indre oprør).*

Helene *(hen til henne).* Mor —?

Fru Arvik *(uten at se på henne).* Ja, mit barn.

Helene *(tilbake til Alberta).* Det nytter visst ikke.

Marna *(kommer. Hun har atter sin hat på).* Her har skedd noget som vi ikke forstod.

Helene. Tror du også det?

Alberta. Far ungår scener. Så ingen kan vite det bestemt. Men . . .

Marna. Hør: la os gå op til far!

Alberta. Helene. Ja!

Marna. Så kommer der ikke mere av det.

Helene. Kan vi ikke be ham om forladelse?

Fru Arvik *(vænder sig mot dem).* Hvad?!

Helene *(gir i det samme et skrik)*. Der er han virkelig!

Alle *(vænder sig mot højre)*.

Karl Tonning *(står der mørk, bestemt. Han ser på Alberta)*.

Helene *(styrter til Alberta, som vil hun dække henne)*.

Marna *(gjør det samme)*.

Fru Arvik *(med én gang lysvåken)*. Ikke et steg længer frem! *(Hun har stukket højre hånd i lommen.)*

Karl Tonning. Denne gang lystrer jeg ikke Deres ordre. *(Kommer.)*

Fru Arvik *(mot ham)*. Så lægger De først Deres revolver fra Dem. På bordet!

Karl Tonning. Den ordre lystrer jeg heller ikke.

Fru Arvik *(rasende)*. Hvad —?

Alberta *(river sig løs og kaster sig i vejen)*. Mor, la mig! — Gå allesammen in! La mig —!

Fru Arvik. Hvad vil så du —?

Alberta *(går op mot ham)*. Gi mig Deres revolver!

Karl Tonning *(ser ubestemt på henne)*.

Alberta. Kom med den!

Karl Tonning *(tar i lommen efter den. Ser på henne. Lægger den i hennes hånd.)*

Alberta. Gå nu dere in!

Fru Arvik *(går op på verandaen til venstre. Der stanser hun)*. Tør jeg?

Alberta. Du ser du tør.

Fru Arvik *(in døren)*.

Marna. Helene *(derefter in døren fra højre veranda)*.

Alberta. De har været her længe?

Karl Tonning. Ikke længe.

Alberta. Hvorfor skjulte De Dem? — Hvorfor kom De ikke frem?

Karl Tonning. Deres far var her.

Alberta. Er De rædd min far?

Karl Tonning. Nej. Men han er imot mig.

Alberta. Det er vi allesammen.

Karl Tonning *(intrængende)*. Men tal med mig! Hør på mig!

Alberta. Som De bærer Dem ad —?

Karl Tonning. Nu er det over. Nu, jeg ser Dem!

Alberta *(efter litt)*. Her har De Deres revolver!

Karl Tonning *(forstår ikke)*.

Alberta. Ta den!

Karl Tonning *(tar den mekanisk og gjæmmer den, mens han stirrer på henne)*.

Alberta. De har slåt in på en gal vej. — Jeg tvinges ikke.

Karl Tonning. Jeg har ikke tænkt at tvinge Dem. Ikke et sekund! Nej, nej!

Alberta. Jeg tror at forstå hvad De har tænkt.

Karl Tonning *(bøjer hodet)*.

Alberta. Ingen skandale! Ikke av noget slag! Derfor forlater De nu byen.

Karl Tonning *(ser op)*. Det kan jeg ikke.

Alberta. Det kan De! For om to år . . . *(Stanser.)*

Karl Tonning *(til det ytterste spænt, vænter)*.

Alberta. Hvis De kan bestå prøven. . . *(Stanser igjæn.)*

Karl Tonning *(som før)*.

Alberta. Kommer jeg til Dem. — Nej rolig! — Jeg vet De består prøven. Jeg vet at Deres troskap mot mor går over på mig. — Og så kommer jeg.

Karl Tonning. To år! To år!

Alberta. Er det for meget?

Karl Tonning. To dager er for meget. De forstår mig ikke.

Alberta. Så la mig sige: ett år.

Karl Tonning. Et helt år —!

Alberta. Et helt år. Ja.

Karl Tonning. Tør jeg skrive Dem til? Og forklare mig?

Alberta. Så ofte De vil.

Karl Tonning. Og jeg får svar?

Alberta. På hvært brev.

Karl Tonning. Takk! — Da skal alt ordne sig. — Og nu må jeg gå?

Alberta. Nu må De gå.

Karl Tonning *(står litt og ser på henne, iler så frem og tar hennes hånd, som han kysser ærbødig, inderlig)*.

Alberta. Lev vel!

Karl Tonning *(rejser sig)*. Takk! — Lev vel! *(Går.)*

Alberta *(står tilbake, bedøvet)*.

Fru Arvik *(kommer, stanser, ser på henne, intil Alberta vågner, og kaster sig bevæget in til henne)*.

Marna. Helene *(kommer så til)*.

Alberta *(fatter sig. Da ingen siger noget, ser hun på dem. Ænnu bevæget spør hun)*: Dere siger ingenting? — Gjorde jeg galt?

Helene *(kommer)*. Jeg blev bare så bevæget. *(Hun vænder sig bort.)*

Marna *(kommer også, men vænder om og står for sig selv)*.

Alberta *(til sin mor)*. Du er så alvorlig, mor? Jeg tænkte på dig hele tiden. Jeg trodde du blev glad ved det.

Fru Arvik. Det blev jeg også.

Alberta. Ja, hvad da —?

Fru Arvik. Å — det fallt sånt eget skjær av det over mit eget ægteskap. Dette var så helt. Det spår om en hengivelse for livet. *(Hun sætter sig. — Kort stillhed.)*

NIENDE MØTE

Hall *(fra venstre. Han ser straks her er hændt noget. Så går han hen til Helene)*. Er noget i vejen?

Helene. Det er der også. Men —

Hall. Men —?

Helene. Ja, det som hændte nu, er bare godt.

Alberta. Karl Tonning var her.

Hall. Altså dog —! Var han den unge mannen jeg så gik, nej, sprang nedover mot skibet?

Alberta. Det var han.

Hall. En staut kar. — Nå —?

Helene. Jeg skal fortælle dig det siden.

Hall. Det var noget i vejen, sa du?

Helene. Ja. Med far.

Hall. Med din far?

Helene. Her kom til et opgjør. Om så mange ting. Og så blev han støtt og gik op på sit værelse. — Synes ikke du vi skulde gå op til ham og gjøre det godt igjæn?

Hall. Han er ikke der nu.

Helene. Marna. Jo.

Hall. Nej. Jeg så ham jo langt nede ved dampskibsbryggen. Han skyndte sig, han også. For dampskibet la nætop til. — Hvor skal han hen?

Helene. Far?

Hall. Ja. Tjeneren bar hans tøj. To nokså store kufferter. Og en håndpose bar han selv.

Marna. Alberta. Helene. Far —?

Fru Arvik *(blir opmærksom. Rejser sig)*. Hvad er det med far?

Alberta. Far har rejst bort.

Helene. Med dampskibet.

Fru Arvik. Ja, til byen?

Helene. Nej, han hadde flere kufferter med.

Hall. Har han da ikke sagt noget? Tok han ikke farvel?

Alle *(tier)*.

Hall. Han talte virkelig imorges om at rejse.

Alberta. Helene. Marna. Hvorhen?

Hall. Jeg holdt det for spøk. Han sa til Australien.

De samme. Til Australien?!

Helene. Far?

Marna. Far, som aldrig rejser!

Alberta. Men han bød jo mig nu nætop at være med til London? Imorgen. Han hadde ypperligt rejsefølge, sa han.

Hall. Sa han det —? Han nævnte ingen?

Alberta. Nej.

Helene. Kjære, dere skjønner da det er spøk altsammen! Far rejser ikke. Far rejser ikke fra os. Far rejser ikke fra mor. Far tar da først farvel. Kan dere tænke annet? Det er spøk altsammen! Altsammen! *(Brister i gråt.)*

Alberta. Ja, vi tok det for spøk.

Marna. Allesammen!

Hall. Gjør ikke det! *(Stillhed.)*

Marna. Ja, da vil jeg rejse til byen og finne ham op. *(Brister i gråt.)*

Fru Arvik. Nej! Vil han virkelig rejse fra os, skal vi ikke stanse ham!

Marna. Jo! Her er skandale nok før. Jeg bringer den jo med. Her må ikke bli mere! *(Brister i gråt.)*

Hall. Det var ret, Marna! — Skal jeg være med dig?

Marna. Jeg trænger at være alene. Jeg skal nok greje det.

Hall. Ja, hvordan?

Marna. Jeg går først til det skib som skal til London imorgen. Han talte uttrykkelig om imorgen.

Alberta. Ja.

Marna. For der er også et som går inat.

Hall. Der er han ikke.

Marna. Vet du det? Er du sikker på det?

Hall. Aldeles.

Marna. Er han ikke ombord ænnu i det som går imorgen; eller har han ikke sat sit tøj fra sig ombord, så går jeg rundt til hotellerne. For til vor lejlighed hos tante går han ikke.

Alberta. Helene. Nej.

Marna. Rundt til hvært av de større hoteller. Jeg skal komme tilbake med ham! Aldeles, aldeles sikkert. *(Gråter.)*

Alberta. Men nu kan du ikke komme med dampskibet in til byen.

Marna. Jeg cykler til stationen. Jeg tar toget. Cyklerne står hvor de altid har ståt? *(Peker til højre.)*

Alberta. Ja. — Skal jeg ikke ta med dig?

Marna. Jeg vil helst tale med far alene.

Hall. Naturligvis.

Marna. Farvel da, mor!

Fru Arvik. Jeg synes ikke om det.

Marna. Nej, nej. Men vi barna kan gjøre meget som du ikke kan gjøre. Søte mor! *(Kysser henne.)* Farvel, allesammen.

Helene. Nej, vi vil da følge dig til stationen!

De andre *(uten fru Arvik)*. Ja! *(Ut til højre efter Marna.)*

Alberta *(undervejs)*. Farvel så længe, mor!

Hall. Helene *(likeså)*. Farvel!

TIENDE MØTE

Fru Arvik *(står igjæn i stort oprør)*.

Maria *(kommer ut på verandaen til venstre)*. Frue! Tjeneren siger at herrens barberskrin er glæmt igjæn. Hvad skal vi gjøre?

Fru Arvik *(står litt)*. Nej, han har et nyt. Det har han så tat med.

Maria. Å ja! Det fruen forærte ham. Det har han så tat med. *(Hun vænder sig for at gå.)*

Fru Arvik. Maria! Å, hænt mit nattøj over fra småpikerne. Og bær det over i herrens værelser.

Maria. Det skal jeg. *(Går.)*

Fru Arvik *(sætter sig og brister i gråt)*.

(Tæppet.)

TREDJE HANDLING

Sammesteds.

FØRSTE MØTE

Fru Arvik *(i morgenkjole. Sitter ved bordet og læser. Det er i et tynnt hæfte, overmåde elegant inbundet).*

Tjeneren *(kommer ovenfra venstre).* Fruen vilde tale med mig?

Fru Arvik. Når De får tid, da ta et par av pikerne med Dem og bær min seng over i herrens værelse.

Tjeneren. Vi skal bære fruens seng over dit? *(Peker op til venstre.)*

Fru Arvik. Ja.

Tjeneren. Skal vi så flytte ut herrens seng?

Fru Arvik. Hvorfor det? — Hvorfor spør De om det?

Tjeneren. Ikke for noget.

Fru Arvik. De skal sætte min seng ved siden av herrens seng.

Tjeneren. Å —!

Fru Arvik. Og når De har gjort det, kan De komme in og få Deres opgjør.

Tjeneren. Jeg skal komme in og få —?

Fru Arvik. Deres opgjør. Ja.

Tjeneren *(går langsomt og meget forundret til venstre).*

Fru Arvik *(rejser sig, går et par steg henover. Sætter sig så igjæn. Læser pány).*

Alberta. Helene *(begge i morgenkjoler, kommer om litt frem av døren til højre, meget stille. De står en stund og ser på moren, som nu tørrer sine øjne. De ser ikke på hværandre).*

Alberta *(idet hun stiger ned trappen)*. God morgen, mor!

Fru Arvik *(skynder sig at gjæmme hæftet, vænder så hodet mot henne)*. God morgen, barn! *(Alberta kysser moren.)*

Helene *(kommer så)*. God morgen! *(Kysser henne også.)*

Alberta. Men, mor —? Du har jo ikke ligget inat?

Helene. Din seng står urørt.

Fru Arvik. Jeg har ligget over i fars seng..... Men sovet har jeg ikke.

Alberta. Hvad er det for en bok du læser i?

Helene. Og som du gjæmmer for os?

Fru Arvik *(om litt)*. Det er fars sange.

Alberta. Melodier, mener du?

Fru Arvik. Hans melodier ligger på pianoet. Nej, dette er hans sange.

Helene. Har han skrevet sange også?

Fru Arvik. Bare til mig.

Alberta. Når?

Fru Arvik. I den første tid. Da vi var forlovet. Ja siden også.

Helene. Og dem har du aldrig synt os?

Fru Arvik. De er ikke for andre æn mig. *(Stillhed.)*

Alberta *(varsomt)*. Har du hørt noget fra Marna?

Fru Arvik *(uten at se på henne)*. Jeg talte nætop med Marna i telefonen.

Begge. Nå —?

Fru Arvik. Hun har ikke funnet far.

Begge. Hun har ikke —? *(Stillhed.)*

Alberta. For en nat Marna så har hat!

Fru Arvik *(nikker)*.

Helene. Hvad tror hun?

Fru Arvik. At han er rejst med skibet inat.

Alberta. Hall har altså tat fejl?

Fru Arvik *(svarer ikke)*.

Alberta. Hvorfra hadde han det også? — Jeg har siden tænkt over det.

Helene. Men dette med far —? Jeg forstår det ikke. — Jeg tror det heller ikke.

Alberta. Det siger jeg frit ut: Enten det er spøk eller alvor, så er det skammeligt av far!

Fru Arvik *(op)*. Nej! Nej, barn! Ikke et vondt ord om far!

Begge *(højst forundret)*.

Alberta. Men du kan da ikke mene at dette er ret?

Fru Arvik. Det gjør jeg heller ikke.

Alberta. Ja, hvad da —?

Fru Arvik *(svarer ikke)*.

Helene. Hvad da, kjære mor?

Fru Arvik. Det er ikke hans skyll.

Alberta. Hvis skyll er det da?

Fru Arvik *(kjæmpende)*. Det er vor skyll, barn!

Begge. Vor?

Fru Arvik. Især min. Naturligvis! *(Brister i gråt. Sætter sig.)*

Alberta. Nej hvordan kan du si sånt?

Fru Arvik. I grunnen bare min! Å, jeg har længtes efter dere, barn. For at få si det.

Helene. Men igår —?

Fru Arvik. Tal ikke om det! Det er en hel nat mellem igår og idag. — Mere. Mellem igår og idag er det et helt liv. Jeg har gåt det igjænnem. Fra vi blev kjænt og til igår han gik fra os. — Så på os og gik fra os. *(Gråter.)*

Begge. Men mor! *(De knæler hvær på sin side av henne.)*

Helene. Hvor du er ulykkelig, mor!

Fru Arvik. Ja, jeg er ulykkelig, barn. Å, så ulykkelig! — Han så på os, som vilde han ta vidne mot os! De øjne har siden ikke forlatt mig. De ser på mig nu.

Alberta. Ja, tal med os, mor! Det vil hjælpe dig.

Fru Arvik. Det tror jeg også.

Helene. Du vil ikke ha noget at styrke dig på?

Alberta. Har du spist?

Fru Arvik. Ja takk. Maria har sørget for mig. — Dere må vite, barn, at fra jeg igår aftes la mig ned

på hans hodepute og kjænte ham igjæn på lugten, ja, i alle mine sanser — var det som jeg gled over i ham. Jeg tænkte hans tanker. Jeg så på vort liv, som han ser på det. Det kom helt av sig selv. — Jeg hadde så let for det. For det var nemlig som jeg selv hadde set på det fra først av. Han har beholdt det, og jeg har forlatt det.

Helene. Du, mor?

Fru Arvik. Jeg! Jeg!

Alberta. Men du har kanske vokset fortere æn han?

Fru Arvik. Det kan vel være. Men det forklarer ikke saken.

Alberta. Dere er så forskjellige.

Helene. Ja, hvordan gik det til at dere to —?

Fru Arvik *(avbrytende)*. Det var nætop forskjellen som drog os sammen!

Alberta. Hvorledes?

Helene. Ja, hvordan blev dere forlovet?

Fru Arvik. Nej, det fortæller jeg ikke. Nej, det er helligt. Men jeg kan fortælle som det skedde. — Jeg kom hjæm igjæn fra pensionen i Schweiz, nætop som han kom hjæm fra Skotland og overtok sine ejendommer. Jeg var en overgiven, vilter tøs, som hadde vondt for at styre mig. Men første gang jeg var sammen med ham, var det en helt ny følelse. Jeg kjænte en behagelig likevægt og fred.

Alberta. Hvorledes?

Fru Arvik. Han var så fin og stille. Ja, dere kan ikke forestille dere som han dengang var. Det var umuligt annet æn at prøve at komme i takt med ham. D. v. s. få det intimt og hyggeligt med ham, noget på tomannshånd. Og da blev han så morsom, så skøjeragtig glad, ja, rent ut betagende, at det gik ikke an at være til uten hos ham.

Helene. Og så var han så musikalsk.

Fru Arvik. Så musikalsk! Nu spiller han jo sjælden. Også dengang var han vanskelig at få til. Men bare han rørte ved pianoet, kom der en annen klang både i det og i mig. Jeg hadde det så godt. Akkurat som når han så på mig.

Helene. Du skal forklare dig, mor.

Fru Arvik. Jeg kan ikke det. Men jeg var i mig selv så full av uro, så overdreven, så umulig. Og han så harmonisk. Jeg blev så lykkelig hos ham. Ja, bare ved at tænke på ham.

Alberta. Da kom du til at holde ordentlig av ham.

Fru Arvik (*ivrig*). Men vet dere: Det fik jeg kraft til at skjule!

Helene. Til at skjule?

Fru Arvik. Dere kan tro det kostet på.

Helene. Men hvorfor?

Alberta. Å, det skjønner jeg godt.

Fru Arvik. Jeg hadde det på følelsen at det måtte jeg. Ellers kom han ikke.

Helene. Han blev rædd dig? Eller —?

Fru Arvik. Han kunde så let støtes fra. Han var så var.

Alberta (*glad*). Men han kom.

Fru Arvik. Han kom!

Helene. Fortæl!

Fru Arvik. Ikke det! Nej, nej! — Men jeg skal fortælle dere noget annet. Noget som gjorde mig ænda lykkeligere.

Helene. Ænda lykkeligere?

Fru Arvik. Jeg trodde jeg ikke kunde bli det. Men jo —! Det kom i et lite vers som han sendte mig, kort efter at vi var blet forlovet. Med melodi til.

Helene. Kan vi ikke få høre det?

Alberta. Å jo!

Fru Arvik (*ser på dem, idet hun tar hæftet frem*). Men så må dere likesom la mig få være alene.

Begge (*sagte*). Ja.

Fru Arvik (*læser*):

Jeg var en letvint herre,
som alle syntes om. (*Vænter litt.*)
Det var gåt galt, desværre,
hvis ikke du så kom. (*Vænter igjæn.*)
Du kom og tok mig fangen
dypt i mit eget sinn.
Jeg blev mig selv i trangen
til trofast at bli din.

Alberta. Å, én gang til, mor!
Helene. Ja!
Fru Arvik. Hvis jeg kan.
Helene. Å jo!
Fru Arvik *(læser det én gang til og gjæmmer så ansigtet i lommetørklæet).*
Alberta. Der kan du se, mor: Det var dit hele sinn som drog ham til.
Fru Arvik. Jeg ante ikke at jeg kunde være noget for ham igjæn. Så kan dere tænke dere hvad jeg følte, da jeg fik det verset. Jeg sovnet in med det, jeg vågnet op til det. Jeg syntes jeg var noget, jeg også, selv når jeg gik ved siden av ham.
Helene. Har du ikke mere du kan læse for os?
Fru Arvik. Jo, ett som jeg synes er det beste. — Det blev skrevet da Marna blev født. Han kom just in som de la barnet op til brystet på mig.
Helene. La os få høre!
Fru Arvik *(læser):*

I livets største stund.

Jeg kom — jeg hadde fåt dig hjæm fra døden,
vort barn med dig. Nu fik det første føden.
Dit svake smil, da du opdaget mig,
det sa mig ømt: Det gjorde jeg for dig.

Helene. «Det gjorde jeg for dig!»
Fru Arvik. I slægtens dyp mit liv til dit blev viet
ved første gny av barnet som du diet.
Jeg stod på hellig grunn
i livets største stund.

(Stillhed.)

Alberta. Takk, mor!
Fru Arvik. Men hvordan går det til, barn, at to mennesker som har hat sådant sammen, som skyller hværandre det største i livet, at de kan komme fra hværandre?
Alberta. Det er for stærkt sagt, mor.
Helene. Fra hværandre —? Dere to —?

F r u Å r v i k *(springer op)*. Det er hvad jeg har lært inat! Jeg har ikke før forstått det — Men h a n har forstått det. Og h a n har lidt ved det.

A l b e r t a. Herregud, om dere nu og da har litt at strides om —

H e l e n e. Igår sa du —

F r u Å r v i k. Igår! Igår! Hvad sa jeg ikke altsammen igår? Da jeg ænnu intet forstod. — Inat har jeg hørt fra hans hodepute hvordan jeg har forlatt ham! Forlatt ham for dere, barn; for huset; for de elendige forretningers skyll. Disse drev jeg skarpere og skarpere — det er virkelig rus i slikt! —; jeg inøvde også Marna i dem, fordi hun hadde store anlæg. — Å, barn, jeg har forlatt ham — og det har han ikke hat godt av. Forlatt ham som et gammelt hus vi flytter fra og stænger av, når vi har fåt et nyt. Jeg glæmte det vi der hadde levd og lekt sammen. — Men han sat igjæn med det. Han kunde ikke glæmme; for han er en poetisk natur.

A l b e r t a. Sa han da ikke noget?

F r u Å r v i k. Jo. Men jeg forstod det ikke.

H e l e n e. Du forstod det ikke —?!

F r u Å r v i k. Nej. For han talte ikke likefrem. Han klaget ikke, han forlangte ikke. Han var for nænsom til slikt. Men han spøkte med det. Han fant på så mange løjer og hentydninger, som jeg burde ha agtet på. Men dere vet hvordan jeg er. For mig er det bare én ting ad gangen, den jeg nætop holder på med og vil ha frem.

A l b e r t a *(smilende)*. Ja!

F r u Å r v i k. Han har sagt op igjæn og op igjæn mange ting som jeg ikke ænste — ja, han sa dem op igjæn igår også. Men jeg har likesom ikke hørt dem før inat! Jeg trodde han spøkte; eller i alle fall ikke mente noget større med det.

H e l e n e. Han er jo sådan.

F r u Å r v i k. Han er b l e t sådan! Det ser jeg nu. Han har følt sig alene og forlatt. Så gjæmte han sig væk i sin spøk. Og stak hodet frem i underlige invændinger. Vi vænnet os til dem; vi næsten ikke hørte dem.

På den måten prøvde han forgjæves at slå bro over til os. For han var jo kommet over på den andre siden.

Alberta. På andre —?

Fru Arvik. På andre siden av os. Vi hørte ikke på ham. Ikke igår heller, da han vilde forsone os med Marnas skjæbne. Han hadde jo ret! Vi skal ikke se tragisk på det. Det var en fejltagelse, som nu er over. Vi er så overdrevne, vi tar alting så hæftig. — Gud, barn, hvordan vilde det gå os uten ham? Uten at vi hadde ham at ta hensyn til?

Helene. Du har visst ret, mor!

Fru Arvik. Vi har følt os så sikkre og så glad... og har bare ikke husket hvem vi skyllte det. — Og når vi gik bak hans rygg... så var det fordi vi hadde ikke frygt. Men hvad tror dere...? Han har forståt det! Han har kjænt til det! Han har bare ikke villet forstyrre os og har hat sin moro av at la os tro at han ikke visste om det. Jeg er aldeles sikker!

Alberta *(springer op)*. Hvad siger du?

Fru Arvik. Inat gik jeg gjænnem hele samtalen fra igår. Den er ikke til at ta fejl av. — Kanske han ikke visste om det med kjolerne hos tante, hatterne og kåperne. Kanske ikke det. Men det andre —? Altsammen! Han kjænner til meget mere æn vi fortalte. Ja, ja! Jeg ser hans ansigt så tydelig for mig.

Helene *(springer op)*. Nu, du siger det —!

Fru Arvik. Han har rigtig gottet sig ved at vi trodde han ingenting visste.

Alberta. Det kunde ligne ham!

Fru Arvik *(rejser sig også)*. Ingen tvil! Og da siger jeg: Er der en av tusen som gjør slikt? Som er sådan? — Hvor er han ikke søt og fin — bak alt sit underlige snak —, at han lot os tro han intet visste! At han lot os ha vor fulle glæde av det vi gjorde?

Alberta. Er dette sant —?

Fru Arvik. Ja, sant?

Alberta. — da har vi båret os ad mot ham som nogen rakkere.

Fru Arvik. Her går vi og taler om at ta hensyn... Nej, dette er at ta hensyn, det!

Helene *(svært skamfull)*. Hvad har jeg ikke altsammen sagt til far?

Fru Arvik. Æn jeg? Æn jeg?

Alberta. Og aldrig svarte han hårdt. Aldrig noget som såret. Ænda han visste.....

Fru Arvik. Det er min skyll, altsammen!

Helene. Herregud, mor, det var jo for at glæde os.

Alberta. Vi overtalte dig til det.

Fru Arvik. Jeg tænker på mere æn det!

Helene. På mere?

Fru Arvik. På mine forretninger! Hvad skyller jeg ham ikke der? Hans kloke råd, hans advarsler. Selv om han ikke var ved siden av, så tænkte jeg mig til hvad han vilde sige. Og handlet derefter. *(Bevæget.)* Og derfor har jeg aldrig takket ham!

Alberta. Ja, det var ikke rigtigt, mor.

Fru Arvik. Men når jeg vænnet mig så til det at jeg ikke tænkte over det?

Helene. Likevel —!

Fru Arvik. Å, det er noget som er værre!

Alberta. Ænda værre?

Fru Arvik. Jeg kan næsten ikke sige det!

Helene *(rædd)*. Hvad er det dog?

Fru Arvik. Disse sangene, disse dejlige sangene — de kunde ha stått i læsebøkerne på skolen! — dem har jeg ikke, dem har jeg ikke...

Begge. Hvad, mor!

Fru Arvik. Dem har jeg ikke læst...på...på ...femten år! Å, mere! *(Gråter.)*

Helene. Det er forskrækkeligt av dig, mor! *(Gråter.)*

Alberta. Ja, det må jeg også sige, at da har du ikke været rigtig mot far, mor! Nej, det har du ikke. *(Tuter.)*

Fru Arvik. Å — jeg har hat sån en forfærdelig nat! Si ikke mere til mig. *(Tuter.)*

Helene. Det er ikke...under at han rejser fra os! *(Tuter.)*

Alberta. Det er bare rart...han ikke har gjort det før!

Fru Arvik. Så u—u—umulig som jeg er!

Helene. Å, vi er det nok ikke mindre, vi. *(Alle gråter.)*

ANNET MØTE

Hall *(raskt in fra højre)*. Ja, dere kan nok gjærne gråte!

Alberta. Vi gjør det også!

Hall. For jeg er så oprørt at mig fattes ord.

Helene. Du?

Hall. Ja, jeg? Mere æn nogen av dere, skulde jeg mene. — Han har virkelig rejst inat.

Helene *(gråtende)*. Det undrer ikke os det minste.

Alberta. Slet ikke.

Hall. Hvad —?! Men vet dere da ikke —? Han har ikke rejst alene.

Alberta. Nej, hvorfor skulde han det?

Hall. Han har tat avsted med en han forfølger.

Helene *(mot ham)*. Far?! Far forfølger nogen?

Alberta *(mot ham)*. Far?!

Hall. Ja, vænt nu! Her har jeg et telegram. Han kom ombord i dampskibet som gik til England inat, fordi han tok fejl av båten. Og blev så der! Og rejste utvilsomt med den inat!

Helene. Er det noget galt i det?

Hall. Men telegrammet er jo fra Alvilde.

Alberta. Har Alvilde rejst? Til England — Alvilde?

Hall. Det har jeg jo glæmt at fortælle. Jeg er så betat. Hun fik rejsepenger av ham igår.

Helene. Dem har han længe lovt henne.

Hall. Ja. Han vilde ændelig rejse med; derfor fik hun dem! Så skyndte hun sig og rejste hemmelig herfra igår. Hun vilde ikke rejse avsted med ham! Forstår dere? — Men så kommer han med likevel!

Helene. Jeg kan ikke se noget galt i det.

Alberta. Ikke jeg heller.

Fru Arvik *(vred)*. Hvad er det for historier du kommer her og opvarter os med?

Hall. Hun vilde absolut ikke rejse sammen med ham. Det må da ha en grunn!

Helene. Den at hun vilde rejse alene. Hvad annen?

Alberta. Det vilde jeg også ha gjort, hvis jeg var så koket som Alvilde.

Hall. Hvad?

Helene. Og så utaknemligt av Alvilde! Tænk at ta mot rejsepenger av ham — og så ikke ville ha ham med?

Fru Årvik. Det siger jeg frit ut at det finner jeg meget besynderligt av Alvilde. Der må stikke noget under der.

Alberta. En annen hun vilde rejse med! Naturligvis!

Helene. Du siger noget —?

Alberta. Hvorfor sniker hun sig også avsted uten at ta farvel med os?

Helene. Uten at sige os ett ord?

Hall. Det var derfor! Skjønner dere ikke det? For at han ikke skulde komme med.

Fru Årvik. Det var sandelig ikke pent av Alvilde.

Helene. Alvilde har også været så rar i det siste. Så kort, så hemmelighedsfull.

Fru Årvik *(går fra dem og in til venstre, uten at de andre i deres iver mærker det)*.

Alberta. Alvilde har så meget fore bestandig. Hun er ikke liketil.

Hall. Det var meget uvæntet at dette skulde gjøres om til et angrep på min datter. — Og at du, Helene, er med på det!

Helene. Det er sandelig like uvæntet at du kommer her og anfaller far.

Hall. Men når jeg —

Helene *(uten at la sig avbryte)*. Her stod vi allesammen og talte godt om far. Hvor lite vi har forståt ham! Hvor hensynsfull og snill han likefullt har været. Og det uten at vi gjorde noget for ham igjæn. Vi levde for os selv, vi moret os bak hans rygg — og lot ham gå her alene og føle sig forlatt av os. Vi tok mor fra ham, og vi nægtet ham den småfortroligheden som er det hyggeligste av altsammen. — Og mor stakkar...

Alberta. Men hvor er mor —?

Helene *(til Hall)*. Der kan du se! Du har jaget mor! Hun holdt dig ikke ut!

Alberta. Hun har naturligvis gåt in. *(Går selv in.)*

Hall. Dette er sandelig uretfærdigt, Helene. — Jeg som bare vilde, at vi allesammen skulde sørge for at her ikke skedde noget galt . . .

Helene. Hvad slags galt?

Hall. Der er Marna!

Marna *(fra højre)*.

Helene *(styrter mot henne. Begge i hværandres armer. Begge gråter)*.

Marna. Er mor derinne? *(Peker til venstre.)*

Helene. Ja. Hun har ikke sovet en blund inat.

Marna. Nej, det kan jeg tænke.

Helene. Og for en nat du har hat!

Marna. Jeg vilde ikke ha unværet den. For i den blev min egen sorg så liten.

Hall. Det kan jeg forstå.

Marna. Helene — vi har ikke forstått far. Vi har ikke båret os rigtig ad mot far.

Helene. Siger du også det —? Vi har ikke talt om annet i hele morges.

Marna. Sammen med mor?

Helene. Sammen med mor.

Marna. Jeg må til henne! *(Går et steg, vænder om.)* Nu gjæller det at folk ikke får æn mere at snakke om. Her er nok før. Ingen skandale! *(Går in.)*

TREDJE MØTE

Hall. Der kan du høre, Helene!

Helene. Hvad?

Hall. Hun siger det samme som jeg.

Helene. Som du —? Marna!?

Hall. Det gjæller at forebygge skandale.

Helene. Du tror Marna med skandale mener noget sånt som du?!

Hall. Hvad ellers? —

Helene. Hun er så fjærn fra det som fra Nordpolen. Det du kommer med, har krænket os på det dypeste. — Far, som er det nobleste, det hensynsfulleste av alle mennesker! Om ham siger du — *(Nærmere.)* Er det fordi jeg skal in i det hellige ægteskap at du tør behandle mig således?

Hall. Men Helene —?

Helene. Ja, da synes jeg at jeg ikke vil in i det. *(Brister i gråt og løper ut til højre.)*

Hall *(står en stund helt overvældet, siger så):* Jeg kommer nok til at opleve visse overraskelser...

FJÆRDE MØTE

Marna. Alberta *(kommer ut fra venstre. Allerede da døren åpnes, høres):*

Marna. Vi må si at en engelsk ven tok ham med til London.

Alberta. Og hvis han rejser længer?

Marna. At den samme ven tok ham længer med.

Alberta. Det er ingen som tror det. Av dem som kjænner far.

Marna. Vi må jo dække over.

Alberta. Det nytter ikke. Mor kan ikke forstille sig. — *(Til Hall.)* Hvor er Helene?

Hall. Helene? — Ja, Helene gik in. *(Peker mot højre.)*

Marna. Er her noget i vejen? — Her også?

Hall. Nej, langtfra! Nej, nej!

Alberta *(til Hall).* Hør: mor vil være alene.

Hall. Naturligvis.

Alberta. Men ikke derinne.

Hall. Hvorfor ikke derinne?

Marna. Hun tåler ikke at se og høre dampskibene.

Hall. Stakkars henne!

Marna. Hun vil være her. Og da bør vi gå.

Alberta. Kom så! *(Vil gå in til højre.)*

Marna. Nej, la os gå ovenpå. Til vore gamle rum. Derfra ser vi også så langt utover. *(Går selv først ut til højre. De andre efter.)*

FEMTE MØTE

Fru Årvik *(kommer langsomt ut fra venstre, går ned, står stille, sætter sig så)*. Hadde han ikke gjort dette, så var det visst aldrig gåt op for mig. — Er det ikke som jeg har været to mennesker? Et som sat igjæn med sangene fra vor ungdom. Og et som løp fra dem for at besørge al værdens ærend? — Hun som sat igjæn med sangene ... nu sitter hun her og sørger. — Vilhelm! Vilhelm! visste du som jeg sørger, så rejste du ikke! Jeg forstår ikke at du kunde! Jeg tror det heller ikke. — Sangene? Hvor har jeg dem? Det er sant, jeg gjæmte dem, da jeg hørte nogen komme. Hvorfor gjorde jeg det? *(Rejser sig, går in efter dem. Ikke før er hun inne, så kommer Marna fra højre pilende over til venstre av alle sine kræfter. Og ikke før er hun ute, så Alberta. Og ikke før er Alberta ute, så Helene. Og efter henne Hall.)*

Fru Årvik *(kommer igjæn med sit hæfte i hånden. Hun åpner det, ser sig om, tørrer øjnene og begynner så at synge sagte for sig selv)*: «Jeg var en letvint herre». *(Det går ikke straks for bevægelsens skyll. Men hun tar op igjæn. Nætop som hun har fåt det til og har sunget et par linjer, kommer Marna med sin far, og de andre efter dem. De stanser deroppe. Så lister den ene efter den andre sig på tåspisserne over til højre og blir borte. Årvik står igjæn alene.)*

SJETTE MØTE

Årvik. Så du sitter og synger, du?

Fru Årvik *(får en stor skræk og derefter en kamp mellem at gråte og le og bryter så ut, idet hun gjæmmer hæftet)*: Er det en måte at komme på! *(Rejser sig.)*

Årvik *(smilende)*. Ja, hvordan skal jeg komme?

Fru Årvik. Du skal ikke rejse, så slipper du også at komme!

Årvik. Ja ja.

Fru Årvik *(mere og mere vred)*. Du står der så fornøjd! Som om du ingenting hadde gjort? Vet du

ikke av det selv? — Vet du ikke at Marna har gåt rundt i byen inat fra hotel til hotel for at finne dig og få dig hjæm igjæn til os? — Kan du tænke dig for en nat! Og hvad for en angst og fortvilelse vi andre har levd i?

Arvik. Det gjør mig ondt. — Men du glæmmer...

Fru Arvik (*hæftig*). Jeg glæmmer ingenting! Jeg vet godt hvad du vil sige. At vi har skyllen. Ja. Men hvad er det: at betale skyll med skyll? Ligner det dig? Vi har da ikke gjort noget ondt. Vi har ikke tænkt en eneste sårende tanke om dig, vi har aldrig villet krænke dig eller kaste skam over dig eller skræmme dig, så du for vor skyll skulde få en eneste pinefull nat. Alt har været i beste mening.

Arvik. Jaja.

Fru Arvik (*uten at la sig stanse*). For at skåne dig, for at ungå scener og alt det som vi visste var dig ubehageligt. — Så at, hvad skyll vi også har — dette hadde vi ikke fortjent av dig.

Arvik. Nejnej. Men —

Fru Arvik. Her er slet intet men! Det er utilladeligt hvad du har gjort mot os. Vi som holder av dig og er så avhængige av dig. Du måtte da kunne tænke dig som dette hus så ut uten dig. Vi visste ikke mere hvad eller hvorhen! Vi drev om hværandre her, den ene gråtende, den andre gråtende, akkurat som var vi på det ville hav. Uten hjælp. — Og mot storm. For her drog op til storm. Vi hørte alt på tjenerne hvad folk kom til at sige. En skam, å en slik skam at en gammel mann forlater gård og hustru og familie ... Et slikt uvejr kunde ingen av os ha ståt i! Vi var for godt vant til det.

Arvik. Jeg kjænner dig jo. Hvad som har pint dig, må ut. Men du glæmmer...

Fru Arvik. Det er du som glæmmer! Du glæmmer at alle dine barn er voksne! Folk siger, når gamle ægtefæller forlater hværandre: «Det er da bra at barna er voksne.» Jeg siger det er tyve ganger værre. Barn vet ikke hvad der sker; eller de forstår bare halvt. Men

de voksne barna, de gråter med den part som sitter igjæn. De skammer sig, som var det hændt hvær av dem. Og når de til og med ælsker både far og mor, så er de så fortvilet, at tilsammen sørger de, som ingen enkelt kan sørge.

Arvik. Men kjære, kjære, kom til dig selv! Du glæmmer jo —

Fru Arvik. Hvad glæmmer jeg? Så si det engang!

Arvik. At jeg er her. — At jeg slet ikke har rejst!

Fru Arvik *(stanser, samler sig)*. Du er her! Du har slet ikke rejst! Du er her! *(Hun faller i latter og gråt.)* Det er jo sant! Du har ikke rejst, du er her! — Hvor har jeg min forstand? Og hvor er du evig tålmodig med mig. Evig søt og god! Du kjære, du evig ælskede! *(Hun omfavner og holder ham fast, hun kysser ham mellem sætningerne.)* Som jeg nu igjæn har været slem imot dig. Og så er jeg så glad at jeg vet ikke av mig selv! — Men hvordan er dette gåt til? Si! *(Hun kysser ham.)*

Arvik. Jeg gik iland igjæn. Jeg kunde ikke.

Fru Arvik. Du kunde ikke! Var det ikke det jeg tænkte: Jeg skal gi mit liv på at han ikke kan! — Og det, skjønt du har en kone så umulig som jeg.

Arvik *(ser henne i øjnene)*. Det var dette umulige da, ser du —!

Fru Arvik. Takk! Å tusen millioner takk!

Arvik. Mindre kan det jo ikke være.

Fru Arvik. Ja, det er skrækkeligt som jeg er overdreven. Og det har barna efter mig.

Arvik. Kanske de dog hadde slåt av nogen millioner. — De er jo så meget fullkomnere, barna.

Fru Arvik. Skalk! *(I det samme kommer tjeneren og et par piker fra højre, bærende på hvær sin del av en stor elegant jærnseng samt sengklærne. De går frem mot venstre. Efter sengen kommer Marna og Alberta, arm i arm. Efter dem Helene og Hall arm i arm.)*

Arvik *(omfavner leende sin hustru. Byr henne armen. De går efter som tredje par)*.

(Tæppet.)

INNHOLD

BJØRNSTJERNE BJØRNSON

SAMLEDE VÆRKER — HUNDREÅRSUTGAVE

BIND I

Synnøve Solbakken . Mellem slagene . Halte-Hulda . Arne . En glad gut.

BIND II

Småstykker . Sigurd Slembe . Maria Stuart.

BIND III

De nygifte . Fiskerjænten . Mindre fortællinger.

BIND IV

Digte og sange . Arnljot Gelline.

BIND V

Sigurd Jorsalfar . Brudeslåtten . Redaktøren . En fallit.

BIND VI

Kaptejn Mansana . Magnhild . Kongen.

BIND VII

Det ny system . Leonarda . Støv . En hanske.

BIND VIII

Over ævne, første stykke . Det flager i byen og på havnen.

BIND IX

Geografi og kjærlighed . På Guds veje.

BIND X

Nye fortællinger . Ivar Bye . Lyset.

BIND XI

Over ævne, annet stykke . Paul Lange og Tora Parsberg . Laboremus . På Storhove.

BIND XII

Daglannet . Mary . Når den ny vin blomstrer.